

**ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА
ім. І.КРИП'ЯКЕВИЧА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ
в 2011 р.**

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

ББК 63.3 (4 Укр)

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича Національної академії наук України в 2011 році. Інформаційний бюлетень / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2012. – 220 с.

Бюлетень за 2011 рік містить інформацію про наукову діяльність установи, бібліографію публікацій, відомості про захист дисертацій.

Опубліковано за сприяння Фонду Катедр Українознавства, освітньої неприбуткової благодійної інституції (США).

I. Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies, National Academy of Sciences of Ukraine. 2011 Annual Review. – Lviv, 2012. – 220 p.

The 2011 bulletin describes the Institute's activities in various areas of the humanities (archeology, medieval, modern, and current history, linguistics, and history of literature). The publications of the Institute's staff are listed and information on current dissertations is given.

This publication was supported by the Ukrainian Studies Fund, Inc., an educational non-profit charity for the advancement of Ukrainian studies.

Редакційна колегія:

Микола Литвин (відп. редактор),

Володимир Петегірич,

Олег Піх (заст. відп. редактора), Оксана Рак (відп. секретар)

Адреса Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України: 79026, Львів, вул. Козельницька, 4; відділу археології та археологічного музею: 79008, вул. Винниченка, 24.

Тел. (380–32) 270–70–22, 270–65–98, 270–65–87 (дирекція); 270–70–16 (бухгалтерія), 276–51–61 (відділ археології); 276–51–59 (археологічний музей); 270–70–14 (відділи української мови та нової історії України); 270–65–61 (відділ новітньої історії); 270–14–18 (Центр дослідження українсько-польських відносин; сектор наукових та інформативних видань).

Факс (380–32) 270–70–21;

E-mail: inukr@inst-ukr.lviv.ua

<http://www.inst-ukr.lviv.ua>

© Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2011

ISBN 978-966-02-6369-7

ІНСТИТУТ У 2011 РОЦІ

У 2011 р. Інститут відзначив своє 60-річчя та 75-річчя від дня народження свого довголітнього директора, видатного українського історика академіка НАН України Я. Д. Ісаєвича (1936–2010). З нагоди цих ювілеїв відбулася Урочиста академія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України і його попередники” та проведено Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича, на яких історики, археологи, мовознавці та літературознавці доповідали про досягнення та невирішені проблеми у кожній з відповідних галузей гуманітаристики.

Стан та перспективи наукових досліджень Інституту двічі обговорювали на засіданнях Бюро Відділення історії, філософії і права НАН України 31 травня та 22 грудня 2011 р. та на Бюро Західного Наукового Центру НАН і МОНМС України 4 листопада 2011 р. (доповідач в.о. директора М. Литвин).

У складі Інституту діяли відділи: археології з Археологічним музеєм (завідувач доктор історичних наук О. Ситник); історії середніх віків (завідувач доктор історичних наук В. Александрович); нової історії України (завідувач кандидат історичних наук Ф. Стеблій); новітньої історії (завідувач доктор історичних наук І. Патер) із сектором дослідження українського національного руху ХХ ст. (керівник кандидат історичних наук О. Стасюк); української літератури (завідувач доктор філологічних наук Я. Мельник); української мови (завідувач кандидат філологічних наук Н. Хобзей); Центр дослідження українсько-польських відносин (керівник доктор історичних наук М. Литвин) із сектором наукових та інформативних видань (керівник кандидат історичних наук О. Піх).

У 2011 році в Інституті українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України працювало 99 працівників, у тому числі 66 наукових, з них 11 докторів та 1 член-кореспондент НАН України і 39 кандидатів наук.

Середній вік докторів наук складає 56,3 роки, кандидатів – 44,2 роки, наукових працівників без ступеня – 43,9 роки. У звітному році захистили кандидатські дисертації О. Пасіцька, Н. Кісь за спеціальністю 07.00.01 “Історія України”, Н. Багнюк, О. Заневич за

спеціальністю 10.02.01 “Українська мова”. До штату інституту зачислено молодих спеціалістів Н. Галевич та С. Терещенко.

Одним з основних джерел поповнення наукових кадрів є аспірантура і докторантура. Станом на 1 січня 2012 року в Інституті навчається 1 докторант (за спеціальністю 07.00.01 – історія України), 9 аспірантів (5 – за спеціальністю 07.00.01 – історія України; 1 – за спеціальністю 10.02.01 – українська мова; 2 – за спеціальністю 07.00.04 – археологія; 1 – за спеціальністю 10.01.01 – українська література).

У 2011 р. колектив Інституту завершив п’ять науково-дослідних тем:

1. Українське Прикарпаття – культурний міст між Причорноморським і Середньоєвропейським регіонами у пра- та протісторичний час (2009–2011). Науковий керівник О. Ситник.
2. Галицько-Волинська Русь у контексті історії Центрально-Східної Європи Х–ХV ст. (2009–2011). Наукові керівники академік НАН України Я. Ісаєвич, В. Александрович.
3. Ідея соборності України як чинник консолідації українського суспільства у світовий інтеграційний процес (2009–2011). Наукові керівники Ф. Стеблій та І. Патер.
4. Національно-визвольний рух 30–50-х років ХХ ст. і проблема самоідентифікації української нації (2009–2011). Науковий керівник О. Стасюк.
5. Українська література та ідеї християнської етики: європейський контекст (2009–2011). Наукові керівники член-кореспондент НАН України М. Ільницький, Я. Мельник.

Продовжувалося виконання двох перехідних тем:

1. Українсько-польські взаємини в контексті європейської історії: роль
2. історичної спадщини у формуванні сучасних культурних і політичних
3. пріоритетів України і Польщі (2010–2012). Науковий керівник М. Литвин.
4. Українська історична та діалектна лексика і лексикографія (третій етап), (2009–2013). Науковий керівник Н. Хобзей.

У 2011 р. археологи Інституту виконали два проекти на замовлення інших організацій. Згідно з договором з Управлінням охорони культурної спадщини Львівської облдержадміністрації на 250 тис. грн проведено суцільні археологічні обстеження у Городоцькому та

Самбірському районах Львівської області. У процесі досліджень відкрито 130 невідомих пам'яток археології (поселення, кургани та курганні могильники, городище, окремі місцезнаходження), що майже вдвічі збільшило кількість відкритих до сьогоdnішнього часу пам'яток археології різних епох. Опрацьовано матеріали польових робіт та підготовлено науковий звіт (В. Петегирич, Д. Павлів, Р. Коропецький, І. Принада, А. Гавінський, Ю. Лукомський).

У першому кварталі 2011 р. завершено науковий звіт про рятівні археологічні дослідження багатощарового поселення в зоні будівництва шахти поблизу с. Любеля Жовківського району Львівської області згідно з договором із Науково-дослідним центром "Рятівна археологічна служба" Інституту археології НАН України (В. Петегирич, Д. Павлів, Р. Коропецький, І. Принада); проведено повний розрахунок за ці роботи Рятівною археологічною службою на суму 57,7 тис. грн.

Наукові здобутки колективу характеризує видавнича діяльність. У звітному році загалом опубліковано 39 наукових праць загальним обсягом 799,3 др. арк., в т. ч. 14 монографій (320,9 др. арк.), 16 збірників статей (351,7 др. арк.), 3 збірники документів (73,3 др. арк.), 3 довідкові видання (48,8 др. арк.), 3 брошури (4,6 др. арк.). Упродовж 2011 р. надруковано 486 статей, зокрема 47 статей у закордонних виданнях (44,4 др. арк.).

Серед праць, опублікованих науковцями Інституту у 2011 р., відзначимо колективну монографію "Історія – ментальність – ідентичність. Випуск IV: "Історична пам'ять українців і поляків у період формування національної свідомості в ХІХ – першій половині ХХ століття", двомовну працю Я. Махніка, Д. Павліва, В. Петегирича "Стародавні кургани (ІІІ тис. до Р. Х.) у селі Гаї Нижні біля Дрогобича / Prahistoryczne kurhany (ІІІ tys. przed Chr.) we wsi Hąj Niżni koło Drohobycza", монографії А. Боляновського "Убивство польських учених у Львові в липні 1941 року: факти, міфи, розслідування", Т. Гаврилів "Шкіц філософії сум'яття. Австрійська література у ХІХ і ХХ сторіччях", В. Гориня "Перепоховання Маркіяна Шашкевича", О. Муравського "Західні землі України: шлях до незалежності", А. Портнова "Історії істориків. Обличчя й образи української історіографії ХХ століття", О. Стасюк "Підпільні друкарні ОУН (1941 – 1953 рр.)", І. Чорновола "199 депутатів Галицького сейму", Х. Чушак "Немає вільної Польщі без вільної України: Україна та українці у політичній думці польської опозиції (1976–1989)", Ю. Ясіновського "Візантійська гімнографія і церковна монодія в

українській рецепції ранньомодерного часу”, В. Войнаровського, А. Войнаровського “Грядя І. Виробничий осередок IV ст. н. е. поблизу Львова”, англomовну публікацію М. Потушняка “Middle Neolithic Settlement at Drisino-Balocza, Transcarpathian Ukraine”.

Надруковано колективні збірники статей та матеріалів “Будитель Галицької України-Руси (до 200-ліття від дня народження Маркіяна Шашкевича)”, “Маркіян Шашкевич – проповідник незалежності соборної України”, “Маркіян Шашкевич і Золочівщина. Історико-культурні нариси”, “Потяг надій та інші залізничні сполучення” та збірники праць Л. Войтовича “Галицько-Волинські етюди” і Ф. Стебля “Галичина на перехрестях історії. Постаті”. У серії “Історія мови” випущено збірники “Писемні пам’ятки: сучасне прочитання”, “Українська мова в Галичині: історичний вимір”, “Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги”.

Продовжувався випуск інститутських серійних і періодичних видань: “Княжа доба: історія і культура”. Вип. 4, “Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині”. Вип. 15, “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 20: Actes Testantibus”. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича, “Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість”. Вип. 3–4, “Парадигма”. Вип. 5, 6, “Український визвольний рух”. Зб. 15, продовжено випуск щорічного інформаційного бюлетеня Інституту.

Надруковано збірники документів і матеріалів: “Життя і діяльність Степана Бандери”, “Радянські виборчі кампанії в контексті боротьби ОУН–УПА”, “Я на сповіді сказав би. Інтерв’ю Юрія Зайцева з Ярославом Ісаєвичем” та довідкові видання: “Інститут українознавства імені Івана Крип’якевича Національної академії наук України. Бібліографія праць наукових співробітників. 2001–2010”, “Інститут українознавства імені Івана Крип’якевича НАН України у 2010 р. Інформаційний бюлетень”, “Феодосій Стеблій (1994–2009): бібліографічний показник”.

Проведено кілька міжнародних наукових конференцій і читань, зокрема VIII Міжнародну наукову конференцію “Археологія заходу України”, Міжнародні Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич – мислитель, поет, священник, громадсько-політичний діяч (до 200-річчя від дня народження)”, Другі Тимченківські наукові читання “Історична лексикографія”, наукову конференцію на відзначення 425-ліття Львівського Успенського братства “Львівське Ставропігійське Успенське братство: історія та культура” та ін. Разом з

Винниківським історико-краєзнавчим музеєм, Науково-дослідним центром “Рятівна археологічна служба” Інституту археології НАН України 10–11 листопада організовано виставку та проведено Міжнародний науковий семінар “Декоративні та культові вироби з Вісло-Дніпровського регіону”.

Значно активізувала свою роботу Рада молодих вчених Інституту. За звітний період було проведено чотири наукових семінари та наукову конференцію “Культурно-історичне середовище Львова ХІХ–ХХ ст”. За результатами роботи конференції готується до друку збірник наукових праць.

Інститут координує діяльність у галузі історико-культурологічних, археологічних та філологічних досліджень з установами соціогуманітарного профілю Державного Західного наукового центру НАН та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, відповідними факультетами і кафедрами вищих навчальних закладів Західної України, окремими інституціями інших регіонів. Здійснюється систематичне стажування викладачів навчальних закладів Львова і регіону в Інституті українознавства. Впродовж 2011 р. пройшли стажування 33 викладачів Львівського національного університету ім. І. Франка, Національного університету “Львівська політехніка”, Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

Важливу роль у підготовці спеціалістів-істориків та етнологів для наукових і освітніх закладів України та координації наукових досліджень серед установ Західного наукового центру НАН і МОН України відіграє Спеціалізована вчена рада Д.35.222.01 із захисту докторських і кандидатських дисертацій (проф. М. Литвин, Л. Зашкільняк). Упродовж 2011 р. на цій раді захищено 13 дисертацій, в т. ч. чотири докторські та дев'ять кандидатських. В Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України захистили свої дисертації науковці Інституту народознавства НАН України, Львівського національного університету ім. І. Франка, Рівненського інституту “Відкритого міжнародного університету розвитку людини “Україна”, Національного лісотехнічного університету України, Львівського відділення Інституту археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника та ін.

Співробітники Інституту 8 разів виступали опонентами на захисті кандидатських і 4 рази докторських дисертацій, підготували 16 відгуків на автореферати кандидатських та 5 докторських

дисертацій, рецензували рукописи монографій та дисертацій, дипломні та магістерські роботи.

В Археологічному музеї Інституту проведено 45 екскурсій для школярів Львова і області та студентів Львівського національного університету імені І. Франка, Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Українського католицького університету, Національного університету “Львівська політехніка” та ін.

Інститут розширює і поглиблює співпрацю із закордонними науковими установами, музейними закладами та окремими дослідниками. У 2011 р. підписано Угоду про співпрацю з кафедрою україністики Загребського університету (Хорватія) щодо спільних історичних та лінгвістичних студій. Заплановано провести у 2012 р. міжнародну наукову конференцію “Українці та хорвати у Першій світовій війні”

У рамках виконання угод про наукову співпрацю з Інститутом археології Жешівського університету та Польською академією знань у 2011 р. працювали дві спільні українсько-польські археологічні експедиції. Розвідкова археологічно-палеоботанічна експедиція відкрила на території Калуського та Рогатинського районів Івано-Франківської області 15 невідомих курганів різних епох та спільно з українськими і польськими природознавцями провела палеоботанічні дослідження поблизу пам'яток археології на правобережжі Дністра (Я. Махнік, Д. Павлів, В. Петегірич). Результати археологічних та палеоботанічних досліджень допоможуть повніше розкрити картину заселення Середньої Наддністрянщини у давні епохи, з'ясувати рівень і значення для історії антропогенних впливів на природне середовище. Інша експедиція займалася стаціонарними розкопками найдавніших стоянок первісних людей поблизу с. Ігровиця і Пронятин на Поділлі під Тернополем, які датуються від 100 тис. до 25 тис. років тому (О. Ситник). У рамках проекту НАН України і Польської академії знань у Кракові опубліковано двомовну (українська і польська) монографію Я. Махніка, Д. Павліва, В. Петегірича про стародавні кургани (III тис. до Р. Х.) у селі Гаї Нижні біля Дрогобича та англomовну працю М. Потушняка про неолітичне поселення поблизу с. Дрисино на Закарпатті.

У 2011 р. О. Середа став співдиректором міжнародного проекту “Нова культурна історія Центральної та Східної Європи. Критичні питання та переоцінки” (в рамках програми ReSET Інституту відкритого суспільства, м. Будапешт); він також брав участь у міжнародному науковому проєкті “Історія модерної політичної думки у

Східно-Центральній Європі” як експерт щодо українських питань (Центральноевропейський університет, Будапешт; Центр наукових студій, Софія).

До міжнародного наукового проекту **“1918 р. – окупація України Центральними державами”** Інституту дослідження наслідків війни у м. Грац, Австрія, залучений В. Расевич. Група працівників Інституту під керівництвом Л. Зашкільняка виконує українсько-польський проект “Galicija 1772–1918 (І. Орлевич, О. Середа, О. Аркуша). О. Стасюк, отримавши грант Канадського інституту українських студій, опублікувала монографію про підпільні друкарні ОУН.

Працівники Інституту опублікували 47 статей у закордонних виданнях, прочитали 51 лекцію, виголосили 44 доповіді на міжнародних конференціях за кордоном (у Польщі, Австрії, Голландії, Італії, Німеччині, Росії, Литві, Австралії та інших країнах).

Провідного наукового співробітника І. Паславського, старшого наукового співробітника М. Чікало та вченого секретаря Інституту В. Петегирича нагороджено медалями “До 20-річчя незалежності України”, завідувача відділом нової історії України Ф. Стеблія нагороджено відзнакою НАН України “За професійні здобутки”. Грамотою Президії НАН України відзначено О. Руду; Ю. Зайцев удостоєний вищої нагрудної відзнаки Народного Руху України “За заслуги перед українським народом” І ступеня, М. Посівнич нагороджений Почесною відзнакою Львівської обласної ради “90-річчя від дня проголошення Західно-Української Народної Республіки” та Грамотами Львівської і Тернопільської обласних рад. З нагоди 60-річчя Інституту велика група працівників відзначена Грамотами міського голови Львова, Львівської облдержадміністрації та Львівської обласної ради.

Незважаючи на позитивні результати діяльності Інституту в 2011 р., відзначимо й певні проблеми, які треба розв’язувати найближчим часом. Науково-дослідна тематика відділів потребує тіснішого зв’язку із запитамі сучасного українського суспільства та досягненнями європейської соціо-гуманітарної науки. В умовах скорочення бюджетного фінансування треба розширювати дослідження на замовлення позаакадемічних організацій та установ, виявляти більшу ініціативність у здобутті й виконанні колективних дослідницьких грантів, брати участь у виконанні авторитетних міжнародних наукових проектів.

А колектив Інституту сподівається також, що нарешті відбудуться вибори директора установи.

ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ*

2011 р. колектив відзначив дві знакові дати – 60-ліття Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та 75-ліття від дня народження академіка НАН України Ярослава Дмитровича Ісаєвича. Саме наш міждисциплінарний колектив впродовж півстоліття плекав талант майбутнього академіка, а Ярослав Дмитрович два останні десятиріччя очолював інститут, ставши його репрезентантом в Україні та світі. Він був також творцем і керівником Міжнародної асоціації українців, Національного комітету істориків України, Польсько-української історичної комісії. Ярослав Дмитрович завжди з пошаною згадував свого вчителя академіка Івана Крип'якевича та інших діячів НТШ, ЗУНР, які у 1951 р. стали основою Інституту суспільних наук АН УРСР.

Загалом, у нашій історії знаковими є декілька дат: заснування Наукового товариства імені Шевченка у Львові (1873), створення на базі розпущеного у 1940 р. товариства відділів гуманітарного профілю київських академічних інститутів і, зрештою, їх фактичне об'єднання 1951 р. в Інститут суспільних наук АН УРСР (про це детальніше йтиметься у виступах моїх колег – Оксани Юркової і Олександра Луцького). Деякий час інститут перебував у складі Львівського університету (1963–1969). Директорами інституту були: Олексій Нестеренко (1951–1953), Іван Крип'якевич (1953–1962), Мирослав Олексюк (1964–1973), Володимир Чугайов (1973–1981), Михайло Брик (1981–1988) та Ярослав Ісаєвич (1989–2010), якого не призначали, а вперше обрав колектив. 1993 р. установу перейменовано в Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

Фундаторами і будівничими інституту в перші два десятиліття були історики Іван Крип'якевич, Омелян Терлецький, Степан Білецький, Євген Яцкевич, Микола Кравець, Михайло Івасюта, Олександр

* Виступ в.о. директора інституту М. Литвина на урочистій Академії, присвяченій 60-літтю Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

Карпенко, Володимир Грабовецький, присутній у цьому залі Феодосій Стеблій, археологи Маркіян Смішко, Лариса Крушельницька, Олександр Черниш, Ігор Свешніков, Вітольд Ауліх, Володимир Баран, Володимир Цигилик та інші, економісти Михайло Герасименко, Богдан Яремчишин, Михайло Лемеха, Володимир Огоновський, Іван Кривокобильський, Любомир Олесневич, Григорій Ковальчак, Яромира Жовтанецька, літературознавці Михайло Возняк, Степан Щурат, Марія Вальо, Григорій Нудьга, Роман Кирчів, Микола Родько, Любомир Сенік, Степан Трофимчук, Микола Матвійчук, мовознавці Лукія Гумецька, Уляна Єдлінська, Дмитро Бандрівський, Іван Керницький, Михайло Худаш, Ярослава Закревська, Лев Полюга, Дмитро Гринчишин, Розалія Керста, Михайло Онишкевич, Павло Приступа, мистецтвознавець Мечислав Гембарович, філософи Мирослав Олексюк, Марат Верніков, Степан Ступницький та інші.

Тривалий час в інституті діяли відділи: археології, історії України, української літератури, мовознавства, філософії. В окремі роки також – відділи мистецтвознавства, економіки, конкретно-соціологічних досліджень проблем формування науково-атеїстичного світогляду, історії соціалістичних країн. Нині інститут зорієнтований на оптимальне поєднання регіональної та загальноукраїнської тематики, висвітлення історії та культури українського народу в загальноєвропейському та світовому контекстах. Ці інтердисциплінарні завдання вирішують відділи: археології (завідувач Олександр Ситник), історії середніх віків (Володимир Александрович), нової історії (Феодосій Стеблій), новітньої історії (Іван Патер), Центр дослідження українсько-польських відносин (Микола Литвин), а також відділи української мови (Наталія Хобзей) та української літератури (Ярослава Мельник). Нині в колективі працює 97 осіб, серед них 64 науковців, з яких 8 докторів і 39 кандидатів наук. В інституті навчається 8 аспірантів і 1 докторант Андрій Портнов, який є водночас редактором культового збірника “Критика”.

Співробітники відділу археології намагаються продовжити довоєнні дослідження славетного Ярослава Пастернака, який наприкінці Другої світової війни емігрував до Німеччини, а згодом – Канади. Утім, у бібліотеці відділу залишилися його статті й книги з автографами. До того ж відділ очолив соратник Пастернака Маркіян Смішко, який згодом працював заступником директора і навіть виконував обов'язки директора.

Довший час відділ вивчав найдавніше заселення території Прикарпаття, Волині та Закарпаття, а також археологічні

культури, що поширювалися на суміжні території. Особливу увагу приділяли слов'янському етногенезу, виникненню перших державних об'єднань, генезі та господарству літописних міст. Справжньою науковою сенсацією стали результати палеолітичної експедиції Олександра Черниша, яка 1959 р. на правому березі Дністра (с. Молодове Чернівецької обл.) вперше у світі на глибині 12 м відкрила рештки життя неандертальців з кісток мамонта і десятки тисяч виробів із кременю. Невдовзі на стоянці Молодове 5 вперше в Україні віднайдено палеолітичні духові музичні інструменти (типу флейт). Нині міжнародна польсько-українська експедиція під керівництвом Олександра Ситника досліджує унікальні палеолітичні стоянки в районі Галича–Єзуполя.

Експедиції Лариси Крушельницької відкрили на Прикарпатті перші в Україні солеварні майстерні епохи раннього залізного віку. Її учень Микола Бандрівський дослідив кургани скіфського періоду на Тернопіллі, де виявив високохудожні золоті прикраси. Скло-виробничу майстерню римського часу (с. Комарів) відкрив Маркіян Смішко. Юрій Захарук і Вітольд Ауліх дослідили ранньослов'янське поселення Зимно на Волині, якому немає рівних у східній Європі. Систематично вивчаються літописні міста Галич (експедиції Вітольда Ауліха, Юрія Лукомського), Звенигород (експедиція Ігоря Свєшнікова, Віри Гупало), Белз (експедиція Володимира Петеригича), Пересопниця і Володимир (експедиції Володимира і Святослава Терських), а також Львів (експедиції на Високому і Низькому Замках, у центральній частині міста, за театром опери – під керівництвом Олексія Ратича, Романа Багрія, Володимира Петегрича, Юрія Лукомського). Принагідно зауважимо, що Ігор Свєшніков віднайшов у княжому Звенигороді єдині в Україні берестяні грамоти; дослідив місце козацької битви під Берестечком. Результати львівських археологів узагальнені в індивідуальних і колективних монографіях, а також у 14 інститутських збірниках “Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині”, в якому друкуються і провідні вчені Європи. Справжнім полігоном наукових дискусій стала щорічна міжнародна конференція “Археологія заходу України”, проведена на базі цього відділу.

Відділ історії середніх віків на чолі з Ярославом Ісаєвичем комплексно на інтердисциплінарному рівні досліджував українську середньовічну та ранньомодерну культуру, роль культурної спадщини у процесі формування етнічної, політичної та національної ідентичності українців. Зокрема, у другому томі п'ятитомної “Історії

української культури”, який підготував цей відділ, чільне місце відведено історії та культурі Галицько-Волинського князівства; також обґрунтовано нову концепцію ролі удільних князівств XIV – першої половини XVI ст., насамперед Київського і Волинського, як важливих етапів українського державотворення. Ярослав Ісаєвич та його учні Ігор Мицько, Марта Боянівська, Віра Фрис, Андрій Ясіновський узагальнили книговидавничу та просвітницьку діяльність середньовічних культурно-освітніх осередків – братств, монастирів, шкіл і друкарень. Володимир Александрович опублікував низку монографій про мистецьку культуру українського Середньовіччя, насамперед західноукраїнське малярство; простежив еволюцію релігійної іконографії Східної Європи XV–XVIII ст.. Минулоріч він також видав Реймське Євангеліє XII ст., а нині шукає кошти на книгу-альбом про давню Волинську ікону.

Лауреат академічної премії ім. М. Грушевського Леонтій Войтович став одним із кращих генеологів-медієвістів на пострадянському просторі; оригінальними є його студії про зв'язки Галицько-Волинського князівства зі Скандинавією та Балканами. Ярослав Книш вперше ідентифікував печатку князя Лева, реконструював біографію князя Святослава, дослідив середньовічний Белз. Юрій Зазуляк актуалізував роль права і судочинства в соціально-політичних відносинах пізнього середньовіччя Галичини. Роман Голик узагальнив етносоціальні стереотипи галичан від бароко до новітнього часу. Юрій Ясіновський вперше проаналізував українську і білоруську музику XIV–XVIII ст. у контексті культури Центрально-Східної і Західної Європи, Візантії. Ветеран інституту Іван Паславський (який також є главою мирянської місії УГКЦ) нині успішно досліджує церковно-релігійні відносини від часів Романовичів до XIX ст., а ще започаткував гарячу дискусію серед науковців і мас-медіа про можливу нову дату заснування Львова. Вікторія Любашенко – авторка серйозної монографії “Протестантизм” (Київ, 1995), – визнана дослідниця історії та історіографії реформаційно-протестантських течій в Україні.

Відділ нової історії України на чолі з Феодосієм Стеблійом зосередив увагу на літописі національного руху на західних землях України в добу національного відродження (кінець XVIII – початок XX ст.). При цьому суспільно-політичні процеси в регіоні подавалися в контексті національно-державного розвитку країн Центрально-Східної Європи. Зокрема Феодосій Стеблій узагальнив діяльність Руської Трійці, Головної Руської Ради під час “Весни народів” 1848–1849 рр., опублікував просопографічні нариси про М. Шашкевича,

В. Гнатюка, І. Кривецького, І. Карпинця, М. Тершаківця. Ірина Орлевич дослідила культурно-освітню місію Ставропігії; Остап Середа – місце ранніх народовців у громадсько-політичному житті Галичини; Володимир Пашук – діяльність українських і польських просвітницьких товариств; Ігор Чорновол і Олена Аркуша – виборчі кампанії до Галицького сейму, участь у його роботі українських і польських послів; Петро Шкраб'юк і Наталя Колб – суспільну місію Греко-Католицької Церкви у XIX – на початку XX ст.; Богдан Якимович – видавничу діяльність І. Франка та його сучасників, стрілецький рух; Василь Расевич – етнополітичні трансформації в регіоні напередодні Першої світової війни, вплив на ці процеси офіційного Відня, насамперед родини Габсбургів. З останніх видань відділу відзначимо книги Петра Шкраб'юка про Василянський чин, Ігоря Чорновола про 199 послів-українців Галицького сейму і 19-й випуск збірника “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність”, присвячений “Просвіті”.

Співробітники відділу історії соціалістичного будівництва, а згодом новітньої історії України (керівники відділу Юрій Сливка, Іван Патер) нерідко ставали заручниками політичних процесів у державі. Якщо в радянський час робилися ставки на вивчення лівої течії визвольного руху, злodianь гітлеризму, успіхів колективізації та індустріалізації регіону, загалом радянізації возз'єднаного краю, то нині комплексно досліджуються велич і трагедія державно-соборного процесу в Україні XX ст.: українські плани напередодні та в роки Першої світової війни (Іван Патер), історія ЗУНР та її просопографія (Кім Науменко), західноукраїнський політикум міжвоєнного періоду – від праворадикальної ОУН до потужного легального УНДО (Ігор Соляр, Микола Посівнич), військово-політичні протистояння і національно-культурне життя в період Другої світової війни (Олександр Луцький, Олександра Стасюк, Михайло Романюк, Володимир В'ятрович, Руслан Забілій). За участю співробітників цього відділу Тамари Галайчак, Олександра Луцького, Богдана Микитива, Олександри Стасюк та інших видається п'ятитомник документів радянської доби “Культурне життя в Україні (західні землі)”, а також збірники документів про технології виборчих кампаній 40-х рр. XX ст., берівські плани й експерименти в регіоні 1953 р. Юрій Зайцев заініціював наукове дослідження руху шестидесятників, загалом політичної опозиції у СРСР й зібрав унікальний фонофотоархів українських дисидентів. Олег Муравський проаналізував національно-культурні процеси і церковно-релігійне життя в період

розпаду СРСР і відродження незалежної України. Щоправда, нам нині бракує спеціальних студій, присвячених соціально-політичним трансформаціям останнього двадцятиліття. І за це, напевно, мав би взятися новий центр або сектор сучасної історії і політики (аналогічна структура вже діє в Інституті історії України НАН України).

Згідно з Указом Президента України 2007 р., в Інституті створено Центр дослідження українсько-польських відносин, працівники якого досліджують ці двосторонні відносини в період політичних, військових та ідеологічних конфронтацій ХХ ст., зокрема збройне протистояння на західноукраїнських землях у 1918–1920 (Микола Литвин) і 1938–1947 рр. (Андрій Боляновський); етносоціальний аспект депортацій 1939–1951 рр. (Ярослав Кондрач); наукові та суспільні взаємо стереотипи (Леонід Зашкільняк, Оксана Руда, Олег Піх, Любомир Хамула). Водночас Олег Піх упорядковував картотеку Мирона Кордуби “Бібліографія історії України”, видав ту її частину, яка пов’язана з польсько-українськими відносинами. Андрій Боляновський підготував рукописи книг про іноземні військові формування Вермахту й злочиння гітлерівців проти польських учених Львова в липні 1941 р. (нині шукаємо кошти на їх видання). Члени Центру неодноразово брали участь у міжнародних наукових семінарах “Україна – Польща: важкі питання”, підготовці низки тематичних теле- і радіопередач, довідково-інформаційних та експертних матеріалів для центральних і місцевих органів влади.

Водночас не маємо права замовчувати й про тиск колишньої компартійної влади на колектив, формування його кадрів і наукових планів. До ідеологічних кампаній влада нерідко залучала й членів колективу, як-от історика Володимира Горбатюка чи літературознавця Мирославу Гурладі. Втім керівництво інституту, особливо за директорства Івана Крип’якевича, як могло, захищало недавніх політв’язнів Ярослава Дашкевича, Лідію Коць-Григорчук, Богдана Завадку, Григорія Нудьгу. Особливо не щастило відділу української літератури – одному з провідних наукових літературознавчих центрів в Україні, який у брежнєвську добу припинив своє існування. У 1972–1975 рр., після “розгрому” відділу, деякі його співробітники змушені були здобувати нову “наукову” кваліфікацію у відділі атеїзму, деякі шукати притулку в інших наукових інституціях, ще одні, як 60-літній Григорій Нудьга, фольклорист світового рівня, чи знаний літературознавець Степан Щурат, – піти на “заслужений відпочинок”. До речі, останній відмовився давати спецслужбам “експертні свідчення” щодо авторства дисидентів у “самвидаві”. Уже згаданий

Григорій Нудьга, звільнений з “високої” посади молодшого наукового співробітника. Така майже 20-річна перерва в діяльності відділу (його відновили лише 1990 р.), звісно, не могла не позначитися на тягlostі розвитку літературознавчих студій в інституті, загалом в українському літературознавстві. На жаль, в умовах обмеженого фінансування, в останні роки суттєво скоротився і штат відновленого відділу.

Однак його співробітники цілеспрямовано вивчали і вивчають актуальні історико-літературні й теоретичні проблеми українського письменства усіх періодів, починаючи від давнього (Михайло Возняк, Богдана Криса, Надія Пікулик, Мирослав Трофимук) до сучасного (Микола Ільницький, Любомир Сенік, Тарас Лучук, Тимофій Гаврилів, Віктор Мартинюк). При цьому вони “вписували” явища національного письменства в широкий міжнародний контекст, студіюючи, зокрема, українсько-польські, українсько-німецькі, українсько-австрійські, українсько-чеські, українсько-російські літературні зв’язки та типологічні паралелі. Щоправда, обабіч розгляду залишалися українсько-єврейські культурні взаємини.

Пріоритетним напрямком завжди були й франкознавчі студії, які започаткував академік Михайло Возняк – один із основоположників національного франкознавства. “Естафету” від академіка перейняли науковці наступних генерацій відділу – Степан Щурат (також керівник відділу в пізніші роки), Микола Матвійчук, Яків Білоштан, Олексій Дей, Марія Деркач, Любомир Сенік, Марія Вальо, Роман Кирчів, Мирослав Мороз, Олексій Мороз, Ігор Моторнюк, Степан Трофимук, Ярослава Мельник, Лариса Бондар, Микола Ільницький, Богдан Завадка, Богдана Криса, праці яких стали основними в українському франкознавстві. Західноукраїнський літературний процес ХХ ст. студіювали Степан Трофимук, Марія Вальо, в останні роки Микола Ільницький і Любомир Сенік. Фольклористика репрезентована у відділі насамперед ключовими в цій царині працями Григорія Нудьги, згодом – Романа Кирчіва. Зразковим в українському Шевченкознавстві став текст Богдана Завадки “Серце чистеє подай”.

Леонтина Мельничук-Лучко, Яків Білоштан, Богдан Завадка вивчали доробок національного театру. У різні роки співробітники відділу готували до друку твори Івана Франка, Михайла Павлика, Юліана Опільського, Василя Щурата, Антона Крушельницького, Богдана-Ігоря Антонича. Водночас осмислювалися маловідомі пласти національної культури (молодомузівців, митців діаспори, міжвоєнного десятиліття); публікація їхньої спадщини стала одним

із магістральних наукових шляхів члена-кореспондента НАН України Миколи Ільницького, завідувача відновленого відділу української літератури. Відрадно й те, що окремі співробітники, зокрема Любомир Сенік і Тимофій Гаврилів зарекомендували себе й вправними літераторами (останнього чимало перекладають в Європі).

Міцні традиції має відділ української мови, який функціонував під різними назвами: мовознавства (1951–1974, 1990–1993), історичних словників (1974–1983), історичної лексикографії (1984–1990). Нині його співробітники досліджують лексикографію, давню і сучасну українську мову, проблеми діалектології, ономастики, антропоніміки. Як це не дивно, але не втратив наукової цінності двотомний (у 3-х частинах) польсько-український словник (100 тис. слів), який видано в 50-ті роки ХХ ст. Його співупорядника Уляна Єдлінська ще й нині допомагає молодим колегам освоювати секрети палеографії та лексикографії. У різні роки готувалися також словники української мови, зокрема тлумачні (Лукія Гумецька, Дмитро Гринчишин, Іван Керницький та ін.), синонімів й антонімів (Пилип Деркач, Лев Полюга), паронімів, труднощів української мови (Дмитро Гринчишин), технічні й медичні словники (Лев Полюга). Великий науковий резонанс в Україні та закордоном зробив фундаментальний “Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.” (керівник упорядників Дмитро Гринчишин), який удостоєний першої академічної премії ім. І. Франка (1981). Наступний “Словник української мови XIV – першої половини XVII ст.”, що матиме чотири десятки випусків, готувало два покоління лексикографів (Дмитро Гринчишин, Уляна Єдлінська, Лев Полюга, Іван Керницький, Розалія Керста, Марта Сенів, Ольга Федик, Роман Гринько, Ганна Войтів, Ольга Кровицька, Надія і Роман Осташі та ін.), а закінчувати фундаментальний 50-річний проект, можливо, доведеться наступному (їх ще треба підготувати й заохотити працювати за символічну платню) третьому поколінню лексикографів.

Цікаво, що картотека цього словника тиражувалася. Як у часи ОУН–УПА, на шапірографі – спеціальній рамці, яка наповнювалася завареним у відділі крохмальним клейстером (зрозуміло, що цей примітивний апарат стояв на обліку у КДБ, як і всі державні друкарські машинки інституту).

Піонерською в загальноукраїнському масштабі була й діяльність групи діалектологів, яку очолювали в різні часи: Пилип Приступа, Ярослава Закревська і Наталя Хобзей. У творчому доробку цієї групи другий том “Атласу української мови (Волинь, Наддністрянщина,

Закарпаття і суміжні землі)” (інформація з 685 населених пунктів), “Загальнокарпатський діалектологічний атлас”, збірники гуцульських говірок та мови львів’ян новітньої доби. Працівників тривалий час підтримувала відома родина Горбачів з Німеччини, а також українська діаспора Бразилії і Канади. Нині відділ шукає нових меценатів для видання своїх унікальних праць.

Колектив пишається унікальними археологічними, археографічними і діалектологічними колекціями. Частина книг XIX – першої третини XX ст. і меблів нам дісталася від НТШ. Незважаючи на владне викорінення “буржуазного націоналізму”, в інституті збережені історико-краєзнавчі картотеки Мирона Кордуби та Івана Крип’якевича, картотека історичного словника української мови Євгена Тимченка, особові справи більшості наших працівників. Нині архів і наукова бібліотека фахово упорядковуються та доукомплектовуються новими документами, книгами, картами, частина з яких надходить завдяки українсько-американському книжковому фонду “Сейбр-Світло” (ним опікувалася родина Ісаєвичів). Державну рестрацію пройшов і Музей археології, фонди якого нараховують сотні тисяч пам’яток.

Відділ філософії, який у 80-ті – на початку 90-х рр. очолював Марат Верніков, був знаний студіями про Львівсько-Варшавську філософську школу, філософську і психологічну спадщину Степана Балея. Василь Горинь, який певний час також працював ученим секретарем і заступником директора, досліджував проблеми естетики романтизму, філософію та стиль мислення Маркіяна Шашкевича, Тараса Шевченка, Івана Франка, Михайла Грушевського. Завдяки Марії Кашубі, Ігореві Захарі, Галині Антонюк, які нині працюють у вишах, узагальнено вітчизняну філософську думку доби Середньовіччя і ранньомодерного часу.

Енергійно й результативно діє в інституті позаструктурна Шашкевичівська комісія. Її члени Феодосій Стеблій, Микола Ільницький, Василь Горинь, Петро Шкраб’юк, Богдан Якимович упорядкували п’ять тематичних збірників “Шашкевичіана”, видають “Бібліотеку Шашкевичіани”; у різних містах регіону проводять тематичні конференції, а нині спільно з обласною владою готуються гідно відзначити 200-ліття Маркіяна Шашкевича. Сподіваємося, що в них вистарчить сил, а у влади коштів підготувати і видати Шашкевичівську енциклопедію.

Колектив прагне також співпрацювати з академічним середовищем Західного наукового центру, який цьогогоріч відзначає своє

40-річчя. Зокрема, з Львівським відділенням Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України проводимо спільні наукові семінари. Це відділення до 2010 р. очолював наш старший колега Ярослав Дашкевич, який в молоді роки працював у нас бібліографом, а на зорі незалежності – керівником Відділення Археографічної комісії при нашому інституті. Спільно з Інститутом народознавства НАН України діє спецрада з історичних дисциплін, на якій захищено понад 150 докторських і кандидатських дисертацій. До наших археологічних експедицій регулярно залучаємо львівських геологів, геоморфологів, палеонтологів, істориків архітектури.

Інститут також відкритий для світу: ми підтримуємо партнерські зв'язки на рівні угод із науковими установами й університетами України, Польщі, Росії, Словаччини, Австрії, США, Канади та інших країн. На нашій базі неодноразово проходили міжнародні конгреси і конференції, семінари, школи молодих науковців. Інститут відвідували метри світової науки: директор Українського наукового інституту Гарвардського університету Джордж Грабович, професор цього ж університету Патриція Грімстед-Кеннеді, керівник осередку дослідження історії України ім. Петра Яцика при Канадському інституті українських студій Альбертського університету Френк Сисин, директор Східно-європейського інституту ім. В. Липинського у Філадельфії Ярослав Пеленський, професори Мічиганського університету Роман Шпорлюк і Джейм Бербарги, професор Кельнського університету Андреас Каппелер та десятки інших істориків, археологів, мовознавців з Європи, Азії, Північної і Південної Америки.

Приємно згадати і те, що Ярослав Ісаєвич, Феодосій Стеблій, Микола Ільницький, Лариса Крушельницька, Ярослав Грицак, Олег Купчинський та інші стали фундаторами відродженого у 1989 р. Наукового товариства імені Шевченка, керують його структурами, упорядковують його вісники, пишуть Енциклопедію НТШ. Наш талановитий колега-археограф та історик мови, доктор історичних наук Олег Купчинський нині очолює це поважне товариство. Співробітники інституту входять також до Українського історичного товариства, Польсько-української історичної комісії при ПАН і НАНУ, Національної спілки письменників України, Національної спілки краєзнавців України, “Просвіти”, суспільно-культурних товариств “Надсяння”, “Лемківщина”, інших фахових і громадських структур.

Як відомо, наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. націоналізація історії стала складовою і чинником процесу розпаду комуністичної системи та СРСР. Відтак наші науковці не лише сповна повернулися

до національної історії, реконструкції історичної пам'яті та перерозподілу історичного процесу, а й стали безпосередніми будівничими української незалежності. У цей час у колективі неодноразово були вчорашні політв'язні – В'ячеслав Чорновіл, брати Горині, Ірина та Ігор Калинці та ін. Старший лаборант відділу археології Маркіян Іващишин спільно з Олесем Донієм стали організаторами Студентської революції на граніті в Києві. Наші науковці Євген Гринів, Віктор Сусак і Михайло Косів організували у Львові “Меморіал”. За сприяння Ганни Войтів, Всеволода Іськіва, Володимира Парубія запрацювало Товариство захисту української мови, а в нашому машбюро вийшло чимало антикомуністичного самвидаву. Депутатами Верховної Ради України перших скликань стали наші колеги-науковці Михайло Косів, Євген Гринів, Євген Жеребецький, здобувач Дмитро Чобіт, недавній аспірант-археолог Богдан Ярошинський. Багаторічного наукового співробітника відділу історії соціалістичного будівництва інституту Адама Мартинюка невдовзі обрано заступником голови Верховної Ради України. Дослідника ПНР Володимира Парубія обирали заступником голови Львівської обласної ради, а випускника-філософа нашої аспірантури Володимира Мельника – заступником голови Львівської облдержадміністрації, Степан Борущкий очолював відділ у справах релігій обласної держадміністрації. Фаховим управлінцем і політологом став депутат обласної ради Олесь Старовоїт, який в інституті досліджував релігійне вільнодумство в Україні на зламі XVI–XVII ст. Центральний галузевий архів СБУ очолював Володимир В'ятрович, дослідник ОУН–УПА.

Вихованці інституту також ставали організаторами наукового життя в інших областях України. Перший директор інституту Олексій Нестеренко в 1953–1965 рр. керував Інститутом економіки АН УРСР. Член-кореспондент НАН України, археолог Володимир Баран багато років працював заступником директора Інституту археології НАН України, професор історії Володимир Баран – проректором Волинського національного університету, а Михайло Кучинко – завідувачем кафедри загальної історії (згодом археології) цього університету. Професор Микола Кугутяк майже два десятиліття очолює Інститут історії та політології Прикарпатського національного університету, доктори історичних наук Олександр Карпенко і Володимир Грабовецький очолювали історичні кафедри цього вишу. Випускника нашої аспірантури, професора-археолога Едуарда Балагурі обирали деканом історичного факультету Ужгородського університету. Завідувачами кафедр Львівського національного

університету ім. Івана Франка обирали професорів Михайла Швагуляка, Наталію Антонюк, Олександра Ситника, Ольгу Федик та ін.; успішно працює на кафедрі історичного краєзнавства доктор історичних наук Богдан Якимович. Багатолітній керівник відділу української літератури, член-кореспондент НАН України Микола Ільницький нині очолює кафедру на філологічному факультеті Франкового університету. Деканом педагогічного факультету Тернопільського педуніверситету обирали Юрія Свідерського. Кафедру історії України Дрогобицького педуніверситету очолює Михайло Сеньків, професором історії Кам'янець-Подільського педагогічного університету працює Віталій Нечитайло. Професор Марат Верніков керує кафедрою філософії Одеського національного університету. Ярослав Грицак очолює Інститут історичних досліджень Львівського національного університету і гідно представляє українську науку на престижних міжнародних наукових форумах. Релігієзнавець Сергій Яковенко зараз працює старшим науковим співробітником Інституту історії Російської академії наук. Академік НАН України Ярослав Ісаєвич сприяв організації першої програми для магістрів історії Києво-Могилянської академії, неодноразово виступав в університетах і наукових центрах України, Польщі, Австрії, Білорусі, Росії, США, Канади, Австралії та інших країн.

У нашій установі є чимало резервів, особливо у висвітленні нових тем і нового теоретико-методологічного інструментарію. Зокрема необхідно активізувати дослідження культурно-цивілізаційних процесів на праукраїнських територіях, вивчення давнього Львова та історичних міст краю, функціонування їх як мультикультурних правно-адміністративних структур; на часі й відновлення історико-господарських студій, які колись провадив Григорій Ковальчак. Актуальне й узагальнення історичного досвіду західноукраїнського парламентаризму, системи функціонування органів влади й управління у дорадянський період; дослідження міжнаціональних взаємозв'язків, етносоціокультурних трансформацій у регіоні. Суспільство вимагає від нас академічної монографії про рух опору в роки Другої світової війни, де б центральне місце посіла УПА й незабуті АК і червона партизанка; є також потреба в наукових біографіях Андрея Шептицького, Євгена Коновальця, Степана Бандери, Романа Шухевича, Андрія Мельника.

Сучасний книжковий менеджмент підказує нам активніше виходити на англомовні, польськомовні й російськомовні книжкові ринки, не цуратися гострих теле- і радіопередач; як і в радянські

часи знову братися за соціологічні дослідження, результатів яких потребує і наука, і особливо влада, що прагне гармонізації соціуму. Поряд із науковими монографіями ми повинні готувати збірники документів і матеріалів, довідкові видання, літературні антології, мистецькі альманахи, академічні та навчальні словники, лінгвістичні атласи. Наше життя неможливе без щорічних археологічних і діалектологічних експедицій, архівних студій за кордоном, відтворенні щоденного життя наших батьків і дідів на основі записів їх спогадів. Водночас треба шукати засобів та коштів для видання книг, перевидання давніх мовознавчих магнітострічкових записів, спогадів дисидентів на сучасні електронні носії. Сподіваюся, що після три томної “Історії Львова” (вийшла у 2006–2007 рр.), ми в найближчі 3–4 роки підготуємо написання десятитомної “Історії Галичини”. Віримо в те, що знайдуться благодійники й останні випуски багатотомного “Словника української мови XVI – першої половини XVII століття” вийдуть не через 20-25 років, а хоча б за 10. Регулярно виходитимуть й інші 8 тематичних наукових збірників.

Наприкінці хочу висловити глибоку вдячність нашим науковцям та управлінцям, інженерно-технічним працівникам за велику працю задля розвитку інституту, задля гідного продовження академічних традицій НТШ, а нині Західного наукового центру. Бажаю всім нам із творчим натхненням та наснагою примножувати здобутки інституту на благо наших родин, Львова і славу України.

М. Литвин

ВІТАННЯ З НАГОДИ 60-РІЧЧЯ ІНСТИТУТУ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМЕНІ ІВАНА КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ

**Національна академія наук України
Відділення історії, філософії та права**

Глибокошановні учасники конференції

Від імені Відділення історії, філософії та права Національної академії наук України щиро та сердечно вітаю організаторів та всіх учасників Наукових читань імені академіка Я. Д. Ісаєвича.

Постать незабутнього Ярослава Дмитровича Ісаєвича по праву посідає провідне місце серед дослідників історії української культури, рукописної книги, бібліотек і друкарства, міжслов'янських культурних зв'язків.

Усі ми добре знали Я. Д. Ісаєвича як ініціатора та керівника багатьох важливих наукових проєктів, що мали велику суспільну значущість та посилювали позиції українства в світі. Ним зроблено неоціненний внесок до скарбниці національної науки, розкрито визначну роль української культурної спадщини в системі європейської та світової культури.

Проведення Наукових читань, присвячених вшануванню світої пам'яті академіка НАН України Я. Д. Ісаєвича, свідчить про розуміння вами важливості актуалізації творчої спадщини визначного вченого в духовному та інтелектуальному житті українського суспільства, що має важливе значення для розвитку та популяризації досягнень історичної науки, поширення українознавчих студій в Україні і за її межами.

Впевнений, що обговорення актуальних проблем історико-культурних та українознавчих досліджень стане вагомим внеском у подальший розвиток соціогуманітарної науки в Україні.

Зі щирим побажанням успіхів в роботі

Академік-секретар Відділення
історії, філософії та права НАН України
академік НАН України

О.С.Онищенко

Інституту українознавства
імені Івана Крип'якевича НАН України

Дорогі колеги!

Від усіх наукових співробітників Інституту історії України Національної Академії наук України маю честь сердечно привітати Вас – наших давніх і добрих знайомих, колег і друзів – зі славним 60-річчям Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України!

Ми пишаємось тим, що упродовж багатьох десятиліть ми підтримуємо з Вами надзвичайно плідні й багатогранні міжособисті й наукові контакти. Навіть у контрверсійні 1950-ті роки обличчя Вашої установи визначала не прислана для ідеологічного контролю агітпропівська номенклатура, а «недобитки» старої львівської інтелігенції, що серед неї, безперечно, зіркою першої величини був Іван Петрович Крип'якевич. Вже з перших кроків існування Вашого Інституту зав'язалися й тривають до сьогодні надзвичайно плідні наукові й науково-організаційні контакти львівських та київських істориків з Інституту історії АН УРСР (Інституту історії України НАН України). (Вашим колегам-історикам й ширшому колу вітчизняних соціогуманітаріїв добре знані Ваші авторитетні дослідження з широкого спектра проблем українознавства, в тому числі історичного, питань археології, філософії, етнології й літературознавства, методологічних й регіональних досліджень.

Дорогі Львів'яни! Висловлюємо сподівання, що наша плідна співпраця триватиме й надалі. Щастя, Здоров'я, Успіхів Вам і Благополуччя!

Від колективу Інституту історії України НАН України

*Директор
академік НАН України*

В.А.Смолій

*м. Київ
21 лютого 2011 р.*

Колективу Інституту українознавства
ім. І. Крип'якевича НАН України

Інститут регіональних досліджень Національної академії наук України щиро і сердечно вітає колектив Інституту українознавства НАН України із 60-літтям із дня заснування.

Наші Інститути мають спільні корені – обидва починали свою діяльність у складі Інституту суспільних наук.

У перші чотири десятиріччя своєї діяльності Ваш Інститут працював в умовах тоталітарної держави. У день ювілею ми віддаємо данину глибокої поваги всім тим, хто навіть у найважчих умовах. Залишався справжніми науковцями та патріотами, протидівав процесам нівеляції культурної спадщини, розвивав ідеї національної ідентичності. Здійснював посильний внесок у розвиток історичних, мовознавчих, літературознавчих та історико-філософських досліджень.

Сьогодні Інститут українознавства імені І. Крип'якевича України – єдина в Україні академічна науково-дослідна установа, в якій реалізуються міждисциплінарні дослідження історичного, соціокультурного та літературно-мовознавчого спрямування. Тут сформувалися і діють авторитетні наукові школи: історії України, культурології, історичної лексикографії, українського літературознавства. Фундаментальні та прикладні розробки вчених Інституту одержали широке наукове визнання як в Україні, так і за кордоном.

У цей урочистий день від усієї душі Зичимо керівництву та всім співробітникам Інституту міцного здоров'я, нових здобутків, творчої наснаги і успіхів на благо нашої держави. Із святом Вас, шановні колеги!

З повагою

Директор Інституту регіональних досліджень,
доктор економічних наук, професор

В.С.Кравців

*Шановний Миколо Романовичу,
шановні співробітники Інституту українознавства
імені Івана Крип'якевича Національної академії наук України*

*Колектив Волинського національного університету імені
Лесі Українки має за честь вітати Вас з нагоди свята – 60-літ-
тя Інституту. Це свято символізує велику працю і великі Ваші
здобутки на ниві розбудови вітчизняної науки.*

*Історія Вашого закладу – нелегкий шлях становлення і зрос-
тання, створення матеріально-технічної бази, критичне осмис-
лення і збагачення досвіду, наполегливий пошуку нового, само-
бутнього.*

*Ваш Інститут став провідним науковим центром країни і
здобув високий авторитет та заслужену славу. У Вашому закла-
ді зроблено багато ґрунтовних наукових відкриттів, а нині сум-
лінно трудиться когорта дослідників, які примножують кращі
традиції національної науки.*

*Зичимо керівництву й колективу Інституту плідних твор-
чих пошуків, нових наукових досягнень, щедрої насаги у справі
формування духовно багатого покоління людей – висококваліфі-
кованих фахівців і патріотів Української держави*

З повагою

І.Я.КОЦАН

м. Луцьк
березень 2011 рік

ВИЩА УРЯДОВА. ЧАСТИНА ПЕРША М. ЛЬВІВ
ВУЛ. КОЗЕЛЬНИЦЬКА ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА
ІМ. І КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ М. Р. ЛИТВИНУ Ф. І. СТЕБЛЮ
СПІВГОЛОВАМ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ УРОЧИСТОЇ СЕСІЇ
“ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇ-
НИ ТА ЙОГО ПОПЕРЕДНИКИ (ДО 60-РІЧЧЯ ІНСТИТУТУ) ТА НАУКО-
ВИХ ЧИТАНЬ ІМЕНІ АКАДЕМІКА Я. Д. ІСАЄВИЧА=

ШАНОВНІ МИКОЛО РОМАНОВИЧУ І ФЕОДОСІЮ ІВАНОВИЧУ,
ДОРОГІ КОЛЕГИ, ДРУЗІ

Я З ПОВНИМ ПРАВОМ ЗВЕРТАЮСЯ ДО ВАС І ВСЬОГО КОЛЕК-
ТИВУ ІНСТИТУТУ, САМЕ ТАК, АДЖЕ СКАЖУ БЕЗ ПЕРЕБІЛЬШЕН-
НЯ НАЙКРАЩІ РОКИ МОГО ЖИТТЯ СОЦІАЛЬНОГО СТАНОВЛЕННЯ
ЯК ОСОБИСТОСТІ ПРОЙШЛИ У РІДНІЙ ДЛЯ МЕНЕ АКАДЕМІЧНІЙ
УСТАНОВІ. САМЕ ТУТ Я ПЕРЕКОНАВСЯ, ЩО ІСТОРІЯ ЦЕ ДІЙСНО
НАУКА НАУК ТА ЗРОБИВ ПЕРШІ КРОКИ НА НИВІ ІСТОРИЧНОГО
ПОШУКУ ОГЛЯДАЮЧИ СЬОГОДНІ СВІЙ ЖИТТЕВИЙ ШЛЯХ МАЮ
СКАЗАТИ ЩО БАГАТО В ЧОМУ ПОЧУВАЮ СЕБЕ ЗОБОВ'ЯЗАНИМ
БАГАТЬОМ НАУКОВЦЯМ КОТРІ В ТІ ТЕПЕР УЖЕ ДАЛЕКІ 70–80-ТІ
РОКИ ДОТОРКНУЛИСЯ ДО МОЄЇ ДОЛІ СЕРЕД НИХ ПАТРІОТ УКРАЇ-
НИ БЛИСКУЧИЙ ІСТОРИК ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КНЯЗІВСТВА
ГЛИБОКИЙ ЗНАВЕЦЬ СПАДЩИНИ ВЕЛИКОГО ГУМАНІСТА ЮРІЯ
ДРОГОБИЧА ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКИХ БРАТСТВ ХVІ–ХVІІІ СТОЛІТЬ
ТА УКРАЇНСЬКОГО КНИГОВИДАННЯ ЯРОСЛАВ ДМИТРОВИЧ ІСА-
ЄВИЧ У ЦІ ЗНАМЕННІ ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ДНІ НЕ ЗАЙВЕ СКАЗАТИ
ЩО САМЕ ЯРОСЛАВ ДМИТРОВИЧ БУВ ОДНИМ ІЗ ІНІЦІАТОРІВ ПО-
НОВЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ Т. Г. ШЕВ-
ЧЕНКА В УКРАЇНІ. НЕХАЙ СЬОГОДНІ Я. Д. ІСАЄВИЧА НЕМАЄ СЕ-
РЕД НАС, АЛЕ ПЕРЕКОНАНИЙ, ЩО ІДЕЇ ТА СПРАВИ ВИДАТНОГО
ДОСЛІДНИКА ЩЕ МНОГІІ І МНОГІІ ЛІТА СЛУГУВАТИМУТЬ ІСТО-
РИЧНІЙ НАУЦІ. НАШ ІНСТИТУТ ПЕРЕЖИВ РІЗНІ ЧАСИ, АЛЕ ЗБЕ-
РІГ СВОЮ ПОТРІБНІСТЬ НАРОДОВІ УКРАЇНИ, САМЕ ЦЕ СВІДЧИТЬ
ЩО ПОПРИ РІЗНУ АМПЛІТУДУ КОЛИВАНЬ МАЯТНИКА ІСТОРИЧ-
НОГО ЧАСУ, СПІВРОБІТНИКИ ІНСТИТУТУ ТВОРИЛИ НАУКОВІ ПРА-
ЦІ АРХЕОЛОГІЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ, МОВОЗНАВЧІ ТА ЛІТЕРАТУРНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ, ЕКОНОМІЧНІ РОЗВІДКИ, КОТРІ ПРИМНОЖУВАЛИ
ЧАСТКУ ПРАВДИ ПРО ІСТОРІЮ НАШОГО НАРОДУ-

ВИЩА УРЯДОВА. ЧАСТИНА ДРУГА ОСТАННЯ М. ЛЬВІВ
ВУЛ. КОЗЕЛЬНИЦЬКА 4 ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА
ІМ І КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ М. Р. ЛИТВИНУ
Ф. І. СТЕБЛЮ СПІВГОЛОВАМ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО
КОМІТЕТУ УРОЧИСТОЇ СЕСІЇ ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА
ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН УКРАЇНИ ТА ЙОГО ПОПЕРЕДНИКИ
(ДО 60-РІЧЧЯ ІНСТИТУТУ ТА НАУКОВИХ ЧИТАНЬ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА Я. Д. ІСАЄВИЧА=

КОЛИ СЬОГОДНІ ПОЛІТИКИ ТА ГРОМАДСЬКІСТЬ ДІЙШЛИ ВИ-
СНОВКУ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ КОМПЛЕКСНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРА-
ЇНИ Я ВБАЧАЮ В ЦЬОМУ ВНЕСОК І НАШОГО ІНСТИТУТУ АДЖЕ
КОМПАРАТИВІСТСЬКА КУЛЬТУРОЛОГІЯ БІЛЯ ВИТОКІВ ЯКОЇ ПЕ-
РЕБУВАВ Я. Д. ІСАЄВИЧ ДОЗВОЛЯЄ НЕ ТІЛЬКИ ПОРІВНЯТИ НАШ
ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ З ІНШИМИ НАРОДАМИ ТА КРАЇНАМИ АЛЕ Й
ОБРАТИ ОПТИМАЛЬНИЙ ШЛЯХ ПОСТУПУ В МАЙБУТНЄ ВРАХО-
ВУЮЧИ УКРАЇНСЬКУ СОЦІОКУЛЬТУРНУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНУ ТА ІСТО-
РИЧНУ СПЕЦИФІКУ. ДОРОГІ ДРУЗІ ДУЖЕ ХОТІВ БИ В ЦІ ВІКОПОМ-
НІ ГОДИНИ БУТИ РАЗОМ З ВАМИ ТА НЕ ЗАВЖДИ ВСЕ СТАЄТЬСЯ
ТАК ЯК БАЖАЄТЬСЯ ГАДАЮ ВИ МЕНЕ ЗРОЗУМІЄТЕ. ЩИРО ВІТАЮ
ІНСТИТУТ, ТАЛАНОВИТИЙ І ПРОДУКТИВНИЙ КОЛЕКТИВ. БА-
ЖАЮ ДОРОГІ ДРУЗІ НОВИХ НАУКОВИХ ЗВЕРШЕНЬ В ІМ'Я НАРО-
ДУ УКРАЇНИ ЙОГО НИНІШНЬОГО І ГРЯДУЩИХ ПОКОЛІНЬ ВЛАСНЕ
ПРОВІДНОЮ УМОВОЮ ІСТОРИЧНОГО ЖИТТЯ НАРОДУ ЗАВЖДИ
БУЛИ ОСВІТА І НАУКА ЗА НАУКУ ЗА ПРАВДУ ІСТОРИЧНУ ЗА ПРИ-
ХИЛЬНУ ДОЛЮ ДО НАШОГО ІНСТИТУТУ І КОЖНОГО З ВАС ДРУЗІ
З НАЙЩИРІШИМИ ПОЧУТТЯМИ ПЕРШИЙ ЗАСТУПНИК
ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ А. МАРТИНЮК

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ГОЛОВИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

28 лютого 2011 № 280

Про відзначення Грамотами Львівської обласної ради

Відповідно до частини 7 статті 55 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” та розпорядження голови обласної ради від 12.01.2011 р. № 18 “Про Грамоту Львівської обласної ради та цінний подарунок”.

за плідну науково-громадську діяльність, високий професіоналізм та з нагоди 60-річчя заснування Інституту:

Відзначити Грамотами Львівської обласної ради:

Соляра Ігоря Ярославовича – кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України;

Стасюк Олександру Йосипівну – кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України;

Романюка Михайла Васильовича – молодшого наукового співробітника відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України;

Грицьків Роман Ярославовича – молодшого наукового співробітника відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України;

Посівнича Миколу Романовича – кандидата історичних наук, молодшого наукового співробітника відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України.

Олег Панькевич

ЛЬВІВСЬКИЙ МІСЬКИЙ ГОЛОВА

Андрій Садовий

Вельмишановні пані і панове!

Вважаю для себе особливо високою честю вітати цей поважний форум науковців – урочисту сесію “Інституту українознавства імені Івана Крип’якевича” і Наукові читання імені академіка Ярослава Ісаєвича. Роль Ярослава Дмитровича Ісаєвича в розвитку української історичної науки справді важко переоцінити.

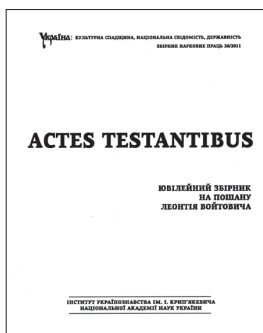
Дуже знаковим є те, що цей видатний науковець, корифей історії України, український патріот, спадщина якого насправду неоціненна, присвятив свої найкращі здобутки питанням української культури і духовності. Адже духовність нашого народу – власне те, що в нас час стає справою першочергової важливості, бо без міцних духовних підвалин не може існувати жодна нація і жодна держава.

Щиро переконаний, що науковці, які зібралися тут з усієї України і закордону, зможуть поділитися своїми напрацюваннями, і в той же час кожен із вас неодмінно винесе з цього форуму щось нове, те, що спонукатиме до подальших творчих пошуків і нових здобутків.

Бажаю цьому високому представницькому науковому форуму цікавих дискусій, плідного обміну думок та ідей, народження нових тенденцій в історичній науці, усього того, що служитиме великій справі плекання української історичної науки, культури та духовності, бо без ґрунтового опрацювання нашого минулого ми не матимемо гідного майбутнього. Плідної вам роботи і вагомих результатів.

НОВІ ВИДАННЯ

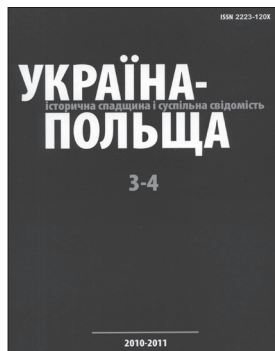
Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 20: “Actes Testantibus”. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича / [відп. ред. М. Литвин.]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича. – Львів, 2011. – 822 с.

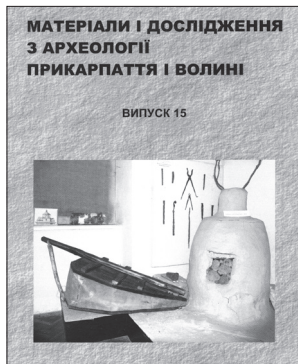
Опубліковано статті провідних медієвістів країн Центрально-Східної Європи, колег і учнів професора, доктора історичних наук Леонтія Войтовича, написані на честь його шістдесятиріччя. Дослідження присвячені поодиноким аспектам української історії та історичних взаємозв'язків українських земель насамперед княжої доби, окремі публікації стосуються пізнішого часу й охоплюють період XV–XVIII ст.

Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість: [зб. наук. праць / відп. ред. М. Литвин] / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – 348 с.

Розглянуто українсько-польські відносини в контексті європейської історії, роль історичної спадщини у формуванні сучасних етнокультурних і політичних пріоритетів України і Польщі. Особливу увагу приділено соціально-політичним причинам, мотивам, масштабам і наслідкам українсько-польського протистояння першої половини XX ст. з урахуванням його внутрішніх і зовнішніх чинників.

Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – Вип. 15. – 450 с., іл.

Вміщено статті та публікації матеріалів з досліджень нових археологічних пам'яток заходу України, наукові розробки територіально-хронологічних проблем і культурно історичних аспектів; розглянуто питання історії археології.

У збірнику подано також наукові студії вчених не лише України але й, з Польщі, Білорусії, Росії.

Княжа доба: історія і культура / [відп. ред. В. Александрович]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – Вип. 4. – 308 с.

Зібрано статті, присвячені дослідженню історії та культури княжої доби в Україні, в основному території галицько-волинських земель X–XIV ст. Більшість статей присвячена XIII ст.

Княжа доба: історія і культура / [відп. ред. В. Александрович]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – Вип. 5. – 272 с.

Збірник присвячено маловідомим і малодослідженим проблемам княжої доби української історії, більшість матеріалів стосується поодиноких аспектів історичних і культурних процесів, насамперед на західноукраїнських землях у XIII–XIV ст., найперше відносин з Центральною та Східною Європою, Візантією і слов'янськими країнами Балканського півострова.

Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 264 с. – (Серія “Історія мови”).

У збірникові на пошану Левка Полюги, багатолітнього професора відділу української мови, розміщено праці його колег та учнів, а також дослідження з історії української мови – лексики, фразеології, синтаксису, граматики; діалектологічні студії, лексикографічні матеріали. Подано розвідки, які репрезентують мовні явища в етнолінгвістичному аспекті.

Парадигма. Збірник наукових праць на пошану Миколи Ільницького / [відп. ред. М. Ільницький]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2010. – Вип. 5. – 240 с.

Основу п'ятого випуску збірника наукових праць відділу української літератури Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України складають матеріали, зібрані за підсумками наукової конференції “Осягаючи літературу на перехрестях віку (до 75-річчя з дня народження Миколи Ільницького)”, яка відбулася 24 вересня 2009 р.

Парадигма. Збірник наукових праць / [відп. ред. М. Ільницький]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – Вип. 6. – 296 с.

Шостий випуск збірника наукових праць відділу української літератури Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України завершує розпочату в попередньому випуску публікацію матеріалів, зібраних за підсумками наукової конференції “Осягаючи літературу на перехрестях віку (до 75-річчя з дня народження Миколи Ільницького)”, що відбулася 24 вересня 2009 р.

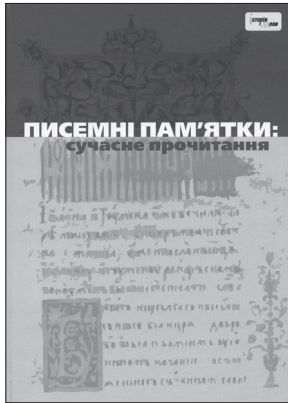
Будитель Галицької України-Руси (до 200-ліття від дня народження Маркіяна Шашкевича). Статті та матеріали / Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії, Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського НАН України, Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 112 с.

Подано матеріали, які висвітлюють окремі аспекти життя і діяльності Маркіяна Шашкевича і його найближчих сподвижників Івана Вагилевича та Якова Головацького в національно-культурному відродженні Галичини.

Історія – ментальність – ідентичність. Вип. 4: Історична пам'ять українців і поляків у період формування національної свідомості в XIX – першій половині XX століття: колективна монографія / [за ред. Л. Зашкільняка, Й. Пісулінської, П. Серженги]. – Львів, 2011. – 536 с.

Представлено результати досліджень українських і польських вчених проблематики взаємодії історичної думки та науки із соціальною пам'яттю в період формування національної свідомості українців і поляків у XIX і XX ст. Висвітлено найрізноманітніші аспекти впливу історичних знань на суспільну свідомість представників двох сусідніх народів у змінюваних суспільних обставинах націє- і державотворення за останні два століття.

Писемні пам'ятки: сучасне прочитання / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 232 с. – (Серія “Історія мови”).

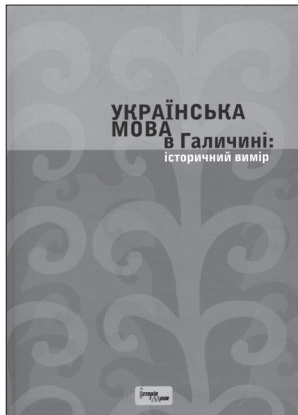
Зібрано матеріали виступів учасників перших Тимченківських читань у Львові (2010 р.). На сторінках видання висвітлено проблеми мови та структури давніх текстів, особливості авторського стилю. Представлено багатство староукраїнської лексики і фразеології. Виявлено специфіку українського, угорського та польського ономастиконів. Поручено питання перекладу різножанрових текстів та висвітлено невідомі факти з історії української лексикографії. У рубриці “Матеріали” подано фрагменти пам'яток “Добрилове Євангеліє” 1164 р. та “Четья” 1489 р.

Радянські виборчі кампанії в контексті боротьби ОУН–УПА. Збірник документів і матеріалів [упоряд. і відп. ред. О. Стасюк]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 750 с.

Вміщено документи і матеріали, які висвітлюють перебіг радянських виборчих кампаній в Західній Україні у повоєнний період, що проходили в обстановці організованого спротиву з боку ОУН і УПА та населення західноукраїнського регіону в цілому. Хронологічно

матеріали збірника охоплюють період від жовтня 1945 і до червня 1951 років, тобто включають виборчі кампанії до ВР СРСР (1946, 1950), УРСР (1947, 1951) та місцевих органів влади (1947, 1950). У вступній статті проаналізовано позицію радянської сторони та націоналістичного підпілля у стосунку до виборчих кампаній, охарактеризовано форми і методи радянської пропаганди та антивиборчих акцій повстанців.

Українська мова в Галичині: історичний вимір / [відп. ред. Я. Ісаєвич, М. Мозер, Н. Хобзей]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 332 с. – (Серія “Історія мови”).

Запропоновано нову книжкову серію відділу української мови – “Історія мови”. Висвітлено проблеми представлення української (“руської”) мови в галицьких граматиках до 1849 р., дослідження мови галицьких проповідників XIX ст., історію та особливості становлення філософської і медичної термінології. порушено питання говорів української мови Галичини, українсько-польських взаємовпливів, визначення діалектної основи словника І. Лаврівського початку XIX ст., мовної політики в міжвоєнний час, діалектних записів про Пер-

шу світову війну, культурологічних та літературознавчих аспектів. Представлено мовно-культурний світ Галичини від кінця XIX ст. і дотепер: його специфіку і суперечливість, багатовимірність і українськість.

Український визвольний рух / [відп. ред. М. Гавришко]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 36. 15. – 344 с.

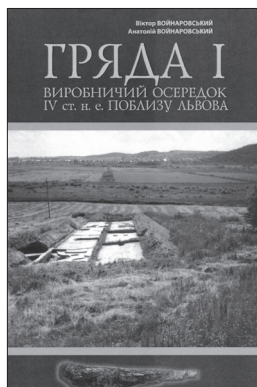
Збірник присвячено Полковнику Січових стрільців, голові Проводу Організації Українських Націоналістів Євгену Коновальцю. Він містить матеріали всеукраїнської наукової конференції “По-стать на тлі епохи: до 120-річчя від дня народження Євгена Коновальця”, яка відбулася 15 червня 2010 р. у Львові.

Подано кілька тематичних рубрик, сформованих на основі проблемно-хронологічного принципу. У першій характеристика

джерельних матеріалів, які стосуються полковника і знаходяться в Дослідному центрі історії імміграції Університету Міннесоти та Галузевому державному архіві Служби безпеки України. У другій дослідження про молоді літа Є. Коновальця і його військово-політичну діяльність в добу Центральної Ради і Гетьманату. У третю внесено матеріали, що стосуються міжвоєнного етапу життя Є. Коновальця, його участі у становленні і діяльності Української Військової Організації та Організації Українських Націоналістів. Окрему увагу звернено на дипломатичні заходи Полковника на міжнародній арені, а також проаналізовано обставини його смерті.

Останню рубрику формують матеріали про відносини ОУН і особисто Є. Коновальця з різними центрами української політичної еміграції, а також з легальними партіями Західної України в міжвоєнний час.

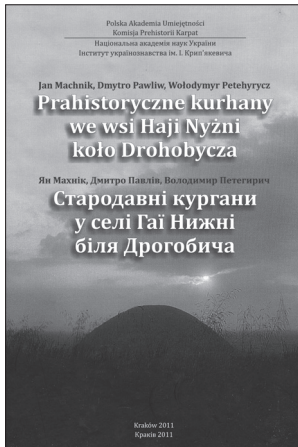
Войнаровський В., Войнаровський А. Гряда І. Виробничий осередок IV ст. н. е. поблизу Львова / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Луцьк, 2011. – 184 с.

Підсумовано результати археологічних розкопок виробничого осередку пізньоримського часу Гряда І поблизу Львова. Висвітлено низку питань господарської діяльності жителів пам'ятки: чинбарство, вапнярство, виробництво дьогтю, проаналізовано житлобудівництво, кераміку та знаряддя праці, встановлено час існування й місце Гряди І серед пам'яток регіону. Пам'ятка, що датується IV ст. н. е., виконувала функцію вапнярсько-чинбарського осередку черняхівської культури, на якому відбувався повний цикл вичинки шкіри.

Махнік Я., Павлів Д., Петегирич В. Стародавні кургани (III тис. до Р. Х.) у селі Гаї Нижні біля Дрогобича / Machnik J., Pawliw D., Petehyrycz W. Prahistoryczne kurhany (III tys. przed Chr.) we wsi Haji Nyżni koło Drohobycza / Польська академія науки і мистецтв, Комісія Преісторії Карпат; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; Polska Akademia

Umiejętności, Komisja Prehistorii Karpat; Narodowa Akademia Nauk Ukrainy, Instytut ukrainoznawstwa im. I. Krypjakewycza. – Kraków, 2011. – 216 s.

У двомовній (українська, польська) монографії представлено результати дослідження у 2000–2001 рр. курганного могильника культури шнурової кераміки III тис. до н.е. у с. Гаї Нижні біля Дрогобича. У двох малих курганах вперше у басейні верхнього Дністра зафіксовано виключно поховання дітей, в більшому – дорослої особи. У процесі розкопок простежено особливості поховального обряду (насипання одного кургану над кількома дитячими захороненнями, випадок втручання в поховання родичів для вилучення якоїсь “реліквії”, “сателітарне” розміщення малих курганів, наявність у похованнях охри як символічного

замінника крові та ін.). Суттєво доповнено дані для вирішення важливої наукової проблеми – генези культури шнурової кераміки, своєрідного феномена пізньонеолітичної доби в Європі, концентрація пам’яток якої на Прикарпатті пов’язана, очевидно, з природними соляними джерелами.

Potushniak M. Middle Neolithic Settlement at Drisino-Balocza, Transcarpathian Ukraine / Polish Academy of Arts and Sciences, National Academy of Sciences of Ukraine. – Kraków, 2011. – 87 p. + 31 plates.

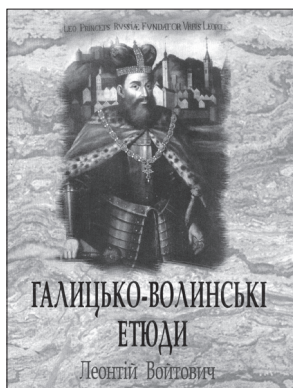
Розглянуто результати досліджень поселення доби середнього неоліту Дрисино-Балоча (зараз Дрецен), розташованого в північно-східній частині Карпатського басейну. Роботи на пам’ятці було розпочато Федором Потушняком та згодом продовжено Михайло Потушняком.

У світлі нових відкриттів підкреслено специфічні риси цієї пам’ятки. Особливу увагу зосереджено на планувальній структурі поселення та стратиграфії виявлених об’єктів. Також проаналізовано ознаки збірок керамічних виробів та кам’яних знарядь праці.

Портнов А. Історії істориків. Обличчя й образи української історіографії ХХ століття. – Київ, 2011. – 240 с.

Книгу присвячено долям та ідеям, історіографічній спадщині й історіографічній рецепції українських істориків ХХ століття – Дмитра Яворницького і Володимира Пархоменка, Івана Степаніва і Костя Гуслистого, В'ячеслава Заїкина і Віктора Петрова, Ярослава Ісаєвича і Ярослава Дашкевича та багатьох інших, знаних і менш відомих, успішних і переслідуваних, тих, хто лишився в Україні за советів, під нацистами й/або за незалежності, і тих, кому довелося виємігрувати. Герої цієї книжки, в Краї а чи в діаспорі, мусили, боронячи свою наукову свободу та право на вільну думку і творчість, шукати способи співіснувати з різними політичними системами і культивувати складність у спрощеному, ідеологічно поділеному та насиченому особистою ворожнечістю просторі, а пропоновані автором начерки інтелектуальних біографій цих науковців доводять, що їхні тексти не тільки відображали свій час, пояснювали його і творили, але, мірою сил, намагалися йому протистояти.

Войтович Л. В. Галицько-Волинські етюди. – Біла Церква, 2011. – 480 с.

Зібрано статті, присвячені історії Галицької і Волинської земель, опубліковані автором у різних збірниках та часописах впродовж 2000–2010 рр. Проаналізовано окремі аспекти історії Галицько-Волинської держави від другої половини 1 тис. до першої половини XIV ст.

Звернено увагу на військово-політичні проблеми, формування кордонів, персоналії.

Горинь В. Перепоховання Маркіяна Шашкевича / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; Шашкевичівська комісія. – Львів, 2011. – 172 с. – (Бібліотека Шашкевичіани: Нова серія. 1(6), вид. 2-ге).

Книгу присвячено вікопомному перепохованню тлінних останків Маркіяна Шашкевича на Личаківському кладовищі у Львові, яке

стало величною маніфестацією, всенародним урочистим походом. Відтоді розпочався справжній культ Поета – будителя, провісника, речника національного відродження. Це був рішучий прорив пробуджених галицьких русинів до своєї українськості, до єднання із братами з Великої України.

Ясіновський Ю. Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 468 с. – (Серія: Історія української музики; Вип. 18: “Дослідження”).

Простежено формування наукових уявлень про візантійську гимнографію і церковну монодію. Осмислено нові погляди на слов'янські переклади; окреслено репертуар найдавніших слов'яно-руських літургійних книг, зокрема, нотованих. Досліджено нотолінійний “Ірмолой” ранньомодерного часу як новий етап розвитку візантійської спадщини. Наголошено спадкоємність і визначено оригінальні риси цієї пам'ятки – зосередження основного півного репертуару в одній літургійній книзі та запис музичних текстів київською п'ятилінійною нотою. Праця спирається на майже вичерпне коло джерел, яке охоплює понад тисячу

рукописів і покриває всю територію українського етносу, а також включає аналогічні білоруські пам'ятки.

Стеблій Ф. Маркіян Шашкевич – проповідник незалежності соборної України / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; Шашкевичівська комісія. – Львів, 2011. – 200 с., іл. – (Бібліотека Шашкевичіани. Нова серія. № 8(13)).

До 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича присвячена книга, в якій висвітлено діяльність письменника як натхненника, співзасновника й лідера прогресивного громадсько-культурного угруповання – “Руської Трійці”, співвидавця славнозвісного альманаху “Русалка Дністровая”, проповідника волелюбних ідей, проповідника незалежної соборної України.

У додатках подано вибране з творчої спадщини письменника, документи цензурної історії “Русалки Дністрової”, постать М. Шашкевича у світлі відгуків сучасників та послідовників, діячів Церкви, науки, політиків, бібліографічний показчик праць автора з проблемами шашкевичезнавства.

Маркіян Шашкевич і Золочівщина. Історико-культурні нариси / [упоряд. Ф. Стеблій]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 264 с. – (Бібліотека Шашкевичіани. Нова серія, № 7(12)).

У книзі, присвяченій 200-річчю від дня народження Маркіяна Шашкевича, вміщено нариси про славного сина Золочівської землі, визначного письменника і громадсько-культурного діяча, фундатора “Руської Трійці” та втілення у життя його національно-визвольних ідей багатьма поколіннями патріотів Золочівщини. Додано літературу Шашкевичіану, хроніку.

Стеблій Ф. І. Галичина на перехрестях історії. Постаті / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 302 с.

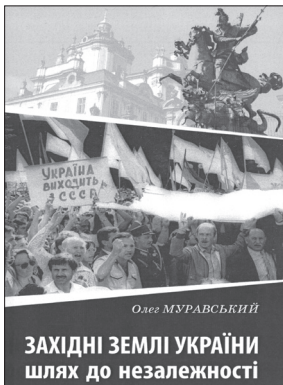
Подано біографічно-історіографічні розвідки про визначних діячів національного відродження в Галичині першої половини XIX ст. (зокрема членів Перемишльського культурно-освітнього осередку та “Руської Трійці”), репрезентантів польсько-українського політичного партнерства епохи романтизму, працівників на ниві національної музики. Два останні розділи присвячено дослідникам історії українського національного відродження, які заклали та зберегли традиції українознавчих студій у Галичині.

Життя і діяльність Степана Бандери: документи й матеріали / [3-тє вид. доп.] [ред. і упор. М. Посівнич]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Тернопіль, 2011. – 496 с.

Присвячено життю та діяльності провідника українського визвольного руху Степана Бандери в 1920–1950-х роках. На основі

спогадів та документів висвітлено боротьбу Організації українських націоналістів (ОУН), показано роль ОУН та її лідера в тогочасних суспільно-політичних процесах в Україні. Висвітлено родинне, шкільне, студентське оточення, в якому формувався світогляд майбутнього Голови проводу ОУН. Опубліковано важливі документи і матеріали про життя і діяльність Степана Бандери в еміграції та на чолі проводу ОУН.

Муравський О. Західні землі України: шлях до незалежності / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 268 с.

Описано особливості суспільно-політичного розвитку західноукраїнських областей у період перебудови. Висвітлено загальні тенденції державно-церковних відносин, витоки та масштаби міжконфесійних конфліктів, розкрито передумови створення та проаналізовано діяльність українських громадсько-політичних товариств, а також національно-культурних об'єднань етнічних меншин, акцентовано увагу на механізмах протидії партійно-державного апарату розгортанню українських державницьких процесів.

Гаврилів Т. Чарівний світ: Між тоді і тепер (Роман 3-я част.). – Львів, Кальварія, 2011. – 136 с.

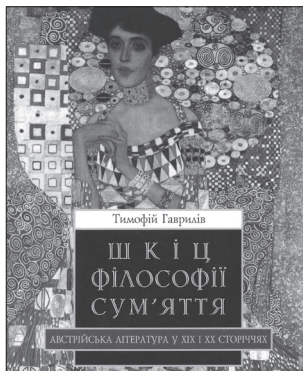
“Чарівний світ. Між тоді і тепер” завершує роман “Чарівний світ”, другу частину “трилогії безпритульності”. Книжка розповідає про минуле героя, його дитинство і юність, а також шлях в еміграцію. Образки дитинства чергуються зі сценами у відомчому готельчику, де герой чекає на документи, щоб вирушити в нове життя.

Герой твору продовжує галерею знайденців світової літератури – історію щасливців, що сягає біблійного Мойсея та міфологічних Ро-мула, Саргона і Кіра.

Гаврилів Т. Шкіц філософії сум'яття. Австрійська література у XIX і XX сторіччях. – Львів, 2011. – 354 с.

На прикладі вибраних життєписів і творів відомих, а також малознаних українському читачеві авторів: Роберт Музіль, Клаудіо Маґріс, Георг Тракль, Еліас Канетті, Ільзе Айхінгер, Томас Бернгард. Особливу увагу приділено львівським сторінкам творчості Йозефа Рота.

Здійснено спробу зашкіцувати історію австрійської літератури XIX і XX сторіч, зокрема її українські сюжети.

Стасюк О. Підпільні друкарні ОУН (1941–1953 рр.) / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 296 с.

Висвітлено функціонування підпільних друкарень ОУН на українських землях періоду радянсько-німецької війни та в повоєнне десятиліття: показано структуру видавничо-технічної мережі та територію її поширення; описано способи облаштування та оснащення друкарень; простежено процес підготовки до друку та технологію друку підпільних видань; наведено статистичні дані щодо кількості друкарень ОУН.

Я на сповіді сказав би. Інтерв'ю Юрія Зайцева з Ярославом Ісаєвичем. Документи / [передм. і упоряд. Ю. Зайцева, ред. Ю. Зайцева та Я. Ісаєвича]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – 2011. – 175 с.; іл. – (Серія “Усна історія України XX ст.” № 5).

Талановитий український історик-енциклопедист, академік Національної академії наук України, відомий громадський діяч Ярослав Ісаєвич у відвертій, щирій розмові відтворює свій життєвий шлях у контексті суспільно-політичних процесів XX століття. Його

оповідь – це своєрідний кодекс честі науковця, заповіт молодим дослідникам минулого задля цивілізованого майбутнього.

Ільницький М. Три формули мого досягнення Антонича. – Львів; Київ, 2011. – 56 с. – (Серія “Університетські діалоги”, № 10).

Представлено виклад публічної лекції доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента НАН України Миколи Ільницького, виголошеної 23 грудня 2009 р. у Львівському університеті імені Івана Франка. Переплітаючи оповіді про численні події і враження, автор змальовує півстолітню історію сприймання творчості Богдана Ігоря Антонича. Ключами розуміння стають художні образи поета – “барвні скельця”, через які світ бачиться щораз по-новому: “від веретена пісні до теслі слова”, крізь “четвертий перстен” до “пейзажу з вікна”.

Микола Ільницький. Вересневі відлуння. Поезії. Переклади. – Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2011. – 230 с.

Вміщено вибране із поетичного й перекладацького доробку Миколи Ільницького, знаного літературознавця, автора низки монографій та видань літературно-критичних статей.

Впізнавані для кожного й водночас дуже особистісні почуття однокорінності із землею, що зростила, синівської ніжності, кохання, світлої туги за тим, що не верне, яскраві враження від численних мандрів, передані чудовим поетичним словом, яке поєднує ліричне й інтелектуальне начала, не залишить байдужим жодне читацьке серце.

На окрему увагу заслуговують переклади творів світової літератури, і неодмінно зацікавить читача переспів українською перлини індійського епосу — поеми “Бхагавадгіта”.

Потяг надій та інші залізничні сполучення / [упоряд. Т. Гаврилів]. – Львів, 2011. – 384 с.

Присвячено 150-річчю першої на території сучасної України залізниці, з якою пов’язувалися великі надії на модернізацію, поступ і культурний трансфер. Під однією обкладинкою зібрано “залізничні тексти” українських, австрійських та польських письменників, що охоплюють час у понад сторіччя. Стильове, жанрове і тематичне розмаїття – від паротяга, що кладе край звичній патріархальній ідилії, до пристрастей у купе вагонів: антологія зарисовує “художню” історію залізниці, від її функції засобу сполучення до аргументу, на якій

розігруються любовні і детективні інтерлюдії. Антологія – перша і наразі єдина у нас книжка такого плану, яка історію залізничного сполучення подає мовою художніх текстів, чимало з яких устигли набути статусу не лише соковитої лектури, а й історичного документа.

Боляновський А. Убивство польських учених у Львові в липні 1941 року: факти, міфи, розслідування. – Львів, 2011. – 188 с.

На підставі документів українських, німецьких, польських, та інших архівів, споминів учасників подій та наукової літератури вивчено причини й обставини затримання і розстрілів представників польської інтелігенції співробітниками гітлерівських органів безпеки на початку німецько-радянської війни. Висвітлено процес розслідування вбивств і названо причетних до їх скоєння нацистських воєнних злочинців, а саме замовників, організаторів та виконавців. Спростовано як безпідставну офіційну версію КДБ Радянського Союзу про співучасть військо-

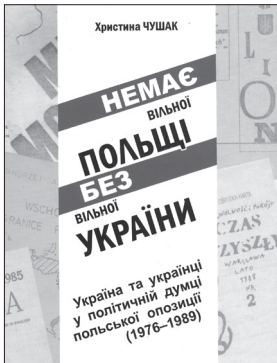
вослужбовців батальйону “Нахтігаль” у розстрілах учених-поляків. Пояснено головні причини і розкрито технологію творення і використання цього міфу як складового елемента широкомасштабної пропагандистської кампанії, організованої в СРСР з політичною метою від початку 1960-х років.

Феодосій Стеблій (1994–2009): бібліографічний покажчик / [укл. О. Галевич; передм. Б. Якимович]; Львівський національний університет ім. Івана Франка, Наукова бібліотека. – Львів, 2010. – 228 с.

Подано інформацію про життєвий шлях і науковий доробок відомого українського історика, вченого, дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка, завідувача відділу нової історії України Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України Ф. І. Стеблій.

Чушак Х. Немає вільної Польщі без вільної України: Україна та українці у політичній думці польської опозиції (1976–1989)

/ Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 304 с.

На матеріалах польського самвидаву 70–80-х років ХХ ст. реконструйовано місце України та українців у політичній думці польської опозиції. Порухені питання визнання польським суспільством кордону з Україною, утвердження значення незалежності України для Польщі та регіону, боротьби з негативними стереотипами українців у польському суспільстві, пошуку шляхів українсько-польського примирення, а також місця й ролі української меншини в майбутній незалежній польській державі. Образ

України, окреслений опозиціонерами, вплинув на політику Польської Республіки щодо України після 1989 р. В основу монографії лягло дисертаційне дослідження, яке отримало головну нагороду серед кандидатських робіт на Першому конкурсі ім. Єжи Гедройця Посольства Республіки Польща в Україні.

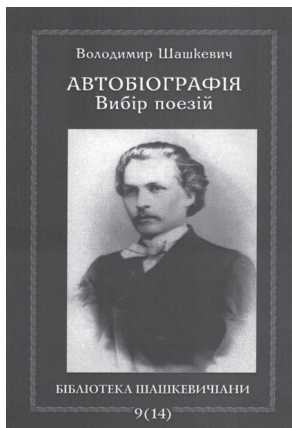
Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича Національної академії наук України. Бібліографія праць наукових співробітників. 2001–2010 / [відп. ред. М. Литвин, упоряд.: О. Рак, М. Чебан.]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – 432 с.

Подано бібліографічні описи книг, брошур, авторефератів кандидатських і докторських дисертацій, статей, тез доповідей, рецензій, перекладів та редакційних робіт працівників Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, що відображають наукову діяльність установи в 2001–2010 рр.

Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України у 2010 р. Інформаційний бюлетень [відп. ред. М. Литвин]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича – Львів, 2011. – 230 с.

Зібрано інформацію про наукову діяльність установи, бібліографію публікацій, відомості про захист дисертацій, хроніку за 2010 р.

Шашкевич Володимир. Автобіографія. Вибір поезій / [упоряд., передм., комент. В. Гориня]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Шашкевичівська комісія. – Львів, 2011. – 56 с., іл. – (Бібліотека Шашкевичіани. Нова серія; № 9(14)).

Опубліковано автобіографію Володимира Шашкевича (1839–1885) – поета, журналіста і видавця, культурно-просвітнього діяча, сина Маркіяна. Подано поетичні твори автора збірки “Зільник” (1863).

Шашкевич Маркіян. Русини. Голос галичан / [упор. Ф. Стеблій]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Шашкевичівська комісія. – Львів, 2011. – 28 с. – (Бібліотека Шашкевичіани. Нова серія; № 6 (11)).

Спроба реконструкції першого публічного виступу Маркіяна Шашкевича в Духовній семінарії у Львові 12 лютого 1835 р. з нагоди уродин імператора Австрії Франца І, скомпанованої з німецькомовної статті “Русини” та україномовного вірша “Голос галичан” – пам’ятки ораторського мистецтва промовця, що спричинила значний резонанс серед його сучасників як своєрідне маніфестування українства.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

ВІДДІЛ АРХЕОЛОГІЇ

З 1940 р. відділ археології у Львові – це єдиний академічний осередок археологічної науки заходу України, що має славу історію та давні наукові традиції.

Впродовж 2011 р. працівники вели плідну дослідницьку та організаційну роботу, брали активну участь у виконанні держбюджетної пошукової теми “Українське Прикарпаття – культурний міст між Причорноморським і Середньоевропейським регіонами в пра- та протоісторичних віках” (2009–2011), держ. реєстр. № 0108U010872 (керівник теми – Ситник О. С.).

Над темою працювало 13 штатних працівників: Ситник О. С., д-р іст. наук, завідувач відділу археології, с. н. с.; Бандрівський М. С., канд. іст. наук, н. с.; Булик Н. М., канд. іст. наук, м. н. с.; Войнаровський В. М., канд. іст. наук, с. н. с.; Гавінський А. М., м. н. с. (0,75 окладу); Гупало В. Д., канд. іст. наук, с. н. с.; Конопля В. М., м. н. с.; Корецький Р. Р., м. н. с.; Лукомський Ю. В., к. а., н. с.; Оприск В. Г., м. н. с.; Павлів Д. Ю., м. н. с.; Пеняк П. С., канд. іст. наук, н. с.; Петигрич В. М., вчений секретар інституту.

Виконувана тема має важливе наукове значення, оскільки дає можливість досліджувати стародавнє минуле значного географічного регіону України. Вона стосується основоположних питань первісного заселення, соціально-економічного та культурно-історичного розвитку найдавніших поселенців України. Територія Прикарпаття і Волині у стародавні віки і Середньовіччі відігравала роль своєрідного культурного моста між Центральною та Східною Європою, а в ширшому значенні – між Західним та Східним світом культур та народів.

З цього погляду сучасні західноукраїнські землі були привабливим і благодатним краєм давньої ойкумени. Ранньому освоєнню земель та тривалому проживанню первісних та ранньосередньовічних громад сприяли палеоекологічні умови: помірний клімат, висотний розчленований рельєф, густа сітка водних ресурсів, багаті природні відклади різної сировини тощо. Тут відбувалися складні міграційні,

культурні, етнічні процеси, що відобразилося на матеріальній культурі населення. Особливо треба відзначити переселення різного за складом та етносом стародавнього та новітнього населення. Саме цим питанням присвячено більшість наукових розробок працівників відділу, висвітлених у різних формах та методах роботи, в різних наукових публікаціях в Україні і за кордоном.

У результаті комплексного дослідження всебічно вивчені археологічні пам'ятки, починаючи від першої появи стародавніх людей у регіоні (середній палеоліт) до пізнього Середньовіччя. На основі новітніх технологій археологічних розкопок із застосуванням сучасних методів датувань проведено аналіз та історичну інтерпретацію великої кількості абсолютно нових археологічних джерел. Таке дослідження вимагало залучення спеціалістів суміжних наукових дисциплін, використання всього новітнього арсеналу техніки, електроніки, Інтернету і міжнародних зв'язків.

Науковці провели польові дослідження пам'яток практично усіх хронологічних періодів стародавньої історії – від палеоліту до пізнього Середньовіччя і Нового часу. Охоплена широка географічна палітра досліджень – від Закарпаття до Волині, Поділля і Буковини. За звітний період працювало 6 експедицій:

1. Палеолітична експедиція Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (керівник – О. Ситник) у липні – серпні провела стаціонарні археологічні розкопки стоянки Ігровиця Тернопільського р-ну Тернопільської обл. В експедиції брали участь геологи та палеозоологи на чолі з проф. А. Богущим, які описали розрізи, відібрали зразки ґрунту на природничі аналізи та датування ТЛ, проведено геофізичні дослідження. Досліджено культурний шар мустьєрської доби, що датується часом приблизно у 100 тис. р. тому. Знайдено десятки крем'яних виробів та знарядь праці.
2. Львівська археологічна розвідкова експедиція інституту (керівник – О. Ситник) згідно з Договором з Управлінням історико-культурної спадщини Львівської облдержадміністрації провела розвідкові обстеження пам'яток археології у Городоцькому та Самбірському р-нах Львівської обл. з 7 листопада по 7 грудня 2011 р. У результаті роботи Городоцького загону (керівник – Д. Павлів) Львівської археологічної розвідкової експедиції суцільно обстежена частина території Городоцького р-ну Львівської обл., де виявлено і задокументовано 71 пам'ятка археології (40 різночасових поселень, 1 городище, 30 курганів),

чим суттєво поповнено археологічну карту Львівщини. Керівник Самбірського загону – А. Гавінський.

3. Роботами українсько-польської міждисциплінарної археологічно-палеоботанічної експедиції в Рогатинському та Галицькому р-нах Івано-Франківської обл. (керівники з укр. боку – Д. Павлів, В. Петегирич) виявлено та задокументовано 15 стародавніх курганів та взято зразки торфу з поблизу торфовищ для палеоботанічних досліджень. Поєднання результатів археологічних та палеоботанічних досліджень зможе повніше розкрити картину заселення Середньої Наддністрянщини в давні епохи, показати рівень і значення для історії антропогенних впливів на природне середовище. Разом із польськими археологами та палеоботаніками проведено археологічно-палеоботанічну розвідкову експедицію (Рогатинський та Галицький р-ни Івано-Франківської обл., 28–30 вересня 2011 р.).
4. Рятівна археологічна експедиція на ділянці вул. Федорова, 23/25 у Львові (Відкритий лист на НДЦ “РАС” ІА НАН України). Керівник – Ю. Лукомський, липень–листопад.
5. Археологічна експедиція на ділянці вул. Краківська/Вірменська у Львові. Безпосередній керівник експедиції – працівник НДЦ “РАС” ІА НАН України – Н. Войтович. Науковий керівник – Ю. Лукомський, жовтень–грудень.
6. Археологічна експедиція на ділянці вул. Старосєврейська, 35 у Львові (комплекс синагоги “Золота Роза”). Безпосередній керівник експедиції – працівник НДЦ “РАС” ІА НАН України – О. Лазурко. Науковий керівник – Ю. Лукомський, квітень–травень.

Отже, працівники відділу археології у 2011 р. проводили плідні, науково важливі польові дослідження. За результатами розвідок та розкопок написано 11 наукових звітів до Інституту археології НАНУ загальним обсягом понад 65 д. а. Це окрема велика наукова робота, яка залишається на рівні архівних матеріалів, але з часом набуває все більшого значення як першоджерело для багатьох синтетичних та історичних досліджень.

Одне з позитивних явищ у розвитку археологічної науки західноукраїнського регіону організація і проведення щорічних міжнародних конференцій “Археологія заходу України”, перша з яких започаткована у 2004 р. У 2011 р. проведено уже восьму конференцію, яка, як завжди, вийшла поза регіональні межі, обумовлені в назві, і охопила терени південно-східної Польщі, південної Білорусі та деякі регіони Росії. До наукового обговорення, дискусій

і синтетичних узагальнень археологічних досліджень зголосилося понад 50 науковців. Ці конференції уже знані в Центральній і Східній Європі. З кожним роком географія учасників розширюється, а кількість пропонованих рефератів збільшується. Очевидно, настала потреба реформувати деякі методичні засади проведення таких форумів.

Також відбувалася підготовка та макетування наукового збірника відділу, який виходить щороку, починаючи з 2005 (вийшло 7 випусків нової серії “Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині”). За звітний період працівники відділу опублікували науковий збірник МДАПВ (Вип. 15), де вміщено статті та матеріали досліджень нових археологічних пам’яток заходу України, наукові розробки територіально-хронологічних проблем і культурно-історичних аспектів.

У 2011 році вийшло дві монографії наукових співробітників відділу:

В. Войнаровський. Гряда І. Виробничий осередок IV ст. н. е. поблизу Львова (співавт. А. Войнаровський). Висвітлено питання давніх технологій та виробництв, які побутували у населення IV ст. н. е., що проживало у верхів’ї Дністра.

Д. Павлів, В. Петегирич. Стародавні кургани (III тис. до Р.Х.) у селі Гаї Нижні біля Дрогобича на правобережжі верхнього Дністра / Prahistoryczne kurhany (III tys. przed Chr.) we wsi Hąj Niżni koło Drohobycza na prawym dorzeczu górnego Dniestru (співавт. Я. Махнік). Подано результати роботи спільної українсько-польської археологічної експедиції у 1999–2001 рр. у рамках виконання міжнародного проекту “Прадавні кургани Верхньої Наддністрянщини”.

Отже, працівники відділу за звітний період видали 2 наукові монографії, опублікували близько 100 наукових статей: 82 – у фахових, 19 статей – у нефахових виданнях.

Майже усі науковці результативно співпрацюють із колегами з-за кордону, зокрема з Польщі, Росії, Білорусії. Підписано 4 міжнародні угоди про наукову співпрацю з науково-освітніми закладами Польщі і Росії. Ці угоди успішно реалізуються. Велася плідна робота на міжнародному рівні за підписаними угодами про наукову співпрацю з Інститутом археології Жешівського університету.

Працівники відділу брали участь у багатьох наукових конференціях в Україні, Польщі, Росії та інших країнах, де виступали з рефератами про актуальні проблеми археологічних досліджень в західноукраїнському регіоні. Всього виголошено 58 доповідей

У кінці 2010 р. взято на державний облік Археологічний музей інституту, у зв'язку з чим при відділі археології сформовано сектор музейних працівників, керівником якого стала канд. іст. наук Н. Булик. У 2011 р. науковці та лаборанти сектору працювали над поповненням і оновленням окремих вузлів експозиції музею, проводили звірку та інвентаризацію експонатів, регулярні екскурсії для студентів та учнів Львова. Загалом взято на облік понад 3 тис. експонатів масового матеріалу (кераміка та крем'яні відходи виробництва) з різних поселень, які досліджували працівники відділу в 1950–1960-х роках. Проведено 45 оглядових та 5 тематичних екскурсій по експозиції музею.

ПУБЛІКАЦІЇ

Ситник О. С.

Біля джерел формування палеолітичної науки в Україні (Ю. Полянський) // Професор Юрій Полянський / [ред. О. Шаблій]. – Львів, 2010. – С. 355–364.

Липська пізньопалеолітична культура: аналіз та інтерпретація джерел // Кам'яна доба України. – Київ, 2010. – Вип. 13. – С. 113–137.

Культурно-історичне тло розвитку археологічних досліджень у Львові у період між двома світовими війнами // Професор Леон Козловський / [ред. С. Козловський, О. Ситник]. – Львів; Варшава, 2010. – С. 82–204.

Kulturalno-historyczne tło rozwoju badań archeologicznych we Lwowie w okresie międzywojennym // Profesor Leon Kozłowski / [red. S. Kozłowski, O. Sytnyk]. – Lwów; Warszawa, 2010. – S. 82–204.

Kontynuacja interdyscyplinarnych badań terenowych polsko-ukraińskiej ekspedycji archeologicznej w dorzeczu górnego Dniestru // Rocznik Polskiej akademii umiejętności. Rok 2009–2010. – Kraków, 2010 – S. 317–322 [співавт.: J. Machnik, W. Pasterkiewicz, A. Pelisiak, A. Hawinski].

Среднепалеолитические комплексы стоянки Кормань IV на Днестре // Stratum plus. На языке камня: от Днестра до Забайкалья. – 2011. – № 1. – С. 203–236.

Палеолітична стоянка Галич I у світлі досліджень 2008 р. // Наукові студії. Історико-краєзнавчий музей м. Винники. – Львів, 2011. – Вип. 4. – С. 149–196.

Археологічно-геологічні дослідження палеолітичних стоянок Пронятин та Ігровиця // Археологічні дослідження в Україні 2010. – Київ; Полтава, 2011. – С. 299–302.

Которини III – поселення культури лійчастого посуду у верхів'ї Дністра // Археологічні дослідження в Україні 2010. – Київ; Полтава, 2011. – С. 299–302 [співавт.: Я. Махнік, А. Гавінський, В. Пастеркевич].

Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів, 2011. – Вип. 15 [статті: “Nory ssaków drapieżnych ze stanowiska Ihrowica I (Ukraina) jako przykład plejstocenijskich bioturbacji na archeologicznych stanowiskach paleolitycznych. – С. 28–34 (співавт.: М. Т. Krajcarz, М. Krajcarz, А. Nadachowski, А. Bogucki); “Нові датування та геологічно-археологічні дослідження палеолітичної стоянки Пронятин”. – С. 257–279 (співавт.: А. Богуцький, Р. Коропецький, О. Томенюк, М. Ланчонт, Я. Кусяк, Т. Мадейська); “Пронятин II – пам'ятка початку верхнього палеоліту Волино-Подільської височини”. – С. 280–290 (співавт.: А. Богуцький, Р. Коропецький, О. Томенюк, М. Ланчонт, Я. Кусяк, Т. Мадейська)].

Стежками давнього кам'яного віку по Тернопілля понад 70 тисяч років тому // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – С. 54–58.

Бандрівський М. С.

Захисне озброєння на заході України: час і причини появи // Вісник Львівського музею історії релігії. – Львів, 2009. – Ч. 5. – С. 33–36.

Малознані спогади про сеньйора Ставропігійського Інституту проф. Ісидора Шараневича (до 180-річчя з дня народження вченого) // Вісник Львівського музею історії релігії. – Львів, 2009. – Ч. 5. – С. 3–6.

Бронзові ножі Українського Правобережного Лісостепу періодів BrD–NaB1: питання типології і походження // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: [зб. наук. праць]. – Чернівці; Вишниця, 2011. – Т. 1 (31). – С. 9–18.

Восточногальштатский импорт – новый источник для датировки курганов среднестеповой (западноподольской) группы (по материалам усыпальницы в Швайковцах возле Чорткова на Тернопольщине) // Переход от эпохи бронзы к эпохе железа в Северной Евразии: материалы Круглого стола 23–24 июня 2011 года. – Санкт-Петербург, 2011. – С. 59–63.

Еще раз об овальных кольцах начала эпохи железа и об их функциональном назначении // Историко-археологический альманах. – Армавир; Краснодар; Москва, 2011. – № 10. – С. 4–14.

МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15 [статті: “Поховання прото- і ранньоунетицького типу на Верхньому Придністер’ї і проблема верхньодунайських впливів на захід Українського Лісостепу впродовж періодів BrA1–BrA2”. – С. 78–108; “Питання функціонального призначення і семантичного значення окремих речей з Михалківських скарбів та спроба розподілу їх за комплектами”. – С. 109–146; “Ефес чорноліського однолезового залізного клинка із с. Перевоз у Білорусі комплектами”. – С. 376–384 (співавт. В. Кошман)].

Многогорлые сосуды типа керносов на памятниках раннежелезного века Правобережной Украины // Боспорский феномен. Население, языки, контакты: материалы Международной научной конференции. – Санкт-Петербург, 2011. – С. 533–543.

Релігійно-образотворчі традиції на заході Українського Лісостепу в VII на поч. VI ст. до нар. Хр. (за матеріалами експозиції Львівського музею історії релігії) // Історія релігій в Україні. – Львів, 2011. – Кн. 2. – С. 289–295.

Урич і його околиці в системі голіградських пам’яток Сколівських Бескидів // Пам’ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі. Тези доповідей Міжнародної наукової конференції, Львів, 6–7 жовтня 2011 р. – Львів, 2011. – С. 23–24.

В усипальній крипті собору св. Юра у Львові спочивають тлінні останки давньоруського православного єпископа Косми (XIII ст.)? // Успенська вежа. – Львів. – 2011. – № 5 (228). – С. 5.

Інтерв’ю з М. Бандрівським в газеті “Львівська Пошта”. – Львів, 2011. – 30 квітня. – С. 5.

Булик Н. М.

Археологія та археологи заходу України у добу романтизму // Галичина. Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2010. – Вип. 17. – С. 65–76.

Львівська археологія до першої світової війни // Професор Леон Козловський / [ред. С. Козловський, О. Ситник]. – Львів; Варшава, 2010. – С. 18–82.

Lwowska archeologia przed I wojna światową // Profesor Leon Kozłowski / [red. S. Kozłowski, O. Sytnyk]. – Lwów; Warszawa, 2010. – S. 18–82.

Археологія у науковій спадщині Антона Петрушевича // МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15. – С. 415–428.

Галицькі старожитності у наукових дослідженнях Антоні Шнайдера // Вісник Львівського інституту економіки і туризму. – Львів, 2011. – Вип. 6. – С. 215–220 [співавт. Р. Берест].

Ісидор Шараневич та археологія у Ставропігійському інституті // Апологет : матеріали III Міжнародної наукової конференції “Львівське Ставропігійське успенське братство в духовній культурі України, до 425-ліття надання Львівському Ставропігійському братству Патріаршої Ставропігії. – Львів, 2011. – С. 65–72.

Історико-архітектурні пам'ятки княжого Галича та його околиць у дослідженнях львівських археологів XIX – початку XX ст. // Розвиток етнотуризму: проблеми та перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (2–3 березня 2011 р.). – Львів, 2011. – С. 221–227.

[Рец.]: Берест Р. Середньовічні монастирі Галичини: житло і побут // Роман Берест. – Львів, 2011. – 332 с. // МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15. – С. 444–449 [співавт. Р. Миська].

Войнаровський В. М.

Нововідкриті пам'ятки римської доби у верхів'ї р. Білостік на Сокальщині // Археологія і давня історія України. – Київ, 2010. – Вип. 2. – С. 135–139.

Проблема культурної атрибуції пам'яток типу Черепин III–V вв. н. е. (производственный комплекс Гряда I около Львова) // Лесная и лесостепная зоны Восточной Европы в эпохи римских влияний время и Великого переселения народов. Конференция 2. – Тула, 2010. – Ч. 2. – С. 63–94.

Вапнярство на галицьких землях IX–XV ст. // МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15. – С. 210–225.

Допоміжні ремесла та промисли черняхівської культури: проблема археологічної ідентифікації // ОІУМ 2011. – Київ, 2011. – Вип. 1. – С. 121–136.

Войтович М. М.

Археологічні знахідки доби бронзи із белзького шкільного музею // МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15. – С. 371–375.

Гавінський А. М.

Пам'ятки культури лійчастого посуду українсько-польського пограниччя // Наукові студії: збірник наукових праць / Історико-краєзнавчий музей м. Винники. – Львів, 2010. – Вип. 3. – С. 45–51.

Багатошарове поселення Середнє на Івано-Франківщині // Археологічні дослідження в Україні. 2010. – Київ; Полтава, 2011 – С. 71–72.

Которини III – поселення культури лійчастого посуду у верхів'ї Дністра // Археологічні дослідження в Україні. 2010. – Київ; Полтава, 2011. – С. 302–303 [співавт.: О. Ситник, Я. Махнік, В. Пастеркевич].

Kontynuacja interdyscyplinarnych badań terenowych polsko-ukraińskiej ekspedycji archeologicznej w dorzeczu górnego Dniestru // Rocznik Polskiej akademii umiejętności. Rok 2009–2010. – Kraków, 2010 – S. 317–322 [співавт.: J. Machnik, W. Pasterkiewicz, A. Pelisiak, A. Sytnyk].

Нові дані до вивчення культури лійчастого посуду // МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15. – С. 363–370.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011 [статті: “Розкопки багатошарового поселення Середнє на Івано-Франківщині”. – С. 58–60 (співавт.: В. Пастеркевич, І. Принада); “Розкопки поселення ранніх землеробів”. – Львів, 2011. – С. 60–63 (співавт.: Я. Махнік, В. Пастеркевич)].

Гупало В. Д.

Wczesnośredniowieczne cmentarzyska Dźwinogrodu (Ukraina): kwestia periodyzacji i chronologii // In silvis, campis et urbe. – Rzeszów; Sanok, 2010. – S. 233–245.

Ранньосередньовічні могильники Звенигорода: проблема періодизації і хронології // АДЛУ. – Львів, 2010. – Вип. 13. – С. 205–218.

“Авторські” обереги мешканців Звенигорода у XII ст. // Наукові студії Історико-краєзнавчого музею м. Винники. – Львів, 2010. – Вип. 3. – С. 118–133.

Апотропеїчні предмети з літописного Звенигорода // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 4. – С. 17–36.

До питання про технологічні особливості однієї керамологічної колекції з Дубна // Українська керамологія: Національний науковий щорічник. За рік 2008. Експеримент у сучасній керамології. – Опішне, 2011. – Т. 1, кн. 4. – С. 118–133.

Обереги та апотропеїчні знаки на побутових предметах зі Звенигорода // МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15. – С. 397–414.

Конопля В. М.

Археологічні пам'ятки села Сулимів // Наукові студії Історико-краєзнавчого музею м. Винники. – Львів, 2010. – Вип. 3. – С. 245–254 [співавт. Н. Білас].

Наукові студії Історико-краєзнавчого музею м. Винники. – Львів, 2010. – Вип. 4 [статті: “Нові пам'ятки археології на Сокальщині”. – С. 215–224; Археологічні дослідження на Кам'янецьчині. – С. 225–253 (співавт. Н. Білас)].

Нові пам'ятки археології на Правобережному Побужжі // Вісник Інституту археології. – Львів, 2011. – Вип. 6. – С. 201–216 [співавт.: О. Сілаєв, Ю. Плеханов].

Коропецький Р. Р.

МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15 [статті: “Нові датування та геологічно-археологічні дослідження палеолітичної стоянки Пронятин”. – С. 257–279 (співавт.: О. Ситник, А. Богуцький, О. Томенюк, М. Ланчонт, Я. Кусяк, Т. Мадейська); “Пронятин II – пам'ятка початку верхнього палеоліту Волино-Подільської височини”. – С. 280–290 (співавт.: О. Ситник, А. Богуцький, О. Томенюк, М. Ланчонт, Я. Кусяк, Т. Мадейська)].

Дослідження поселення княжої доби на Жовківщині // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – С. 68–70 [співавт.: В. Петегирич, Д. Павлів, І. Принада].

Лукомський Ю. В.

Князівські столиці Русі-України Х–ХІІІ ст. / Історичний атлас України: Найдавніше минуле. Русь (Київська держава, Галицько-Волинська держава) / [керівник проекту й автор-упоряд. Ю. Лоза]. – Київ, 2010. – С. 268–271 [співавт. В. Петрик].

The Monumental Architecture of Halych, 12th–13th Centuries A.D. // Вісник НУ “Львівська політехніка”. Архітектура. – Львів, 2011. – № 687. – С. 97–107 [співавт. В. Петрик].

Мацкевий Л. Г.

Старожитності Дрогобицького передгір'я. Вид. 2-ге вип. і доп. / [відп. за вип. Я. Ісаєвич, В. Скотний. – Львів; Дрогобич, 2009. – 184 с. [співавт. В. Козак].

Енциклопедія історії України. – Київ, 2009. – Т. 6 [статті: “Лагодів, комплекс археологічних пам'яток”. – С. 20; “Лійчастого посуду культура”. – С. 208 (співавт. О. Корвін-Піотровський); “Лінійно-стрічкової кераміки культура”. – С. 218–219; “Магала”. – С. 413; “Мальованої кераміки культура”. – С. 482; “Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині”. – С. 553].

Археологічні дослідження в Україні. – Київ, 2009 [статті: “Новітні роботи Львівської обласної експедиції”. – С. 202–204 (співавт. Р. Гнатюк, Г. Панахид); “Новітні роботи Прикарпатської експедиції”. – С. 251–253 (співавт.: В. Романець, І. Кочкін)].

Ставрожитності Дрогобицького передгір'я. Вид. 3-тє вип. та доп. / [відп. за вип. Я. Ісаєвич, В. Скотний. – Львів; Дрогобич, 2010. – 184 с. [співавт. В. Козак].

Енциклопедія історії України. – Київ, 2010. – Т. 7 [статті: “Музей народної архітектури і побуту у Львові”. – С. 111; “Мукачівський замок, замок Паланок”. – С. 125; “Мукачівський Свято-Миколаївський монастир”. – С. 125–126; “Нобель”. – С. 423; “Нові матеріали з археології Прикарпаття і Волині”. – С. 454; “Острівець – група поселень і могильників в околицях с. Острівець Городенківського району Івано-Франківської області”. – С. 678].

Деякі проблеми використання печер Карпатського регіону в добу палеоліту та мезоліту // Конференція “Пам'ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі”. – Львів, 2011. – С. 12–13.

Мезоліт і палеоекологія Галицько-Городенківського Подністер'я // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів, 2011. – Вип. 15. – С. 35–63 [співавт. Г. Панахид].

Пам'яті Маркіяна Смішка // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 році. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – С. 215–217.

Роботи Львівської обласної експедиції у 2006–2007 роках // Археологічні дослідження в межиріччі Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр. – Львів, 2011. – С. 18–34 [співавт.: Р. Гнатюк, Г. Панахид].

VI Міжнародна конференція “Археологія заходу України” (20–22 травня 2009 р., Львів) // Археологія. – Київ. – 2011. – № 1. – С. 130–131 [співавт. Г. Панахид].

Issues in the human use of caves in Western Ukraine / INQUA, ONMU, AIAS (Canada); Editor Alan S. Gilbert, Fordham University, U. S. A // Abstract Volume INQUA 501 Seventh Plenary Meeting and Field Trip “Caspian-Black Sea–Mediterranean corridor during last 30 ky: Sea level change and human adaptive strategies” (2005–2011). – Odessa, 2011. – P. 133–134 [co-auth. H. Panakhyd].

[Член ред. кол.]: Археологічні дослідження в межиріччі Вісли, Дністра та Тиси у 2000–2007 рр. / [гол. редкол. Д. Козак]. – Львів, 2011. – 325 с.

[Член ред. кол.]: Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів, 2011. – Вип. 15. – 450 с.

Павлів Д. Ю.

Поселення ранньозалізного часу біля с. Хрінники на Волині // Археологія і давня історія України. Археологія Правобережної України. – Київ, 2010. – Вип. 2. – С. 71–95 [співавт. Д. Козак].

Рятівні дослідження пам'ятки Грушів II на Яворівщині // Наукові студії Історико-краєзнавчого музею м. Винники. – Львів, 2010. – Вип. 3. – С. 157–193 [співавт. Н. Войцешук].

Стародавні кургани у міжріччі Вишні і Стривігору Сянсько-Дністровської височини // Kurhany i obrządek pogrzebowy w IV–II tysięcleciu p.n.e. / [red.: H. Kowalewska-Marszałek, P. Włodarczak]. – Kraków, 2011. – S. 309–327 [співавт. В. Петегирич].

Археологічні дослідження в Україні 2010. – Київ; Полтава, 2011 [статті: “Дослідження багатошарового поселення Любеля 3 у Львівській області”. – С. 238 (співавт.: Т. Милян, В. Петегирич); “Дослідження курганного могильника Підліски I на Івано-Франківщині”. – С. 257–258 (співавт. В. Петегирич); “Пошуки курганів у Прикарпатті”. – С. 259–260 (співавт. В. Петегирич)].

Курганний могильник в Гаях Нижніх біля Дрогобича: підсумки досліджень // Пам'ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі. Міжнародна наукова конференція. Львів–Тустань, 6–7 жовтня 2011 р. – Львів; Тустань, 2011. – С. 15–17 [співавт.: Я. Махнік, В. Петегирич].

МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15 [статті: “Горизонт ранньозалізного часу пам'ятки Грушів II на Львівщині”. – С. 299–319 (співавт.

Н. Войцещук); “Нові знахідки зброї ранньогальштатського часу з Прикарпаття”. – С. 385–391].

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011 [статті: “Дослідження курганів на Прикарпатті”. – С. 63–65 (співавт. В. Петегирич); “Дослідження поселення княжої доби на Жовківщині”. – С. 68–70 (співавт.: В. Петегирич, І. Принада, Р. Коропецький)].

Archeologiczno-paleobotaniczne poszukiwania na obszarze lewego dorzecza górnego Dniestru w 2010 r. // Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności. Rok 2010/2011. – Kraków, 2011. – S. 311–315 [співавт.: Я. Махнік, В. Петегирич, К. Щепанек].

Пеняк П. С.

Етнокультурні процеси в Тисо-Дунайському басейні в першій половині I тис. н.е. // Країни Центрально-Східної Європи в умовах регіоналізації: історико-методологічний, політико-правовий та економічний аспекти. – Ужгород, 2010. – С. 165–177.

Федір Потушняк як археолог // Науковий і мистецький світ Федора Потушняка: Матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження видатного українського письменника і вченого. – Ужгород, 2010. – С. 326–335.

Археологічні дослідження в околицях Горянської ротонди // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 4. – С. 43–64.

Тиводар Легоцький про слов'ян Верхнього Потисся // Срібна Земля. – 2010. – № 31. – С. 15.

Штрихи до первісної історії Словаччини (з найдавніших часів до великоморавської доби) // Náš kultúrno-historický kalendař 2011. – Ужгород, 2010. – С. 42–50.

Посуд слов'ян Закарпаття // Срібна Земля. – 2011. – № 11. – С. 7.

Чи існував на Закарпатті власний календар? // Срібна Земля. – 2011. – № 17. – С. 6.

Один із когорти закарпатських археологів // Срібна Земля. – 2011. – № 19. – С. 7.

Незабутній Еду-бачі (до 80-річчя світлої пам'яті Едуарда Балагури) // Срібна Земля. – 2011. – № 30. – С. 7 [співавт. М. Олашин].

Авари в Тисо-Дунайському басейні // Срібна Земля. – 2011. – № 35. – С. 7.

Петегирич В. М.

Дві рідкісні знахідки княжої доби з Сокаля на Львівщині // Наукові студії Історико-краєзнавчого музею м. Винники. – Львів, 2010. – Вип. 4. – С. 254–267.

Молотівський скарб // Енциклопедія історії України. – Київ, 2010. – Т. 7: ЛМ–О. – С. 43.

Археологічні дослідження в Україні 2010. – Київ; Полтава, 2011 [статті: “Дослідження багаточарового поселення Любеля 3 у Львівській області”. – С. 238 (співавт.: Т. Милан, Д. Павлів); “Дослідження курганного могильника Підліски I на Івано-Франківщині”. – С. 257–258 (співавт. Д. Павлів); “Пошуки курганів у Прикарпатті”. – С. 259–260 (співавт. Д. Павлів)].

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011 [статті: “Інститут у 2010 році”. – С. 3–20 (без підп.); “Дослідження курганів на Прикарпатті”. – С. 63–65 (співавт. Д. Павлів); “Дослідження поселення княжої доби на Жовківщині”. – С. 68–70 (співавт.: Д. Павлів, І. Принада, Р. Коропецький)].

Курганний могильник в Гаях Нижніх біля Дрогобича: підсумки досліджень // Пам'ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі. Міжнародна наукова конференція. Львів–Тустань, 6–7 жовтня 2011 р. – Львів; Тустань, 2011. – С. 15–17 [співавт.: Я. Махнік, Д. Павлів].

Про одне поховання княжої доби з Волині // МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15. – С. 162–172.

Стародавні кургани у міжріччі Вишні і Стривігору Сянсько-Дністровської височини // Kurhany i obrządek pogrzebowy w IV–II tysiącleciu p.n.e. / [red. H. Kowalewska-Marszałek, P. Włodarczak]. – Kraków, 2011. – S. 309–327 [співавт. Д. Павлів].

Archeologiczno-paleobotaniczne poszukiwania na obszarze lewego dorzecza górnego Dniestru w 2010 r. // Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności. Rok 2010/2011. – Kraków, 2011. – S. 311–315 [співавт.: Я. Махнік, Д. Павлів, К. Щепанек].

Принада І. Б.

Дослідження поселення княжої доби на Жовківщині // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – С. 68–70 [співавт.: В. Петегирич, Д. Павлів, Р. Коропецький].

Томенюк О. М.

МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15 [статті: “Нові датування та геологічно-археологічні дослідження палеолітичної стоянки Пронятин”. – С. 257–279 (співавт.: О. Ситник, А. Богуцький, Р. Коропецький, М. Ланчонт, Я. Кусяк, Т. Мадейська); “Пронятин II – пам’ятка початку верхнього палеоліту Волино-Подільської височини”. – С. 280–290 (співавт.: О. Ситник, А. Богуцький, Р. Коропецький, М. Ланчонт, Я. Кусяк, Т. Мадейська)].

Дослідження лесів Волино-Поділля – наріжний камінь наукових пошуків Юрія Полянського // Вісник Львівського університету ім. І. Франка. Серія географічна. – Львів, 2011. – Вип. 39. – С. 342–363.

Гляціал і перигляціал Українського Передкарпаття. Збірник наукових праць (до XVII українсько-польського семінару. Самбір, 15–18 вересня 2011 р.). – Львів, 2011 [статті: “Ілля Гофштейн”. – С. 9–11 (співавт. А. Богуцький); “Етапи морфогенезу північно-західної частини долини Дністра”. – С. 26–61 (співавт.: А. Яцишин, А. Богуцький, Б. Голуб, М. Ланчонт)].

Яковишина Я. М.

Розписний орнамент керамічного посуду трипільського поселення Заліщики // МДАПВ. – Львів, 2011. – Вип. 15. – С. 353–362.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ, СЕСІЯХ

Ситник О. С.

Дослідження середнього палеоліту на стоянках Пронятин та Ігровиця у 2010 р. // XXVII Konferencja Sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.) (співдоп.: Н. Булик, Р. Коропецький).

Палеогеографічні дослідження палеолітичних пам’яток Тернопільського регіону // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.) (співдоп. А. Богуцький, М. Ланчонт, Т. Мадейська, Я. Кусяк).

Нові дані до хронології та геоморфології пам’яток середнього палеоліту Тернопільського регіону // Міжнародна конференція, при-

свячена 90-річчю з дня народження Івана Гавриловича Шовкопляса (Київ, квітень 2011 р.).

Бандрівський М. С.

Кернос з Непоротова і керносоподібні посудинки з Середнього і Верхнього Придністров'я: проблеми походження і датування // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.) (співдоп. Л. Крушельницька).

Італійські верхньодунайські вироби (періодів Нав1-НаС2) на заході Українського Лісостепу: імпорт чи трофеї? // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Північноіталійські імпорти в поховальному обряді Середнього Придністров'я в період раннього заліза // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Дослідження пам'яток голіградської культури ранньозалізного (гальштатського) часу на Західному Поділлі // Наукова конференція “Історико-культурна спадщина Чорткова та регіону: основні напрямки дослідження, збереження та відродження” (Чортків, 15 вересня 2011 р.) (співдоп. В. Добрянський).

Урич та його околиці в системі голіградських пам'яток Сколівських Бескидів // Міжнародна наукова конференція “Пам'ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі” (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.). (співдоп. Л. Крушельницька).

Булик Н. М.

Дослідження середнього палеоліту на стоянках Пронятин та Ігро-виця у 2010 р. // XXVII Konferencja Sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.) (співдоп.: О. Ситник, Р. Коропецький).

Історико-архітектурні пам'ятки княжого Галича та його околиць у дослідженнях львівських археологів XIX – початку XX ст. // Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених “Розвиток етнотуризму: проблеми та перспективи” (Львів, 3 березня 2011 р.).

Археологічні колекції у музеях Львова XIX – поч. XX ст. // Урочис-та сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я.Д. Ісаєви-ча (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Витоки львівської археології: постаті – установи – відкриття // Науковий семінар молодих вчених Інституту “Від колекціонування старожитностей до наукових синтез” (Львів, 24 березня 2011 р.).

Колекції старожитностей в музеях Львова: історія та сучасність // Міжнародна науково-практична конференція “Стан, основні завдання і проблеми підприємств туристичної індустрії напередодні Євро-2012 в Польщі і Україні (із врахуванням досвіду Швейцарії)” (Львів, 12 травня 2011 р.).

Starożytności w polskich muzeach Lwowa w XIX i na początku XX wieku // Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Praktyczna “Branża turystyczna w przedniu Euro 2012” (Львів; Ярослав, 13 травня 2011 р.) (співдоп. Р. Берест).

Археологія у науковій спадщині Антіна Петрушевича // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Ісидор Шараневич та археологія у Ставропігійському інституті // III Міжнародна наукова конференція “Львівське Ставропігійське успенське братство в духовній культурі України, до 425-ліття надання Львівському Ставропігійському братству Патріаршої Ставропігії” (Львів, 26 травня 2011 р.).

Літописні міста Галичини у дослідженнях археологів XIX – поч. XX ст. // Міжнародна наукова конференція “Пам’ятки Тустанів в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі” (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.).

Замки Галичини у дослідженнях археологів XIX – початку XX ст. // Міжнародна конференція “Замки в Карпатах” (Кросно, 17–18 листопада 2011 р.).

Антін Петрушевич у археологічному середовищі Львова другої половини XIX ст. // Наукова конференція “Культурно-історичне середовище Львова XIX–XX століття” (Львів, 8 грудня 2011 р.).

Войнаровський В. М.

Давнє поташництво: проблеми археологічної ідентифікації // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Домашні та допоміжні ремесла й промисли населення України I тис. н.е. (проблеми дослідження та інтерпретації) // Науковий семінар відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України (Львів, квітень 2011 р.).

Войтович М. М.

Нові джерела до керамічного виробництва доби бронзи (фонди Белзького шкільного музею) // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Рятівні археологічні дослідження у середмісті Львова у 2010 р. (вул. Краківська, 6–12) // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.) (співдоп.: І. Назар, Н. Войтович).

Гавінський А. М.

Wstępne uwagi o wynikach badań na osadach KPL w Kotorynach nad Dniestrem i osadzie wielokulturowej w Serednem nad Siwką // XXVII konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.) (співдоп.: W. Pasternikiewicz, J. Machnik, A. Pelisiak).

Попередні результати досліджень культури лійчастого посуду в Которинах над Дністром та багат шарового поселення у Середньому над Сивкою // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.) (співдоп.: Я. Махнік, В. Пастеркевич, А. Пелісяк).

Гупало В. Д.

Результати польового сезону 2010 року у Звенигороді // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Wyniki I sezonu badań wykopaliskowych na podgrodziu południowym w Dźwinogrodzie: okres wczesnośredniowieczny // XXVII Konferencja Sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.).

Wyniki I sezonu badań wykopaliskowych na podgrodziu południowym w Dźwinogrodzie: okres wczesnośredniowieczny // Міжнародна конференція “Badania archeologiczne w Polsce śródrodrowowschodniej, w zachodniej Białorusi i Ukrainie w roku 2010” (Lublin, 4–5 kwietnia 2011 r.).

До питання про один тип застібок до сумки-калити зі Звенигорода // Міжнародний науковий семінар “Декоративні та культові вироби з Вісло-Дніпровського регіону” (Львів; Винники, 10–11 листопада 2011 р.).

Historyczny rozwój Dźwinogrodu w XI–XIII w. (w świetle badań archeologicznych) // Науковий семінар Археологічної комісії Польської академії наук (Краків, 15 грудня 2011 р.).

Конопля В. М.

Кременеобробне поселення стрижівської культури Млинів 1 // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Зооморфна пластика трипільської культури Заходу України // Міжнародний науковий семінар “Декоративні та культові вироби з Вісло-Дніпровського регіону” (Львів; Винники, 10–11 листопада 2011 р.).

Коропецький Р. Р.

Пізній палеоліт Південно-західної Волині // Науковий семінар відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів, 27 січня 2011 р.).

Палеолітична стоянка Куличівка: стратиграфія і хронологія культурних шарів // Міжнародна конференція, присвячена 90-річчю з дня народження Івана Гавриловича Шовкопляса (Київ, 7–8 квітня 2011 р.).

Nowe datowania stanowiska paleolitycznego Kułyczówka w Krzemieńcu na Podolu // XXVI Konferencja Sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.) (співдоп.: А. Кусяк, А. Богуцький, М. Ланчонт, О. Ситник).

Дослідження середнього палеоліту на стоянках Пронятин та Ігровиця у 2010 р. // XXVII Konferencja Sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.) (співдоп.: О. Ситник, Н. Булик).

Фінальнопалеолітичний культурний горизонт пам'ятки Середнє // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

“Белзькі поля” в літописі та археологія // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.) (співдоп.: В. Петегірч, Д. Павлів, І. Принада).

Лукомський Ю. В.

Давній Галич (Крилос) в дослідженнях Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України // Урочиста сесія “Інститут

українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його попередники". Наукові читання імені академіка Я.Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Результати архітектурно-археологічних досліджень по вул. Федорова, 23/25 у м. Львові // 22-а наукова сесія НТШ. Комісія архітектури та містобудування (Львів, 25 березня 2011 р.).

Рятівні дослідження на вул. І. Федорова у Львові 2010 р. // VIII Міжнародна наукова конференція "Археологія заходу України" (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Деякі декоративні та культові вироби XIII–XVII ст. з досліджень на ділянці вул. І. Федорова, 23/25 у Львові // Міжнародний науковий семінар "Декоративні та культові вироби з Вісло-Дніпровського регіону" (Львів; Винники, 10–11 листопада 2011 р.).

Церква Святого Духа у Львові: історія, археологічні дослідження, спроби відтворення храму // Міжнародний науковий семінар "Декоративні та культові вироби з Вісло-Дніпровського регіону" (Львів; Винники, 10–11 листопада 2011 р.) (співдоп.: Н. Білас, В. Оприск).

Дослідження втраченої історичної забудови по вул. Івана Федорова у Львові // Культурна спадщина Західноукраїнського регіону 2010. Наукова конференція пам'яті Володимира Вуйцика (Львів, 16 грудня 2011 р.) (співдоп. В. Петрик).

Мацкевий Л. Г.

Мезоліт і палеоекологія Городенківського Подністер'я // Міжнародна наукова конференція на базі Національного заповідника "Давній Галич" (Галич, 4 листопада 2009 р.).

Старожитності Дрогобицького передгір'я // XXVI Konferencja Sprawozdawcza "Badania archeologiczne prowadzone w 2009 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji" (Rzeszów, 16–17 marca 2010 r.) [співдоп. Г. Панахид].

Палеоліт і мезоліт в печерах заходу України: взаємодія природи і суспільства // Міжнародна науково-практична конференція "Первісна доба Південно-Західної України: взаємодія природи і суспільства" на базі Одеського національного університету ім. І. І. Мечнікова (Одеса, 6–8 квітня 2010 р.).

Екосфери і найдавніші пам'ятки Жовківщини // Міжнародна конференція "Жовква кризь століття" (Жовква, 22–24 квітня 2010 р.).

Вивчення старожитностей Дрогобицького передгір'я // VII Міжнародна конференція “Археологія заходу України” (Львів, 19–21 травня 2010 р.).

До питання про мезоліт і палеоекологію Галицько-Городенківського Подністер'я. Проблеми методології // Міжнародна наукова конференція на базі Національного заповідника “Давній Галич” (Галич, 4 листопада 2010 р.).

Питання використання печер в Західній Україні // П'ята наукова краєзнавча конференція “Історичні пам'ятки Галичини” (Львів, 12 листопада 2010 р.).

Використання печерно-скельних утворів у добу середньовіччя на заході України // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Палеоліт і мезоліт та природне середовище в печерах заходу України // Міжнародна конференція, присвячена 90-річчю з дня народження Івана Гавриловича Шовкопляса (Київ, 7–8 квітня 2011 р.) [співдоп. Г. Панахид].

Мезоліт і природні умови Галицько-Городенківського Подністер'я // XXVII Konferencja Sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.) [співдоп. Г. Панахид].

Мезоліт і палеоекосистема Галицько-Городенківського Подністер'я // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Issues in the human use of caves in Western Ukraine // INQUA 501 Seventh Plenary Meeting and Field Trip “Caspian-Black Sea–Mediterranean Corridor during last 30 ky: Sea level change and human adaptive strategies” (2005–2011) (Odessa, 21–28 August 2011 y.).

Деякі проблеми використання печер Карпатського регіону в добу палеоліту та мезоліту // Міжнародна конференція “Пам'ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі” (Львів; Тустань, 6–7 жовтня 2011 р.).

Оприск В. Г.

Церква Святого Духа у Львові: історія, археологічні дослідження, спроби відтворення храму // Міжнародний науковий семінар “Деко-

ративні та культові вироби з Вісло-Дніпровського регіону” (Львів; Винники, 10–11 листопада 2011 р.) (співдоп.: В. Оприск, Н. Білас).

Павлів Д. Ю.

Нові кургани на височинах лівобережжя Верхнього Дністра // XXVII Konferencja Sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.) (співдоп.: Я. Махнік, В. Петегирич).

“Белзькі поля” у літописі та археології // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.) (співдоп.: В. Петегирич, І. Принада, Р. Коропецький).

Пеняк П. С.

Авари в Тисо-Дунайському басейні // Щорічна конференція професорсько-викладацького складу ЗакДУ (Ужгород, травень 2011 р.).

Супроводжуючі речі слов'янських поховань з території Закарпаття і Словаччини // Науковий семінар історичного факультету Ужгородського національного університету “Чесько-українські зв'язки: історія і сучасність” (Ужгород, квітень 2011 р.).

Петегирич В. М.

Нові кургани на височинах лівобережжя Верхнього Дністра // XXVII Konferencja Sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.) (співдоп.: Я. Махнік, Д. Павлів).

Фрагмент “Записок” Мартіна Груневега про Белз з архіву Я.Д. Ісаєвича в контексті археологічних досліджень // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я.Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

“Белзькі поля” у літописі та археології // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.) (співдоп.: Д. Павлів, І. Принада, Р. Коропецький).

Декоративні вироби княжої доби з кістки і рогу з Верхньої Надбужанщини // Міжнародний науковий семінар “Декоративні та культові вироби з Вісло-Дніпровського регіону” (Львів; Винники, 10–11 листопада 2011 р.).

Курганний могильник в Гаях Нижніх біля Дрогобича: підсумки досліджень // Міжнародна наукова конференція “Пам’ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі” (Львів; Тустань, 6–7 жовтня 2011 р.) (співдоп.: Я. Махнік, Д. Павлів).

Принада І. Б.

“Белзькі поля” у літописі та археології // VIII Міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 18–20 травня 2011 р.) (співдоп.: Д. Павлів, В. Петегирич, Р. Коропецький).

Томенюк О. М.

Головні напрями палеогеографічних досліджень плейстоцену західної частини України // Звітна наукова конференція Львівського національного університету ім. І. Франка за 2010 р. (Львів, 3 лютого 2011 р.) (співдоп.: А. Богуцький, Р. Дмитрук, А. Яцишин, Н. Паламарчук).

Стратиграфічні та палеогеографічні дослідження палеолітичних пам’яток Пронятин та Ігровиця на Поділлі в 2010 р. // XXVII konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2010 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i północnej Słowacji” (Rzeszów, 1–2 marca 2011 r.) (співдоп.: А. Богуцький, М. Ланчонт, Т. Мадейська).

Про покривні товщі на річкових терасах басейну Дністра // Науковий семінар кафедри геоморфології і палеогеографії Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, 21 березня 2011 р.) (співдоп.: А. Богуцький, Р. Дмитрук, А. Яцишин).

Коло наукових інтересів професора Юрія Полянського // Науковий семінар молодих вчених Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України “Від колекціонування старожитностей до наукових синтезів” (Львів, 24 березня 2011 р.).

Юрій Полянський – професор Академічної гімназії у Львові // Наукова конференція Ради молодих вчених Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України “Культурно-історичне середовище Львова ХІХ–ХХ століття” (Львів, 8 грудня 2011 р.).

З глибини тисячоліть

У 2011 р. Палеолітична експедиція нашого інституту продовжувала польові дослідження однієї з опорних пам'яток палеоліту Поділля – стоянки Ігровиця І.

За останні 10–15 років у Львові сформувалася фахова команда геологічно-палеолітичного профілю: археологи (О. Ситник, Р. Коропецький) та геологи четвертинного періоду, геоморфологи (А. Богущький, М. Ланчонт, М. Мадейська, А. Яцишин, О. Томенюк, Б. Голуб) з України та Польщі. Пам'ятки палеоліту досліджують комплексним методом із залученням спеціалістів інших природничих наук: палеоботаніки (М. Комар, Н. Калинович), палеозоології (М. і М. Крайцажи, А. Надаховський), палеомагнітного та термolumінесцентного датування (Ю. Навроцький, Я. Кусяк, С. Федорович), малакології (Р. Дмитрук, І. Думас) та ін. З'явилися нові технології дослідження, стало можливим застосування різних аналітичних методів, датування відкладів тощо.

Це спонукало нас знову звернутися до пам'яток палеоліту Тернопільського регіону уже на новому якісному рівні вивчення. Так, у 2010 р. додатково розкопувалися стоянки Пронятин І і Пронятин ІІ, Ігровиця І. Під час розкопок невеликої ділянки в Ігровиці з'ясовано, що стоянка цікава і важлива, але складно побудована, має неоднозначну стратиграфічну позицію і досить незвичайне залягання культурних решток. У зв'язку з останнім вирішено було продовжити польові роботи в Ігровиці стаціонарним способом – впродовж усього сезону 2011 р.

Роботи тривали з 1 липня по 5 серпня. Від Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України брали участь м. н. с. Р. Коропецький, А. Гавінський, м. н. с., канд. іст. наук Н. Булик, лаборанти О. Томенюк та Я. Яковишина, аспірантка М. Войтович; 15 студентів ІІ та ІV курсу історичного факультету (групи археологів) Львівського національного університету імені Івана Франка, які проходили археологічну практику впродовж трьох тижнів, студенти Національного університету “Львівська Політехніка” та студенти (8 осіб) Інституту археології Жешівського університету.

Вивчення цієї важливої пам'ятки має порівняно давню історію. Вперше кремені тут знайдено ще в 1981 р. – під час розвідувальних робіт О. Ситника в північних районах Тернопільського плато. Оброблені людиною кремені трапилися в супіщаних відкладах невеликого кар'єру в південних околицях с. Ігровиця Тернопільського р-ну,

Тернопільської обл. Це високий, мисоподібний виступ лівого берега р. Ігри, що за 5–6 км впадає з лівого берега в р. Серет (лівостороння притока Середнього Дністра). Ігра невелика (в окремих місцях можна перестрибнути), але долина її досить глибока – до 30–40 м, із похилим правим і стрімким лівим бортами. Ось на одному з таких крутих підвищень і проживали палеолітичні мисливці приблизно 20 тис. р. тому.

Восени 1988 р. О. Ситник заклав тут невеликий розкоп на краю кар'єру з метою в'яснення умов залягання знайдених крем'яних виробів. Площа дослідженої ділянки (10 м²) виявилася достатньою, щоби встановити наявність на пам'ятці двох культурних шарів, які перебували на різних глибинах зі стерильним прошарком між ними в 60–80 см. Нижній культурний горизонт залягав у темно-коричневих (іноді залізисто-іржавого відтінку) супісках на глибині 2,3–2,8 м від сучасної поверхні гори. Верхній шар був приурочений до нижнього горизонту жовтих пальових лесів і знаходився на глибині 1,7–1,8 м.

За техніко-типологічними ознаками знайденого крем'яного матеріалу, нижній шар датовано на час середнього палеоліту, верхній – пізнього. У 1989 р. розкоп розширено на кілька метрів. Але ці кілька квадратних метрів верхньопалеолітичного горизонту дали можливість зробити важливе відкриття – інтенсивний виробничий центр (осередок) розщеплення крем'яних заготовок. Це була своєрідна “дровітня”, точніше – “крем'яниця”, де розколювали сировинний матеріал і виготовляли примітивні знаряддя праці. В археологічному контексті вона складалася з величезної купи різних скалок, уламків, відщепів, лусок, пластин і заготовок знарядь. Можна уявити, як 20 тис. р. тому кілька чоловік сиділо на цьому місці та впродовж тривалого часу розбивало крем'яні конкреції, отримуючи численні видовжені ножеподібні пластини, які пізніше використали в роботі. Ділянка культурного шару площею 4 м² вміщувала понад 6 тис. артефактів, серед яких були й готові знаряддя – скребачки, різці, скобелі, ножі тощо.

У 1996 р. експедиція О. Ситника ще раз повернулася до Ігровиці I, розкопавши невелику ділянку, де були зосереджені матеріали середнього палеоліту – нижнього культурного шару. Після цього пам'ятка була на довгі роки законсервована. Палеолітична експедиція зосередила увагу на палеолітичних стоянках Галицького Придністер'я.

На польовий сезон 2011 р. було поставлено завдання розкрити стратиграфічну стінку суцільною смугою завдовжки понад 50 м

поперек мисоподібного виступу, прив'язуючись до вже наявного борту піщаного кар'єру і попередньо закладених розкопів. Така стінка була зроблена і дала можливість детально вивчити не лише стратиграфію, умови залягання геологічних горизонтів, але й умови захоронення культурних шарів палеолітичних стійбищ.

Загалом розкопано понад 80 м² площі поселення, на якій відмічено концентрацію кам'яних матеріалів на найвищій ділянці гори, на майданчику приблизно 7×3 м, де, очевидно, був центр стійбища. Тут знайдено понад 1 тис. крем'яних виробів і кілька скупчень фауністичних решток – визначені кістки північного оленя, коня, пса та лисиці, що свідчить загалом про холодний, майже арктичний клімат, який формував зону тундро-степу. Крем'яні вироби представлені нуклеусами, різного виду пластинчастими заготовками та відщепними знаряддями праці типу різців та скребачок. Матеріал дуже понищений мерзлотними процесами. Фактично, майже кожен кремій має ті чи інші пошкодження від волого-температурних перепадів. Головно це розшарування і пошкодження предметів, які з'явилися уже після того, як стоянку залишили люди. Власне, холодний клімат, який наступив у період 17–13 тис. р. тому, став, мабуть, причиною такого стану кам'яних артефактів.

Друге скупчення розташоване в північній частині розкопаної ділянки. На ділянці 1×4 м знайдено небагато крем'яних виробів, але досить яскраво представлені кісткові залишки – роги, зуби і кістки мамонта, шерстистого носорога, північного оленя, лисиці. Третя ділянка з невеликою концентрацією кременів – в південній частині розкопаної площі – уже наполовину схилі до балки. Osteологічних матеріалів тут не виявлено.

Майже усі кремені за зовнішнім виглядом і техніко-типологічними характеристиками належать до культурного шару I – періоду верхнього палеоліту, що датується за термolumінісцентним методом на 20–18 тис. р. тому. Невелика кількість артефактів виглядає давнішими – періоду середнього палеоліту, але вони не виступали окремим культурним шаром, а були перемішані з верхньопалеолітичними матеріалами.

Отже, головне стійбище, досліджене в 2011 р. в Ігровиці I, належало пізньопалеолітичним мисливцям, які проживали в суворих умовах останнього (вюрмського) льодовика.

У той час панував тундро-степ, у долинах річок і балках бродили стада носорогів, мамонтів, північних оленів і дрібніших тварин. Було холодно і незатишно на цьому підвищеному, не

захищеному від вітрів, останці. Але це – найвища точка довколишньої місцевості, звідки спостерігати за появою і пересуванням стад промислових тварин. Мабуть, саме цією обставиною – оглядовою позицією – пояснюється вибір місця поселення. Також можна припустити, що проживання тут було можливим лише в літню, теплу пору року, а на зиму люди шукали захисту від морозу і вітру у природних нішах типу гrotів і неглибоких карстових печер. До речі, такі природні утворення знаходилися поряд – на товтрових скельних останцях поблизу сіл Великого Глибочка і Малашівців, що віддалені всього на 5–7 км у південно-західному напрямку від Ігровиці.

Немаловажливими для вибору місця тимчасового проживання, мали і природні виходи крем'яної сировини, які перебували у відслоненнях крейдових відкладів у підніжжі тієї ж гори, на якій виявлені сліди проживання. Можливо, і цей господарський аспект відіграв свою роль при тимчасовому поселенні на горі в Ігровиці.

Товтрові пасма, що простяглися в південно-східному напрямі через Подільську височину, вміщали у відкладах крейдових порід

Рис. 1. Ігровиця I. 2011 р. Загальний вигляд розкопу (південна ділянка)

крем'яну сировину. Власне поблизу окремих останців Товтр ми знаходимо цілі кущі більших і менших стоянок палеоліту. Найбагатші з них приурочені до виходу скельних порід, де можна було знайти притулок у холодну пору року і негodu. Мабуть, лише в таких екологічних нішах з'являлася можливість перезимувати, перебувати в безпеці жінкам із немовлятами, калікам та старцям, які не могли здобути собі їжі.

У ситуації з Ігровицею I можна зробити висновок, що це було тимчасове сезонне стійбище літнього періоду мисливців на великих стадних тварин. Первісні люди, проживаючи на таких найвищих останцях, вистежували стада мамонтів, носорогів чи північних оленів, а потім організовували полювання на них. Це був своєрідний стратегічний пункт спостереження – одна із складових мисливського палеолітичного господарства.

О. Ситник, Р. Коропецький

Рис. 2. Ігровиця I. 2011 р. Культурний шар. Фауністичні рештки

Археологічні пам'ятки і топоніми Городоччини

У рамках виконання Угоди між Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та Управлінням охорони культурної спадщини Львівської облдержадміністрації пізньої осені 2011 р. дві групи співробітників відділу археології провели розвідувальні роботи з метою пошуку стародавніх пам'яток у Городоцькому та Самбірському районах Львівщини. На Городоччині пошуки зосереджено у найменш археологічно вивченій зоні, яка охоплювала її північну та центрально-західну частину (міжріччя Верещиці, Ракової, Вишні та Вишеньки). Методом суцільного поверхневого обстеження тут охоплено площу близько 120 км².

Дослідницькі можливості під час пошуку пам'яток археології виявилися досить обмеженими через певні об'єктивні причини. Для результативних розвідувальних досліджень найбільш придатні розорані поля та присадибні ділянки, де сліди стародавніх поселень найлегше відшукати. Приблизно 3/5 територій в обстеженій зоні та й загалом у Городоцькому районі, особливо поза межами населених пунктів, на жаль недоступні для пошуків археологічних пам'яток, оскільки вже тривалий час не проводиться оранка, вони позаростали травами, бур'янами, а в окремих місцях кущами та молодими деревами.

В результаті археологічних поверхневих обстежень на Городоччині виявлено та задокументовано 71 пам'ятку археології, в т. ч. 37 поселень, 25 курганных могильників (36 курганів), одне городище і вісім окремих місцезнаходжень. Важливо й те, що вперше нововідкриті пам'ятки археології цього району докладно локалізовано, нанесено на карти та здійснено їх фотофіксацію і детальний опис.

До найстарших пам'яток можна, мабуть, зарахувати кургани. За особливостями їх розташування та розмірами більшість із них, ймовірно, пов'язані із загальноєвропейською культурою шнурової кераміки (III тис. до н. е.) та тщинецько-комарівською культурою доби бронзи (XVI–XIII ст. до н. е.). Дещо випадає з цієї схеми загадковий курган поблизу с. Угри, який височіє не на вершині пагорба, як інші могили, а на схилі невисокої тераси над заплавою потічка. Хронологічно найдавніші матеріали – фрагменти ліпної кераміки доби раннього заліза (XI–VII ст. до н. е.), – виявлено на чотирьох пам'ятках поблизу Зеленого Гаю та Мильчиць. На дев'яти поселеннях (Угри, Годвишня, Зелений Гай, Мильчиці, Вишня та ін.) знайдено ліпну та кружальну кераміку черняхівської культури

(II–V ст. н. е.). Віднайдено найбільше пам'яток (14) ранньосередньовічного часу (XI–XIII ст.), серед яких відзначимо одне з поселень поблизу Мильчиць, де на площі 100 x 230 м знайдено значну кількість фрагментів кружальної кераміки та поселення у с. Побережне. На 11 багатошарових поселеннях зібрано матеріали доби раннього заліза, пізньоримського часу та княжої доби. На великій площі (200 x 300 м) розміщене багатошарове поселення поблизу с. Никловичі на межі із Самбірським районом, де виявлено численні фрагменти посуду ранньозалізної доби, черняхівської культури та раннього середньовіччя.

Виявлені під час розвідки кургани, утворюють невеликі могилиники із двома – чотирма насипами (Суховоля, Милятин, Лісновичі, Романівка), або розміщені поодиночі (Родатичі, Речичани, Угри, Градівка, Годвишня, Дубаневичі). Як правило, кургани височіли на найвищих в околиці пагорбах. Ці могили слугували не тільки місцями давніх захоронень, але й своєрідними пунктами орієнтації для мандрівних пастуших племен у різні періоди давньої історії. Ще й сьогодні вони є виразними домінантами у ландшафті Городоччини; їх оточують огорожами, на вершинах курганів встановлюють або відновлюють хрести, біля них проводили поминальні служби. Стародавній курган, розташований на найвищому пагорбі між Вовчухами і Долинянами, використовували під час відомої Вовчухівської воєнної операції Галицької армії 1919 р. під час українсько-польської війни і був він понищений траншеями та вкопами.

Особливими розмірами вирізняються могили поблизу Родатич (діаметр 22 м, висота 3,5 м), Речичан (діаметр 26 м, висота 2,4 м), Угрів (діаметр 23 м, висота 3,3 м). Цікавим є потужний насип (діаметр 30 м, висота 2 м) на високому пагорбі над р. Вишнею у Мильчицях, де, ймовірно, на давньому кургані у пізніші часи звели невелику дерев'яну церкву. Більшість курганів, що височіли на полях, інтенсивно руйнуються внаслідок польових робіт, деякі майже повністю знищено (Лісновичі, Романівка, Милятин). У менш загрозливій ситуації перебувають стародавні могили у лісах поблизу Милятина та Вишні.

Окрім поселень та курганів обстежено городище мисового типу, яке розташоване в центрі с. Вишня між його південною і північною частинами, розділеними потічком, що впадає у р. Вишню. Пам'ятка, очевидно, належить до княжої доби, що дає змогу висловити припущення про значно старшу дату виникнення цього населеного пункту, який вперше згадано у писемних джерелах щойно у

1438 р. Можливо, варто ще раз повернутися до проблеми традиційної локалізації літописної Вишні. Відомо, що цей пункт, згаданий у Галицько-Волинському літописі під 1230 р., пов'язують із сучасною Судовою Вишнею у сусідньому Мостиському районі Львівської області та локалізують в урочищі “На Чвораках”, на місці нібито зруйнованого городища. Якщо у майбутньому буде підтверджено стаціонарними дослідженнями датування пам'ятки XIII ст., то цей аргумент може стати переконливішим щодо можливої ідентифікації літописного замку боярина Филипа з городищем у Вишні, аніж недостатньо підтверджена джерелами версія про його зв'язок із Судовою Вишнею.

У результаті проведених обстежень кількість пам'яток археології на Городоччині збільшилась двічі. Цікавими є поселення княжої доби, зафіксовані поблизу населених пунктів, давні назви яких пов'язані з певними історичними етносами (Угри, Угерці, Ятвяги), або ж які мають назви, що представляють найдавнішу слов'янську топооснову (Дубаневичі, Никловичі, Лісновичі, Родатичі, Милятин).

Досить ретельні обстеження в околицях села Дубаневичі не виявили слідів поселення княжої доби, хоч про цей населений пункт є відомості у грамоті Лева Даниловича XIII ст. Можливо, що давнє поселення опинилося під сучасною сільською забудовою. Натомість, у с. Побережне, яке іменували колись “Ятвягами”, виявлено поселення, які хронологічно співвідносяться з цим етнонімом. Цю назву, очевидно, можна пов'язати із заселенням місцевості полоненими бранцями войовничих литовських племен після вдалих військових виправ проти них галицько-волинських князів у XIII ст. Цікаво, що у сусідньому Мостиському районі збереглася донині така назва одного з сіл (Ятвяги, Хлиплівської сільради), а теперішнє с. Прибілля у Жидачівському районі теж давніше називали Ятвяги.

Вважаємо, що археологічні дослідження на Городоччині треба продовжувати, щоб завершити певний етап вивчення, картографування та каталогізації археологічних пам'яток у межах бодай одного району. Після цього зусиллями дослідників різних установ, які були причетні до обстежень у цьому районі Львівщини, треба виробити єдину схему їх паспортизації та закріпити за кожною пам'яткою постійний номер для уникнення у майбутньому плутанини та дублювання. Пам'яткоохоронним органам треба негайно вжити заходів для запобігання остаточному нищенню окремих пам'яток археології, наприклад, курганів на відкритих місцевостях, котрі інтенсивно розорюють поблизу Милятина, Романівки, Дубаневич тощо.

Перед компетентними органами доречно порушити питання про повернення окремим населеним пунктам старих первісних назв і тим самим відновити історичну справедливість. Йдеться передусім про с. Побережне (стара назва Ятвяги) та Зелений Гай (колишні Угерці).

*В. Петегирич, Д. Павлів, Р. Коропецький,
І. Принада, Я. Яковичина*

Давні поселенці Самбірщини

Восени 2011 р. археологічна експедиція Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України проводила суцільне обстеження території Самбірського району Львівської області. Учасниками польових досліджень були працівники відділу археології О. Адамишин, М. Войтович, А. Гавінський, В. Конопля, Ю. Лукомський, В. Оприск, Б. Василькевич (водій), керував експедицією завідувач відділу О. Ситник.

В археологічному плані Самбірщина – один із найменш вивчених районів області. Специфіка краю полягає у горбистій місцевості, що значною мірою позначилося на процесі заселення цієї території. Для досліджень обрано північно-східну частину Самбірського району площею 50 км², за формою своєрідний трикутник Рудки-Пиняни-Никловичі. Протікають тут дві повноводні річки Вишня та Вишенька.

У процесі археологічних розвідок виявлено 43 поселення та сім курганів. Ці пам'ятки зафіксовані в околицях сіл Вістовичі, Вошанці, Загір'я, Канафости, Луки, Михайловичі, Низи, Никловичі, Орховичі, Острів, Роздільне та Шептичі. Дві з них належать до енеоліту, три до епохи бронзи, ще три – до ранньозалізного часу. Ранньоримський період представлений 14-ма пам'ятками і княжий період – 13-ма місцезнаходженнями. Крім цього, на одинадцяти пунктах виявлено поодинокі знахідки кераміки різних археологічних періодів.

Зауважимо, що основна частина поселень зосереджена навколо річок Вишні та Вишеньки, вздовж їх берегів або на перших чи других надзаплавних терасах. Таке скупчення давніх селищ зафіксовано в околицях сіл Вістовичі (6 пунктів), Загір'я (5), Никловичі (8), Луки (6) та Орховичі (4). Найцікавішою пам'яткою є поселення Никловичі IV (№ 10), що розташоване на пологих західних схилах

високого пагорба (урочище “Двориска”), який здіймається над широкою заплавою правого берега р. Вишні. Таке місце було досить зручне для проживання людей у різні історичні періоди. Тут виявлено залишки діяльності носіїв черняхівської культури пізньоримського часу, княжого періоду X–XIV ст. та пізнього середньовіччя XVI ст. За словами місцевого мешканця Ігоря Пашинського, ще до недавня тут стояв панський двір.

Не менше цікавим є поселення в Никловичах (№ 12), що теж має подібну топографію. Селище черняхівської культури пізньоримського часу настільки велике, що поле, на якому воно було розташоване, буквально “засіяне” череп’ям кераміки. У цьому місці виявлено також предмети княжого періоду кінця X – початку XI ст.

Заслужовує на увагу пам’ятка Канафости I (№ 28). Місцеві жителі розповіли, що на околиці села біля лісу на високому пагорбі є урочище під назвою “Могилки”. Після обстеження місцевості було з’ясовано, що така його назва не випадкова, адже тут виявлено насипи давніх могил. Два із курганів зафіксовані на околиці лісу, а третій, найбільший – на орному полі. Від великого колись кургану залишився невеликий насип, а постійна господарська діяльність може призвести до його зникнення в недалекому

Пам’ятка Канафости I (№ 28)

майбутньому. Зауважимо цікаву деталь: на кургані доби бронзи виявлено фрагменти кераміки культури лійчастого посуду періоду енеоліту. Такий факт може ще раз підтвердити думку багатьох дослідників про те, що носії культури шнурової кераміки освоювали території своїх попередників, тобто, носіїв культури лійчастого посуду. Останні селились на високих горбистих місцях, займалися інтенсивною господарською діяльністю (випалювали ліси), внаслідок чого широкі площі перетворювались на відкриті пасовища. Представники культури шнурової кераміки залишили після себе величні насипи – кургани.

Ще одну групу курганів (чотири насипи) зафіксовано у східній околиці села Луки, на високому пагорбі у лісі. Завдяки тому, що тут росте прадавній ліс, могили досить добре збереглись. Їх діаметр становить 25 – 30 м, а висота 1–1,5 м.

У результаті проведених досліджень у Самбірському районі з'ясовано, що розміщення давніх поселень тут нерівномірне. Давні селища зосереджені біля найбільших річок та струмків. Горбистий рельєф не сприяв землеробству і був несприятливий для

Село Луки (№35). Курган № 2. Вигляд із заходу

проживання. Процес освоєння цієї території розпочався у пізньому середньовіччі. Зауважимо також, що процес заселення Самбірщини відбувався послідовно, але, можливо, не так інтенсивно, як в інших районах. Проте майбутні дослідження можуть бути цікавими та результативними.

*А. Гавінський, Ю. Лукомський,
В. Оприск, О. Адамишин*

ВІДДІЛ ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ

Упродовж року співробітники відділу працювали над широким колом проблем історичного й культурного процесу в Україні періоду Середньовіччя та Нової доби, зосереджуючи увагу насамперед на проблематиці княжих часів й водночас, розглядаючи окремі сторони історії наступних періодів – від XV до кінця XVIII ст.

У 2011 р. відділ закінчив трирічну планову тему “Галицько-Волинська Русь в контексті історії Центрально-Східної Європи (X–XV ст.)”. Більшість публікацій написано у процесі її реалізації й присвячено цьому періоду. Відділ видав два випуски збірника “Княжа доба: історія і культура” (вип. 4 і 5), збірник статей Л. Войтовича з проблем історії Галицько-Волинського князівства та підготував рукопис колективної монографії за результатами виконання планової теми.

В. Александрович продовжив вивчення писемних джерел і пам’яток мистецтва від княжої доби до кінця XVIII ст. Найважливішим результатом роботи став принципово новий погляд на еволюцію західноукраїнського іконопису XIII–XIV ст., визначений встановленням його якнайтісніших взаємозв’язків з аристократичною візантійською традицією й водночас чітким творчим її переосмисленням. Запропоновано також нові інтерпретації поодиноких фактів та явищ старокиївської мистецької культури, насамперед ансамблю оздоблення інтер’єру київського Софійського собору. Важливі результати принесло й вивчення мистецької спадщини XVII–XVIII ст. Тут виділяється обширний огляд скульптури для нового видання багатотомної “Історії українського мистецтва”, у якому вперше докладніше показано розвиток українського декоративного різьблення від середини XVI ст. й запропоновано чималий комплекс джерельних відомостей до історії професійного середовища майстрів із послідовним акцентуванням досі мало опрацьованого регіонального аспекту традиції.

Л. Войтович продовжив студії на двох головних напрямках, один з яких присвячено проблемам історії ранньої княжої доби в західноукраїнському регіоні, інший – періоду XIII – першої половини XIV ст., де, зокрема, запропоновано нове трактування однієї з центральних постатей останнього періоду княжої доби західноукраїнської

історії – останнього галицько-волинського князя Юрія II Болеслава Тройденовича. В інтерпретації Л. Войтовича князь провадив самостійну політику й після безуспішних спроб підпорядкувати його польським інтересам був усунутий фізично внаслідок змови, яку інспірував польський король Казимир III.

В. Любашенко в рамках виконання планової теми розглянула поодинокі аспекти церковної історії західноукраїнського регіону періоду початків місцевого християнства, а також XIII та, насамперед, XIV ст., опублікувала останню частину зведеного каталогу спадщини церковної рукописної книжної традиції княжої доби та декілька статей, присвячених вибраним її аспектам і пам'яткам.

І. Паславський працював над окремими проблемами церковної історії західноукраїнських земель XIII – першої половини XIV ст. й запропонував віднайдену у джерельному переказі першої половини XVIII ст. конкретну дату заснування Львова – 1240 р.

Р. Голик продовжив студії над стійким комплексом стереотипів галицьких та волинських земель княжої доби й поодинокими аспектами сприйняття тогочасної історії у новітній свідомості.

Ю. Зазуляк досліджував роль правових інститутів та судочинства за часів пізнього Середньовіччя, насамперед на матеріалах XV ст.

Я. Книш працював над проблемами історії Галицько-Волинської держави першої половини XIV ст., зокрема привернув увагу до переказу про князя Данила, який від імені Романовичів у 13-х роках правив у Києві.

Н. Дубинка, виконуючи обов'язки секретаря відділу і технічного секретаря Вченої ради, опрацьовувала матеріали особистого архіву академіка Ярослава Ісаєвича.

ПУБЛІКАЦІЇ:

Александрович В. С.

Долі храмів, долі людські... // Штинько В., Ковальчук Є. Волинь: храми і люди. Красезнавчі нариси. – Луцьк, 2010. – С. 3–5.

Історія українського мистецтва: у 5 т. – Київ, 2010. – Т. 2: Мистецтво середніх віків [статті: “Скульптура та архітектурний декор”. – С. 887–904; “Монументальне малярство”. – С. 904–924; “Художня обробка металу”. – С. 977–984].

Мистецькі клопоти князя Олександра Заславського // Український археографічний щорічник. Нова серія. – Київ, 2010. – Вип. 15. – С. 169–214.

Фреска нартексу київської Кирилівської церкви “Богородиця Заступниця у молінні перед Христом” та її константинопольський прототип // Софійські читання. Вип. 5: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції “Духовний потенціал та історичний контекст християнського мистецтва”, м. Київ, 28–29 травня 2009 р. – Київ, 2010. – С. 15–21.

Obrazy Augustyna Pensela dla głównego ołtarza katedry lwowskiej z roku 1567 czołowym odnotowanym dziełem lwowskiego malarstwa cechowego XVI wieku // Przegląd Wschodni. – Warszawa, 2010. – T. 11, zesz. 3(43). – S. 443–455.

Źródła literackie oraz tradycja ikonograficzna w przedstawieniach Pokrowu Bogurodzicy. T. 4: Socialiniu tapatumu reprezentacijos. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kultūroje // Dajles historijos studijos. – Vilnius, 2010. – S. 361–382.

“Братський” аспект історії львівського малярства першої половини XVII століття // Апологет. Богословський збірник Львівської духовної академії УПЦ КП. – № 1–2(27–28): Матеріали III Міжнародної наукової конференції “Львівське Ставропігійське Успенське братство в духовній культурі України” до 425-ліття надання Львівському Ставропігійському братству Патріаршої Ставропігії”, м. Львів, 26 травня 2011 р. – Львів, 2011. – С. 28–40.

Віленський слід малярських інтересів князя Костянтина Івановича Острозького // Національний університет “Острозька Академія”. Наукові записки. Вип. 18: Історичні науки. – Острог, 2011. – С. 113–124.

Графічні портрети юних нащадків козацьких еліт мазепинської доби – спудеїв Києво-Могилянської Академії // Пилип Орлик: життя, політика, тексти. Матеріали Міжнародної наукової конференції “Ad fontes” до 300-річчя Бендерської конституції 1710 р. м. Київ, НаУКМА, 14–16 жовтня 2010 року. – Київ, 2011. – С. 10–31.

Ікони середини XVIII століття з Борщівщини (етюд із забутого регіону історії української мистецької традиції) // Літопис Борщівщини. – 2011. – Вип. 12. – С. 89–91.

Інвентар маєтку Руда спадкоємців гетьмана Івана Виговського з 1687 року // Іван Виговський. Збірник статей наукової конференції “Від Гадяцької угоди до Конституції Пилипа Орлика”. – Львів, 2011. – С. 35–41.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011 [статті: “Відділ історії середніх віків”. – С. 71–73 (без підп.); “Львівська каплиця Боїмів існувала вже 1594 року” – С. 90–93].

Історія українського мистецтва: у 5 т. – Т. 3: Мистецтво другої половини XVII–XVIII століття. – Київ, 2011 [статті: “Монументальний живопис”. – С. 99–102, 765–770; “Скульптура”. – С. 377–425].

Київський Софійський собор: маловідоме, невідоме та не зауважене в історії // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2011. – № 5. – С. 34–38.

Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 4 [статті: “Відкриття малярської спадщини Галицько-Волинського князівства XIII століття”. – С. 154–179; “Здобутки і прорахунки найновіших студій над вежею у селі Стовп (Стоп’є) поблизу Холма [Рец. на кн.:] Zespół wieżowy w Stołpiu. Badania 2003–2005 / [pod red. A. Buko]. – Warszawa: Instytut Archeologii i Etnologii PAN; Instytut Archeologii UW, 2009. – 375 s.”. – С. 289–300].

Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 5 [статті: “Західноукраїнські ікони «мініатюрного стилю» – невідомий аспект мистецької культури XIII століття”. – С. 165–190; “Ікони княжої доби на сторінках нового видання історії українського мистецтва”. – С. 243–248].

Моління-Деїсус (іконостас) Успенської церкви у Львові // Зубрицький Д. Хроніка Ставропігійського братства. – Львів, 2011. – С. 355–388.

“Музейне відкриття” іконопису Волині другої половини XIV століття // Волинський музейний збірник. – Луцьк, 2011. – Вип. 3. – С. 9–18.

Не зафіксованого походження ікона Волинського красназавчого музею й початки української іконографії Спаса у славі // Волинська ікона: дослідження та реставрація. Науковий збірник. Вип. 18: Матеріали XVIII Міжнародної наукової конференції, м. Луцьк, 27–28 жовтня 2011 р. – Луцьк, 2011. – С. 36–48.

Переказ холмської та київської іконографії XIII століття у храмовій іконі Покрову Богородиці початку XVIII століття з церкви в Андроніві поблизу Кобрини // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 20: Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – Львів, 2011. – С. 55–71.

Пінзель Йоган-Георг (Pinzel Johan Georg; р. н. невід. – п. між 16.09.1761 і 24.10.1762 // Енциклопедія історії України. – Київ, 2011. – Т. 8: Па–Прик. – С. 257–258.

Прижиттєва іконографія гетьмана Івана Мазепи // Іван Мазепа і мазепинці: історія та культура України останньої третини XVII – початку XVIII століть: [наук. зб.] – Львів, 2011. – С. 183–193.

“Реалістичний” аспект ілюстрацій видань Львівського Успенського братства другої половини XVII століття // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. 2011 рік. – Львів, 2011. – Кн. 2. – С. 437–444.

Середньовічне мистецтво Перемишльської єпархії на сторінках нового видання “Історії українського мистецтва” // Церковний календар 2012. Видання Перемисько-Новосанчівської єпархії. – Сянок, 2011. – С. 138–162.

Українська пізньосередньовічна іконографія Розп’яття: типологія та функціонування // Апологет. Богословський збірник Львівської духовної академії УПЦ КП. – № 29: Матеріали IV Міжнародної наукової конференції “Християнська сакральна традиція: віра, духовність, мистецтво”, м. Львів, 24–25 листопада 2011 р. – Львів, 2011. – С. 57–70.

Фрески з портретом княжої родини у київській Софії // Пам’ятки України: історія та культура. – 2011. – Ч. 3–4. – С. 50–55.

Добрий дух із Сянока Ромуальд Біскупський. До 75-річчя від дня народження // Дзвін. – 2011. – № 8(208). – С. 107–110.

Nuncjusza Germanikusa markiza Malaspiny potwierdzenie przywileju arcybiskupa Jana Dymitra Solikowskiego z dnia 10 lipca 1596 roku dla bractwa i cechu malarzy katolickich we Lwowie z roku 1597 // Nuncjatura Apostolska w Rzeczypospolitej / [red. T. Chynczewska-Hennel, K. Wiszowata-Walczak]. – Białystok, 2011. – S. 157–167.

[Відпов. ред.]: Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 4. – 308 с.

[Відпов. ред.]: Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 5. – 272 с.

Войтович Л. В.

“Баварський Географ”: Спроба локалізації слов’янських князівств в IX столітті // Średniowiecze Polskie i Powszechne / [red.: I. Panić, J. Sperka]. – Katowice, 2010. – Т. 2(6). – S. 35–66.

Війна з монголами на Волині у 1258–1260 роках // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки. – Луцьк, 2010. – № 22. – С. 9–13.

Вічні дискусії навколо етноніма *Русь* // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2010. – Вип. 13. – С. 196–204.

Восточное Прикарпатье во второй половине I тыс. н. э. Начальные этапы формирования государственности // Русин. – Кишинев, 2010. – № 3(21). – С. 5–49, 159–169.

Галицько-Волинське князівство і монгольські улуси у XIII столітті // Наукові зошити Історичного факультету Львівського університету. – Львів, 2010. – Вип. 11. – С. 151–170.

Жидачівське князівство // Іван Виговський. Збірник статей наукової конференції, присвяченої 350-літтю Конотопської битви. – Львів, 2010. – С. 40–44.

Історичний атлас України. Найдавніше минуле. Русь (Київська держава, Галицько-Волинська держава) / [упоряд. Ю. Лоза]. – Київ, 2010. – 300 с. [тексти – С. 142, 144, 148, 150, 154, 158, 164, 172, 174, 178–185, 192–193, 228, 230, 232, 234].

Острозький Федір Данилович, Острозькі // Енциклопедія історії України. – Київ, 2010. – Т. 7. – С. 693, 694.

Сармати на землях нинішньої України: проблеми локалізації племен // Записки НТШ. – Львів, 2010. – Т. 260, кн. 2. – С. 7–23.

Вікінги в Галицькому і Волинському регіонах. Проблеми археологічних досліджень // Наукові студії. Історико-краєзнавчий музей м. Винники. – Львів, 2011. – Вип. 4. – С. 80–117.

Викинги в Центрально-Восточной Европе: загадки Ладоги и Плиснеска // Вестник Удмуртского университета. Серия 5: История и филология. – Ижевск, 2011. – Вып. 3. – С. 2–15.

Галицька земля і Візантія у XI–XIV століттях // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2011. – Вип. 14–15. – С. 37–60.

Дискусія про ранню державу // Княжа доба. – Львів, 2011. – Вип. 4. – С. 7–16.

Етимологія назви *Русь*, Раффельштеттенський митний статут і гіпотеза про походження княгині Ольги з Пліснеська // П'яті Ольжині читання. Пліснеськ, 7 травня 2010 р. – Львів; Броди, 2011. – С. 13–18.

Загадки вікінгів: Ладога і Пліснеськ. Продовження дискусії на межі XX–XXI століть // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 20: Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – Львів, 2011. – С. 142–188.

Князь Костянтин Іванович Острозький як полководець // Національний університет “Острозька Академія”. Наукові записки. Вип. 18: Історичні науки. – Острог, 2011. — С. 152–162.

Князь Юрій-Болеслав Тройденевич: ескіз портрета. – Княжа доба. – Львів, 2011. – Вип. 5. – С. 211–222.

Між верхнім Дністром і Карпатами: домен галицьких князів у XII–XIII століттях // Пам’ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі. – Львів; Тустань, 2011. – С. 38–39.

Останні роки короля Данила Романовича // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – Львів, 2011. – С. 100–106.

Передмова // Майоров О. Галицько-волинський князь Роман Мстиславич володар, воїн, дипломат. – Біла Церква, 2011. – Т. 1: До вивчення джерел з історії внутрішньої та зовнішньої політики. – С. 7–12.

Русь: поморські слов’яни чи варяги? // Проблеми слов’янознавства. – Львів, 2011. – Вип. 60. – С. 33–46.

Формування домену галицьких князів у Верхньому Подністров’ї // Іван Виговський. Збірник статей наукової конференції “Від Гадяцької угоди до Конституції Пилипа Орлика”. – Львів, 2011. – С. 42–45.

[Рец.]: Чернов Андрей. Хроники изначного времени. “Слово о полку Игореве” и его окрестности. – Санкт-Петербург, 2006. – 480 с., 58 илл. // Записки НТШ. – Львів, 2010. – Т. 260, кн. 2. – С. 463–467.

[Рец.]: Фортеця: збірник заповідника “Тустань” на пошану Михайла Рожка / [за ред. Ю. Лукомського]. – Львів, 2009. – 720 с. // Записки НТШ. – Львів, 2010. – Т. 260, кн. 2. – С. 492–499.

[Рец.]: Однороженко Олег. Родова геральдика Руського королівства та Руських земель Корони Польської XIV–XVI ст. – Харків, 2009. – 311 с. // Записки НТШ. – Львів, 2010. – Т. 260, кн. 2. – С. 499–501.

Голик Р. Й.

Свій vs чужий: стереотип поляка в ідеології Галицько-Волинського літопису // *Sredniowiecze Polskie i Powszechne*. – Katowice, 2010. – Т. 2. – С. 81–91.

Від купця до бізнесмена: уявлення про “підприємливу людину” в Галичині нового й новітнього часу” // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – Львів, 2011. – С. 196–204.

Війна і Русь: Еволюція уявлень про збройні конфлікти у середньовічній та ранньомодерній культурі та їх рецепція у модерній Галичині // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 20: Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – Львів, 2011. – С. 21–36.

“Тоземльцы и иноплемenniки”: “руський патріотизм”, “образ світу” та етнічні стереотипи середньовічної Галичини й Волині // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 4. – С. 100–118.

(Уявне) минуле: стереотипи історії в ментальності галичан XIX – першої половини XX ст. // Історія – ментальність – ідентичність. Вип. 4: Історична пам’ять українців і поляків у період формування національної свідомості в XIX – першій половині XX ст. / [за ред. Л. Зашкільняка, Й. Пісулінської, П. Серженги]. – Львів, 2011. – С. 376–384.

Книш Я. Б.

Галицько-Волинська держава // Атлас “Львів”. – Львів, 2011. – С. 27.

Любащенко В. І.

До питання про кирило-мефодіївську традицію у Галицько-Волинській Русі // Проблеми слов’янознавства. – Львів, 2010. – Вип. 58. – С. 22–41.

Галич в церковно-унійних планах Владислава Ягайла і митрополита Кипріяна // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 20: Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – Львів, 2011. – С. 434–453.

Ілюміновані богослужбові пам’ятки Галичини і Волині XII–XIV ст. Лавришівське Євангеліє // Апологет. Богословський збірник Львівської духовної академії УПЦ КП. № 29: Матеріали IV Міжнародної наукової конференції “Християнська сакральна традиція: віра, духовність, мистецтво”, м. Львів, 24–25 листопада 2011 р. – Львів, 2011. – С. 108–117.

Київський митрополит і московський князь: політичні мотиви канонізації Петра (Ратенського) // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 31. – С. 38–53.

Кормчая книга в истории славяно-русских и балканских культурных связей // Светът на словото. Сборник в чест на проф. Николай Даскалов. – Велико Търново, 2011. – Т. 2. – С. 163–174.

Свідчення Козьми Празького про східні кордони Празької єпископії: історіографічний аналіз // *Історія релігій в Україні. Науковий щорічник*. 2011. – Львів, 2011. – Кн. 1. – С. 211–217.

Успенське братство і Вселенський престол: листи патріарха Кирила Лукаріса до львівських братчиків // *Апологет. Богословський збірник Львівської духовної академії УПЦ КП*. – № 1–2(27–28): Матеріали III Міжнародної наукової конференції “Львівське Ставропігійське Успенське братство в духовній культурі України” до 425-ліття надання Львівському Ставропігійському братству Патріаршої Ставропігії”, м. Львів, 26 травня 2011 р. – Львів, 2011. – С. 11–20.

Протестанти в Україні: наслідки політики “державного атеїзму” // *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 30. – С. 176–183.

Церковні рукописи Галицько-Волинської Русі XII–XIV століть: спроба узагальнення [Ч. 1] // *Княжа доба: історія і культура*. – Львів, 2011. – Вип. 4. – С. 65–99.

Церковні рукописи Галицько-Волинської Русі XII–XIV століть: спроба узагальнення [Ч. 2] // *Княжа доба: історія і культура*. – Львів, 2011. – Вип. 5. – С. 73–118.

Паславський І. В.

Галицький єпископ Петро – номінат і дипломат Данила Романовича // *Митрополит Михайло Левицький і його доба*. – Львів, 2010. – С. 53–69. – (Серія: “Духовні діячі України”).

Заснування Угрівської, Холмської і Луцької єпархій. Причинки до церковної політики Романовичів // *Вісник Львівської комерційної академії. Серія: гуманітарні науки*. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – Львів, 2011. – С. 94–99.

Заходи о. Івана Гудза щодо збереження у Львові Ставропігійської друкарні в 1776–1779 роках // *Апологет. Богословський збірник Львівської духовної академії УПЦ КП*. № 1–2(27–28): Матеріали III Міжнародної наукової конференції “Львівське Ставропігійське Успенське братство в духовній культурі України” до 425-ліття надання Львівському Ставропігійському братству Патріаршої Ставропігії”, м. Львів, 26 травня 2011 р. – Львів, 2011. – С. 61–64.

Інформація про татар руського архієпископа Петра, учасника I Ліонського собору (1245 р.) // *Княжа доба: історія і культура*. – Львів, 2011. – Вип. 4. – С. 208–231.

Невознайдена дата заснування Львова // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 20: Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – Львів, 2011. – С. 535–549.

Патрило Ісидор // Енциклопедія історії України. – Київ, 2011. – Т. 7. – С. 100.

Передмова // Собор св. Юра: 22 січня 1989 року. Документи і спогади / [упоряд. І. Калинець]. – Львів, 2011. – С. 4–9.

Філософський світ Маркіяна Шашкевича // Будитель Галицької України-Руси (До двохсотліття від дня народження Маркіяна Шашкевича). Статті і матеріали. – Львів, 2011. – С. 87–88.

Дубинка Н. Л.

Архів академіка Ярослава Ісаєвича // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 році. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – С. 197–201.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ

Александрович В. С.

Малярство Галицько-Волинського князівства XII–XIV ст. // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Братства перед 1586 роком // Львівське Успенське братство: історія і культура 1586–2011 (Львів, 30–31 березня 2011 р.).

Волинські ікони доби Великого Князівства Литовського // VII Міжнародна наукова конференція “Візантійсько-слов'янська гимнографія та церковна монодія” (Львів, 16–19 травня 2011 р.).

“Реалістичний” аспект ілюстрацій видань Львівського Успенського братства другої половини XVII століття // Історія релігій в Україні (Львів, 24–25 травня 2011 р.).

“Братський” аспект історії львівського малярства першої половини XVII століття // III Міжнародна наукова конференція “Львівське Ставропігійське Успенське братство в духовній культурі України” до 425-ліття надання Львівському Ставропігійському братству Патріаршої Ставропігії” (Львів, 26 травня 2011 р.).

Римська гравюра Франсуа Колінйона “Битва під Берестечком” і сприйняття Берестецької битви // Берестецька битва 1651 р. в історії України і Польщі: дискусійні питання (Луцьк; Плешева, 6–7 червня 2011 р.).

Spuścizna średniowiecznego malarstwa religijnego szkoły przemyskiej jako niewykorzystane źródło dla współczesnego malarstwa ikonowego // Konferencja naukowa w ramach I Międzynarodowego festiwalu sztuki sakralnej pogranicza (Przemyśl, 26–28 sierpnia 2011 r.).

Малярство княжої Волині: джерельні перекази, пам’ятки, традиція // Кременецькі читання з історії Волині (Кременець, 29–30 вересня 2011 р.).

Не зафіксованого походження ікона Волинського красназавчого музею й початки української іконографії Спаса у славі // Волинська ікона: дослідження та реставрація. XVIII Міжнародна наукова конференція (Луцьк, 27–28 жовтня 2011 р.).

Українська пізньосередньовічна іконографія Розп’яття: особливості типології та функціонування // IV міжнародна наукова конференція “Християнська сакральна традиція: віра, духовність, мистецтво” (Львів, 24–25 листопада 2011 р.).

Богородична ікона початку XVIII століття з Теребовельського монастиря та її псковська іконографічна паралель XIV–XV століть: традиція княжих часів у мистецькій культурі Нової доби // Культура і мистецтво західноукраїнського регіону. Наукові читання пам’яті Володимира Вуйчика (Львів, 21 грудня 2011 р.).

Войтович Л. В.

Галицько-угорське суперництво в боротьбі за Пониззя Дунаю і Дністра // II Міжнародний історико-мистецький форум “Київська Русь та династія Арпадів” (Святослав, 28–30 жовтня 2010 р.).

Вікінги в Галицькому та Волинському регіонах: проблеми археологічних досліджень // Міжнародний науковий семінар “Археологія українсько-польського пограниччя” (Львів; Винники, 11–12 листопада 2010 р.).

Миколаїв на Дністрі: місто і люди // П’ята наукова красназавча конференція “Історичні пам’ятки Галичини” (Львів, 12 листопада 2010 р.).

Ruś halicka a Bizancjum w XI–XIV w.; wybrane problemy // Międzynarodowa konferencja naukowa “Ruś średniowieczna a sąsiedzi (IX – poł. XIII w.)” (Kraków, 24–26.11.2010 r.).

Початки державності на Русі: продовження дискусії // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Остання еміграція Данила Романовича у світлі русько-угорсько-польських стосунків (1259–1262) // XX Міжнародний славістичний колоквиум (Львів, 18–20 травня 2011 р.).

Дискусійність тлумачення Ігорем Мицьком подій, записаних у “Повісті временних літ” під 907 та 981 роками // Шості “Ольжині читання” (Плісеськ, 28 травня 2011 р.).

Жидачівське князівство: забута держава // Шості наукові читання, присвячені постаті гетьмана Війська Запорозького Івана Виговського (Руда Львівської обл., 23 вересня 2011 р.).

Мстислав Данилович: загадковий волинський князь // Кременецькі читання з історії Волині (Кременець, 29–30 вересня 2011 р.).

Між верхнім Дністром і Карпатами: домен галицьких князів у XII–XIII ст. // Міжнародна наукова конференція “Пам’ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у доісторичну добу та в середньовіччі” (Львів; Тустань, 6–7 жовтня 2011 р.).

Король Данило Романович: останні роки життя (1253–1264) // II Міжнародна конференція “Князівства Галицької і Волинської земель в міжнародних відносинах XI–XV століть” (Івано-Франківськ, 20–23 жовтня 2011 р.).

Латиномовні хроніки XIII–XIV ст. про Галицько-Волинську державу // Міжнародна наукова конференція “Українське джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни на початку XXI ст.: до 85-ліття Ярослава Дашкевича” (Львів, 13–14 грудня 2011 р.).

Голик Р. Й.

Львівське Ставропігійське братство: історія і міф // Наукова конференція “Львівське Ставропігійське Успенське братство: історія і культура. 1586–2011” (Львів, 30–31 березня 2001 р.).

Між галицькою традицією й модерною історією: світ ідей та ідеалів Ярослава Ісаєвича // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Образ слов’янського та неслов’янського світу в ментальності українців Галичини XIX–XX ст. // XX Ювілейний міжнародний славістичний колоквиум (Львів, 19–20 травня 2011 р.).

“Козацьке біле тіло” і “камінь з праці”: образи Шевченка, ідеологія “Вісника” і естетичні стереотипи галичан 20–30 рр. XX ст. // Всеукраїнська конференція “Тарас Шевченко в естетиці, культурології та націософії вісниківства” (Львів, 26–27 травня 2011 р.).

Ментальні стереотипи у творах Львівського братства // Міжнародна наукова конференція “Львівська братська школа: тексти і контексти (до 420-річчя “Просфоними”)” (Львів, 20–21 жовтня 2011 р.).

“Геніальний дух”: образ Івана Франка в літературі та культурі Галичини XIX – поч. XXI ст. // XXV Щорічна наукова франківська конференція “Франко та Львівський університет” (Львів, 27–28 жовтня 2001 р.).

Образ Маркіяна Шашкевича і “Руської Трійці” в літературній традиції і ментальності галичан XIX–XX ст. // Міжнародна наукова конференція “Маркіян Шашкевич і українське національне відродження (до 200-річчя від дня народження письменника)” (Львів, 10–11 листопада 2001 р.).

Зазуляк Ю. П.

Руське право та соціальні зміни в Галичині пізнього середньовіччя // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я.Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

The Uniate Church and the Question of the Transit of Rite in the Eighteenth-Century Polish-Lithuanian Commonwealth // Netzwerktagung Tübingen (Tübingen, 5–7 Oktober 2011 p.).

Книш Я. Б.

Мирон Кордуба як дослідник княжої доби // Наукова конференція “Мирон Кордуба: вчений і громадсько-політичний діяч (до 135-ти річчя від дня народження)” (Львів, 2 березня 2011 р.).

Невідомий київський князь // Науковий семінар інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів, 17 листопада 2011 р.).

Нове писемне джерело до історії Києва XIV ст. // Міжнародна наукова конференція “Українське джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни на початку XXI ст.: до 85-ліття Ярослава Дашкевича” (Львів, 13–14 грудня 2011 р.).

Любашенко В. І.

Владислав Ягайло і митрополит Кипріяні: спроба церковної унії // XX Міжнародний славістичний колоквиум (Львів, 19–21 травня 2011 р.).

Свідчення Козьми Празького про східні кордони Празької єпископії // XXI Міжнародна наукова конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 23–26 травня 2011 р.).

Кирило-Мефодіївська традиція у богослужбових пам’ятках княжої доби // Круглий стіл “20-ліття Українського біблійного товариства” (Київ, 21–23 червня 2011 р.).

Псалтир у давній Русі-Україні: богослужбова і навчальна пам’ятка // Міжнародна конференція “Духовна освіта в Україні: історичні традиції і сучасність”. Міжнародний центр християнського лідерства (Київ, 6–8 жовтня 2011 р.).

Ілюміновані богослужбові пам’ятки Галичини і Волині XII–XIV ст. Лавришівське Євангеліє // Міжнародна конференція “Християнська сакральна традиція: віра, духовність, мистецтво” (Львів, 24–25 листопада 2011 р.).

Паславський І. В.

Філософський світ Маркіяна Шашкевича // Урочиста академія, приурочена 200-річчю з дня народження Маркіяна Шашкевича (Броди, 3–4 березня 2011 р.).

Невідомий документ про становище Ставропігійського братства в 70-х рр. XVIII ст. // Наукова конференція “Львівське Ставропігійське Успенське братство: історія та культура: 1586–2011” (Львів, 30–31 березня 2011 р.).

Заходи о. Івана Гудза щодо збереження у Львові Ставропігійської друкарні в 1776–1779 роках // III Міжнародна наукова конференція “Львівське Ставропігійське Успенське братство в духовній культурі України” (Львів, 26 травня 2011 р.).

Українське інтелектуальне середовище Галичини в часи Маркіяна Шашкевича // Урочиста академія, присвячена 200-річчю від дня народження Маркіяна Шашкевича (Львів, 24 листопада 2011 р.).

Дубинка Н. Л.

Архів академіка Ярослава Ісаєвича // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Конференції до ювілею Львівського Успенського братства

30–31 березня 2011 р. відділ історії середніх віків провів наукову конференцію “Львівське Ставропігійське Успенське братство: історія та культура 1586–2011”, приурочену 425-річчю патріаршого підтвердження братського статуту львівського міського Успенського братства, яке виповнилося 1 січня 2011 р. До програми конференції зголошено 33 доповіді переважно львівських дослідників, які стосувалися широкого спектру проблем “передісторії” братського руху, історії братства та його ролі в українському церковному і національно-культурному житті кінця XVI–XVIII ст. У виголошених доповідях розглянуто вибрані сторінки історії Львівського Успенського братства, братського руху, історії українського Львова, окремі постаті братського середовища та пам’ятки братства, яким присвячено блок історично-мистецької тематики. Проаналізовано також окремі аспекти книжкової культури в середовищі братства та його книговидавничої діяльності, сторінки музичної культури братського середовища. На конференції виголошено доповіді, присвячені періоду функціонування братства як Ставропігійського інституту (1788–1939) та його тогочасним діячам.

За матеріалами конференції заплановано видати науковий збірник.

Конференція започаткувала в інституті традицію наукових конференцій, присвячених вивченню історії і культури Львова.

26 травня 2011 р. за участю відділу відбулася спільна конференція інституту та Львівської духовної академії Української Православної Церкви Київського Патріархату “Львівське Ставропігійське Успенське братство в історії і культурі України”, на якій виступили двадцять доповідачів, серед них троє працівників Інституту – Володимир Александрович, Вікторія Любашенко й Іван Паславський. Тематика доповідей стосувалася як історії Львівського Успенського братства, так і ширшого контексту братського руху в Україні, зокрема декілька виступів було присвячено його розгортанню на Волині. До конференції видано збірник статей з виголошеними текстами: Апологет. Богословський збірник Львівської духовної академії УПЦ КП. – Львів, 2011. – № 1–2(27–28): Матеріали III Міжнародної наукової конференції “Львівське Ставропігійське Успенське братство в духовній культурі України” до 425-ліття надання Львівському Ставропігійському братству Патріаршої Ставропігії”, м. Львів, 26 травня 2011 р.

В. Александрович

Нове в дослідженні Княжої Доби

Осінь 2011 р. була плідним періодом для істориків-медієвістів, які мали можливість зустрітися, обмінятися нововиданими книгами та неопублікованими думками. Рідко відбувається стільки вдалих конференцій, які б збирали більшість дослідників княжої доби з різних країн Центрально-Східної Європи.

29–30 вересня Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник та Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут ім. Т. Шевченка організували “Кременецькі читання з історії Волині”, душею яких був вчений секретар заповідника і доцент інституту, канд. іст. наук. Володимир Собчук. Ці читання зібрали науковців з України, Росії та Польщі. Значна частина доповідей стосувалися періоду княжої доби та ранньомодерного часу, зокрема доповіді доц., канд. іст. наук Богдана Прищепи (Рівненський інститут слов’янознавства) “Основні результати археологічного дослідження волинських міст епохи Київської Русі у 2001–2010 рр.”, проф., д-ра. іст. наук Леонтія Войтовича (Львівський національний університет ім. І. Франка) “Мстислав Данилович: загадковий волинський князь”, д-ра. іст. наук Володимира Александровича (Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України) “Малярство княжої Волині: джерельні перекази, пам’ятки, традиція”, д-ра. іст. наук Святослава Терського (Національний університет “Львівська політехніка”) “Середньовічні монастирі Волині: проблеми локалізації”, д-ра. іст. наук Олега Однороженка (Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України) “Функціонування родових гербів у молодших лініях шляхетських родів Волині у XV–XVI ст.”, канд. іст. наук Ігоря Тесленка (Національний університет “Києво-Могилянська академія”) “Походження князів Головнів-Острожецьких у світлі нововиявлених документів”, доц., канд. іст. наук Володимира Собчука “Князь Солтан Збараський і його заповіт”, асп. Іванни Папа (Львівський національний університет ім. І. Франка) “Князі Сангушки: дискусії навколо походження”, д-ра габ. Томаша Кемпи (Торунський університет ім. М. Коперніка) “Волиняни стосовно Люблінської унії”, доц., канд. іст. наук Костянтина Єрусалимського (Російський державний гуманітарний університет) “Королівський дворянин Володимир Заболоцький і його служебники”. Гострими були дискусії, які відбувалися і під час екскурсій на городища Данилова, Кременця та Стіжка.

6–7 жовтня проходила Міжнародна наукова конференція “Пам’ятки Тустані в контексті освоєння Українських Карпат у

доісторичну добу та в середньовіччі”, яку організував Державний історико-культурний заповідник “Тустань”. Періоду княжої доби стосувалися доповіді румунських археологів із Сучави д-ра М. Андроніка та д-ра Б. П. Нікуліца, присвячені Сучавському регіону Буковини, матеріали з теренів якого майже невідомі українським дослідникам; д-ра М. Плачека (Брненський університет, Чехія) з порівняння міської архітектури Перемишльської землі та Східної Словаччини; проф. Л. Войтовича, присвячені домену галицьких князів у XII–XIII ст. між верхнім Дністром та Карпатами; канд. архіт. Ю. Лукомського (Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України) про нові археологічні дослідження Лаврівського монастиря; асп. В. Ласки (Львівський національний університет ім. І. Франка) про поховальні пам'ятки Середньовіччя на Розточчі; д-ра М. Крампеца (Краків) про дендрохронологічні дослідження карпатських об'єктів, асп. І. Папи про спірні питання історії Жидачівського князівства та господарів – Василя Рожка, Романа Миськи і Ярослава Погоральського про нові дослідження у Тустані. Учасники конференції, крім пам'яток у Тустані, мали можливість ознайомитися з реконструйованими моделями металних машин, зокрема требюше.

Друга міжнародна конференція “Colloquia Russica”, яку організував Інститут історії і політології та Наукова історична студентська асоціація Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Інститут історії та Коло наукове істориків студентів Ягеллонського університету (Краків) за підтримки Посольства Польщі в Україні, була присвячена темі “Князівства Галицької і Волинської земель у міжнародних відносинах XI–XIV ст.”, відбувалася в Івано-Франківську 20–22 жовтня 2011 р. Координатори конференції доц., канд. іст. наук Мирослав Волошук (Івано-Франківськ) та доц., д-р Віталій Нагірний (Краків) забезпечили насичений форум за участю провідних вчених, а також аспірантів та студентів з України, Польщі, Росії, Угорщини, Словаччини, Сербії, Литви та Німеччини. Під час конференції прочитали чотири відкритих лекції: проф., д-р. габ. Даріуш Домбровський (Університет ім. Казимира Великого, Бидгощ) “Родинні пов'язання в політиці Рюриковичів до кінця XIII ст.”; проф., д-р. габ. Марта Фонт (Печський університет) “Принципи і способи політики угорського короля Антраша II стосовно Галицької Русі”; проф., д-р. габ. Мартин Гомза (Університет ім. Яна Амоса Коменського, Братислава) “Галицький король Калман” і проф. Л. Войтович “Король Данило Романович: останні роки життя (1253–1264)”. Найбухливішу дискусію спричинила лекція проф. М. Гомзи, в якій

мовилося про значення титулу Калмана *rex sclavorum*, яким угорського принца титуловано в окремих грамотах уже після втрати Галича. Вчений висунув гіпотезу, що Калман, який мав резиденцію у Спіші, відмовившись від претензій на галицький престіл, став правителем Словаччини, а не баном Славонії та Хорватії, як вважали угорські дослідники старшого покоління.

Гостро й цікаво проходили круглі столи: “Зовнішня політика князівств Галицької та Волинської земель у другій половині XI–XII ст.”, за участю професорів Марти Фонт, Олександра Майорова та Леонтія Войтовича, і “Держава галицько-волинських Романовичів у міжнародних відносинах (XIII – перша половина XIV ст.)”, за участю проф. Даріуша Домбровського та доцентів Мирослава Волощука і Віталія Нагірного. Усі доповіді учасників обговорювалися. Найбільше зацікавили доповіді аспірантів Моніки Камінської (Ягелонський університет) “Перший етап впливу романської архітектури в Галицькій Русі” та Іванни Папи (Львівський національний університет ім. І. Франка) “Гедиміновичі в Галичині та на Волині у XIV–XV ст”, докторів Андріяна Юсуповича (Варшавський університет) “Баскаки у Галицькому князівстві у XIII ст.”, Вітаса Янкаускаса (Вільнюський університет) “Становище волинського князя Любарта в династії Гедиміновичів” та канд. іст. наук Андрія Федорука (Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича) “Воєнна діяльність Владислава Опольського на території Шипинської землі”.

Відомий археолог, довголітній дослідник Галича, канд. іст. наук Богдан Томенчук провів екскурсію для учасників конференції пам’ятками княжого Галича.

10–11 листопада 2011 р. у Винниках відбувся міжнародний науковий семінар “Декоративні та культові вироби з Вісло-Дніпровського регіону”. Організаторами виступили Історико-краєзнавчий музей м. Винники та Науково-дослідницький центр “Рятівна археологічна служба” Інституту археології НАН України, а душею була заступник директора музею, канд. іст. наук Наталя Білас. Семінар зібрав відомих археологів: проф., д-р. іст. наук Дениса Козака (Київ), проф., д-ра габ. Яна Махніка (Краків), проф., д-ра габ. Міхала Парчевського (Краків), канд. іст. наук Наталю Єнісову (Москва), канд. іст. наук Олену Веремейчик (Чернігів), канд. іст. наук Світлану Рябцеву (Молдова), майже повний склад львівських археологів на чолі з д-р. іст. наук Святославом Терським, доц., канд. іст. наук Михайлом Филипчуком та канд. архіт. Юрієм Лукомським. Істориків репрезентував проф. Л. Войтович. Крім доповідей, учасники

мали можливість ознайомитися із самими пам'ятками, серед яких знахідки останніх років.

У рамках конференцій проведено презентацію нових видань. Так, учасники конференції в Івано-Франківську побачили видані матеріали попередньої конференції з циклу “Colloquia Russica”, де всі лекції були подані польською, російською та англійською мовами¹. Велике зацікавлення викликала презентація нових праць петербурзького проф. Олександра Майорова. Його двотомна монографія, написана українською мовою і присвячена постаті галицько-волинського князя Романа Мстиславовича². Автор використав латиномовні та грекомовні джерела, які раніше пройшли повз увагу дослідників. Видання готувалося довго, значна його частина виконана за редакцією академіка НАН України Ярослава Ісаєвича, який підтримував та заохочував дослідника. У процесі роботи О. Майоров вийшов далеко за рамки заданої тематики й дослідження вилилося у монументальну монографію, присвячену зовнішньополітичним і культурним зв'язкам Русі з Візантією та Західною Європою у XII–XIII ст., видану в Санкт-Петербурзі як перший випуск новозаснованої серії “*Studiorum slavicoꝝ orbis*”³.

Багаторічні дослідження провідних угорських медієвістів зведені в солідній узагальнювальній праці “Династія, влада, церква” про формування регіонів у Центральній Європі у 900–1453 рр., де розділи, присвячені Русі та Галицько-Волинським землям, а також польським, литовським землям, Чехії й Австрії написала проф. Марта Фонт⁴.

У Кракові вийшло дослідження доц. Віталія Нагірного, в якому розглянуто зовнішню політику галицьких і волинських князів у 1198–1264 рр., де вчений максимально використав численну польську літературу, обґрунтувавши низку нових сміливих оригінальних

¹ Ruś średniowieczna a sąsiedzi (IX – połowa XIII wieku). Materiały międzynarodowej konferencji naukowej / Colloquia Russica. – Kraków, 2011. – Т. 1. – 173 s.

² Майоров О. Галицько-волинський князь Роман Мстиславич: володар, воїн, дипломат / О. Майоров. – Біла Церква, 2011. – Т. 1. – 318 с.; Біла Церква, 2011. – Т. 2. – 462 с.

³ Майоров А. В. Русь, Византия и Западная Европа. Из истории внешнеполитических и культурных связей XII–XIII вв. / А. В. Майоров. – Санкт-Петербург, 2011. – 800 с.

⁴ Dinastia, hatalom, egyház. Régiók formálódása Európa közepén (900–1453). – Pécs, 2009. – 649 l.

інтерпретацій подій⁵. Нова монографія проф. Мартина Гомзи – результат дослідження маловідомої угорсько-польської хроніки, присвяченої подіям початку XI ст.⁶ Довголітні археологічні дослідження волинського Дорогобужа узагальнені в монографії Богдана Прищепи⁷.

Презентувалися також два ювілейних збірники, присвячених Леонтію Войтовичу: збірник статей 53 вчених-медієвістів з України, Росії, Польщі, Угорщини та Сербії з з історії галицько-волинських земель, княжої доби та ранньомодерного часу⁸ й авторський збірник раніше опублікованих праць з історії Галицької і Волинської земель у VIII–XIV ст. із вступною статтею Олександра Целуйка⁹. Презентували також останні серійні видання, присвячені галицько-волинській тематиці¹⁰, серед них збірники Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України¹¹ і збірники музею у м. Винники¹².

Л. Войтович

⁵ Nagirnyj W. Polityka zagraniczna księstw ziem Halickiej i Wołyńskiej w latach 1198(1199)–1264 / W. Nagirnyj. – Kraków, 2011. – 362 s.

⁶ Homza M. Uhorsko-pol'ská kronika. Nedocenený prameň k dejinám strednej Európy / M. Homza. – Bratislava, 2009. – 223 s.

⁷ Прищепя Б. Дорогобуж на Горині у X–XIII ст. / Б. Прищепя. – Рівне, 2011. – 249 с.

⁸ Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність / Національна академія наук, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – Вип. 20: Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – 822 с.

⁹ Войтович Л. Галицько-волинські етюди / Л. Войтович. – Біла Церква, 2011. – 480 с.

¹⁰ Студії і матеріали з історії Волині. 2009 р. / [відпов. ред. В. Бобчук]. – Кременець, 2010. – 394 с.; Археологічні студії Інституту археології НАН України і Буковинського центру археологічних досліджень при Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2010. – Вип. 4. – 363 с.

¹¹ Княжа доба: історія і культура / [відпов. ред. Л. Войтович]; Національна академія наук, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2010. – Вип. 3. – 404 с.; Княжа доба: історія і культура / [відпов. ред. В. Александрович]. – Львів, 2011. – Вип. 4. – 308 с.

¹² Наукові студії. Історико-краснознавчий музей м. Винники / [гол. ред. Д. Козак, відпов. ред. Н. Білас]. – Львів, 2010. – Вип. 3. – 291 с.; Львів, 2011. – Вип. 4. – 291 с.

Невідомий київський князь

В історії Києва та Київської землі одним із найслабше висвітлених у документах і найменше вивчених вважається період від здобуття міста військами хана Батия до його литовського завоювання. Розширити скупу писемну джерельну базу дає змогу покрайній запис наявний в одному зі списків Києво-Печерського патерика: “В 6825 (1317) си Патариць при великом князе списано... Иване Даниловиче и митрополите Петре киевскихъ”. Про цього князя наявна згадка в Густинському літописі під 1305 р.: “начат в Киеве княжити Иоаннь Даниловичъ Калита”. У писемному джерелі, з якого укладач запозичив наведену звітку, було відсутнє прізвисько “Калита”, яке він вніс у свій літопис для ідентифікації київського князя. На нашу думку, названий Рюрикович був сином Данила Мстиславича, якого згадано в Галицько-Волинському літописі під 1280 р. і який, напевно, помер у 80-х рр. XIII ст. Його батьком був Мстислав Данилович – луцький князь, а з 1288 р. володимирський, що помер найімовірніше на початку 90-х років XIII ст. Після його смерті ці князівства захопив Лев Данилович.

Іван Данилович народився не пізніше 80-х років XIII ст. До призначення у Київ, він, найімовірніше, встиг добре зарекомендувати себе на службі в Романовичів, можливо, перебуваючи посадником у якомусь із значних центрів Руського королівства. У колишній столиці Київської Русі він почав князувати з 1305 р. як намісник короля Юрія Львовича. Можливо, є зв'язок між смертю митрополита Максима і початком правління цього Рюриковича у Києві. Романовичі так намагалися піднести престиж цього міста і вплинути на константинопольського патріарха, щоб він призначив київським митрополитом їхнього кандидата Петра. Напевно, після 1317 р. цей князь недовго перебував у Києві, а після його відходу тут почав князувати Іоан-Володимир Іоаннович. Опублікований покрайній запис допоміг пролити нове світло на історію Києва та Київщини перших двох десятиліть XIV ст.

Я. Книш

ВІДДІЛ НОВОЇ ІСТОРІЇ

У 2011 р. відділ спільно з відділом новітньої історії завершив виконання теми “Ідея соборності України як чинник консолідації українського суспільства у світовий інтеграційний процес: минуле і сучасне”.

Працівники відділу дослідили реалізацію ідеї соборності крізь призму діяльності “Руської Трійці” в 1830–1840-х роках, народо-вців 1850–1870-х рр., Товариства “Просвіта” (кінець XIX – початок XX ст.), національної ідентифікації еліт України (друга половина XIX – перша третина XX ст.), політичних планів Російської та Австро-Угорської імперій щодо Галичини напередодні й під час Першої світової війни та зацікавлення проблемою історії України американської історіографії.

Підсумком дослідницької праці відділу стало видання збірника статей Ф. Стеблія “Галичина на перехрестях історії. Постаті”, нарису “Маркіян Шашкевич – провісник незалежності соборної України” того ж автора, публікації творів М. Шашкевича “Русини. Голос галичан”, нарисів “Маркіян Шашкевич і Золочівщина”; біографічного словника “199 депутатів Галицького сейму” авторства І. Чорновола, підготовка і захист двох кандидатських дисертацій: “Треко-католицьке парафіяльне духовенство в Галичині у 90-х роках XIX ст. Н. Колб та “Треко-католицька церква в суспільно-політичних дискусіях у Галичині на початку XX ст.” Н. Кіся. Крім того, працівники відділу опублікували 37 наукових статей, 3 рецензії, 5 інформацій, 2 автореферати дисертацій, 1 бібліографічний покажчик.

З доповідями і лекціями в закордонних наукових центрах виступали О. Середя (Відень, Рим), І. Чорновол (Гданськ). В. Расевич (Грац), І. Орлевич (Чудец). На стажуванні у віденському університеті перебував І. Косик.

ПУБЛІКАЦІЇ

Стеблій Ф. І.

Феодосій Стеблій (1994–2009). Біобібліографічний покажчик. – Львів, 2010. – 228 с. [Українська бібліографія. Нова серія. Ч. 28].

Енциклопедія історії України. – Т. 7. – Київ, 2010 [статті: “Могилянський Антін”. – С. 16–17; “Огоновський Володимир Петрович”. – С. 523; “Оссоліnum, Zakład Narodowy imienia Ossolińskich”. – С. 669–670].

Енциклопедія історії України. – Київ, 2010. – Т. 8 [статті: “Подолинський Василь Іванович”. – С. 308; “Польк Йоганн”. – С. 324].

Митрополит Михайло Левицький та його доба. – Львів, 2010. – (Серія: Духовні діячі України) / [відп. ред. Ф. Стеблій; упоряд. І. Орлевич [статті: “Митрополит Михайло Левицький і громадсько-політичне та культурне життя Галичини”. – С. 23–31; “Митрополит Михайло Левицький і проблема створення документальної історії Галичини (1848)”. – С. 78–84].

Галичина на перехрестях історії. Постаті. – Львів, 2011. – 304 с.

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України. – Львів, 2011. – 200 с.

Маркіян Шашкевич. Русини. Голос галичан / [упоряд., перекл., передм. Ф. Стеблій]. – Львів, 2011. – 28 с. [Бібліотека Шашкевичіани. Нова серія, № 6 (11)].

Бережанці у вінок Маркіяну. – Тернопіль, 2011 [статті: “Дні «Руської Трійці» на Тернопільщині”. – С. 33–34; “Яків Головацький – чільний репрезентант «Руської Трійці»”. – С. 64–74].

З іменем твоїм. Ювілейний збірник на пошану Маркіяна Шашкевича з нагоди 200-річчя з дня народження. – Броди, 2011 [статті: “Маркіян Шашкевич – речник українського національного відродження”. – С. 43–45; “Державницькі акценти в діяльності «Руської Трійці»”. – С. 201–222].

Маркіян Шашкевич і Золочівщина. Історико-культурні нариси. – Львів, 2011. – [Бібліотека Шашкевичіани. Нова серія. № 7 (12)] [статті: “Гордість Золочівської землі. Маркіян Шашкевич – символ українського відродження”. – С. 11–18; “Шашкевичівське свято на Білій Горі 1941 року”. – С. 65–69; “Шашкевичівські наукові форуми на Золочівщині”. – С. 154–165; “Перше львівське перевидання “Русалки Дністрової”. – С. 240–242; “Презентація видання «Шашкевичів край – Золочівщина»”. – С. 243–244; “День пам’яті Маркіяна Шашкевича”. – С. 245–247].

Маркіян Шашкевич – провісник незалежності соборної України (До 200-річчя народження) // Вісник НТШ. – Ч. 45. – Весна–літо 2011. – С. 9–13.

Маркіян Шашкевич – провісник незалежності соборної України // Світоч “Русалки Дністрової”: [зб. наук. праць]. До 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича. – Львів, 2011. – С. 44–63. [Бібліотека Шашкевичіани. Нова серія, 10 (15)].

Маркіян Шашкевич – провісник незалежності соборної України // Будитель Галицької України-Руси. До 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича. Статті і матеріали. – Львів, 2011. – С. 12–20.

Маркіян Шашкевич – провісник незалежності соборної України // Іван Вагилевич: життя і творчість. – Рожнятів, 2011. – С. 25–36.

Маркіян Шашкевич і Радехівщина. До 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича. – Львів, 2011 [статті: “Шашкевичівські читання на Радехівщині”. – С. 94–96; “Шашкевичівське свято на Білій Горі 1941 року”. – С. 96–100].

“Слово о полку Ігоревім” у культурному житті на західних землях України // Богдан Лепкий. Слово о полку Ігоревім. У віршованих і прозових перекладах українською та польською мовами / [упоряд.: У. Скальська, Є. Баран] / Клуб української інтелігенції ім. Богдана Лепкого. – Івано-Франківськ, 2011. – С. 285–306.

[Відп. ред.] Митрополит Михайло Левицький та його доба. – Львів, 2010. – 220 с. – (Серія: Духовні діячі України).

[Упоряд.]: Маркіян Шашкевич і Золочівщина. Історико-культурні нариси. – Львів, 2011. – 264 с.

Горинь В. І.

Володимир Шашкевич. Автобіографія. Вибір поезій / [упоряд. і передм. В. Гориня]. – Львів, 2011. – 56 с. – [Бібліотека Шашкевичіани: Нова серія. 9(14)].

Перепоховання Маркіяна Шашкевича. 2-ге вид. – Львів, 2011. – 172 с. [Бібліотека Шашкевичіани: Нова серія. 1(6)].

Витоки культу Маркіяна Шашкевича // Іван Вагилевич: життя і творчість. Збірник науково-теоретичних статей. – Рожнятів, 2011. – С. 40–49.

“Віра серця мого, як Бескид...” // Заграва: Імена на літературній карті Львівщини. Календар-альманах на 2011 рік. – Львів, 2011. – С. 9–13.

Виноградник Романа Кудлика // Там само. – С. 38–44.

Маркіян Шашкевич і Золочівщина. Історико-культурні нариси. – Львів, 2011 [статті: “Відродження культу Маркіяна Шашкевича”. – С. 116–134; “Підлисецька гора біла!”. – С. 235–238 [Бібліотека Шашкевичіани: Нова серія. 7(12)].

“З синів на сини – віки перебуде...” // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – Львів, 2011. – С. 127–132.

Маркіян Шашкевич: довга дорога до слави // Будитель галицької України–Руси. Статті і матеріали. – Львів, 2011. – С. 20–25.

Маркіян Шашкевич: довга дорога до слави // Світоч “Русалки Дністрової”: [зб. наук. праць]. – Львів, 2011. – С. 89–100 [Бібліотека Шашкевичіани: Нова серія. 10(15)].

Неси мене, коню по чистому полю! // Післямова до кн.: Дубас М. На стриженому коні. Окрайці споминів. Кн. 3. – Львів, 2011. – С. 407–416.

Руська Трійця. Дороги і роздоріжжя // Шашкевичіана Богдана Лепкого. – Івано-Франківськ, 2011. – С. 200–210.

Побіч Ярослава Дашкевича: на відстані думок і переконань // Лицар духу. Меморіальний збірник, присвячений професору Ярославу Дашкевичу. – Львів, 2011. – С. 232–237.

Більше, ніж заслужений чоловік: На сороковини Івана Геля // За вільну Україну плюс. – 2011. – № 16. – 28 квітня.

Дубас Микола. День 1 листопада 1893 року – предтеча 1 листопада 1918 // Гомін України (Торонто). – 2011. – 25 листопада.

Витоки культу Маркіяна Шашкевича. – Дзвін. – 2011. – № 11–12.

Петраш Осип. Дорога до слави // Дзвін. – 2011. – Ч. 11–12. – С. 157–159.

Виноградник Романа Кудлика // Аудиторія (Львів). – 2011. – № 14–15. – 5–18 травня. – С. 14–15.

Виноградник Романа Кудлика // Слово Просвіти. – 2011. – № 19. – 12–18 травня. – С. 13.

Виноградник Романа Кудлика // Заграва: Імена на літературній карті Львівщини. Календар альманах на 2011 рік. – Львів, 2011. – С. 38–44.

Довга дорога до слави // Аудиторія (Львів). – 2011. – № 33. – 10–16 листопада. – С. 12–13.

[Рец.]: Автор–редактор–читач [на кн.]: Лисий Іван. Редагуючи видане, або Чи потрібен академікові науковий редактор. – Київ: Наука, 2009 // Гуманістичний вісник. – 2011. – С. 618–628.

[Рец. на кн.]: Лисий Іван. На честь будителя Галицької Русі // Слово Просвіти. – 2011. – № 35. – 1–7 вересня. – С. 13.

Колб Н. М.

Греко-католицьке парафіяльне духовенство в Галичині у 90-х роках ХІХ століття. Автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. іст. наук. – 16 с.

Місце галицького греко-католицького парафіяльного духовенства в українському національно-політичному русі кінця ХІХ ст.: очікування громадськості й позиція кліру // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів, 2011. – Кн. 1. – С. 170–181.

Кісь Н. Д.

Греко-католицька церква в суспільно-політичних дискусіях у Галичині на початку ХХ ст. Автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. іст. наук. – Львів, 2011. – 20 с.

Середа О. В.

Академічна гімназія у Львові // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Т. 1: А–К. – Львів, 2011. – С. 124 [співавт. В. Качмар].

Володимир Шашкевич – продовжувач справи “Руської Трійці” // Світоч “Русалки Дністрової”: [зб. наук. праць]. До 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича. – Львів, 2011. – С. 192–198 [“Бібліотека Шашкевичіани”. Нова серія. 10 (15)].

Народні Доми в Галичині // Наше слово (Варшава). – 2011. – 20 березня. № 12: Спецвипуск про Народний Дім. – С. 10–11 [співавт. І. Орлевич].

Наші славні НТШівські ювіляри [Феодосій Стеблій] // Вісник НТШ. – 2011. – Ч. 46. – С. 70–71.

Остав до смерті вірним ідеї свого батька / Шашкевичіана Богдана Лепкого. – Івано-Франківськ, 2011. – С. 276–277.

Формування національної традиції. Українське козакофілство у Галичині в 60-х роках ХІХ століття // Історія – ментальність – ідентичність. Вип. 4: Історична пам’ять українців і поляків у період формування національної свідомості в ХІХ – першій половині ХХ століття / [за ред. Л. Зашкільняка, Й. Пісулінської, П. Серженги]. – Львів, 2011. – С. 395–403.

Орлевич І. В.

Митрополит Михайло Левицький та його доба / [відп. ред. Ф. Стеблій, упоряд. І. Орлевич]. – Львів, 2010. – 220 с. – (Серія: Духовні діячі України).

Духовні фундації Львівського Ставропігійського інституту // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів, 2011. – Кн. 1. – С. 153–164.

Галицьке русофільство під час Першої світової війни // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – Львів, 2011. – С. 235–249.

Ставропігійський інститут доби Михайла Левицького // Митрополит Михайло Левицький та його доба. – Львів, 2010. – С. 92–112.

Do historiografii historii Instytutu Stauropigialnego // Galicija 1772–1918. Problemy metodologiczne stan i potrzeby badań / [pod red. A. Kawalec, W. Wierzbienca, L. Zaskilniaka]. – Rzeszów, 2011. – T. 2. – S. 133–146.

Пашук В. С.

Товариство “Просвіта”. Започаткування видавничої діяльності // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – Львів, 2011. – С. 170–182.

Расевич В. В.

Die Westukrainische Volksrepublik von 1918/19. In: Die Ukraine zwischen Selbstbestimmung und Fremdherrschaft 1917–1922. – Graz, 2011. – S. 181–203.

Die Sicht von innen – Besatzungsalltag. In: Die Ukraine zwischen Selbstbestimmung und Fremdherrschaft 1917–1922. – Graz, 2011. – S. 325–345.

Ukrainische Identität in der veränderten politischen Situation // DaFIU, Heft 23, 2011. – S. 113–117.

Rückkehr nach Europa. In: Österreichisch-ukrainische Begegnungen. 2011. – S. 99–109.

Повернення до Європи // Українсько-австрійські зустрічі. – 2011 – С. 110–119.

Державна незалежність України: вибір між боротьбою та еволюцією // РІА Львів. – № 18. – Серпень. – 2011. – С. 8–12.

Злука. <http://zaxid.net/article/84479/> 21 травня 2011.

Злука – “прочитання” друге. <http://zaxid.net/article/88068/> 14 березня 2011.

Галичани. Частина перша. <http://zaxid.net/article/89146/> 28 березня 2011.

Галичани перед вибором. <http://zaxid.net/article/92920/> 19 травня 2011.

Чорновол І. П.

199 депутатів Галицького сейму. – Львів, 2010. – 228 с. – (Серія “Львівська сотня”).

Пригода Теофіла Окуневського з Томиславом Розвадовським 1889 року // Визначні постаті України: Андрій Чайковський та Теофіл Оку невський / [ред. Б. Якимович]. – Львів, 2010. – С. 127–133.

Шевченківська премія для львівських плагіаторів [Про присудження Шевченківської премії 2011 р. плагіаторам Романові Гораку та Ярославові Гнатіву за 10-томник “Іван Франко”] <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/03/15/30406/>, Українська правда, 8 березня 2011.

Шевченківська премія для львівських плагіаторів. Початок суду, <http://www.istpravda.com.ua/columns/2011/07/30/48296/>, Українська правда. – 30 липня 2011.

Шевченківська премія для львівських плагіаторів: судове засідання № 6 // Українська правда. – 4 грудня 2011. <http://www.istpravda.com.ua/columns/2011/12/4/64215/>, 2 сторінки.

[Рец.]: Пам’ять, живі та мертві. Голокост у Болехові: пошук шести з шести мільйонів [на кн.]: Daniel Mendelsohn. The Lost. A Search for Six of Six Million, New York – London – Toronto – Sydney: Harper Perennial, 2007 // Український визвольний рух. – Львів, 2010. – Зб. 14. – С. 205–212.

Шкраб’юк П. В.

Митрополит Михайло Левицький і чин Василян // Митрополит Михайло Левицький та його доба / [відп. ред. Ф. Стеблій; упоряд. І. Орлевич]. – Львів, 2010. – (Серія: Духовні діячі України). – С. 123–131.

Підземний архів і звірята Лариси Крушельницької // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів, 2010. – Вип. 14. – С. 512–515.

Співзвучність: Поезії. – Київ, 2011. – 206 с.

Будитель Галицької України-Руси (до 200-ліття від дня народження Маркіяна Шашкевича): Статті і матеріали. – Львів, 2011 [статті: “Поет сказав – і Бог почув це слово...” – С. 32–36; “У час надії і тривоги: Козацькі галицько-волинські ретроспекції під час Всеукраїнської наукової конференції в Острозі “Маркіян Шашкевич та епоха Івана Франка”. – С. 36–39].

Від соціального до національного, або Три есеї про державницькі візії Івана Франка // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – Львів, 2011. – С. 162–169.

Зібрані перли й віднайдені звізди // Микола Ільницький. – Львів, 2011. – С. 336–341. – (Серія “Слово про вченого”).

Національний макрокосм Степана Гелея, або Чотири мандрівки в його наукову творчість і суспільну діяльність // Гелей С. Від національної ідеї до державності. Вибрані статті з історії України, політології, теорії та історії кооперації. – Львів, 2011. – С. 3–11.

Ті, що бачать у Львові Шашкевича очі... (“Руська Трійця” в дзеркалі поезії) // Світоч “Русалки Дністрової”: [зб. наук. праць]. – Львів, 2011. – 274–279.

Двісті літ безсмертя: 3 міста Броди почалося всеукраїнське вшанування пам'яті Маркіяна Шашкевича // День. – 2011. – 13 травня.

Поїздки освітлюють пам'ять // Літературна Україна. – 2011. – 11 серпня.

Про хобі-гобі, “руських мірян”, КОДЕКСові вірші й забобони // Посмішка Чорного кота: Збірник. – Київ, 2011. – С. 516–522.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, АКАДЕМІЯХ, ЧИТАННЯХ

Стеблій Ф. І.

Державницькі акценти в творчій спадщині Маркіяна Шашкевича // Урочиста академія приурочена 200-річчю від дня народження М. Шашкевича (м. Броди, 3 березня 2011 р.).

Традиції українських студій у Львові // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його представники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 30 березня 2011 р.).

Про заходи на відзначення 200-х роковин Маркіяна Шашкевича // XXII наукова сесія НТШ в Україні (Львів, 26 березня 2011 р.)

Теодор Леонтович – діяч Ставропігійського інституту // Наукова конференція “Львівське Успенське братство: історія і культура (1586–2001)” (Львів, 30 березня 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – натхненник і організатор соборницької місії “Руської Трійці” // Всеукраїнська наукова конференція “Маркіян Шашкевич та епоха І. Франка” (До 350-річчя Львівського університету та 200-річчю від дня народження М. Шашкевича) (Острог, 16 травня 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України // Міжнародні Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич – мислитель, поет, священник, громадсько-політичний діяч” (с. Вузлове Радехівського р-ну, 6 червня 2011 р.).

Політичні мотиви у творчості Маркіяна Шашкевича // Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич і українське національне відродження” (с. Підлисса Золочівського р-ну, 6 серпня 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України // Міжобласна науково-практична конференція “Іван Вагилевич: життя і творчість” (Рожнятів Івано-Франківської обл., 2 вересня 2011 р.).

Політичний вимір творчої спадщини Маркіяна Шашкевича // Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич і сучасність” (Золочів, 7 жовтня 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України // Міждисциплінарний семінар Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка (Львів, 13 жовтня 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України // Збори Львівського суспільно-культурного товариства “Надсяння” присвячені вшануванню пам’яті Маркіяна Шашкевича (Львів, Будинок архітектора, 27 жовтня 2011 р.).

Шашкевичівська комісія та її доробок на ниві Шашкевичіани // Літературно-мистецьке свято з нагоди 200-х роковин М. Шашкевича (Бережани, 30 жовтня 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України // Міжнародна наукова конференція “Маркіян Шашкевич і українське національне відродження” (Львівський національний університет ім. І. Франка, 10 листопада 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України // Обласна науково-практична конференція “Маркіян

Шашкевич – мислитель, поет, священик, громадсько-політичний діяч” (Львів, Будинок вчителя, 15 листопада 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України // Загальні збори НТШ (Львів, 26 листопада 2011 р.).

Державницькі акценти в творчій спадщині Маркіяна Шашкевича // Урочиста академія з нагоди 200-х роковин Маркіяна Шашкевича у Львівській комерційній академії (Львів, 28 листопада 2011 р.).

Шашкевичівська комісія на шляху до 200-х роковин Маркіяна Шашкевича // Урочиста академія з нагоди 200-річчя від дня народження о. Маркіяна Шашкевича (Дрогобич, 26 листопада 2011 р.).

Шашкевичівська комісія та її доробок на ниві Шашкевичіани // Урочиста академія з нагоди 200-х роковин Маркіяна Шашкевича (Яворів, 27 листопада 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України // Урочиста академія з нагоди 200-річчя уродин Маркіяна Шашкевича (Львів, Українська академія друкарства, 1 грудня 2011 р.).

Микола Устиянович – сподвижник Маркіяна Шашкевича // Урочиста академія з нагоди 200-річчя уродин Миколи Устияновича (Миколаїв, 11 грудня 2011 р.).

Маркіян Шашкевич – провідник незалежності соборної України // Урочистий вечір з нагоди 200-роковин Маркіяна Шашкевича (СШ № 11 м. Львова, 15 грудня 2011 р.).

Колб Н. М.

Місце галицького греко-католицького парафіяльного духовенства в українському національно-політичному русі кінця XIX ст.: очікування громадськості й позиція кліру // XXI Міжнародна наукова конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 23–26 травня 2011 р.).

Греко-католицьке парафіяльне духовенство Галичини в 90-х роках XIX ст.: соціальний статус, матеріальне становище, душпастирська й громадсько-політична діяльність // Науковий семінар молодих вчених Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України “Історія душпастирського й патріотичного служіння. Відповідь на виклики часу” (Львів, 26 травня 2011 р.).

Львівське душпастирське середовище у 90-х роках XIX століття: характеристика життя і діяльності верстви // Наукова конференція молодих вчених “Культурно-історичне середовище Львова XIX–XX століть” (Львів, 8 грудня 2011 р.).

Кісь Н. Д.

Церква і масова політика у Львові на початку ХХ ст. // Науковий семінар молодих вчених на тему “Історія душпастирського й патріотичного служіння. Відповідь на виклики часу” (Львів, 26 травня 2011 р.).

Орлевич І. В.

Духовні фундації Львівського Ставропігійського інституту на круглому столі “Братський рух в Україні, Білорусії та Литві. «Львівська ставропігія з погляду сьогодення»” // ХХІ Міжнародна наукова конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 23–26 травня 2011 р.).

Львівський Ставропігійський інститут у міжвоєнний період // Круглий стіл з нагоди відкриття виставки “Спадщина Львівської Ставропігії” у Львівському Історичному музеї (Львів, 17 травня 2011 р.).

Львівський Ставропігійський інститут у міжвоєнний період” // Конференція “Львівське Ставропігійське Успенське Братство: історія та культура. 1586–2011” (Львів, 30–31 березня 2011 р.).

Powstanie styczniowe w ujęciu galicyjskich historyków rusofilów // Międzynarodowa konferencja naukowa “Galicja a powstanie styczniowe” (Чудець, 19–21 листопада 2011 р.).

Пашук В. С.

Статути Львівського Успенського Ставропігійського Братства (1586 р.) і Товариства Греко-Католицьких Священиків (1816 р.). Порівняльний аналіз // Конференція “Львівське Ставропігійське Успенське Братство: історія та культура. 1586–2011” (Львів, 30–31 березня 2011 р.).

Галицькі народовці й Товариство “Просвіта”: Перші кроки до формування культу Маркіяна Шашкевича (1862–1892) // Міжнародна наукова конференція “Маркіян Шашкевич і українське національне відродження” (Львів, 10–11 листопада 2011 р.).

Расевич В. В.

Галичина мультикультурна чи ксенофобська? Дійсний стан і перспективи // Засідання галицького дискусійного клубу “Митуса” (Львів, 14 травня 2011 р.).

Історія, політика, пам’ять // Фестиваль науки в Інституті фізики конденсованих систем НАН України (Львів, 17 травня 2011 р.).

Лекція-екскурсія на тему: “Єврейська спадщина міста Львова” в рамках наукової конференції лекторів Німецької академічної виміни у Львові (Львів, 27 травня 2011 р.).

Die Wahrnehmung der Besatzer – die Sicht von innen // Міжнародна конференція: “Die Ukraine und Osteuropa zwischen staatlicher Souveränität, Besatzung und internationaler Diplomatie, 1917–22” (Грац (Австрія), 15–17 Juni 2011).

Модерування підсумкового круглого столу // Міжнародна науково-практична конференція “Українсько-польське стратегічне партнерство: реалії та перспективи (до 20-річчя визнання Республікою Польща незалежності України)” (Яремче, 16 – 18 вересня 2011 р.).

Середа О. В.

“Перші шевченківські поетичні декламації та “вечерниці” у Галичині”; “Я. Д. Ісаєвич та історичне колекціонування” // Наукові читання ім. акад. Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

“Володимир Шашкевич – продовжувач справи “Руської Трійці”” // Міжнародні Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич – мислитель, поет, священик, громадсько-політичний діяч (до 200-річчя від дня народження)” (с. Вузлове Радехівського р-ну Львівської обл., 6–7 червня 2011 р.).

“Міська культурна історія та студії над націоналізмом” // Міжнародна наукова сесія “Нова культурна історія Східної і Центральної Європи. Критичні питання і переоцінки” (Славське, 20 липня 2011 р.).

“Міська громадська сфера і політика національної ідентифікації: галицькі русини/українці у 1860-х рр.” // Науковий семінар Відділення східноєвропейської історії Віденського університету (Відень, 3 листопада 2011 р.).

“Роль Володимира Шашкевича у взаєминах галицьких та наддніпрянських українців 60-х років XIX ст.” // Міжнародна наукова конференція “Маркіян Шашкевич і українське національне відродження (до 200-річчя від дня народження поета)” (Львів, ЛНУ ім. Івана Франка, 10-11 листопада 2011 р.).

“«Руська Трійця» та ранні народовці” // Міжнародна наукова конференція на вшанування 200-ліття від дня народження Маркіяна Шашкевича (Рим, Інститут св. Климента Папи Українського Католицького університету, 8–9 грудня 2011 р.).

“Італійська опера на сцені Київського міського театру в 60–70-х роках XIX ст.: культурні впливи, національно-політичний контекст та

суспільна рецепція” // Наукова конференція “Італійсько-українські зв’язки: історія та сучасність” (Львів, ЛНУ ім. Івана Франка, 16 грудня 2011 р.).

Шкраб’юк П. В.

Маркіян Шашкевич як християнський письменник // Урочиста Академія, приурочена 200-річчю з дня народження М. Шашкевича (Броди, 4 березня 2011 р.).

Роль Отців Василян у створенні Інституту суспільних наук АН УРСР // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України та його попередники (до 60-річчя Інституту)” (Львів, 11 березня 2011 р.).

Маркіян Шашкевич і козацька традиція в Галичині // Всеукраїнська наукова конференція “Маркіян Шашкевич та епоха Івана Франка” (Острог, 16 травня 2011 р.).

“Руська Трійця” в дзеркалі поезії // Міжнародні Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич – мислитель, поет, священник, громадсько-політичний діяч (до 200-річчя від дня народження) (Вузлове Радехівського району, 6 червня 2011 р.).

Француз-василяннин Йосафат Жан на Білій Горі (1911 р.) // Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич і українське національне відродження” (с. Підлисса Золочівського району, 6 серпня 2011 р.).

Українська Незалежність: уроки й перспективи // Публічна лекція для вчителів-істориків і філологів області (Львів, обласний Будинок вчителя, 23 серпня 2011 р.).

“Українська школа” в польському письменстві в контексті досліджень І. Вагилевича // Міжобласна науково-практична конференція “Іван Вагилевич: життя і творчість” (Рожнятів Івано-Франківської області, 2 вересня 2011 р.).

Людський вимір особистості Маркіяна Шашкевича // Шашкевичівські читання-2011 “Маркіян Шашкевич і сучасність” (Золочів, 7 жовтня 2011 р.).

Святкування ювілею Маркіяна Шашкевича очима священика-іноземця: погляд в історію (1911 р.) // Міжнародна наукова конференція “Маркіян Шашкевич і українське національне відродження (до 200-ліття від дня народження поета) (Львів, 10 листопада 2011 р.).

Маркіян Шашкевич: невідоме про відоме // Наукова конференція “Маркіян Шашкевич – світоч землі Галицької” (до 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича) (Львів, 16 листопада 2011 р.).

Чорновол І. П.

Матеріали про Степана Федака у “Словнику Івана Левицького” // Регіональна наукова конференція, присвячена 150-річчю з дня народження Степана Федака (Львів, 22 лютого 2011 р.).

Вибори до Галицького сейму: національний аспект і регіональний підхід // Наукова конференція “150 років Галицькому сеймові (1861–1914)” (Львів, 6 травня 2011 р.).

Відповідники поняття “frontier” у польській, російській, українській та інших мовах // Наукова конференція “Росія і Західна Європа в польській та українській історіографіях XIX–XX ст.” (Гданськ, 22–23 вересня 2011 р.).

ВІДДІЛ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

У звітному році відділ новітньої історії спільно з відділом нової історії України завершив роботу над темою “Ідея соборності України як чинник консолідації українського суспільства в світовий інтеграційний процес: минуле і сучасне”. У результаті вивчення значного архівного матеріалу, літератури та джерел, враховуючи дотеперішні прогалини в українській та зарубіжній історіографії щодо даної теми, комплексно досліджено вплив конституційно-парламентських практик і політичної системи Габсбурзької монархії на український національний рух та політичну модернізацію західноукраїнського суспільства, розкрито процес становлення і розвитку державної служби в Австро-Угорській імперії, статус українських земель напередодні Першої світової війни та значення українського питання в роки війни як міжнародного чинника.

Вперше в українській історіографії комплексно вивчено політичні портрети державних секретарів урядів Західно-Української Народної Республіки, показано їх внесок у реалізацію національної ідеї, державотворчу діяльність Української Національної Ради, значення західноукраїнської держави у загальноукраїнському контексті та історії народів Центрально-Східної Європи першої чверті XX ст.

Важливі проблеми міжвоєнного періоду та Другої світової війни досліджені через оцінку національно-державницькими партіями Західної України міжнародних відносин у Європі, з’ясування варіантів розв’язання українського питання у 1920-х–1930-х рр., висвітлення зовнішньополітичних орієнтацій українського політикуму та становища українських культурно-освітніх установ Галичини у 1939–1944 роках.

Проблеми громадсько-політичного і культурного життя України у другій половині XX ст. висвітлено у дослідженнях про становлення і розвиток радянської академічної науки в західних областях України в 40–50-х роках та ідеологічний тиск партійно-радянських органів на західноукраїнську інтелігенцію. Підтверджено тезу, що опозиційний рух в Україні другої половини XX ст. був мирним етапом національно-визвольної боротьби, переконливим чинником

інтеграції українського суспільства у світовий цивілізаційний процес звільнення націй від політичної та економічної залежності від імперських держав, утвердження власної державності.

На основі найновіших архівних матеріалів вперше узагальнено й охарактеризовано особливості суспільно-політичного розвитку західноукраїнського регіону наприкінці існування комуністичної влади, зокрема національно-культурного та церковно-релігійного життя в контексті змагання національно-демократичних сил за відродження Української держави.

Працівники сектору досліджень українського національного руху ХХ ст. завершили виконання теми “Національно-визвольний рух 30–50-х рр. ХХ ст. та проблема самоідентифікації української нації”.

В рамках досліджуваної тематики було опрацьовано низку проблем, пов’язаних із становищем української нації у перехідні та конфліктні історичні періоди, коли питання колективної та персональної ідентичності особливо загострюються. Розглянуто фактори, що формували свідомість українського суспільства впродовж минулого століття, та їх вплив на формування сучасної історичної пам’яті українців. Наукові результати досліджень вилилися у написання 21 праці: 16 статей (з них 4 у фахових виданнях), 2-х збірників документів, матеріалів та однієї монографії, 2-х ілюстративних видань. Відредаговано та рекомендовано до друку науковий журнал “Український визвольний рух” (№15).

Вагомим здобутком членів сектору стало видання наукового збірника “Радянські виборчі кампанії в Західній Україні (1946–1951)”, який висвітлює перебіг згаданих кампаній на західноукраїнських землях у повоєнний період (1946–1951 рр.) в обстановці організованого спротиву ОУН-УПА та населення регіону.

Члени сектору взяли участь у роботі 9 наукових конференцій, 5 семінарів та круглих столів. Були активно задіяні у науково-консультативній роботі, що полягала у читанні лекцій, виступах на радіо і телебаченні.

За час виконання двох тем опубліковано 11 монографій, 3 збірники документів, 3 збірники наукових статей, 7 розділів у колективних монографіях, 5 брошур, понад 190 статей, з яких 111 – у фахових виданнях.

ПУБЛІКАЦІЇ:

Патер І. Г.

Державотворча діяльність Української Національної Ради // Історія українського парламентаризму = The History of Ukrainian Parliamentarism: від допарламентських форм організації політичного життя до сьогодення: у 3 т. / [гол. ред. ради В. Литвин, кер. авт. колективу В. Смолій]. – Київ, 2010. – Т. 2. – С. 339–352.

Українська еміграція до Південної Європи (за матеріалами ЦДІАУ у Львові) // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея / [відп. ред. І. Копич, заст. відп. ред. А. Сова]. – Львів, 2011. – С. 183–187.

Аркуша О. Г.

Розділ 7. Українці у представницьких інституціях Габсбурзької монархії // Історія українського парламентаризму / The History of Ukrainian Parliamentarism: від допарламентських форм організації політичного життя до сьогодення: у 3 т. / [гол. ред. ради В. М. Литвин, кер. авт. колективу В. А. Смолій]. – Київ, 2010. – Т. 1. – С. 203–240.

Розділ 9. Українці у парламентських установах Австро-Угорщини // Історія українського парламентаризму = The History of Ukrainian Parliamentarism: від допарламентських форм організації політичного життя до сьогодення: у 3 т. / [гол. ред. ради В. М. Литвин, кер. авт. колективу В. А. Смолій]. – Київ, 2010. – Т. 2. – С. 265–285.

“Найсильніший інтелект з-поміж політичних діячів Галицької України”: громадсько-політична біографія Євгена Олесницького. Вступ. стаття // Олесницький Є. Сторінки з мого життя / [упор. М. Мудрий, Б. Савчик]. – Львів, 2011 – С. 15–129.

Анджей Потоцький: біографія політика на тлі українсько-польських відносин. Частина друга: Галицький намісник // Вісник Львівського університету. Серія історична / [під ред. О. Вінниченка]. – Львів, 2010. – Вип. 45. – С. 169–282.

Енциклопедія Львова / [за ред. А. Козицького]. – Львів, 2010. – Т. 3. [статті: “Католицький русько-народний союз”. – С. 160; “Куїловський-Сас Юліан”. – С. 664–665].

“Нова ера” / Енциклопедія історії України: У 10 т. / [редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.]. – Київ, 2010. – Т. 7: Мл–О – С. 427–430.

Polacy i Ukraińcy w Galicji wobec “dużych i małych ojczyzn”. Ewolucja pojęcia ojczyzny jako wynik modernizacji świadomości narodowej na przełomie XIX i XX stulecia // “Duża i mała ojczyzna” w świadomości historycznej, źródłach i edukacji / [pod red.: B. Burdy i M. Szymczak]. – Zielona Góra, 2010. – S. 41–58.

Szaszkiewicz Markijan // Polski Słownik Biograficzny / Polska Akademia Nauk; Polska Akademia Umiejętności. – Warszawa; Kraków, 2010. – T. XLVII. – Zesz. 192. – S. 148–151 [співавт. Ст. Стемпень].

Szaszkiewicz Włodzimierz // Polski Słownik Biograficzny / Ibid. – S. 151–153 [співавт. Ст. Стемпень].

“Органічна праця”: з досвіду підавстрійської Галичини [25.11.2011] // <http://zaxid.net/>

Батрак Л. О.

Спеціалізована вчена рада (2010) // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України у 2010 році. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – С. 221–227.

Гавришко М. І.

[Співупор.]: Радянські виборчі кампанії в Західній Україні (1946–1951). Збірник документів і матеріалів. – Львів, 2011. – 778 с.

Грицьків Р. Я.

Події у Львові на початку радянсько-німецької війни / Інтерв'ю // Експрес. – 2011. – 23 червня.

Акт 30 червня 1941 / Інтерв'ю // Експрес. – 2011. – 30 червня.

[Упоряд.]: Українська Повстанська Армія 70 років боротьби. Календар на 2012 рік. – Львів, 2011.

[Упоряд.]: УПА 1942–2012. Магніт. – Львів, 2011 (фотоілюстративний матеріал).

Забілий Р. В.

Українська Повстанська Армія. Історія нескорених. 3-тє вид. – Львів, 2011. – 352 с. [співавт.: В. В'ятрович, І. Дерев'яний, П. Соболь].

“Друже командире! Бажаю Вам щасливих свят!” // <http://www.istpravda.com.ua/columns/2011/01/19/16674/> 19.01.2011.

Діти підпілля: недитяча гра у війну // <http://www.istpravda.com.ua/articles/4d3e1e00a6200/> 25.01.2011.

Осип “Боксер” Хома: моряк і чемпіон з боксу, який став командиром УПА // <http://www.istpravda.com.ua/articles/4d5aebd0745a/> 15.02.2011.

Як КГБ “дописував” спогади повстанців // <http://www.istpravda.com.ua/columns/2011/03/15/31535/> 15.03.2011.

Чорні археологи виставили на Інтернет-аукціон архів УПА: півмільйона за списки загиблих // <http://www.unian.net/ukr/news/news-432217.html> . 22.04.2011.

[Співред.]: Український визвольний рух. – Львів, 2011. – Зб. 15. – 344 с.

[Співупор.]: Радянські виборчі кампанії в Західній Україні (1946–1951). Збірник документів і матеріалів. – Львів, 2011. – 778 с.

Зайцев Ю. Д.

Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2010. – Т. 10. – 712 с. [Статті: “Завадка Богдан Васильович”. – С. 35; “Зваричевська Мирослава Василівна”. – С. 441, “Зелінська Євгенія Данилівна”. – С. 516].

Я на сповіді сказав би. Інтерв'ю Юрія Зайцева з Ярославом Ісаєвичем. Документи / Передм. і упоряд. Ю. Зайцева, ред. Ю. Зайцева та Я. Ісаєвича. – Львів, 2011. – 175 с. – (Серія: Усна історія України ХХ ст., №5).

Рецензія: Козирєва Т. Листок лавра у вінок пам'яті Ярослава Ісаєвича // День. – 2012. – 17–18 лютого. – № 28–29. – С. 23.

Листок лавра у вінок пам'яті Ярослава Ісаєвича // Я на сповіді сказав би. – С. 3–10.

Український національно-визвольний фронт Зоряна Попадюка (1968–1973) – репрезентант молодіжного антикомуністичного руху // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея / [відп. ред. І. Копич, заст. відп. ред. А. Сова]. – Львів, 2011. – С. 549–567.

“Зрадники мені не подобаються”: Аудіоінтерв'ю Юрія Зайцева з Оленою Апанович // Історіографічні дослідження в Україні / [гол. редкол. В. А. Смолій; відп. ред. О. А. Удод]. – Київ, 2011. – Вип. 21. – С. 336–368.

“Чорна ніч брежнєвської реакції” (1965–1973) // Український визвольний рух. – Львів, 2011. – Зб. 15. – С. 263–293.

Нарада авторського колективу п'ятого видання підручника “Історія України” 11 березня 2010 року // Інститут українознавства

ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 році. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – С. 207–209.

“Одні ми не вистоймо проти цього монстра”. З інтерв'ю Юрія Зайцева з Іваном Дзюбою // Чорноморські новини. – 2011. – 30 липня.

Інтерв'ю Юрія Зайцева з Ігорем Калинцем // Собор Св. Юра 22 січня 1989 року: Документи і спогади / [упоряд. І. Калинець]. – Львів, 2011. – С. 96–98.

Луцький О. І.

Суспільна допомога жителям Прикарпаття (восени 1941 – влітку 1942 рр.) // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія. – Київ, 2011. – Вип. 16. – С. 294–304.

Допомогова акція української інтелігенції на Прикарпатті (осінь 1941 – літо 1942 рр.) // Галичина. Всеукраїнський науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2011. – Вип. 18–19. – С. 250–257.

Муравський О. І.

Енциклопедія історії України: У 10 т. / [редкол. В. А. Смолій (голова) та ін.]. – Київ, 2010. – Т. 7: Мл–О [статті: “Народні Збори Західної України”. – С. 194–195; “Опришки”. – С. 605–606].

Західні землі України: шлях до незалежності. – Львів, 2011. – 268 с.

“Галицька асамблея” 1991 р.: ідея державності та соборності // Трансформація суспільно-політичних процесів в Україні повоєнного та післявоєнного періоду. – Мукачево, 2011. – С. 68–71.

Мітингова демократія 1989 р. у західних областях УРСР // Галичина. – Івано-Франківськ, 2011. – Вип. 18–19. – С. 269–273.

Повстансько-партизанський штаб // Енциклопедія історії України: У 10 т. / [редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.]. – Київ, 2011. – Т. 8: Па–Прик. – С. 289.

Товариство польської культури Львівщини: історія і сучасність // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. – Львів, 2010–2011. – С. 234–239.

Науменко К.Є.

Отмарштайн Юрій Васильович // Енциклопедія історії України: У 10 т. / [редкол. В. А. Смолій (голова) та ін.]. – Київ, 2010. – Т. 7: Мл–О. – С. 701–702.

Енциклопедія сучасної України. Т. 10. – Київ, 2010. – 712 с. [Статті: “Заболотний Аркадій Мойсейович”. – С. 22 (співавт. М. Литвин); “Заболотний Василь Сильвестрович”. – С. 22 (співавт. М. Литвин, О. Колянчук); “Загнієв Микола Григорович”. – С. 75 (співавт. М. Литвин); “Загородський Олександр Олександрович”. – С. 91 (співавт. М. Литвин); “Закржевський Василь Іванович”. – С. 170 (співавт. М. Литвин); “Заліський Петро Іванович”. – С. 199 (співавт. М. Литвин); “Замора Федір Павлович”. – С. 216 (співавт. М. Литвин); “Заньківський Петро Іванович”. – С. 221 (співавт. М. Литвин); “Запольський Микола Володимирович”. – С. 274 (співавт. М. Литвин); “Західноукраїнська народно-революційна організація”. – С. 401; “Заячківський Мирон Титович”. – С. 413; “Зеленський Олександр Миколайович”. – С. 511 (співавт. М. Литвин); “Зелінський Віктор Петрович”. – С. 517 (співавт. М. Литвин); “Зігель Дмитро Михайлович”. – С. 583 (співавт. М. Литвин); “Зінов’єва Христина Гаврилівна”. – С. 596 (співавт. М. Терещенко); “Зірітц Густав”. – С. 608–609; “Змієнко Всеволод Юхимович”. – С. 624 (співавт. М. Литвин); “Значко-Яворський Іван Костянтинович”. – С. 642 (співавт. М. Литвин); “Зольднер Герман Іванович”. – С. 684 (співавт. М. Литвин)].

Енциклопедія історії України: У 10 т. / [редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.] – Київ, 2011. – Т. 8: Па–Прик [статті: “Паліїв Дмитро” – С. 40–41; “Палій Андрій”. – С. 41; “Пересада-Суходольський”. – С. 134–135; “Перацький Броніслав”. – С. 204; “Покровський Андрій Георгійович”. – С. 319].

Посівнич М. Р.

Напрямки воєнно-політичної діяльності ОУН в 1927–1930 рр. // Воєнна історія. – Київ; Львів, 2009. – № 5 (47). – С. 24–35.

Акти індивідуального терору в діяльності ОУН в 1929–1939 рр. // Український національно-визвольний рух ХХ ст.: ідейно-політичний, організаційний та військовий аспекти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Житомир, 1–20.11.2011 р. – Житомир, 2011. – С. 25–43.

Архітектура українського резистансу: криївки та бункера в контексті підпільної діяльності ОУН і УПА в 1940–1950-х роках // Українська Повстанська Армія інакше (в літературі, мистецтві, культурі). – Прага, 2011. – С. 197–200.

Гроші для Бандери (Інтерв’ю Б. Куфрика) // Експрес. – 30 грудня 2010 – 6 січня 2011.

З когорти незламних. (До 100-ття Володимира Макара) // Шлях Перемоги (Київ). – 2011. – 19 січня.

Феномен Бандери (Інтерв'ю О. Тамкової) // Експрес. – 2011. – 13–20 січня.

Вона була схожа на батька. (На 64-му році життя померла Леся Бандера). (Інтерв'ю О. Тамкової) // Експрес. – 2011. – 19–21 серпня.

Посівнич М., Сватко Я. Творець ОУН. (До 120-ї річниці полк. Євгена Коновальця) // Наше Слово (Варшава). – 2011. – № 35 (2821).

Крізь терни до волі. (До 100-ліття від дня народження Петра Башука) // Шлях Перемоги (Київ). – 2011. – 30 листопада.

[Упоряд.]: Календар Літопису Української Повстанської Армії 2012 – рік // [співупоряд.: З. Боровець, І. Гомзяк]. – Львів, 2011. – 28 с.

[Ред., упоряд.]: Життя і діяльність Степан Бандера: документи і матеріали. Вид. 3-тє, доп. – Тернопіль, 2011. – 496 с.

[Співупор.]: Радянські виборчі кампанії в Західній Україні (1946–1951). Збірник документів і матеріалів. – Львів, 2011. – 778 с.

Романюк М. В.

Військові дії відділів УПА Золочівської округи в період нацистської окупації // Проблеми гуманітарних наук: Наукові записки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич, 2010. – Вип. 26. – С. 118–130.

Втрати збройного підпілля ОУН Золочівської округи у 1951 році // Брідщина – край на межі Галичини і Волині. Вип. 4: Матеріали п'ятої краєзнавчої конференції, присвяченої Міжнародному Дню пам'яток історії та культури 8 квітня 2011 р. – Броди, 2011. – С. 113–118.

Гримайлівський бій куша “Гонти” // Національна трибуна (Нью-Йорк). – 2011. – 13 лютого. – Ч. 6. (1398). – С. 3.

Доля рою “Кобзаря” сотні УПА “Оверка” // Шлях перемоги. – 2011. – 9 березня.

Доля одного рою з сотні УПА “Витязі” // Голос відродження (Броди). – 2011. – 29 квітня.

Провідник ОУН Брідщини Степан Бутинський – “Оріх” // Голос відродження. – 2011. – 20 травня.

Надрайонний провідник ОУН Степан Бутинський – “Оріх” // Воля народу (Буськ). – 2011. – 7 квітня.

Соляр І. Я.

Проблема автономії Західної України у складі Польщі в діяльності УНТП–УНДО // Галичина. – Івано-Франківськ, 2011. – Вип. 18–19. – С. 215–221.

Ставлення УРП-УСРП до радянської України // Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея / [відп. ред. І. Копич, заст. відп. ред. А. Сова]. – Львів, 2011. – С. 365–371.

Енциклопедія історії України: У 10 т. / [редкол.: В. А. Смолій та ін.]. – Київ, 2011. – Т. 8 [статті: “Петрушевич Антін”. – С. 197–198); “Перфецький Роман”. – С. 161; “Певний Петро”. – С. 105].

Консолідаційні процеси в Західній Україні в 1920–1930-х рр. // Трансформація суспільно-політичних процесів в Україні повоєнного та післявоєнного періоду. – Мукачєво, 2011. – С. 214–216.

Стасюк О. Й.

Підпільні друкарні ОУН (1941–1953 рр.). – Львів, 2011. – 296 с.

Митці у лавах ОУН–УПА // Українська Повстанська Армія інакше (в літературі, мистецтві, культурі). – Прага, 2011. – С. 83–93.

Облаштування та оснащення підпільних друкарень ОУН // Український визвольний рух. – Львів, 2011. – Зб. 15. – С. 63–118.

Радянські виборчі кампанії повоєнного періоду та політика радянізації західноукраїнського суспільства // Радянські виборчі кампанії в контексті боротьби ОУН і УПА. Збірник документів і матеріалів. – Львів, 2011. – С. 3–36.

[Відп. ред. і співупор.]: Радянські виборчі кампанії в Західній Україні (1946–1951). Збірник документів і матеріалів. – Львів, 2011. – 778 с.

[Чл. редкол.]: Український визвольний рух. – Львів, 2011. – Зб. 15. – 344 с.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ, ЛЕКЦІЯХ

Аркуша О. Г.

Obraz Austrii w badaniach ukraińskich historyków Galicji drugiej połowy XIX – początków XX wieku» = «Образ Австрії у висвітленні українських істориків Галичини другої половини XIX – початку XX століття // Міжнародна наукова конференція “Rosja i Zachodnia Europa w polskiej i ukraińskiej historiografii XIX–XX w.” (Гданськ, 22–23 вересня 2011 р.)

Od powstania styczniowego do obrony ojczyzny na kresach: ewolucja programu politycznego szlachty wschodniogalicyskiej w drugiej połowie XIX – na początku XX wieku» = «Від січневого повстання до захисту вітчизни на пограниччі: еволюція політичної програми східно-галицької шляхти в другій половині XIX – на початку XX століття // Міжнародна наукова конференція “Galicja a powstanie styczniowe” (Мешів; Чудець, 19–21 жовтня 2011 р.)

Найсильніший інтелект з-поміж політичних діячів Галицької України: громадсько-політична біографія Євгена Олесницького // Презентація книги “Олесницький Є. Сторінки з мого життя” / [упор. М. Мудрий, Б. Савчик]. – Львів, 2011 (Львів, 6 жовтня 2011 р.).

Гавришко М. І.

Життя та діяльність полковника Є. Коновальця в контексті українського визвольного руху XX ст. // Міжвузівська конференція Педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка і Львівського автодорожнього коледжу Національного університету “Львівська політехніка” на тему: “Євген Коновалець на тлі епохи” (Львів, 24 березня 2011 р.).

Ставлення УНДО до Польщі у 1930-і рр.: роль німецького чинника // II Всеукраїнська науково-практична конференція “Теноцид України у XX столітті: Україна під окупаційними режимами: історія та наслідки” (Львів, 25 березня 2011 р.).

Вплив “гендерної політики” в Третьому Райху на український феміністичний дискурс у Галичині 1930-х рр. // Міжнародна наукова конференція “Роль жінки в українському суспільстві: історичний досвід та аналіз тенденцій” (Київ, 30–31 березня 2011 р.).

Діяльність Є. Коновальця у міжвоєнне двадцятиліття // Круглий стіл “Євген Коновалець у боротьбі за українську державність” (Тернопіль, 9 червня 2011 р.).

Німеччина і “українська проблема” у поглядах Євгена Коновальця (1930-і рр.) // Всеукраїнська наукова конференція “Постать на тлі епохи: до 120-річчя від дня народження Євгена Коновальця” (Львів, 15 червня 2011 р.).

Євген Коновалець і “українська проблема” у міжвоєнний період // Міжнародна наукова конференція “Євген Коновалець – громадянин Литви, патріот України. 120 років від дня народження” (Вільнюс, 17 червня 2011 р.).

Міжнародні аспекти діяльності ОУН у 1929–1939 рр.: західноєвропейський вектор // Науково-практична конференція “Державотворча

діяльність ОУН: історія, боротьба, ідеологія” (Івано-Франківськ, 29 червня 2011 р.).

Грицьків Р.Я.

Концепція та актуальні проблеми видання “Історична пам’ять України про другу світову війну” // Науковий семінар “Історична пам’ять України про другу світову війну” (Львів, 4 травня 2011 р.).

Соціально-гуманітарні трансформації в контексті реформування української держави // Міжнародний Семінар-дискусія “Як використати в Україні польський досвід реформ” (Львів, 17 червня; Одеса, 20 червня 2011 р.).

Українська Повстанська Армія; Євген Коновалець – людина-епоха // Навчально-оздоровчий табір Львівської обласної Малої академії наук в м. Сколе (Сколе, 27 червня 2011 р.)

Забілий Р. В.

Створення УПА в 1942 р.: від теорії до практики // Всеукраїнська науково-практична конференція “Геноцид України у XX столітті. Україна під окупаційними режимами – історія та наслідки” (Львів, 25 березня 2011 р.).

Зайцев Ю. Д.

Інтерв’ю з Ярославом Ісаєвичем 28 січня 2006 р.: задум, реалізація, публікація // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

“Галина Севрук – митець і опонент радянського режиму” // Презентація альбому видавництва “Смолоскип” “Галина Севрук” під час XVIII форуму видавців (Львів, 16 вересня 2011 р.).

Презентація 19 томів творів і щоденників Леся Танюка та книги нарисів “Біля витоків незалежності” у Львівській міськраді (Львів, 12 листопада 2011 р.).

Участь:

Ювілейна академія до 125-ліття від дня народження видатного українського історика Івана Петровича Крип’якевича (Львів, 23 червня 2011 р.).

Презентація книги В.М. В’ятровича “Історія з грифом “Секретно” на XVIII форумі видавців (Львів, 16 вересня 2011 р.).

Презентація книги “Пакти і Конституції Української козацької держави (до 300-річчя укладення)”. – Львів: Світ, 2011 (Львів, 8 вересня 2011 р.).

Луцький О. І.

Заснування Інституту суспільних наук АН УРСР у 1951 // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Іван Крип'якевич та Інститут суспільних наук АН УРСР // Ювілейна академія до 125-ліття від дня народження академіка Івана Крип'якевича (Львів, 23 червня 2011 р.).

Львівський відділ Інституту історії України АН УРСР: від створення до ліквідації (1940–1946) // Міжнародна наукова конференція “Інститут історії України на зламі епох, у світлі традицій та перетворень. 75 років інституційного буття” (Київ, 21 жовтня 2011 р.).

Культурне життя в Україні періоду німецької окупації в історичній пам'яті українського народу // Круглий стіл “Друга світова війна в історичній пам'яті України” (Львів, 4 травня 2011 р.).

Муравський О. І.

“Галицька асамблея” 1991 р.: ідея державності та соборності // Всеукраїнська науково-практична конференція “Трансформація суспільно-політичних процесів в Україні повоєнного та післявоєнного періоду” (Мукачево, 21 жовтня 2011 р.).

Посівнич М. Р.

Український націоналістичний рух на Закарпатті та репресії угорської окупаційної влади у 1938–39 рр. // II Всеукраїнська науково-практична конференція “Геноцид України у XX столітті: Україна під окупаційними режимами – історія та наслідки” (Львів, 25 березня 2011 р.).

Закарпаття у контексті визвольної концепції Євгена Коновальця // Всеукраїнська наукова конференція “Постать на тлі епохи: до 120-річчя від дня народження Євгена Коновальця” (Львів, 15 червня 2011 р.).

Романюк М. В.

Використання органами МГБ спеціальних засобів у боротьбі із збройним підпілля ОУН–УПА на Брідщині // V науково-теоретична

краєзнавча конференція “Бродівщина – край на межі Галичини й Волині” (Броди, 8 квітня 2011 р.).

Учасник круглого столу приуроченого 66-й річниці завершення Другої світової війни “Друга світова війна в історичній пам’яті України” (Львів, 4 травня 2011 р.).

Заходи органів радянської влади для ліквідації збройного підпілля ОУН–УПА на теренах Львівщини 1946–1955 рр. (за матеріалами Золочівської округи ОУН) // Круглий стіл, приурочений 69-й річниці створення УПА (Львів, 13 жовтня 2011 р.).

Соляр І. Я.

Польсько-українські відносини у 1923–1939 рр.: візія українських національно-державницьких партій // Miedzynarodowa konferencja “Unia Europejska – Polska – Ukraina. Społeczno – kulturalny, polityczny i gospodarczy wymiar współpracy” (Gniezno, 19–20 maja 2011 r.).

Посли Галицького сейму в суспільно-політичному житті Західної України у міжвоєнний період ХХ ст. // Міжнародна наукова конференція присвячена 150-тиріччю заснування Галицького сейму (Львів, 5 травня 2011 р.).

Консолідаційні процеси в Західній Україні в 1920–1930-х рр. // Всеукраїнська науково-практична конференція “Трансформація суспільно-політичних процесів в Україні повоєнного та післявоєнного періоду” (Мукачево, 21 жовтня 2011 р.).

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Історична лексикографія та діалектологія – традиційні наукові сфери, у яких працює відділ української мови. Впродовж 2011 року такі студії продовжувалися.

Для істориків мови рік став новим етапом в укладанні “Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.”, тривала робота над 16-им випуском.

6–7 жовтня 2011 року відбулося друге засідання Тимченківських наукових читань на тему “Історична лексикографія”, на якому науковці з України, Польщі, Угорщини мали змогу обговорити проблеми історії мови. Відділ – єдиний осередок історичної лексикографії в Україні, тому такі семінари є не випадковими. Тут зберігається картотека “Історичного словника українського язика” Євгена Тимченка, матеріали якої є постійним джерелом дослідження.

Діалектологічна проблематика була зосереджена на лексикографічному опрацюванні гуцульських говірок, зокрема поповненню джерельної бази “Словника гуцульських говірок”, його укладанню та редагуванню.

Цьогоріч засновано серію “Історія мови”, у якій опубліковано наукові збірники “Українська мова в Галичині: історичний вимір”, а також “Писемні пам’ятки: сучасне прочитання”.

Впродовж року співробітники відділу були учасниками низки наукових конференцій та семінарів в Україні і поза нею, а також опублікували чимало наукових праць у збірниках з історії мови та діалектології.

ПУБЛІКАЦІЇ:

Хобзей Н. В.

Багатозначні дієслова в говорах південно-західного наріччя: виводити– вивести // Мовознавчий вісник: [зб. наук. праць]. – Черкаси, 2011. – Вип. 12–13. – С. 100–105.

Багатозначні дієслова в говорах південно-західного наріччя: вискакувати / вискочити // Лінгвістика. – № 1 (22). – Ч. 1. – 2011. – С. 85–90.

Дієслова руху “знизу – вгору” в говірках південно-західного наріччя // Лінгвістика. – № 3 (24). – Ч. 1. – 2011. – С. 120–125.

Глагол в украинских диалектных словарях // Славянская диалектная лексикография. Материалы конференции / [отв. ред. С. А. Мызников, О. Н. Крылова, И. В. Бакланова]. – Санкт-Петербург, 2011. – С. 98–99.

Південно-західне наріччя української мови у студіях другої половини XIX століття // Діалектна мова: сучасний стан і перспективи дослідження, присвячені пам'яті діалектолога Валентини Прокопенко / [відп. за вип. Н. В. Гуйванюк]. – Чернівці, 2011. – С. 70–72.

Префікс ви- на українських лінгвогеографічних картах // Науковий збірник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – Вип. 24. Присвячується 90-річчю від дня народження Й. О. Дзендзелівського. – Ужгород, 2011. – С. 195–198.

У просторах воєнного часу. Про Першу світову війну в записах для “Атласу української мови” // Українська мова в Галичині: історичний вимір / [відп. ред.: Я. Ісаєвич, М. Мозер, Н. Хобзей]. – Львів, 2011. – С. 267–310. – (Серія “Історія мови”).

Історичний та ареальний аспекти із досліджень дієслів із префіксом ви- // *Badania historycznojęzykowe. Stan, metodologia, perspektywy* / [red.: B. Dunaj, M. Rak]. – Kraków 2011. – S. 297–310.

Багнюк Н. В.

Середньошифтове четвероєвангеліє: лінгвістичний і палеографічний аналіз. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук. – Львів, 2011. – 16 с.

Особливості системи займенників у тексті середньошифтового Євангелія // Писемні пам'ятки: сучасне прочитання / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2011. – С. 84–90.

Особливості графіки середньошифтового Євангелія // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 24–33..

Синтаксичні особливості тексту середньошифтового Євангелія // У силовому полі мови. Інні Петрівні Чепізі. – Київ, 2011. – С. 33–36.

Войтів Г. В.

Євангельський текст і “Словник української мови XVI – першої половини XVII століття” // У силовому полі мови. Інні Петрівні Чепізі. – Київ, 2011. – С. 47–55. [співавт. О. Кровицька].

Заневич О.Є.

Перехідні та неперехідні дієслова в пам'ятках української мови XVI – I половини XVII ст.: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук. – Львів, 2011. – 20 с.

Родовий прямого об'єкта в конструкціях із дієсловами конкретної фізичної дії (в українській мові XVI – XVII ст.) // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 65–80

Імпліцитна перехідність: абсолютивне вживання та семантичне стягнення (в українській мові XVI – I половини XVII ст.) // Писемні пам'ятки: сучасне прочитання / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2011. – (Серія “Історія мови”). – С. 69–83.

Прямий об'єкт у конструкціях з дієсловами конкретної фізичної дії. I (на основі пам'яток української мови XVI – першої половини XVII ст.) // У силовому полі мови. Інні Петрівні Чепізі. – Київ, 2011. – С. 167–171.

Типи генітивних моделей при запереченні в українській мові XVI – I половини XVII ст. // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика: [зб. наук. праць] / [гол. ред. Л. І. Шевченко]. – Київ, 2011. – Вип. 23. – С. 105–114.

Кровицька О. В.

Євангельський текст і “Словник української мови XVI – першої половини XVII століття” // У силовому полі мови (Інні Петрівні Чепізі). – Київ, 2011. – С. 47–55. [співавт. Г. Войтів].

“Лексис” Лаврентія Зизанія в сучасних лексикографічних інтерпретаціях // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 81–88.

Меуш Г.М.

Жива вѣра, досконала надѣя і любовь взаємна. Атрибутивна панорама староукраїнського тексту. 2 // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 182–203.

Скрушене серце, чиста душа і побожний умисел. Атрибутивна панорама староукраїнського тексту. 1 // Писемні пам'ятки: сучасне прочитання / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2011. – С. 40–68. – (Серія “Історія мови”).

Велми и докторство ест потребно на свѣтѣ (староукраїнські назви осіб, які лікують хворих) // У силовому полі мови. Інні Петрівні Чепізі. – Київ, 2011. – С. 211–215.

Вільний атрибутив чи термінологічно зв'язаний елемент словосполучення в українському тексті XVI–XVIII ст. // Науковий збірник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – Вип. 24. Присвячується 90-річчю від дня народження Й. О. Дзендзелівського. – Львів, 2011. – С. 114–117.

Українська медична мова в Галичині кінця XIX – початку XX століття: слово – термін – словник // Українська мова в Галичині: історичний вимір / [відп. ред.: Я. Ісаєвич, М. Мозер, Н. Хобзей]. – Львів, 2011. – С. 267–310. – (Серія “Історія мови”).

Диалектизмы как вспомогательное средство при составлении “Словаря украинского языка XVI – I половины XVII вв.” // Славянская диалектная лексикография. Материалы конференции / [отв. ред.: С. А. Мызников, О. Н. Крылова, И. В. Бакланова]. – Санкт-Петербург, 2011. – С. 32–33.

Осінчук Ю. В.

Писемні пам'ятки: сучасне прочитання / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2011. – (Серія “Історія мови”) [статті: “Антропонімікон давньоукраїнського періоду: народномовні вкраплення (на матеріалі Добрилового Євангелія 1164 року)”. – С. 156–170; “Добрилове Євангеліє 1164 року. Фрагмент пам'ятки”. – С. 191–209; “Четья 1489 року. Фрагмент пам'ятки”. – С. 210–231].

Спостереження над полонізмами в церковній лексиці (на матеріалах картотеки “Історичного словника української мови XVI – першої половини XVII ст.”) // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні: [зб. наук. статей]. – Київ, 2011. – Вип. 20. – С. 44–52.

Словопоказчик до тексту А // “Пакти і Конституції” Української козацької держави (до 300-річчя укладення) / [відп. ред. В. А. Смолій; упоряд.: М. С. Трофимук, Т. В. Чухліб]. – Львів, 2011. – С. 425–439.

Українська мова в Добриловому Євангелії // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 89–100.

Історія назв молитов, молитовних формул і літургійних виголосів в українській мові // У силовому полі мови. Інні Петрівні Чепізі. – Київ, 2011. – С. 158–163.

Романина І. Р.

Текстові категорії як критерії аналізу діалектного тексту // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 108–116.

Сімович О. І.

Табу і евфемізми у весільному фольклорі // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 117–123.

Передмова // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 5–7.

Тріль О. М.

Назви сузір'їв в українській мові XVI–XVII століть // Писемні пам'ятки: сучасне прочитання / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2011. – С. 107–112.

Назви небесних світил у Пересопницькому євангелії // У силовому полі мови. Інні Петрівні Чепізі. – Київ, 2011. – С. 181–184.

Черевко І. В.

Системні зв'язки у фразеології староукраїнської мови // Писемні пам'ятки: сучасне прочитання / [відп. ред. Г. Дидик-Меуш]. – Львів, 2011. – С. 128–138. – (Серія "Історія мови").

Поведінка людини як сукупність дій та вчинків крізь призму фразеології української мови (від XVI ст. до сучасності) // У силовому полі мови (Інні Петрівні Чепізі). – Київ, 2011. – С. 203–207.

Концептосфера мовленнєвої діяльності людини у фразеосистемі староукраїнської мови // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 152–161.

Шелемех В. П.

Лексико-семантична група назв посуду для рідини в говірках надсянсько-наддністрянського суміжжя // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 152–161.

Ястремська Т. О.

Лексема *верем'я* в часовому та просторовому вимірах // Мовні обрії: Збірник на пошану Левка Полюги / [відп. ред. О. Сімович]. – Львів, 2011. – С. 162–181.

Рефлексія сполук на зразок **trьt* у говірках південно-західного наріччя: кров // Мовознавчий вісник: [зб. наук. праць]. – Черкаси, 2011. – Вип. 12–13. – С. 72–79.

Діалектний простір Галичини: говірки української мови // Українська мова в Галичині: історичний вимір / [відп. ред.: Я. Ісаєвич, М. Мозер, Н. Хобзей]. – Львів, 2011. – С. 55–106. – (Серія “Історія мови”).

Словарь одного говора // Славянская диалектная лексикография. Материалы конференции / [отв. ред.: С. А. Мызников, О. Н. Крылова, И. В. Бакланова]. – Санкт-Петербург, 2011. – С. 109–110.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СЕМІНАРАХ, ЛЕКЦІЯХ

Хобзей Н. В.

Мовлення галичан у мовознавчих студіях // Наукові читання імені академіка Я.Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

“Історія знизу” у діалектологічних текстах до II тому “Атласу української мови” // Засідання мовознавчої комісії XXII наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 21 березня 2011 р.).

Українська лексикографія в загальнослов’янському контексті: теорія, практика, типологія // Міжнародна наукова конференція до 90-річчя професора Лариси Григорівни Скрипник (Київ, 12–13 травня 2011 р.).

Глагол в украинских диалектных словарях // I Международная конференция “Славянская диалектная лексикография” (Санкт-Петербург, 19–23 вересня 2011 р.).

Історичний та діалектний аспекти дієслівної пари вийти-виходити // Тимченківські наукові читання. 2: Історична лексикографія (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.).

Префіксальні дієслова в Нягівському Євангелії // Українські переклади Святого Письма в слов’янському контексті (до 450-річчя Пересопницького Євангелія). Міжнародна наукова конференція (Рівне, 13–14 жовтня 2011 р.).

Дієслова руху “знизу-вгору” в говірках південно-західного наріччя // Всеукраїнська науково-практична конференція “Слобожанська бесіда-5”. Діалектне мовлення як лінгвокультурний феномен (Луганськ, 3–4 листопада 2011 р.).

Українська історична лексикографія // Пленум Наукової ради “Українська мова”: Українська лексикографія та лексикологія: проблеми, завдання (Ніжин, 10–11 листопада 2011 р.).

Дієслова з префіксом ви- в говірках південно-західного наріччя // *Język polski – jego odmiany i powiązania z językami pokrewnymi. W setną rocznicę urodzin prof. Karola Dejny* (Людзь, 15–16 листопада 2011 р.).

Лексичні джерела творчості “Руської трійці” // Міжнародна наукова конференція на вшанування 200-ліття від народження о. Маркіяна Шашкевича “На початку було Слово...” (Рим, 8–9 грудня 2011 р.).

Войтів Г. В.

Цикл лекцій для вчителів // Семінар “Мова і суспільство” у Львівському обласному Будинку вчителя (Львів, 2011 р.).

Критерії добору ілюстративного матеріалу в історичному словнику // Міжнародна наукова конференція до 90-річчя професора Лариси Григорівни Скрипник “Українська лексикографія в загальнослов’янському контексті: теорія, практика, типологія” (Київ, 12–13 травня 2011 р.). [співдоп. О. Кровицька].

Специфіка трактування художнього тексту в історичному словнику // Тимченківські наукові читання 2: Історична лексикографія (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.). [співдоп. О. Кровицька].

Цінність євангельського слова у творенні реєстру “Словника української мови XVI – першої пол. XVII ст.” // Міжнародна наукова конференція “Українські переклади Святого Письма в слов’янському контексті (до 450-річчя Пересопницького Євангелія)” (Рівне, 13–14 листопада 2011 р.). [співдоп. О. Кровицька].

Багнюк Н. В.

“Малі джерела” як пам’ятки української мови // Тимченківські наукові читання. 2: Історична лексикографія (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.).

Заневич О. Є.

До проблем історичної морфології української мови: родовий відмінок у функції знахідного (дієслівна парадигма) // Засідання мовознавчої комісії XXII наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 21 березня 2011 р.).

Кровицька О. В.

Критерії добору ілюстративного матеріалу в історичному словнику // Міжнародна наукова конференція до 90-річчя професора Лариси Григорівни Скрипник “Українська лексикографія в

загальнослов'янському контексті: теорія, практика, типологія” (Київ, 12–13 травня 2011 р.). [співдоп. Г. Войтів].

Специфіка трактування художнього тексту в історичному словнику // Тимченківські наукові читання 2: Історична лексикографія (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.). [співдоп. Г. Войтів].

Цінність євангельського слова у творенні реєстру “Словника української мови XVI – першої пол. XVII ст.” // Міжнародна наукова конференція “Українські переклади Святого Письма в слов'янському контексті (до 450-річчя Пересопницького Євангелія)” (Рівне, 13–14 листопада 2011 р.). [співдоп. Г. Войтів].

Експедиційні матеріали з Лемківщини в науковому доробку Івана Верхратського // Засідання мовознавчої комісії XXII наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 21 березня 2011 р.).

Лексикографія Лаврентія Зизанія і Памва Беринди в лінгвістичному просторі XX ст. // Міжнародна конференція “Львівська братська школа: тексти і контексти (до 420-річчя «Просфониими»)” (Львів, 21 жовтня 2011 р.).

Меуш Г. М.

Дослідження з історії мови в культурологічному полі // Наукові читання імені академіка Я.Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Мова львівських пам'яток XVI–XVII ст. // Засідання мовознавчої комісії XXII наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 21 березня 2011 р.).

Диалектизмы как вспомогательное средство при составлении “Словаря украинского языка XVI – I половины XVII вв.” // I Международная конференция “Славянская диалектная лексикография” (Санкт-Петербург, 19–23 вересня 2011 р.).

Картотека “Історичного словника українського языка” Є. Тимченка в контексті української історичної лексикографії // Тимченківські наукові читання. 2: Історична лексикографія (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.).

Живомовні риси в українських неканонічних пам'ятках XVI–XVII ст. // Міжнародна наукова конференція “Українські переклади Святого Письма в слов'янському контексті (до 450-річчя Пересопницького Євангелія)” (Рівне, 13–14 листопада 2011 р.).

“Русалка Дністровая” в контексті української мови попередніх періодів // Міжнародна наукова конференція на вшанування 200-ліття

від народження о. Маркіяна Шашкевича “На початку було Слово...” (Рим, 8–9 грудня 2011 р.).

Осінчук Ю.В.

Спостереження над полонізмами у церковній лексиці (на матеріалах Картотеки “Історичного словника української мови 16 – I п. 17 ст.” // XX Всеукраїнська науково-практична конференція “Нові дослідження пам’яток козацької доби в Україні” (Київ, 23–24 березня 2011 р.).

Картотека “Історичного словника українського язика”: минуле і сучасне // Міжнародна наукова конференція до 90-річчя професора Лариси Григорівни Скрипник “Українська лексикографія в загальнослов’янському контексті: теорія, практика, типологія” (Київ, 12–13 травня 2011 р.).

Питання перекладів літургійних текстів національними мовами // VII Міжнародна наукова конференція “Візантійсько-слов’янська гимнографія та церковна монодія” (Львів, 16–19 травня 2011 р.).

З історії Картотеки “Історичного словника українського язика” Євгена Тимченка // Тимченківські наукові читання. 2: Історична лексикографія (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.).

Староукраїнські переклади богослужбових текстів: Крехівський Апостол // Міжнародна наукова конференція “Українські переклади Святого Письма в слов’янському контексті (до 450-річчя Пересопницького Євангелія)” (Рівне, 13–14 листопада 2011 р.).

Романина І. Р.

Вияви когезії в діалектних текстах про чуда // Засідання мовознавчої комісії XXII наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 21 березня 2011 р.).

Тексти про чуда з Наддністрянщини // Засідання Ради молодих учених (Львів, 3 листопада 2011 р.).

Темарій діалектних текстів про чуда в наддністрянських говірках // Język ukraiński poza granicami Ukrainy (Люблін, 8–9 грудня 2011 р.).

Черевко І. В.

Репрезентація фразеологічних та стійких словосполучень в українській історичній лексикографії // Тимченківські наукові читання 2: Історична лексикографія (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.).

Стильові особливості фразеологізмів в українській мові XVI–XVII ст. // Засідання Ради молодих учених (Львів, 3 листопада 2011 р.).

Незабутні імена української лексикографії. Лукія Гумецька // Наукова конференція “Культурно-історичне середовище Львова XIX–XX століття” (Львів, 8 грудня 2011 р.).

Шелемех В. П.

Назви хліба у говірках надсянсько-наддністрянського суміжжя // Засідання мовознавчої комісії XXII наукової сесії Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 21 березня 2011 р.).

Ястремська Т. О.

Лексема верем’я в часовому та просторовому вимірах // Тимченківські наукові читання. 2: Історична лексикографія (Львів, 6–7 жовтня 2011 р.).

Збереження другого повноголосся в українських говірках південно-західного наріччя // *Język ukraiński poza granicami Ukrainy* (Люблін, 8–9 грудня 2011 р.).

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У 2011 р. співробітники відділу завершили роботу над плановою темою “Українська література та ідеї християнської етики: європейський контекст” (2009–2011). У ході її виконання вперше в українському літературознавстві здійснено системне дослідження духовних і культурно-літературних процесів, які відбувалися в українській літературі протягом століть, під кутом зору єдності християнської етики та націєтворчих ідей, розглянуто окреслену проблематику в контексті розвитку ідей християнської духовності в літературах інших країн Європи на засадах порівняльно-типологічного літературознавства. Зокрема, науково-дослідницький інтерес І. Франка до пам’яток духовного характеру, його зацікавлення релігією, а також біблійний і апокрифічний код Франкового художнього тексту висвітлено в низці публікацій Я. Мельник. Біблійну символіку Й. Рота, Б. І. Антонича, а також літературний контекст Галичини кінця XIX – початку XX ст. представлено в працях Т. Гавриліва. Етичну проблематику української літератури XX ст. в історико-літературному та філософсько-етичному вимірах потрактовано в працях М. Ільницького. Моральні імперативи й духовні пріоритети в українській літературі 20–30-х рр. відбито в статтях і в кандидатській дисертації В. Мартинюка

Минулого року співробітники відділу взяли участь у 19 наукових конференціях, надрукували близько 60 публікацій, у тому числі дві монографії: “Шкіц філософії сум’яття. Австрійська література у XIX і XX сторіччях” Т. Гавриліва та “Три формули мого осягнення Антонича” М. Ільницького. Також побачили світ два випуски наукового збірника відділу “Парадигма”, один з яких присвячений 75-літтю член-кореспондента Національної академії наук, професора Миколи Ільницького. Спільно з Львівським національним університетом імені Івана Франка відділ провів 24-ту щорічну Франківську конференцію (Львів, 27 жовтня 2011 р.), а спільно з Науковим товариством ім. Шевченка – Березневу сесію НТШ (Львів, 26 березня 2010 р.).

Співробітники відділу є членами спеціалізованих вчених рад по захисту кандидатських і докторських дисертацій, редколегій багатьох фахових часописів, співпрацюють з українськими та

зарубіжними науковими інституціями, зокрема, з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (участь у написанні “Історії української літератури”, а також у підготовці Шевченківської енциклопедії), Львівським відділенням Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (участь у підготовці Франківської енциклопедії), Науковим товариством ім. Шевченка (участь у підготовці Енциклопедії НТШ), Інститутом франкознавства Львівського національного університету імені Івана Франка (участь у виконанні спільної теми “Науково-методологічні концепції Івана Франка”), кафедрою теорії літератури та порівняльного літературознавства ЛНУ ім. І. Франка (участь у виконанні спільної теми “Літературознавчі проблеми в методологічних, історичних та компаративістичних вимірах”), Українським католицьким університетом (участь у виконанні проекту “Апокрифи Нового Заповіту”), Центром гуманітарних досліджень ЛНУ ім. І. Франка (проведення циклу лекцій “Університетські діалоги” за участі провідних діячів науки та культури з України та світу, підготовка однойменної серії видань).

Відділ підтримує українсько-польські, українсько-австрійські та українсько-німецькі наукові зв'язки, співпрацює з Варшавським університетом, Українським вільним університетом (Федеративна Республіка Німеччини), з Інститутом славістики університету ім. Александра фон Гумбольдта, м. Берлін (Федеративна Республіка Німеччини).

ПУБЛІКАЦІЇ:

Мельник Я. І.

Франкознавчі студії Миколи Ільницького // Парадигма: [зб. наук. праць]. – Львів, 2010. – Вип. 5. – С. 27–35.

Відділ української літератури // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – С. 139–141.

Два “Слова” давнього українського письменства (“Слово о Лазареве воскресенні” і “Слово о збуреню пекла”): причинки Івана Франка // Українське літературознавство. – Львів, 2011. – Вип. 74. – С. 3–11.

“Євангеліє Томи”: рецепція Івана Франка // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2011. – Вип. 55. – С. 3–14.

“Істина і любов до науки собирає в розсіянні суших”: Українському Вільному Університету – 90 // Каменяр (Львів). – 2011. – 29 грудня. – С. 2.

Особиста бібліотека І. Франка // Каменяр (Львів). – 2011. – 7 жовтня. – С. 9.

Українському Вільному Університету – 90 // Інтерв'ю газеті “Америка” (Філадельфія, США). – 2011. – 6 жовтня.

“... Чого ще не згриз зуб часу”: українські рукописні збірники в науковій спадщині Михайла Возняка // Українське літературознавство. – Львів, 2011. – Вип. 75. – С. 213–219.

[Літ. ред.]: Головач Уляна, Галина Шепель. Грецька мова. Койне елліністично-римського періоду. – Львів, 2011. – 490 с.

Ільницький М. М.

“Життя повне непорозумінь і тихого смутку...” [Спогад про Т. Мигалю] // Мигаль Т. “Життя повне непорозумінь і тихого смутку”. – Львів, 2010. – С. 245–248.

Запитання, яке залишилося без відповіді [Спогад про Г. Нудьгу] // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2010. – Вип. 43. – С. 4–6.

Молода Муза // Енциклопедія історії України. – Київ, 2010. – Т. 7. – С. 39.

Опільський Юліан // Там само. – С. 604.

Образ Овідія в українській свідомості // Біблія і культура. – Чернівці, 2010. – Вип. 14. – С. 178–184.

Вересневі відлуння. Поезії. Переклади. – Київ, 2011. – 230 с.

Три формули мого осягнення Антонича – Львів; Київ, 2011. – № 10. – 56 с. – (Серія: “Університетські діалоги”).

Високі миті душі [Післямова] // Слоньовська О. Зимове яблуко. Поезії. – Івано-Франківськ. – 2011. – С. 336.

“Замість «curriculum vitae»”. – Львів, 2011. – Вип. 2. – С. 4–22. – (Серія: “Слово про вченого”).

Encyclopedia / Львівський національний університет ім. Івана Франка. – Львів, 2011. – Т. 1 [статті: “Горинь Богдан”. – С. 372–373; “Горинь Михайло”. – С. 373; “Дзюба Іван”. – С. 440; “Костенко Ліна”. – С. 655].

Literary Traditions in Poetry “Beyond Tradition” // Twentieth Century Ukrainian Literature. Essays in honor of Dmytro Shtohryn / [ed. by J. Rozumnyj]. – Kyiv, 2011. – P. 24–42. [Літературні традиції поезії “поза

традиції” // Українська література двадцятого століття: Есе на пошану Дмитра Штогрини / [за ред. Я. Розумного]. – Київ, 2011. – С. 24–42].

Літературознавство // Наука Західного регіону України (1990–2010). – Львів, 2011. – С. 415–425.

Пейзажі з вікна (Віконна призма в поезії Богдана Ігоря Антонича) / Микола Ільницький // “Мистецтво творять шал і Розум”. Творчість Богдана Ігоря Антонича: рецепції та інтерпретації: [зб. наук. праць]. – Львів, 2011. – Вип. 11. – С. 243–257. – (Серія “Українська філологія: школи, постаті, проблеми”).

Похвальне слово текстології // Дивослово. – 2011. – № 9. – С. 62–64. [Про кн.: Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління. – Київ, 2010; Симоненко В. Вибрані твори. – Київ, 2010; Неживий О. Григор Тютюнник: текстологія та джерелознавча проблематика життя і творчості. – Луганськ, 2010].

Український топос Овідієвих метаморфоз // Літературна компаративістика. Вип. 4: Імагологічний аспект компаративістики: стратегії та парадигми. – Київ, 2011. – Ч. 1. – С. 130–139.

Дві силуетки під одним титулом: (До 80-річчя Юрія Барабаша і Григорія Сивоконя) // Слово і час. – 2011. – № 8. – С. 20–26.

Маркіян Шашкевич у поетичних текстах Івана Франка // Слово і час. – 2011. – № 10. – С. 60–64.

У колі шашкевичівської проблематики [Про шашкевичезнавчі дослідження Ярослава Дозумного]. – Дзвін. – 2011. – Ч. 11–12. – С. 133–135.

[Рец.]: Український вимір компаративістики [на кн.]: Грицик Л. Українська компаративістика: концептуальні проблеми. – Донецьк, 2010. – 280 с. // Слово і час. – 2010. – № 11. – С. 98–101.

[Рец.]: Багатоактний полілог, або Що записано на маргінесах Книги життя [на кн.]: Дзюба І. Спогади і роздуми на фінішній прямій. – Київ: “Криниця”, 2008 // Кур’єр Кривбасу. – 2011. – № 260–261. – С. 289–295.

[Рец.]: Ключі до замкнених текстів [на кн.]: Пастух Т. Київська школа поетів та її оточення. – Львів, 2011 // Слово і час. – 2011. – № 3. – С. 122–125.

Гаврилів Т. І.

Erinnerung und Erfahrung. Die “bukowinischen” Gedichte von Rose Ausländer // Martin A. Hainz, Clemens K. Stepina (Hg.): Identität und Integration. Rose Ausländer als Dichterin. – Wien, 2010. – S. 9–28.

Чарівний світ. Між тоді і тепер: [роман]. – Львів, 2011. – Ч. 3. – 136 с.

Шкіц філософії сум'яття. Австрійська література у XIX і XX сторіччях: (монографія). – Львів, 2011. – 354 с.

Потяг надій та інші залізничні сполучення: (антологія). – Львів, 2011. – 384 с.

Gedichte, Gespräche und Geschichte. Paul Celan // Arnulf Knafl (Hg.): Gedichte und Geschichte. – Wien, 2011. – S. 145–156.

Мій Відень // Українсько-австрійські зустрічі. До 20-річчя українсько-австрійських дипломатичних взаємин. – Львів, 2011. – С. 188–191.

Mein Wien // Österreichisch-ukrainische Begegnungen. – Lviv, 2011. – S. 183–187.

Mein Werdegang // DaFiU, Österreich-Sonderausgabe. Heft 23/2011. – S. 43.

Монархія, Галичина і поетонім Galicien у незавершеному романі “Книжка Франци” Інгеборг Бахманн // Українська мова в Галичині: історичний вимір / [упор.: Я. Ісаєвич, М. Мозер, Н. Хобзей]. – Львів, 2011. – С. 258–266.

Переклад як прочитання іншого і впізнання себе // “Мистецтво творять шал і розум”. Творчість Богдана Ігоря Антонича: рецепції та інтерпретації: [зб. наук. праць]. – Львів, 2011. – Вип. 11. – С. 318–328. – (Серія “Українська філологія: школи, постаті, проблеми”).

Подорож до джерел себе: “Голоси Марракеша” Еліаса Канетті // Понад кордонами. Студії німецькомовної літератури. Вип. 1: Пізнавати кордони – переступати кордони – долати кордони / [упор.: Г. Ріхард Бріттнахер, Є. Волошук, О. Чертенко]. – Київ, 2011. – С. 163–171.

Потяг сподівань та інші залізничні сполучення. [Передмова] // Потяг надій та інші залізничні сполучення / [упор. Т. Гаврилів]. – Львів, 2011. – С. 303–324.

Роль оповіді від першої особи в оповіданні Петера Гандке “Без бажання немає щастя” // Питання літературознавства. – Чернівці, 2011. – Вип. 83. – С. 98–105.

Жанротвірна функція вказівників простору і часу у книжці “Вчора в дорозі” Петера Гандке // Питання літературознавства. – Чернівці, 2011. – Вип. 84. – С. 169–176.

Конструювання Раю. Галичина і габсбурзький міф // http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?konstruyuvannya_rayu_galichina_i_gabsburzkiy_mif&objectId=1241112

“Трантоїд”: людина розумна (і безвідповідальна?) // http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?rantoyid_lyudina_rozumna_i_bezvidpovidalna&objectId=1238237

Лекція // <http://zaxid.net/blogentry/83282/>

Свято пампуха // <http://zaxid.net/blogentry/83576/>

Диктатура – це немодно // <http://zaxid.net/blogentry/84200/>

Зеньо Ерфіндер, або Львів'янин, який сконструював парасолю // <http://zaxid.net/blogentry/85724/>

Юрський період // <http://zaxid.net/blogentry/86042/>

Чарівний світ // <http://zaxid.net/blogentry/86531/>

Нова дегенерація // <http://zaxid.net/blogentry/87803/>

Мирний атом // <http://zaxid.net/blogentry/87996/>

Немовлятко // <http://zaxid.net/blogentry/88285/>

Допоможіть мільярдерові // <http://zaxid.net/blogentry/89178/>

Вегетаріанець. Великопісної історії частина перша // <http://zaxid.net/blogentry/89642/>

Вегетаріанець. Великопісної історії частина друга // <http://zaxid.net/blogentry/90159/>

Перемога, з якої не можемо виборсатися // <http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?peremoga&objectId=1128783>

Навиворіт, або Про відповідальність їхню і нашу // <http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?navivorit&objectId=1128882>

Формула мудрості // http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?formula_mudrosti&objectId=1129149

Візове ретто // http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?vizove_etto&objectId=1234316

Література на кілограми // http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?literatura_na_kilogrami&objectId=1235345

Облуда й істина // http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?obluda_y_istina&objectId=1238595

Загадка львівського Сфінкса // http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?zagadka_lvivskogo_sfinksa&objectId=1239148

Наш ворог № 1 // http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?nash_vorog__1&objectId=1241527

Ґвардія гангстерів // http://zaxid.net/blogs/showBlog.do?vardiya_ansteriv&objectId=1242889

Мартинюк В. О.

Остання зупинка – Венеція // Парадигма: [зб. наук. праць]. – Львів, 2011. – Вип. 6. – С. 220–233.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, АКАДЕМІЯХ, СЕСІЯХ

Мельник Я. І.

“Маріїне євангеліє” Тараса Шевченка // Академія, присвячена Тарасові Шевченкові (Львів, 23 березня 2011 р.).

Два “Слова” давнього українського письменства: причинки І. Франка // Березнева сесія НТШ (Львів, 26 березня 2011 р.).

“Читанка” Маркіяна Шашкевича: тексти й контексти // Всеукраїнська наукова конференція “Маркіян Шашкевич та епоха Івана Франка” (До 350-річчя Львівського університету та 200-річчя з дня народження Маркіяна Шашкевича) (Остріг, 16 травня 2011 р.).

Особиста бібліотека І. Франка // Наукові читання, присвячені пам’яті Івана Франка (Дрогобич, 24 травня 2011 р.).

“Твоїм будучим душу я тривожу...” . Перша світова війна в творчості І. Франка та Василя Стефаника // Наукова конференція, присвячена 140-річчю від дня народження Василя Стефаника (Івано-Франківський, 26 травня 2011 р.).

Леся Українка і *biblia arosyryha* // Міжнародна наукова конференція, присвячена 140-річчю від дня народження Лесі Українки (Луцьк, 21 вересня 2011 р.).

УВУ – 90 років // Ювілейна академія, присвячена 90-літтю УВУ (Вашингтон. Посольство України в США, 1 жовтня 2011 р.).

УВУ – 90 років // Ювілейна академія, присвячена 90-літтю УВУ (Філадельфія. Свята Софія, 6 жовтня 2011 р.).

УВУ – 90 років // Ювілейна академія, присвячена 90-літтю УВУ (Нью-Йорк. НТШ, 8 жовтня 2011 р.).

Апокрифічні мотиви у творах львівського братського кола // Міжнародна наукова конференція “Львівська братська школа: тексти і контексти (до 420-річчя “Просфоними” (Львів, 21 жовтня 2011 р.).

Псевдоклиментини: причинки Івана Франка // Наукові читання “І. Франко. К. Крумбахер і візантійська література (До 155-річчя уродин вчених)” (Львів, 26 жовтня 2011 р.).

Іван Франко і Леся Українка: перехресні стежки // 24 щорічна Франківська конференція (Львів, 27 жовтня 2011 р.).

Ільницький М. М.

Петро Карманський та італійська література // Круглий стіл “Українсько-італійські зв’язки у XVII–XXI ст.” (Львів, 24 листопада 2010 р.).

Український топос Овідія // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України та його попередники” (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Овідій і проблема “Шевченко – класик” // 22 наукова сесія НТШ (Львів, 25 березня 2011 р.).

Літературний процес в умовах глобалізації: уніфікація чи націоцентризм // Лекція для учених Інституту конденсованих систем (Львів, 25 травня 2011 р.).

Шашкевичіана Ярослава Розумного // Шашкевичівські читання у с. Підлиссі (Підлисса, 6 серпня 2011 р.).

Маркіян Шашкевич у поетичних текстах Івана Франка // Міжнародна конференція “Львівський національний університет імені Івана Франка: історія, виклики сучасності, візія майбутнього” (Львів, 11 жовтня 2011 р.).

“І почулися тихі слова, мов сичання гадюки...”: символ змії у поезії Івана Франка і Василя Щурата / XXV Щорічна франківська конференція “Іван Франко та Львівський університет” (Львів, 27–28 жовтня 2011 р.).

Гаврилів Т. І.

“Traum und Trauma. Re-Konstruktionen des Hauses im Werk Joseph Roths” // Міжнародна наукова конференція “Traum und Trauma. Kulturelle Figuren in der österreichischen Literatur” (Відень, 15–16 квітня 2011 р.).

“Ein Kronland. Ein Grenzland. Ein Traum(a)land? – Joseph Roths “Galizien” und Ingeborg Bachmanns “Galicien” // Міжнародна наукова конференція “Kernländer – Kronländer – Grenzländer” (Київ, 30 вересня – 2 жовтня 2011 р.).

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Побачила світ книжка “Чарівний світ. Між тоді і тепер” – третя й остання частина роману Тимофія Гаврилів “Чарівний світ”. На конкурсі Форуму книговидавців у Львові “трилогія” здобула персональну відзнаку президента Форуму. Новому твору письменника були присвячені передачі на радіостанціях “Ера”, “Київ” та німецькій редакції всесвітньої служби радіо “Україна”, телесюжети на ICTV та ЗІК, а також інтерв’ю в інтернет-виданні ZAXID-NET й УНІАН-культура та повідомлення й відгуки літературних критиків у тижневику “Дзеркало тижня”, інтернет-виданні УНІАН-культура, газеті “Високий Замок”. “Яка національна література не хотіла б мати такого героя?”, – запитує Ігор Бондар-Терещенко на шпальтах газети “Україна молода”. Побудований на пригодницькій сюжетній канві, твір порушує морально-етичні та філософські проблеми, йде шляхом пошуків й експериментування, продовжуючи традиції рідного та світового письменства.

Увагу академічної спільноти, творчої інтелігенції й читачького загалу привернули також упорядкована Тимофієм Гаврилівим антологія “Потяг надій та інші залізничні сполучення” та монографія “Шкіц філософії сум’яття. Австрійська література у XIX і XX сторіччях”. Антологія присвячена 150-річчю першого на території сучасної України залізничного сполучення, з яким пов’язували великі надії на модернізацію, поступ і міжкультурну взаємодію. Під спільною обкладинкою зібрано “залізничні тексти” українських, австрійських, польських письменників, що охоплюють час у понад століття. Стильове, жанрове і тематичне розмаїття – від паротяга, що кладе край звичній патріархальній ідилії, до пристрастей у купе-вагонах: антологія висвітлює “художню” історію залізниці від її функції засобу пересування до арили, на якій відбуваються любовні та детективні інтерлюдії, загострюються персональні драми й спалахують культурно-цивілізаційні дискусії. “Прометей, прикутий до Заходу” – так у ті дні називала Галичину світова преса.

“Я не побачу Парнасу”, – скаржиться у щоденнику своєї “Подорожі до Константинополя та Греції” Франц Грільпарцер. Цю нотатку австрійського драматурга XIX ст. можна було б узяти за епіграф до книжки “Шкіц філософії сум’яття”. Повернувшись у трагедії “Щастя і смерть короля Оттокара” до “обманного розгалуження” (Роберт Музіль) австрійської історії, Грільпарцер закладає підвалини того, що згодом одержує назву “габсбурзький міт в австрійській

літературі” (Клаудіо Магрис). Цей міф розвиватимуть Роберт Музіль і Йозеф Рот. Зійшовши “з потяга часу”, ми опиняємося в Каканії – “незбагнений, тим часом уже зниклій державі, яку з багатьох поглядів, хоч цього й не визнають, можна назвати зразковою” і в якій “також був свій темп, але темп не надто високий. Досить було на чужині згадати про цю країну, як перед очима поставали білі, широкі, добротні шляхи доби піших походів і спеціальної пошти, шляхи, що бігли увсебіч, мов ріки порядку, мов смужки світлого солдатського тилу, охоплюючи землі паперово-білою рукою управління. І які землі! Були там глетчери й море, Карст і чеські ниви, ночі на Адріатиці, напоєні невгомним стрекотанням цикад, і словацькі села, де дим виходив із коминів, мов із задертих ніздрів, а саме село тулилося поміж двома невеликими пагорбами, так ніби земля трохи розтулила губи, щоб зігріти між ними своє дитя”; “управляли цією країною поосвітченому, у спосіб мало відчутний, обережно обходячи всі гострі кути, – управляли найкращі в Європі бюрократи”.

З цією намальованою Музілем у “Людині без властивостей” картиною, сповненою туги й іронії, перегукуються твори галичанина Йозефа Рота – роман “Марш Радецького” чи новела “Погруддя цісаря”. Відлуння “габсбурзького міфу” відчутне ще й у другій половині ХХ ст., зокрема у “Книжці Франци” Інгеборг Бахманн, а його наріжним каменем давно став “міф Галичини”. Відмовляючись рухатися у фарватері “габсбурзької казки”, “Шкіц...” віддає їй належне так само, як іншим темам, творам і постатям, прагне поглянути на історію австрійського письменства обох останніх сторіч через призму життєписів письменників та створених ними фігур, у конфлікті між митцем (мистецтвом) і суспільством, а також з особливим наголосом на багатокультурності “австрійського феномену” й українській тематиці у творах австрійських письменників. Визначальною ознакою “австрійського саду” завше було сум’яття – його намагалися розвіяти вальсами й оперетками як і “перетвореннями” та “вибухами”, про які згадує, досліджуючи віденський *fin-de-siècle*, Карл Еміль Шорске.

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН

Центр виконував держбюджетну тему “Українсько-польські взаємини в контексті європейської історії: роль історичної спадщини у формуванні сучасних культурних і політичних пріоритетів України і Польщі” (наук. кер., д-р іст. наук, проф. М. Литвин), до виконання якої залучено 9 науковців. Співробітники Центру досліджували: керівник, д-р іст. наук, проф. М. Литвин – українсько-польські відносини в період відродження української і польської державності у першій половині ХХ ст.; заст. дир., д-р іст. наук Л. Зашкільняк – історичну пам’ять українців і поляків у період формування національної свідомості в ХІХ – першій половині ХХ століття; м. н. с., канд. іст. наук. О. Піх – українсько-польські наукові зв’язки 20–30-х рр. ХХ ст.; м. н. с., канд. іст. наук. О. Руда – проблеми історії України в польській історіографії кінця ХІХ – початку ХХ ст.; с. н. с., канд. іст. наук. А. Боляновський – українсько-польські військово-політичні відносини в роки Другої світової війни, діяльність іноземних формувань, зокрема польських, в складі німецької армії 1939–1945 рр.; м. н. с., канд. іст. наук. Я. Кондрач – етносоціальну структуру депортованих українців з міст Холмщини, Лемківщини 1944–1946 рр.; м. н. с., канд. пол. наук Х. Чушак – сучасну англомовну історіографію українсько-польських відносин новітньої доби; М. Чебан і О. Рак упорядковували бібліографію праць наукових співробітників за 2001–2010 рр.; м. н. с. О. Рак, Б. Пікулик – упорядковували бібліографію польсько-українських відносин (публікації 1991–2010 рр.). За участю науковців центру проведено наукові читання ім. Я. Ісаєвича, Крип’якевичівські читання.

Сектор наукових та інформативних видань

Співробітники сектору (Б. Пікулик, Д. Савінов, О. Рак, Л. Дейнека) підготували оригінал-макети планових видань: “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність” (Вип. 20: *Actes testantibus*. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича);

“Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість” (Вип. 3–4); “Інститут українознавства імені Івана Крип’якевича НАН України. Бібліографія праць наукових співробітників. 2001–2010”; “Княжа доба” (Вип. 4, 5). Ф. Стеблій “Галичина на перехрестях історії. Постаті” та ін.

Працівники сектору М. Чебан, О. Піх представляли видання інституту на Форумі видавців у Львові. Під керівництвом М. Литвина захищено докторські дисертації: В. Футали (спеціальність 07.00.02 – історіографія, джерелознавство) і В. Комара (спеціальність 07.00.02 – всесвітня історія), а також кандидатську дисертацію А. Півня (спеціальність 07.00.00 – історія України). М. Литвин працював у міжвідомчій комісії Львівської облдержадміністрації щодо увічнення пам’яті жертв війни й політичних репресій (експертував місця вшанування загиблих українців і поляків на Львівщині та Перемищині).

ПУБЛІКАЦІЇ

Литвин М. Р.

Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2010. – Т. 10 [статті: “Заболотний Аркадій Мойсейович”. – С. 22 (співавт. К. Науменко); “Заболотний Василь Сильвестрович”. – С. 22 (співавт. К. Науменко, О. Колянчук); “Загнієв Микола Григорович”. – С. 75 (співавт. К. Науменко); “Закржевський Василь Іванович”. – С. 170 (співавт. К. Науменко); “Заліський Петро Іванович”. – С. 199 (співавт. К. Науменко); “Заньківський Петро Іванович”. – С. 221 (співавт. К. Науменко); “Запольський Микола Володимирович”. – С. 274 (співавт. К. Науменко); “Західна область Української Народної Республіки (ЗОУНР)”. – С. 391; “Західноукраїнська Народна Республіка”. – С. 398–400; “Зеленський Олександр Миколайович”. – С. 511 (співавт. К. Науменко); “Зігель Дмитро Михайлович”. – С. 583 (співавт. К. Науменко); “Змієнко Всеволод Юхимович”. – С. 624 (співавт. К. Науменко, О. Колянчук)].

Галицькі осередки у Радянській Росії (1920 рік) // Студії з історії Української революції 1917–1921 років: на пошану Руслана Яковича Пирога: [зб. наук. праць // гол. редкол. В. Верстюк]. – Київ, 2011. – С. 344–356.

Енциклопедія історії України. – Київ, 2011. – Т. 8 [статті: “Польська військова організація”. – С. 379 (співавт. І. Лісевич); “Польська ліквідаційна комісія”. – С. 379].

Історія та культурологія // Наука західного регіону України (1990–2010). – Львів, 2011. – С. 384–395.

Крип'якевич Іван Петрович // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Т. 1: А–К. – Львів, 2011. – С. 673–674.

Леонтій Войтович: вірний лицар музи Кліо // Україна: культура на спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 20: Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – Львів, 2011. – С. 5–14.

На службі Кліо і Вкраїни: до 70-річчя Степана Дмитровича Гелея // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: гуманітарні науки. Вип. 10: Ювілейний збірник на пошану Степана Гелея. – Львів, 2011. – С. 6–10.

Питання українсько-польських відносин у науковій спадщині та громадській діяльності Ярослава Ісаєвича // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – С. 5–12.

Український патріот, талановитий командарм, громадський діяч: Мирон Тарнавський (1869–1938) // Генерал Мирон Тарнавський (1869–1938): [зб. статей і матеріалів // упоряд. В. Стрільчук]. – Броди, 2011. – С. 4–23.

Українські визвольні змагання на Тернопіллі у першій половині ХХ ст. // Матеріали науково-практичної конференції “Лев Зацний в національно-визвольному русі першої половини ХХ століття. – Кіровоград. 2011. – С. 4–9.

Украинский вопрос в годы Первой мировой войны: проблема исследования // Народы Габсбургской монархии в 1914–1920 гг.: от национальных движений к созданию национальных государств // [отв. ред. М. Волос, Г. Шкундин]. – Москва, 2011. – Т. 1. – С. 179–184.

“Маємо з’ясувати механізми нацистського...” [Інтерв’ю М. Литвина] // За вільну Україну плюс. – 2011. – 1 грудня [запис Б. Залізняка].

Народ хотів об’єднання, але... 22 січня українці офіційно відзначають День соборності України [Інтерв’ю М. Литвина] // Експрес. – 2011. – 20–27 січня [запис І. Лопух].

Зашкільняк Л. О.

Украинско-польские отношения XX века в общественном сознании украинцев и поляков // Историки-слависты МГУ – Москва, 2008. – Кн.. 7: Х. Х. Хайретдинов. Исследования и материалы, посвященные

65-летию со дня рождения Х. Х. Хайретдинова. – С. 367–381. “Паверхі” і “лесвіцы” сучаснай украінскай гістарыяграфіі // Беларускі гістарычны агляд. – Мінск, 2009. – Т. 16. – Сшытак 1(30). – С. 167–189.

Przyczyny i tło konfliktu polsko-ukraińskiego w latach 1939–1947 (koreferat). Głos nadesłany // Wołyń 1943 – rozliczenie. Materiały przeglądowej konferencji naukowej “W 65. rocznicę eksterminacji ludności polskiej na Kresach Wschodnich dokonanej przez nacjonalistów ukraińskich”, Warszawa, 10 lipca 2008. – Warszawa, 2010. – S. 22–25, 128–139.

IV Наукова конференція “Історична пам’ять українців і поляків у період формування національної свідомості в XIX – першій половині XX ст. // Український історичний журнал. – 2010. – № 6. – С. 210–213.

Від “різні” до порозуміння чи навпаки? Grzegorz Motyka. Od rzezi wołyńskiej do Akcji “Wisła”: Konflikt polsko-ukraiński 1943–1947. – Kraków, 2011. – 522 s. // Україна модерна. – Київ, 2011. – Число 18. – С. 246–255. z

Галичина в працях українських істориків XIX – початку XX століття // Historia i dziedzictwo regionów w Europie Środkowo-Wschodniej w XIX i XX wieku // [pod red. M. Stolarczyka, A. Kawalec, J. Kuzickiego]. – Rzeszów, 2011. – S. 17–29.

До генези українсько-польського конфлікту у XX столітті // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – С. 22–41.

Дослідження історії та культури Галичини в Україні // Galicja 1772 – 1918. Problemy metodologiczne, stan i potrzeby badań // [pod red. A. Kawalec, W. Wierzbienca, L. Zaskilniaka. Wstępem opatrzył J. Maternicki]. – Rzeszów, 2011. – Т. 1. – S. 28–42.

Історія – ментальність – ідентичність. Вип. 4: Історична пам’ять українців і поляків у період формування національної свідомості в XIX – першій половині XX століття: колективна монографія // [за ред. Л. Зашкільняка, Й. Пісулінської, П. Серженги]. – Львів, 2011 [статті: “Передмова”. – С. 11–17; “Історична пам’ять і соціальні функції історії в сучасному світі”. – С. 21–26].

Українсько-польські стосунки на Волині і в Галичині в 1939–1944 роках: міжнаціональний конфлікт чи неоголошена війна? // Україна–Європа–Світ: [міжнародний зб. наук. праць // [гол. ред. Л. М. Алексієвць]. – Тернопіль, 2011. – Вип. 5. – Ч. 2. – С. 89–95. – (Серія: Історія, міжнародні відносини).

Polska, Słowacja, Europa Środkowa w XIX–XXI wieku. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Ewie Orlof // [pod red. J. Pisulińskiego, E. Rączy, K. Żarny]. – Там само. – S. 310–320.

Ukraińskie niespełnione nadzieje i ich optymistyczny epilog // Przegląd Wschodni. – Warszawa, 2010 (2011). – T. 11. – Z. 1(41). – S. 21–30.

Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: у 2 т. Т. 1: А–К. – Львів, 2011 [статті: “Грушевський Михайло Сергійович”. – С. 389–390 (співавт. В. Тельвак); “Дубецький Мар’ян Кароль”. – С. 484; “Зашкільняк Опанас Степанович”. – С. 526–527 (співавт. Б. Вол); “Ісаєвич Ярослав Дмитрович”. – С. 558; “Карпенко Олександр Юхимович”. – С. 587].

Боляновський А. В.

Убивство польських учених у Львові в липні 1941 року: факти, міфи, розслідування: монографія. – Львів, 2011. – 188 с.

Розстріли польських професорів у Львові в липні 1941 року: історичні факти, юридичні звинувачення, політичні інсинуації // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – С. 107–146.

Біль Вулецьких пагорбів. Вийшла книжка про вбивство польських учених у Львові 1941 року // День. – 2011. – 29 липня. – № 132 [запис Т. Козирева].

Гута Пеняцька: російське замовлення на антиукраїнську пропаганду в Польщі? // Наше слово. – Варшава. – 2011. – 13 лютого. – № 7 [запис Б. Гука].

Злочин без кари. У Львові презентували книжку про вбивство польських учених у 1941 році // Дзеркало тижня. – 2011. – 1 липня. – № 24 [запис В. Худичького].

Кондрач Я. С.

Етнодемографічні процеси на Холмщині в 1944–1947 роках // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – С. 186–194.

Піх О. М.

Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість: [зб. наук. праць // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4 [статті: “Історія–наука–культура–релігія: дослідження українсько-польських відносин у «Варшавських українознавчих

записках»”. – С. 307–267; “Наукова конференція «Мирон Кордуба: вчений і громадсько-політичний діяч (до 135-річчя з дня народження)»”. – С. 307–267].

[Заст. відп. ред.]: Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – 348 с.

[Заст. відп. ред.]: Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – 234 с.

[Заст. відп. ред.]: Інститут українознавства імені Івана Крип’якевича НАН України. Бібліографія праць наукових співробітників. 2001–2010 // [відп. ред. М. Литвин, упоряд. О. Рак, М. Чебан]. – Львів, 2011. – 432 с.

Портнов А. В.

Історії істориків. Обличчя й образи української історіографії ХХ століття. – Київ, 2011. – 240 с.

Між становим, конфесійним та етнічним підходами: Вибір стратегії політики Російської імперії щодо Правобережної України на початку ХІХ ст. // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: “Історія та археологія”. – Дніпропетровськ, 2011. – Вип. 19. – № 1. – С. 25–29.

Мученицька смерть мільйонів і перспективи теоретичної рефлексії // Критика. – 2011. – № 7–8. – С. 36–37.

Нова Східна Європа як “близкая заграда” Росії // Критика. – 2011. – № 1–2. – С. 7–8.

О гражданской вовлеченности, интеллектуальной непредвзятости и изучении памяти [Касьянов Г. В., *Danse macabre: Голод 1932–33 років у політиці, масовій свідомості та історіографії (1980-ті – початок 2000-х)*. – Київ, 2010] // *Ab Imperio*. – 2011. – № 2. – С. 365–372.

Украинские образы Второй мировой войны // Вестник общественного мнения. – 2011. – № 2. – С. 86–92.

Die ukrainische Nationsbildung in der postsowjetischen Historiographie: Eine Beobachtungen, Die Ukraine. Prozesse der Nationsbildung // Hg. A.Kappeler. – Köln; Weimar; Wien: Böhlau Verlag, 2011. – S. 29–36.

Die “Grose Vaterländische Krieg” in den Erinnerungskulturen von Belarus, Moldova und der Ukraine. Versuch eines Vergleichs, Erinnern an den Zweiten Weltkrieg. Mahnmale und Museen in Mittel- und Osteuropa, Hg. von Stefan Troebst und Johanna Wolf. – Leipziger, 2011. – S. 227–241.

Two Historians in One Lviv // *New Eastern Europe*. – 2011. – No. 1. – P. 147–151.

Post-Soviet Ukraine and Belarus Dealing with “The Great Patriotic War”, 20 Years after the Collapse of Communism. Expectations, achievements and disillusion of 1989 // [ed. by N. Hayoz, L. Jesień, D. Koleva]. – Bern, 2011. – P. 369–381.

Studying Memory in the Polish-Russian-Ukrainian Triangle. Some Observations // *East European Memory Studies*. – December. – 2011. – No. 8. – P. 10–12.

Terra hostica: la Russe dans les manuels scolaires d'histoire ukrainiens, Anatoli. Dossier Représentations du monde dans l'espace postsoviétique. – Paris, 2011. – Num. 2. – P. 39–62.

Руда О. В.

Козацьке повстання під проводом Криштофа Косинського в інтерпретації польських істориків кінця XIX – першої третини XX століття // *Чорноморський літопис: Науковий журнал*. – Миколаїв, 2010. – Вип. 2. – С. 132–139.

Вплив історичних міфів на висвітлення української проблематики в польській історичній науці кінця XIX – початку XX ст. // *Історична наука, історична пам'ять та національна свідомість модерної доби в Україні, Білорусі та Польщі* // [упоряд.: В. В. Масненко, Ю. П. Присяжнюк.]. – Черкаси, 2011. – С. 50–59. – (Серія: “Історичні студії”).

Міжнародна наукова конференція “Історична наука, історична пам'ять і національна свідомість модерної доби в Україні, Білорусі та Польщі” // *Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 р. Інформаційний бюлетень*. – Львів, 2011. – С. 212–214.

Образ козацтва в польській історіографії другої половини XIX – першої третини XX ст. // *Історія–ментальність–ідентичність*. Вип. 4: *Історична пам'ять українців і поляків у період формування національної свідомості в XIX – першій половині XX століття: колективна монографія* // [за ред. Л. Зашкільняка, Й. Пісулінської, П. Серженги]. – Львів, 2011. – С. 267–276.

Формування історіографічного образу українського козацтва в польській історичній думці // *Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість* // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – С. 250–267.

[Рец.]: *Інтерпретація історії Великого князівства Литовського у слов'янській історіографічній традиції XIX століття* [рец. на кн.]:

Błachowska K. Wiele historii jednego państwa. Obraz dziejów Wielkiego Księstwa Litewskiego do 1569 roku w ujęciu historyków polskich, rosyjskich, ukraińskich, litewskich i białoruskich w XIX wieku // K. Błachowska. – Warszawa: Neriton, 2009. – 410 s. // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – С. 331–338.

Рак О. Р.

[Співупоряд.]: Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України. Бібліографія праць наукових співробітників. 2001–2010 // [відп. ред. М. Литвин, упоряд.: О. Рак, М. Чебан]. – Львів, 2011. – 432 с.

[Відп. секретар]: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2010 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2011. – 234 с.

Хахула Л. І.

Україна й українці в офіційному та недійному дискурсах сучасної Польщі (перша половина 1990-х років) // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – С. 222–233.

Чебан М. М.

Андрусак Микола Григорович // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Т. 1: А–К. – Львів, 2011. – С. 142–143.

[Співупоряд.]: Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України. Бібліографія праць наукових співробітників. 2001–2010 // [відп. ред. М. Литвин, упоряд.: О. Рак, М. Чебан]. – Львів, 2011. – 432 с.

[Відп. секретар]: Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – 348 с.

Чушак Х. Я.

Немає вільної Польщі без вільної України: Україна та українці в дискурсі польської опозиції (1976–1989). – Львів, 2011. – 304 с.

Український дипломатичний словник // [за ред. М. З. Мальського, Ю. М. Мороза]. – Київ, 2011. – 495 с. [статті: “Брозіо (Brosio) Маніло”. – С. 65–66; “Вьорнер (Wörner) Манфред”. – С. 99; “Галі (Ghali) Бут рос”. – С. 102; “Голокост”. – С. 112–114; “Даунінг-

стріт”. – С. 121; “Ісмей (Ismay) Гастингс Лайонел”. – С. 99; “Каррінгтон (Carrington) Петер Александер Руперт”. – С. 207–208; “Ке д’Орсе”. – С. 213; “Клаас (Claes) Віллі”. – С. 219; “Латинський союз (The Latin Union)”. – С. 244; “Лунс (Luns) Йозеф Марія Антуан Юбер”. – С. 253; “Робертсон (Robertson) Джордж Іслей Мак-Нейл”. – С. 400; “Спаак (Spaak) Поль-Анрі”. – С. 414; “Співдружність Націй (Commonwealth)”. – С. 414–416; “Спільнота португаломовних держав (Comunidade dos Países de Língua Portuguesa)”. – С. 417–418; “Стіккер (Stikker) Дірк”. – С. 419; “Схеффер (Scheffer) Яап де Хооп”. – С. 421–422; “Франкофонія (Organisation internationale de la Francophonie)”. – С. 463–464].

Шляхи вирішення питання кордону Польщі з Україною у публікаціях польських опозиціонерів (1976–1989) // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість // [відп. ред. М. Литвин]. – Львів, 2010–2011. – Вип. 3–4. – С. 195–211.

УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, АКАДЕМІЯХ, ЧИТАННЯХ

Литвин М.Р.

Питання українсько-польських відносин у науковій спадщині і громадській діяльності Я.Д.Ісаєвича // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Діяльність Інституту суспільних наук АН УРСР у 50–80 рр. ХХ ст. // II Всеукраїнська науково-практична конференція “Геноцид України у ХХ столітті. Україна під окупаційними режимами – історія та наслідки” (Львів, 25 березня 2011 р.).

Здобутки та проблеми краєзнавства на Львівщині // V Краєзнавча конференція присвячена Дню пам’яті історії та культури “Брідщина – край на межі Галичини й Волині” (Броди, 8 квітня 2011 р.).

Дослідження історії українського парламентаризму в Інституті українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України // Наукова конференція “150 років Галицькому крайовому сеймові (1861–1914)” (Львів, 6 травня 2011 р.).

Іван Крип’якевич – організатор української історичної науки // Ювілейна академія до 125-ліття від дня народження видатного

українського історика Івана Петровича Крип'якевича (Львів, 23 червня 2011 р.).

Двадцять років польсько-української культурної та наукової співпраці. Головні здобутки та виклики // Міжнародна науково-практична конференція “Українсько-польське стратегічне партнерство: реалії та перспективи (до 20-річчя визнання республікою Польща незалежності України)” (Яремче, 16–18 вересня 2011 р.).

Проблеми українського шкільництва у міжвоєнній Польщі // Міжнародна наукова конференція присвячена 100-річчю від дня відкриття “Шашкевичівки” та 20-річчю відродження школи (Перемишль, 27 жовтня 2011 р.).

ЗУНР: у роки державотворення // Урочиста академія з нагоди 93-ї річниці проголошення Західно-Української Народної Республіки (Львів, 1 листопада 2011 р.).

Українські визвольні змагання на Тернопіллі у першій половині XX століття // Науково-практична конференція “Постать Лева Ярослава Зацного в національно-визвольному русі” (сmt. Козова (Тернопільська обл.), 10–11 листопада 2011 р.).

Зашкільняк Л.О.

До питання про українсько-польські стосунки на Волині і в Галичині в роки Другої світової війни // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Сучасні дискусії навколо історії українсько-польських відносин під час Другої світової війни // XX Ювілейний міжнародний славістичний колоквіум (Львів, 19–20 травня 2011 р.).

Нові тенденції в сучасній світовій історіографії // Міжнародна літня школа “Поза всіма можливими «зворотами» або Що є сьогодні культурна історія?” (Славськ, 10–23 липня 2011 р.).

Михайло Грушевський в контексті європейської історичної думки // Ювілейна наукова сесія, присвячена 145-річчю від дня народження Михайла Грушевського (Львів, 29–30 вересня 2011 р.).

Образ Росії в українській історичній думці XIX ст. // Росія і Західна Європа в польській та українській історіографії XIX–XX століть (Гданськ (РП), 22–23 вересня 2011 р.).

Історична наука у Львівському університеті на початку XX ст.: українсько-польські взаємини // Міжнародна наукова конференція

“Львівський національний університет імені Івана Франка: історія, виклики сучасності, візія майбутнього” (Львів, 10–11 жовтня 2011 р.).

Січневе повстання 1863–1864 рр. у висвітленні сучасної української історіографії // II Міжнародна наукова конференція “Галичина і Січневе повстання” (Чудець (РП), 19–21 жовтня 2011 р.).

Рецепція доробку Оскара Галецького в українській історіографії // Міжнародна наукова конференція “Оскар Галецький та його образ Європи” (Лодзь (РП), 18–19 листопада 2011 р.).

Нові тенденції в світовій історіографії (З Ярославом Дашкевичем у тлі) // Міжнародна наукова конференція “Українське джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни на початку ХХІ ст. (до 85-ліття Ярослава Дашкевича)” (Львів, 13–14 грудня 2011 р.).

Боляновський А. В.

Іноземні військові формування у Збройних силах Німеччини у 1939–1945 рр.: східноєвропейський аспект // Міжнародна конференція “Росія як частина Східної Європи” (Москва, 19–20 вересня 2011 р.).

Янівський концентраційний табір: функціонування, злочинці, жертви // Міжнародна наукова конференція “Східна Європа: Шоа і міжнаціональні відносини у 1941–1944 роках: маловивчені сторінки життя у Львові в умовах нацистської окупації” (Львів, 28 жовтня 2011 р.).

Кондрач Я. С.

Іван Крип'якевич у контексті військової історії // Наукова конференція “Культурно-історичне середовище Львова ХІХ–ХХ століття” (Львів, 8 грудня 2011 р.).

Піх О. М.

Науково-освітня діяльність М. Кордуби у Варшаві (1928–1940 рр.) // Наукова конференція “Мирон Кордуба: вчений і громадсько-політичний діяч (до 135-річчя з дня народження)” (Львів, 2 березня 2011 р.).

Участь Мирона Кордуби у боротьбі за створення українського університету у Львові // Наукова конференція “Культурно-історичне середовище Львова ХІХ–ХХ століття” (Львів, 8 грудня 2011 р.).

Портнов А. В.

Польсько-російська інтелектуальна конкуренція за ідентифікацію українських земель після поділів Речі Посполитої // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Размышления об Империи в постсоветских России, Украине и Беларуси // “Dopo l’unione Sovietica: I Diritti Minoranze in Europa Orientale e nell’ex-URSS” (Museo Diffuso della Resistenza Torino, 7–9 April 2011 an.).

Представления о Второй мировой войне в Украине и Беларуси // Les représentations historiques et la réécriture du passé dans la Russie post-soviétique Université de Genève (Genève, 12–14 mai 2011 y.).

Украина и Россия: “войны памяти” и перспективы взаимопонимания // Международная конференция “Андрей Сахаров: тревога и надежда. – 2011” (Москва, 20–21 мая 2011 г.).

Nationalising Memory in Post-Soviet Space // Міжнародна наукова конференція “Memory and Theory in Eastern Europe” (Cambridge, 4–5 July 2011 y.).

Міжнародна науково-практична конференція “Світові війни XX ст. та історична пам’ять” (Житомир, 11–12 листопада 2011 р.).

Umstrittene Erinnerung. Der Zweite Weltkrieg in Politik und Gedenkkultur der Ukraine // Міжнародна наукова конференція “Podiumsdiskussion an der Vertretung des Landes Brandenburg beim” (Berlin, 16 november 2011).

Руда О. В.

Рецензійна діяльність Мирона Кордуби на сторінках “Квартальника історичного” // Наукова конференція “Мирон Кордуба: вчений і громадсько-політичний діяч (до 135-річчя з дня народження)” (Львів, 2 березня 2011 р.)

Українсько-польські відносини в добу середньовіччя в інтерпретації польських істориків Львова кінця XIX – початку XX ст. // Урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України та його попередники”. Наукові читання імені академіка Я. Д. Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.).

Освальд Бальцер (1858–1933) як дослідник історії України та українсько-польських відносин // Ювілейний XX міжнародний славістичний колоквиум (Львів, 19–21 травня 2011 р.).

Українська проблематика в дослідженнях польських науковців Львівського університету (кінець ХІХ – перша третина ХХ століття) // Міжнародна конференція “Львівський національний університет імені Івана Франка: історія, виклики сучасності, візія майбутнього” (Львів, 10–11 жовтня 2011 р.).

Українсько-польські відносини доби середньовіччя у працях Освальда Бальцера (1858–1933) // Наукова конференція “Культурно-історичне середовище Львова ХІХ–ХХ століття” (Львів, 8 грудня 2011 р.).

Чебан М. М.

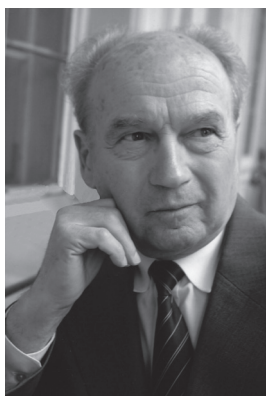
Мирон Кордуба і Микола Андрусяк: до історії взаємин // Наукова конференція “Мирон Кордуба: вчений і громадсько-політичний діяч (до 135-річчя з дня народження)” (Львів, 2 березня 2011 р.).

Чушак Х. Я.

“Радянський” і “совєтський” у сучасному українському інтелектуальному дискурсі // Варшавська східноєвропейська конференція (Варшава, 15–18 липня 2011 р.).

ЮВІЛЯРИ

Феодосій Стеблій – визначний дослідник історії Галичини

21 жовтня минулого року відомому українському історикові Феодосію Стеблійові виповнилося 80 років. Його наукова діяльність уже понад півстоліття (від 1957 р.) пов'язана із академічним Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича (до 1993 р. – Інститут суспільних наук). Перед тим уроженець с. Суходоли, що у Бродівському р-ні на Львівщині, Ф. Стеблій закінчив історичний факультет Львівського університету, там же – аспірантуру за спеціальністю “історія України”. А потрапивши за результатом конкурсу у відділ історії України Інституту суспільних наук, молодий науковець увій-

шов до кола учнів та послідовників акад. Івана Крип'якевича. Згодом Феодосій Стеблій довгі роки працював на посадах завідувача відділу історії України, заступника директора з наукової роботи, двічі (у 1981–1982 та 1988–1990 рр.) тимчасово виконував обов'язки директора Інституту. На початку 1990-х років учений по суті заново сформував відділ нової історії України, який очолює дотепер. Отже, як свого часу справедливо зазначив акад. Ярослав Ісаєвич: “Феодосій Стеблій – один із тих, що будували цей інститут, представляли і представляють його у світі науки”.

З цієї святкової нагоди 25 жовтня 2011 р. відбулося урочисте засідання Вченої ради інституту. Вступну промову-вітання виголосив в. о. директора інституту М. Р. Литвин. Феодосій Стеблій розповів про свої наукові плани та презентував книгу “Галичина на перехрестях історії. Постаті”, в яку увійшли біографічно-історіографічні розвідки про визначних діячів епохи романтизму та “Весни народів” у Галичині, а також дослідників історії українського національного відродження.

Ювіляра щиро привітали друзі, колеги та учні, а також поважні гості інституту: голова Львівської обласної ради Олег Панькевич, депутат Львівської обласної ради Ірина Фаріон, голова НТШ в Україні Олег Купчинський, директор Інституту народознавства НАН України акад. Степан Павлюк та провідні науковці цього ж інституту Роман Кирчів та Ярослав Тарас, співголова Шашкевичівської комісії поет Роман Лубківський та директор музею “Русалки Дністрової” Галина Корнеєва, почесний директор Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника Лариса Крушельницька, директор Інституту Івана Франка НАН України Євген Нахлік, проф. Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка Михайло Шалата, проректор Українського Католицького Університету Олег Турій, декан гуманітарного факультету цього ж вузу Ігор Скочилиас, професори Львівського національного університету ім. Івана Франка Богдан Якимович і Михайло Гнатюк та ін.

Як неодноразово наголошували учасники святкового засідання, заслужене визнання в наукових колах України та за її межами Феодосій Стеблій здобув ще в непростих 1960–70-х роках, насамперед завдяки ґрунтовному дослідженню соціальної історії галицького селянства у першій половині та середині XIX ст. У 1961 р. опублікував окремою монографією свою кандидатську дисертацію “Боротьба селян Східної Галичини проти феодального гніту в першій половині XIX ст.”. Згодом він став співупорядником фундаментальних збірників документів і матеріалів “Класова боротьба селянства Східної Галичини (1772–1849)” (Київ, 1974), “Селянський рух на Україні 1826–1849 рр.” (Київ, 1985), що розкривали широку панораму життя східногалицького села. Хоч назви цих робіт виглядають типовими для радянського часу, матеріал, який вони містили, неабияк зацікавив дослідників історії Галичини. На ці та інші роботи Феодосія Стеблій уже тоді покликалися не лише авторитетні українські вчені, а й закордонні українознавці (Марта Богачевська-Хом’як, Ян Козік, Володимир Мокрий, Іван-Павло Химка та ін.). Зрештою, праці й сучасних дослідників історії східногалицького села рясніють покликами на дослідження вченого.

Уже тоді Феодосій Стеблій тяжів до вивчення національної думки українців Галичини, їхніх зв’язків з іншими народами Центрально-Східної Європи. У 1966 р. в “Українському історичному журналі” з’явилася ґрунтовна стаття про унікальну пам’ятку української політичної думки середини XIX ст. “Слово перестороги” Василя Подолінського (вже в добу незалежності дослідник видав друком “Слово

перестороги” та опублікував статтю про В. Подолинського в авторитетному англомовному “Журналі українських студій”, що виходить у Канаді), в наступних роках – побудовані на новому джерельному матеріалі розвідки про поширення і видання творів І. Котляревського в Галичині, вплив діячів Кирило-Мефодіївського товариства на наш край та ін. Наприкінці 1980-х років Ф. Стеблій був відповідальним редактором колективних монографій “Руська Трійця” в історії суспільно-політичного руху і культури України” (Київ, 1987), “Історичні передумови возз’єднання українських земель” (Київ, 1989), а також збірника “Русалка Дністрова”: документи і матеріали” (Київ, 1989). Ці публікації стали передвісниками переломних змін в українській історіографії.

Документи про життя наукових установ Львова радянської доби, опубліковані вже у наш час, свідчать, що, перебуваючи на керівних посадах в Інституті суспільних наук, Феодосій Стеблій відважувався опонувати партійній критиці ідейних відхилень в інститутських виданнях, підписувати позитивні характеристики на тих працівників, яким на вимогу вищих партійних і державних інстанцій загрожувало звільнення з роботи. Він боровся проти неодноразових спроб ліквідації інституту, захищав його академічні свободи. А наприкінці переломних 1980-х років Ф. Стеблій спричинився до проведення Шевченківської наукової конференції, на якій було прийнято ухвалу про необхідність відновлення Наукового товариства імені Шевченка.

Використовуючи певне послаблення партійного нагляду в період “перебудови”, Феодосій Стеблій очолив проведення першої Шашкевичівської конференції у Білому Камені в 1986 р. Відтоді він, не шкодуючи часу й зусиль, підготував чимало наукових симпозіумів, присвячених діячам “Руської Трійці”, зокрема щорічні Шашкевичівські читання, став співголовою Шашкевичівської комісії. Остання продовжила працю, яку раніше вів Інститут-заповідник Маркіяна Шашкевича у Вінніпезі.

Після 1991 р. історик зміг повністю присвятити себе дослідженню улюбленої теми: історії українського національного відродження в Галичині у першій половині та середині XIX ст. Відтоді з-під його пера вийшла низка студій, що розкривають нові аспекти діяльності “Руської Трійці”, формування національної традиції українців Галичини, зокрема роль культурної спадщини Київської Русі (наприклад, “Слова о полку Ігоревім”), а також ряду визначних українських діячів Наддніпрянщини. Окремо потрібно також відзначити цикл студій над “лицарями польсько-українського духовного пограниччя”, які на певному етапі спричинилися до українського відродження.

Сьогодні спектр наукових зацікавлень Ф. Стебля дуже широкий. Свідчення тому – збірник праць “Шашкевичіана”, над якою постійно працює дослідник (у “новій серії”, відновленій в Україні, вийшло уже 6 випусків), збірники досліджень, присвячені “Просвіті” та митрополиту Михайлові Левицькому, що за редакцією Ф. Стебля видані останніми роками.

Велика чеснота Феодосія Івановича – його щира вдячність своїм вчителям – і з сільської школи, і з університетської лави, і з академічного інституту. Ще у 1976 р. вчений на розширеному засіданні Вченої ради Інституту суспільних наук виголосив доповідь про життєвий шлях, наукову і громадську діяльність акад. Івана Крип'якевича. Відтоді він постійно працював над виданням творів вчителя, збором та оприлюдненням матеріалів й документів про нього, гідним вшануванням його пам'яті. Зрештою у 2001 р. за його редакцією вийшов ґрунтовний збірник студій про акад. І. Крип'якевича та його родинну традицію. Ф. Стеблій також намагається врятувати від незаслуженого забуття багатьох інших видатних дослідників історії української Галичини (зокрема, Івана Кривецького, Івана Карпинця, Михайла Тершаковця), присвятивши їм серію біографічних та історіографічних розвідок. До речі, Феодосій Стеблій – автор сотень статей в багатьох українських енциклопедіях (УРЕ, УЛЕ, “Енциклопедія історії України” тощо).

Колеги та учні вченого завжди відзначають його доброзичливість, тактовність, розсудливість, оптимізм та невичерпну енергією. У студіях Феодосія Стебля немає порожнього теоретизування, натомість їм притаманні об'єктивність, ґрунтовність, достовірність. Недивно, що його виступами на багатьох міжнародних наукових конференціях (у Львові, Києві, Варшаві, Відні, Вюрцбурзі, Кракові, Москві, Новому Саді, Перемишлі, Пряшеві, Щеціні) завжди цікавилися.

Феодосій Стеблій присвятив себе щоденній службі Клію та Вітчизні, постійному науковому пошуку, не надаючи особливого значення академічним ступеням, званням та почесам. Насправді ж його наукові здобутки давно заслуговують найвищого академічного визнання, бо ними він перевершив багатьох титулованіших сучасників. Здається, що Феодосію Івановичу просто шкода витрачати час на формальності задля кар'єри, натомість він щедро жертвує його на користь важливих громадських та культурних ініціатив. І у свої 80 наш старший колега і вчитель Феодосій Стеблій залишається одним із небагатьох відданих охоронців суспільних і наукових ідеалів. Тому щиросердо бажаємо: “Многая літа!”.

О. Серета

З ЖИТТЄПИСУ ЮВІЛЯРА, Або Похвальне слово про ФЕОДОСІЯ СТЕБЛЯ

Пан СТЕБЛІЙ – не кар’єрист,
Звісно, не волонтарист
Чи мізерний аферист, –

В нього, знаєм, Божий хист:
Вчений, хоч консерватист;
Де б не був – акуратист,
А співає, як артист.

З Крип’якевичської школи, –
Він підпора для Миколи*;
Не складає рук ніколи,
Зневажає шум, розколи,
А в дослідженнях – проколи,
Любить теж церкви, костьоли,
А голубить СУХОДОЛИ.

Там вловив він вірну нуту –
І пішов до Інституту.
Хтось картав попів і панство, –
Він досліджував селянство;
В дні, до правди непривітні,
Він вивчав гурток просвітній –
Той, що в місті понад Сяном...

Розпрощавшись із обманом,
Сам собі завжди був паном.

І вивчав – як все, до ладу, –
Головну він Руську Раду,
Подолінського натуру
Відкривав в добу похмуру,
Де енциклопедій гасла
Підбирав – жага не гасла.

Конференцій розпорядник,
І редактор, й упорядник,
А як треба – друг, порадник.

* В. о. директора М. Р. Литвин

Молодих бере за руку
Та провадить у науку
(Хоч для них він і незвичний,
Адже знає шрифт готичний...)

Мудрий, виважений, скромний,
Дотепер в трудах невтомний.
Повно зерен в жнивну осінь
В *Стеблісвому* колосі.

Рідні, друзі – всі вітають,
А з небес благословляють
Маркіян – отець Шашкевич,
Головацький, Вагилевич,
Верещинський та Ількевич,
Академік Крип'якевич,
Незабутній наш Дашкевич,
Боденчук, Степан Трусевич
І, звичайно, Ісаєвич,

Та й Свідзинський молодецький,
Іполит – отець Терлецький,
Карпинець, Іван Кривецький
І Левицький – наш владика...
Шана *Стеблію* велика.

Тож і ми всі не від того
Вшанувати не убого
Чоловіка трудового,
Духом, серцем молодого,
У поїздках – бойового,
Для Софії – золотого,
Для Галини – дорогого,
А для внучок – як святого,
Що не схожий ні на кого,
Стеблія, щоб літ премного
Він ще жив, творив на славу
І звеличував державу
(а нас кликав на забаву...)

П. Шкраб'юк

Ініціатор наукових новацій: Юрію Зайцеву – 70

До нашого Інституту суспільних наук Юрій Дмитрович перейшов за кілька днів після власного 40-річчя, яке виповнилося 4 грудня 1981 р., після майже двадцятилітньої вчительської, громадсько-політичної та управлінської (головою облспорткомітету) праці. Базова освіта історика (Львівський університет, 1962), життєвий досвід та вроджені риси трудоголіка дозволили йому органічно влитися в науковий колектив. Своєрідним випробуванням дослідницького потенціалу стало включення його до авторського колективу “Історії Львова” (1984) на прикінцевому етапі її підготовки. У наступні роки він продовжив наукові пошуки на стику історії та економіки, зосередивши увагу на проблемах науково-технічного прогресу та економії матеріальних ресурсів. Висліди оприлюднив брошуροю “Ефект ощадливості” (1985), кількома статтями в “Українському історичному журналі”, доповідями на наукових конференціях. 1988 р. опублікував у співавторстві монографію “Соціальна активність робітничого класу Української РСР (70–80-ті роки)”, в якій, прикриваючись цитатами з творів В. Леніна та документів КПРС, зробив ґрунтовний критичний аналіз існуючої політичної та економічної системи в СРСР. На запитання колег щодо захисту дисертації посилався на відсутність часу для її написання. Після чергової серії дружньої критики вирішив піти маловторованою гуманітаріями стежиною: здобути ступінь кандидата наук через наукову доповідь, адже мав 18 друкованих аркушів фахових публікацій. Під час захисту в Ужгородському університеті в грудні 1989 р., на якому я був присутній, дисертантові довелося відповісти майже на два десятки запитань зацікавленої Вченої ради. Проголосували одностайно.

На той час ситуація в країні змінилася. Наш інститут став епіцентром громадсько-політичних процесів на Львівщині. Не стояв

осторонь їх і Ю. Зайцев. Він був учасником установчих зборів товариства української мови, брав участь у велелюдних мітингах, став співзасновником та обраний членом правління “Меморіалу”, вступив до Народного Руху України. В усіх цих осередках провідну роль відігравали колишні політв'язні з якими близько запізнався. В одного з них – Михайла Осадчого, колишнього редактора університетської газети “За радянську науку”, з яким в студентські роки співпрацював як член її редколегії – брав для вивчення та копіювання видану за кордоном літературу про рух опору в Україні 1960–80-х років. Все це вплинуло на визначення перспектив його наукових досліджень – вивчення опозиційних процесів післясталінського періоду. На початок 1991 р. загальну характеристику антирежимного руху та його виявів у 1960-х рр. було опрацьовано. Колега Микола Литвин порадив цю частину дослідження оприлюднити через досить вільнодумну на той час газету “Молодь України”. У травні в шести подачах під рубрикою “Дві колонки з продовженням” розвідка “Дисиденти: Опозиційний рух 60–80-х рр.” вперше в Україні була відкрито й нецензуровано опублікована. Наступного 1992 р. Інститут історії України передрукував її в книзі “Сторінки історії України: XX століття”. Наукову апробацію зазначених напрацювань Ю. Зайцев здійснив 1991 р. доповідями на пленарних засіданнях міжнародних конференцій у Ягеллонському університеті (Краків) про незалежницькі змагання українців у XX ст. (6–8 травня) та Празі – про злочини комунізму (5–6 жовтня), а також в інтерв'ю Чехословацькому телебаченню (6 жовтня). Того ж року він взяв участь у Всесвітньому конгресі українських політв'язнів (Київ, 22–23 червня) та звітно-виборних зборах Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих (Київ, 26–27 жовтня: засідання Проводу, виступ на зборах, робота в редакційній комісії).

1990 р. Ю. Зайцев ініціював згуртування авторського колективу для написання позбавленого радянських ідеологічних штампів та численних “білих плям” підручника “Історія України”. Наступного року ще в умовах формального існування СРСР книжка загалом була готова, однак для друку не було коштів. Вихід було знайдено в публікації окремих її розділів у газеті “Молода Галичина” (1991 р.) та повного тексту з ілюстраціями в газеті “Армія України” (1992–1994 рр.). Згодом, після виступу академіка Ярослава Ісаєвича на телебаченні, книгу погодилося опублікувати власним коштом видавництво “Світ” (1996 р.). Книга отримала гриф Міністерства як підручник для вищих навчальних закладів, користується визнанням

викладачів і студентів у всіх регіонах України, витримала чотири видання багатотисячним накладом, готується п'яте.

Черговою новацією колеги Зайцева став аудіозапис спогадів учасників руху опору, зокрема, колишніх політв'язнів. Перше інтерв'ю йому дав під час згаданої конференції в Кракові у травні 1991 р. в'язень радянської каральної психіатрії Леонід Плющ, від 1976 р. мешканець Франції. Системного характеру ця робота набула від 1994 р. Нині у фонотеці зберігається 210 касет з розповідями 156 осіб. За матеріалами фонотеки в поєднанні з документами судових справ з архівів СБУ Ю. Зайцев започаткував видання серії книг "Усна історія України ХХ ст.". Це були розмови з І. Дзюбою, І. Калинцем, О. Різниківим, Г. Михайленко та Я. Ісаєвичем. Окрім фототеки він зібрав і систематизував фонотеку, в якій нараховується понад тисячу світлин власного авторства, дарованих героями його праць та з інших джерел. Останніми роками робить відеозаписи знакових подій, наприклад, відзначення на державному рівні 30-річчя УТГ, чи спогадів громадсько-політичних діячів – колишніх політв'язнів.

Долаючи брак об'єктивної інформації про опозиційний рух в Україні Ю. Зайцев опублікував кілька збірників документів з власними вступними статтями-дослідженнями, ксерокопіями матеріалів з архівів колишнього КДБ та численними ілюстраціями. Йдеться, зокрема, про книги "Український національний фронт" (2000), "Українська поезія під судом КГБ" (2003, друге видання – 2004) та "Українська загальнонародна організація" (2005), позитивно сприйняті учасниками національно-визвольного руху, рецензентами та науковцями. Він є співавтором книг "Львів: Історичні нариси", "Львівщина: Історико-культурні та краєзнавчі нариси", третього тому "Історії Львова", автором 68 наукових, 132 науково-популярних та десятків енциклопедичних статей для "Довідника з історії України", енциклопедій Сучасної України, Історії України, Львова. Олюдненню історії сприяла низка нарисів про діячів опозиційного руху І. Дзюбу, В. Стуса, П. Григоренка, М. Джемілева, З. Красівського, І. Калинця, С. Шабатуру, Б. Мамайсура, Л. Яценка, Б. Гориня, М. Мариновича, М. Масютка та ін. Особисто укомплектував та передав бібліотечки літератури національно-культурного спрямування українським гімназіям у Сімферополі та Ялті, Севастопольському військово-морському ліцею, науковим бібліотекам Одеського університету та ім. В. Стефаника НАН України, Великомихайлівській СШ на Одещині, Залізничнопортівській СШ на Херсонщині та Солуківській СШ на Івано-Франківщині.

Ю. Зайцев був відповідальним секретарем міжнародного симпозіуму “Іван Франко і світова культура” (1986), національного оргкомітету другого Міжнародного конгресу українців (1993), науковим редактором книг поетів М. Холодного, О. Дяка, Г. Гордасевич, О. Різників, політв’язня Я. Малицького, виголошував доповіді на урочистостях в Національному драмтеатрі ім. М. Заньковецької та Палаці мистецтв, виступав на презентаціях книг на форумах книговидавців, читав лекції на семінарах вчителів історії в будинку вчителя, був науковим консультантом семисерійного телефільму “Дисиденти” кіностудії “Контакт” НСКУ, брав участь у низці теле- та радіопередач, документальних фільмів, сприяв спорудженню пам’ятника З. Красівському у Витвиці на Івано-Франківщині, є співупорядником відеоархіву Я. Лемика (450 касет) про національно-культурне відродження України в 1989–1999 рр.

Активний у громадському житті, є членом правління обласної організації Товариства “Знання”, заступником голови профкому та членом Вченої ради нашого інституту.

6 грудня 2011 р. в Інституті українознавства відбулося урочисте засідання Вченої ради з нагоди відзначення 70-ліття від дня народження Юрія Зайцева. Вітальне слово виголосив в. о. директора інституту доктор історичних наук, професор Микола Литвин. Ювіляр у супроводі слайдсвітлин розповів про свій життєвий та науковий шлях. Голова Львівської регіональної організації НРУ Андрій Корнат від імені Політичної ради вручив Ю. Зайцеву вищу нагрудну відзнаку Народного Руху України “За заслуги перед українським народом” I ступеня. Голова Львівської профспілкової організації працівників НАН України Богдан Долішній нагородив його подячною грамотою. Багато теплих, щирих слів прозвучало з вуст академіка НАН України Михайла Голубця, доктора історичних наук, професора Комерційної академії Степана Гелея, колишніх політв’язнів Олекси Різників з Одеси та почесного голови ЛОО КУН Івана Губки, друга молодості голови Росохацької сільради на Сколівщині Івана Пилипчака, доктора історичних наук, поета Петра Шкраб’юка, інших колег та друзів ювіляра.

І. Патер

ПОТОП І ГОЛУБ

З нагоди ювілею Ю. Д. Зайцева

Коли Юрій Зайцев був у Турці
на студентській практиці, то вдячні
учні, проводжаючи молодого вчителя
до Львова, в його честь запустили в небо
білосніжного голуба...

Мигтить подій калейдоскоп
Про час, як сон кошмарний.
Бо затопив наш край потоп –
Потоп тоталітарний.

І голуб, пущений з руки,
Оглянув континенти,
Знайшов надії островки:
То наші дисиденти.

І в шторм їх голос не затих,
Несли про волю вісти.
Вернувся голуб: *ось про них*
Ти маєш розповісти.

І сів довірчо на плече,
І *він* у цю хвилину
Відчув сумління, що пече,
Згадав свою родину.

І тих, кого згубив ГУЛАГ,
І тих, хто не скорився,
Кого позвав двокрилий стяг,
Щоб в очі злу дивився...

Усе єство роз'ятрив біль...
Хоч *він* не був в двобої,
Та віднайшов почесну ціль –
Увічнити героїв.

Тому не спить його перо,
Вікно горить допізна.
Це долі сяюче тавро,
 Це пам'ять будить грізна.

А голуб і о цій порі,
Знайшовши клаптик суші,
Кружляє й
далі угорі –
 Шукає чисті душі...

П. Шкраб'юк
6 грудня 2011 р.

IN MEMORIAM

Лукія Гумецька

110 р. тому у с. Лівча (тепер – Жешувське воєводство, Польща) в родині службовців Лукіяна та Павлини Гумецьких народилася донька, яку назвали Лукією. У 10 років вона закінчила початкову школу і до 1923 р. навчалася в гімназії. Вищу освіту одночасно здобувала в Інституті французької мови і літератури у французькому місті Тур (до 1928 р.) та Львівському університеті (до 1929 р.), після закінчення якого їй присуджено учений ступінь доктора української та слов'янської філології. Лукія Гумецька перфектно володіла французькою, польською, німецькою та італійською мовами, що у майбутньому їй неодноразово ставало в нагоді.

Упродовж 1931–1944 рр. присвятила себе педагогічній діяльності: викладала українську та польську мови, а також пропедевтику філософії у приватній жіночій гімназії ім. Єлізи Ожешко (м. Броди Львівської обл.); українську мову у Львівській державній школі ім. М. Шашкевича (тепер – ЗОШ № 34) та Хімічній школі (м. Львів), у Львівському медичному та політехнічному інститутах. Лукія Лукіянівна, зі спогадів своїх учнів, зарекомендувала себе талановитою учителькою, яка вміла знайти підхід до кожного учня і застосовувала методи, що сприяли кращому та швидшому засвоєнню матеріалу.

Із 1945 р. Л. Гумецька працювала в установах АН України — спочатку у Львівському відділі Інституту мовознавства (за 11 років наукової роботи удостоєна у 1949 р. медаллю “За трудову доблесть”), а з 1951 р. – в Інституті суспільних наук (м. Львів), де продовж 1956–1971 рр. завідувала відділом мовознавства. Член Українського комітету славістів. У 1957 р. успішно захистила докторську дисертацію на тему: “Нарис словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст.”, а в 1962 р. удостоєна звання професора.

За час своєї професійної діяльності Л. Гумецька провела велику громадську роботу. Упродовж років була членом і головою комісії з виборів до місцевих і Верховних Рад УРСР та СРСР. Брала активну

участь у роботі місцевому львівських установ АН УРСР та Інституту суспільних наук АН, очолювала комісії з перевірки роботи відділів інститутів АН УРСР. Як бачимо, Лукія Гумецька – всесторонньо розвинена особистість. Це також не лише відомий учений, автор понад 100 наукових праць з історичної лексикології, лексикографії, історії української літературної мови, слов'янського мовознавства (“Нариси з історії української мови”, 1951; “Питання стандартизації слов'янських писемно-літературних мов стародавньої доби”, 1968; “До історії українсько-польських зв'язків”, 1969; “З історії лексикології української мови”, 1979; “Народні форми хрещених імен в українській мові XIV–XV ст.”, 1985 та ін.), автор підручника із польської мови для 2 класу шкіл із польською мовою навчання, а й прекрасний організатор. Вона була вимогливою, наполегливою у досягненні поставленої мети, чудовим наставником молоді. Завжди працювала з натхненням, вражала невичерпною енергією, заохочувала до наполегливих студій, сумлінного виконання своїх обов'язків. Із її ініціативи у відділі мовознавства підготовлено й опубліковано шість томів збірника “Дослідження і матеріали з української мови”; проводилися щомісячні обговорення мовознавчих монографій і наукових статей у журналах; організовано участь співробітників у міжнародних з'їздах, конгресах славістів (Краків, Софія, Прага), нарадах, конференціях, що сприяло залученню працівників до наукової діяльності та її активізації.

Із 1952 р. Лукія Лукіянівна очолювала редколегію “Польсько-українського словника”. Вона завжди усвідомлювала, що укладання словників, – трудомістка, складна, важка, проте важлива і потрібна праця. Допомогали їй у цьому відомі на той час історики мови – А. Генсьорський, І. Керницький, М. Рудницький, М. Онишкевич, які входили до складу редакційної колегії, та У. Єдлінська. Згодом цю лексикографічну працю, – у якій відображено словниковий запас польської літературної мови в усіх його стилістичних планах, представлено термінологію різних галузей науки, – було видано у 2-х томах упродовж 1958–1960 рр., де налічувалося 100 тис. слів (180 авт. арк.). Під час укладання цього словника, Лукія Лукіянівна, на основі його матеріалів, опублікувала чимало наукових статей, у яких узагальнила власні спостереження: “До питання перекладу польських віддієслівних іменників у польсько-українському словнику” (1952), “Нова лексика і фразеологія сучасної польської літературної мови” (1952), “Засоби творення термінологічної лексики в сучасній польській літературній мові. (На матеріалах “Польсько-українського словника”)” (1954).

Значною подією в науковому житті України стала поява „Словника староукраїнської мови XIV–XV ст.” (Т. 1–2, 1977–1978), головним редактором та науковим керівником якого була Л. Гумецька. Разом із І. Керницьким та Д. Гринчишином вона удостоєна першої академічної премії ім. І. Я. Франка у 1980 р.

Задум щодо створення історичного словника української мови виник у відділі мовознавства після опублікування „Польсько-українського словника”. У зв’язку з цим Лукія Лукіянівна в 1958 р. побувала у науковому відрядженні в Чехословаччині з метою ознайомлення з методами роботи над укладанням історичного словника і згодом у цьому ж році виступила у Москві на IV з’їзді славистів із доповіддю „Принципи створення історичного словника української мови”.

„Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.” був задуманий за типом „тезауруса”, охоплював усі слова (12 тис.) рукописних і друкованих пам’яток лише офіційно-ділового стилю вказаного періоду. У ньому, крім апелятивної лексики, подано й власні назви; у словникових статтях уміщено достатню кількість ілюстрацій-цитат, які хронологічно й територіально рівномірно представляють побутування реєстрових слів та їх значення. Цінне в лексикографічній праці те, що в ній вказано не лише джерело походження, а й джерело запозичення, що дасть змогу досліджувати, крім інших питань, і хронологію та шляхи запозичень значної кількості іншомовних слів в українській мові.

Огляд життєвого шляху проф. Гумецької переконує нас, що Лукія Лукіянівна була скрупульозним ученим, висококваліфікованим науковим спеціалістом у галузі мовознавства. Адже саме завдяки їй в нашому Інституті сформувалася й набула всеукраїнського та міжнародного визнання наукова школа історичної лексикографії.

І. Черевко

Едуард Балагурі

Людина живе не тільки нинішнім днем. Не менше її цікавить далека минувшина. Одні намагаються дізнатися генеалогію свого роду, другі прагнуть – історію рідного села чи міста, треті професійно служать музи Клію. Саме до останніх належав відомий закарпатський вчений-археолог Едуард Балагурі. В осінні дні 2011 р. йому б виповнилося 80 років. На жаль, не судилося...

Едуард Балагурі народився 24 вересня 1931 р. у Хусті в робітничій родині. За три роки сім'я переїжджає до Ужгорода. Після закінчення СШ № 1 працював на цегельному заводі, впродовж 1950–1955 рр. навчався на історичному факультеті Ужгородського держуніверситету (нині – УжНУ). З 1955 р. – науковий співробітник Закарпатського краєзнавчого музею, де потрапив під опіку відомого археолога К. Берняковича. Це й визначило його наукові інтереси.

Далі були роки навчання в аспірантурі з відривом від виробництва (спеціалізація – археологія) в Інституті суспільних наук АН УРСР у Львові (нині – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). Посприяли в становленню молодого вченого спілкування, контакти, поради академіка І. Крип'якевича, професорів М. Смішка (керівника дисертації), І. Свешнікова. Е. Балагурі обрав спеціалізацію археологія епохи бронзи. Польові дослідження розпочав із вивчення поселення і могильника культури Ноа кінця II тис. до н. е. біля с. Острівець Івано-Франківської обл. Отримані під час розкопок матеріали дали змогу відтворити матеріальну і духовну культуру населення Середнього Подністров'я в епоху пізньої бронзи, ввести до наукового обігу археологічні джерела до того маловідомої культури. У лютому 1965 р. він успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: “Історія племен пізньобронзового періоду в Середньому Подністров'ї (культура Ноа)”.

У 1961 р. повертається до Ужгорода на роботу в Ужгородський державний університет, пройшовши всі щаблі педагогічного зростання. Був викладачем (1961–1963), старшим викладачем (1963), доцентом (1963–1985), професором кафедри загальної історії (1985–1988) і кафедри історії стародавнього світу та середніх віків (1993–2001), деканом історичного факультету (1991–1996). У 1971 р. при кафедрі загальної історії Е. Балагурі створює науково-дослідну групу і приступає до вивчення найдавніших часів історії Закарпаття. З 1971 по 1991 рр. відкрито та досліджено понад 200 поселень, городищ, виробничих центрів, могильників, які охопили період від доби неоліту (VI тис. до н. е.) до раннього Середньовіччя.

Здобувши кандидатський ступінь, Е. Балагурі продовжив наукові студії, зосередивши свій вибір на епосі бронзи Верхнього Потисся. В адміністративно-територіальному розрізі цей регіон охоплює сучасну Закарпатську область України, південно-східну частину Словаччини, Саболч-Сатмарську область Угорщини і Сату-Марський повіт Румунії, а хронологічні рамки досліджуваного періоду – початок II – початок I тис. до н. е. Над дослідженням нової теми історик

працював наполегливо та систематично. Він проводив масштабні польові дослідження, скрупульозно збирав та вивчав археологічні артефакти, ознайомлювався з колекціями старожитностей музеїв і науково-дослідних установ сусідніх країн (Угорщини, Словаччини, Румунії), опрацьовував фахову літературу. Логічним підсумком наукових пошуків у визначеному напрямку став захист у 1984 р. докторської дисертації на тему: “Історія населення Верхнього Потисся в бронзовому віці”.

Його наукові розвідки про окремі культури епохи бронзи (Ніршег-Затін, Отомань, Ноа, Станово) увійшли до першого тому російськомовного видання “Археология Украинской ССР” (К., 1985). Вчений став співавтором таких фундаментальних колективних монографій, як “Археология Венгрии. Конец II тыс. до н. э. – I тыс. н. э.” (М., 1986), “Археология Прикарпатья, Волыни и Закарпатья. Энеолит, бронза и раннее железо” (К., 1990) та ін. У 2001 р. вийшло монографічне дослідження “Население Верхнего Потисья в эпоху бронзы”, яке стало підсумком багаторічних досліджень цієї теми. У ньому проаналізовані археологічні культури (Ніршег-Затін, Східнославацьких курганів, Отомань, Станово, Гава-Голігради), що відображають ранній, середній і пізній етапи бронзового віку Верхнього Потисся, узагальнено відомості про 352 пам’ятки бронзи регіону, 233 скарби бронзових виробів. На його думку, носії культури Ніршег (епоха ранньої бронзи) на початку II тис. до н. е. представляли найбільш віддалену групу північних прафракійців, пов’язану своїм походженням із пізньонеолітичними культурами Баден і Коцфені. Згодом у формуванні цього етнічного масиву брали участь племена культури Отомань середини II тис. до н. е. та культур Станово і Гава-Голігради кінця II – початку I тис. до н. е.

Е. Балагурі був співавтором колективних видань “Шляхом до щастя” (Ужгород, 1973), “Нариси історії Закарпаття” (Ужгород, 1993. – Т. 1.), “Історія Мукачеве” (Ужгород, 1998. – Т. 1), в яких висвітлює різні аспекти найдавніших часів історії краю. Не оминув увагою і питання історіографії. У низці публікацій проаналізував внесок дослідників XIX–XX ст. у вивчення археологічних старожитностей Верхнього Потисся. Це Т. Легоцький, Й. Янкович, Ф. Лесек, брати Е. і Є. Затлукали, Ф. Потушняк, К. Бернякович, П. Сова, В. Бідзіля, М. Смішко, Г. Смирнова, Л. Мацкевий, В. Цигилик та інші. Історіографічні студії допомогли простежити етапи становлення археології краю і накреслили перспективні напрями подальших досліджень давніх артефактів. Всього перу вченого належить

понад 200 публікацій, серед яких монографії, конспекти лекцій, методичні посібники, статті, повідомлення, рецензії, наукові звіти про археологічні розкопки тощо.

За понад 40 років роботи в університеті Е. Балагурі зарекомендував себе як досвідчений педагог. Він викладав такі нормативні курси, як “Основи археології”, “Історія первісного суспільства”, “Історія стародавнього світу”, “Основи етнографії”; низку спецкурсів: “Проблемні питання ранньої історії угорців”, “Проблеми походження слов’ян в сучасній історіографії”, “Історія розвитку виробництва і матеріальної культури”. Читав лекції з археології і провідних зарубіжних вузах, зокрема в Московському державному університеті (1969), Будапештському університеті ім. Е. Лоранда (1969), Братиславському університеті ім. Я.-А. Коменського (1981), Ніредьгазькому і Сегедському педінститутах (1988), Люблінському університеті ім. М. Кюрі-Склавдовської (1989).

Е. Балагурі мав значний авторитет у науковому світі. Входив, зокрема, до складу експертної ради ВАКУ України, виступав офіційним опонентом при захистах кандидатських і докторських дисертацій, був членом Наукового товариства області Саболч-Сатмар-Берег Угорської академії наук та Закарпатського угорськомовного наукового товариства, членом редколегій низки видань – часопису “Археологія” (Інститут археології НАН України, Київ), “Наукового вісника Ужгородського національного університету. Серія Історія”. Певний час обіймав посаду заступника голови правління Закарпатської обласної організації Українського товариства охорони пам’яток історії і культури, очолюючи секцію археології.

Своїми успіхами вчений завдячував не лише працьовитості, наполегливості, але й таким рисам, як доброзичливість і невичерпна життєрадісність. Російське значення його прізвища повністю відповідало характеру. При спілкуванні з Е. Балагурі навіть звичайний життєвий факт набував загальнолюдського значення, гірка і непримна правда виглядала добрим побажанням для ворогуючих сторін. Його любили всі: керівництво, колеги, друзі, учні, ласкаво називаючи “наш Еду-бачі”. Таким він назавжди залишиться в пам’яті (відійшов у вічність 26 січня 2004 р.) багатьох кваліфікованих істориків, яким дав “путівку” в життя, нової генерації археологів Закарпаття, всіх, хто його знав і поважав.

Л. Мацкевий, П. Пеняк

Ярослав Дашкевич

Народився 13 грудня 1926 р. у м. Львові. Закінчив українську академічну гімназію (1944) та філологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка (1949). Історик. Доктор історичних наук, професор.

В інституті з 1957 по 1966 р. – бібліограф відділу історії України. 1990–1992 рр. – керівник відділення Археографічної комісії АН УРСР інституту. 1967–1972 рр. – старший науковий співробітник, в. о. завідувача відділу Музею етнографії та художнього промислу АН УРСР. З вересня 1992 р. – керівник Львівського відділення Інституту української археографії АН України (нині Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України), а також завідувач кафедри сходознавства Львівського національного університету імені Івана Франка, голова історико-філософської секції Наукового товариства імені Шевченка в Україні.

Сфера наукових зацікавлень: історія вірменської колонії в Україні, археографія, історіографія та джерелознавство історії України, спеціальні історичні дисципліни (геральдика, сфрагістика, символіка, генеалогія тощо). Автор понад тисячі наукових та науково-популярних праць.

Помер 25 лютого 2010 р. Похований на Личаківському цвинтарі.

Олена Сухович

Народилася 17 жовтня 1952 р. у м. Львові. Закінчила історичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка (1978).

В інституті з 1975 по 1992 р.: друкарка, старший лаборант відділу історії України, потім відділів історії і теорії атеїзму та української літератури.

25 вересня 1992 р. звільнена з посади у зв'язку з виходом на пенсію по першій групі інвалідності (інсульт). Хворіла 18 років.

Померла 19 жовтня 2010 р. Похована на Голоському цвинтарі.

Михайло Брик

Народився 4 жовтня 1929 р. у с. Буковина Жидачівського р-ну Львівської обл. Закінчив юридичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка (1954), доктор економічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України. З 1954 р. працював на державній, громадській, партійній роботі та в навчальних закладах м. Дрогобича та Львова.

З квітня 1982 р. – директор Інституту суспільних наук АН УРСР, а з листопада 1988 р. – завідувач кафедри історії України та економічної теорії Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. Гжицького. Основні наукові інтереси – дослідження дії соціальних чинників, раціональне використання людського капіталу, розвиток освіти, вищої школи, підвищення ефективності виробництва.

Помер 10 листопада 2010 р. Похований на Личаківському цвинтарі.

Роман Грибович

Народився 1 серпня 1946 р. у м. Львові. Закінчив історичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка (1970). Археолог.

В інституті з 1968 по 2004 р.: старший лаборант, молодший науковий співробітник, завідувач археологічним музеєм інституту, науковий співробітник. Досліджував палеоліт та мезоліт. Провів понад 40 археологічних експедицій, автор низки наукових праць.

Помер 14 січня 2011 р. Похований на Янівському цвинтарі.

Михайло Худаш

Народився 20 грудня 1925 р. у с. Демня Миколаївського р-ну Львівської обл. Закінчив Львівський педагогічний інститут (1950), мовознавець, доктор філологічних наук, професор.

В інституті з 1957 по 1980 р.: молодший, старший науковий співробітник. Досліджував проблеми історичної лексикології української мови, ономастики. З 1980 р. – провідний науковий співробітник Інституту народознавства НАН України. М. Худаш був одним

із найвидатніших учених-лінгвістів в українському мовознавстві останніх півстоліття. Його численні праці в галузі етнолінгвістики та діалектології відомі далеко за межами України.

Помер 12 травня 2011 р. Похований у рідному с. Домні Миколаївського р-ну Львівської обл.

Марія Вальо

Народилася 16 квітня 1925 р. у м. Бориславі. Закінчила філологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка (1951). Літературознавець, бібліограф, кандидат філологічних наук.

В інституті з 1951 по 1972 р.: молодший науковий співробітник відділу української літератури.

Після звільнення з роботи внаслідок репресій з 1972 р. працювала у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника НАН України – спочатку головним бібліографом відділу бібліографії бібліотеки, а згодом – науковим співробітником цього відділу.

М. Вальо – автор наукових досліджень з проблем славістики, фольклористики, книгознавства, театрознавства, історії української літератури.

Померла 1 червня 2011 р. Похована на Сихівському кладовищі.

Микола Кравець

Народився 28 листопада 1928 р. у с. Бабичі Білгорайського повіту (тепер Польща). Закінчив Луцький вчительський інститут, історичний факультет Львівського педагогічного інституту (1949). Історик, доктор історичних наук, професор.

В інституті з 1952 по 1968 р.: аспірант, молодший, старший науковий співробітник. 1968–1972 рр. – завідувач кафедри історії УРСР Львівського державного університету імені Івана Франка. 1972 р. – завідувач кафедр Чернівецького університету, з 1975 р. – Вінницького педагогічного інституту. Досліджував історію робітничих і селянських рухів на західних землях України XIX–XX ст.

Помер 21 липня 2011 р. Похований у м. Вінниці на Лука-Мелешківському цвинтарі.

Марат Вєрніков

Народився 25 червня 1934 р. у м. Червоноармійську Донецької обл.

Закінчив юридичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка (1957). Філософ, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України.

В інституті з 1967 по 1996 р.: аспірант, молодший науковий співробітник, завідувач відділу філософії (1974–1993), провідний науковий співробітник. Очолював Львівську філософську спілку. З 1999 р. – професор Одеського університету, з 2000 – завідувач кафедри культурології університету.

Досліджував філософію Львівсько-Варшавської школи, польську філософію, проблеми критики ідеалізму та формування комуністичного світогляду.

Помер 14 вересня 2011 р. Похований на Голоському цвинтарі.

Микола Драк

Народився 18 травня 1928 р. у с. Колоколин Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. Закінчив історичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка (1955). Історик, кандидат історичних наук.

В інституті з 1962 по 1999 р.: молодший, старший науковий співробітник. Основна тематика наукових досліджень – професійна діяльність і динаміка культурно-технічного рівня робітників України, історична демографія західноукраїнських земель, історичне краєзнавство.

З кінця 80-х років – один з ініціаторів створення в інституті Народного Руху України, брав участь у створенні осередків Руху та Товариства української мови на Львівщині та інших областях України. У 1990–1994 рр. – депутат Львівської обласної ради першого демократичного скликання.

Помер 29 вересня 2011 р. Похований на Голоському цвинтарі.

Ярослав Лучко

Народився 13 вересня 1933 р. у с. Мокряни Великі Мостиського р-ну Львівської обл. Закінчив Львівський кінотехнікум (1968). У 1959–1968 рр. працював кіномеханіком у Львівському історичному музеї.

В інституті з 1968 по 2004 р.: старший інженер АГЧ, в. о. заступника директора з АГЧ, в. о. заступника директора із загальних питань. У 2001–2004 рр. – інженер відділу наукових та інформативних видань. За час роботи в інституті Я. Лучко зарекомендував себе здібним, ініціативним і принциповим працівником, добрим господарником.

Помер 30 листопада 2011 р. Похований у рідному с. Мокряни Великі Мостиського р-ну Львівської обл.

*Нехай земля їм буде ґрухом, а Всевишній береже вічний спокій.
Вічная їм пам'ять.*

М. Микитів

БІБЛІОТЕКА

З нових надходжень до бібліотеки інституту

1. Андрощук М. Записки повстанця. (Літопис УПА. Кн. 13). – Торонто; Львів, 2011. – 115 с.
2. Бібліографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка у Львові (1909–1939): напрями діяльності та постаті. Збірник наукових праць. – Львів: ЛННБУ ім. В. Стефаника, 2010. – 498 с.
3. Брегеда М. Процес десталінізації і суспільні настрої українського населення у 1953–1964 рр. Монографія. – Миколаїв: ТОВ “Фірма “Гліон”, 2010. – 187 с.
4. Голубець М.А. Біловезька зустріч – крах імперії зла. – Львів: “Манускрип”, 2011. – 116 с.
5. Джерела конституційного права України. – К.: “Наукова думка”, 2010. – 710 с.
6. Енциклопедія Львова. Т. 3. – Львів: “Літопис”, 2010. – 736 с.
7. Енциклопедія сучасної України. Т. 10: З–Зор. – К., 2010. – 712 с.
8. Єврейська громадсько-політична думка ХХ – початку ХХІ сторіччя в Україні. – К.: ІПіЕНД ім. І. Кураса, 2011. – 362 с.
9. Жеплинський Б. Біобібліографічний покажчик. – Львів: ЛННБУ ім. В. Стефаника, 2011. – 216 с., 8 с. іл.
10. З української старовини. – С.-Петербург. Издание А.Ф. Маркса 1900 г. – Чернівці: Букрек, 2009. – 172 с., іл.
11. Закарпаття 1919–2009 років: історія, політика, культура. – Ужгород: “Ліра”, 2010. – 720 с.
12. Зоткин А.А. “Львы” и “лисы” украинской политики. О властвующей элите. – К.: “Наукова думка”, 2010. – 341 с.
13. Іван Мазепа і мазепинці: Історія та культура України останньої третини ХVІІ – початку ХVІІІ ст. – Львів: ІУАД, НТШ, 2011. – 352 с.
14. Ідентичність і пам’ять у пострадянській Україні. – К.: Дух і літера, 2009. – 496 с.
15. Історія – ментальність – ідентичність. Вип. 4: Історична пам’ять українців і поляків у період формування національної свідомості

- в XIX – першій половині XX століття. – Львів: ПАІС, 2011. – 536 с.
16. Історія України. Науково-бібліографічний покажчик за 2009 р. – К.: Видав. дім “Винниченко”, 2011. – 644 с.
 17. Історія української культури . У 5-ти т. Т. 5. Книга 1: Українська культура XX – початку XXI століть. – К.: “Наукова думка”, 2011. – 862 с.
 18. Історія української культури . У 5-ти т. Т. 5. Книга 2: Українська культура XX – початку XXI століть. – К.: “Наукова думка”, 2011. – 1031 с.
 19. Іщук О., Марчук І. Брати Бусли. Життя за Україну. – Торонто; Львів: Літопис УПА, 2011. – 116 с.
 20. Карпатська Україна: Документи і матеріали. Хроніка подій. Персоналії. Т. 2. – Ужгород: ПРАТ “Видавництво “Закарпаття”, 2010. – 774 с.
 21. Комар В. Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1931–1939 рр.). – Івано-Франківськ, 2011. – 360 с.
 22. Кулеша Н. Українська преса у Німеччині 1919–1945 рр.: формування та функціонування. – Львів: ЛННБУ ім. В. Стефаника, 2009. – 344 с.
 23. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника: переміщення і втрати фондів. Т. 1. 1939–1945. Збірник документів і матеріалів. – Львів, 2010. – 620 с.
 24. Майоров О. Галицько-Волинський князь Роман Мстиславович. Володар, воїн, дипломат. У 2-х т. – Біла Церква: Вид. О. Пшонківський, 2011; – Т. 1: 319 с.; Т. 2: 462 с. (319–780).
 25. Мандзяк В. Битви української середньовічної та ранньомодерної історії: Довідник. – Львів: Літопис, 2011. – 432 с.
 26. Мороз В. Зиновій Тершаковець – “Федір”. (Літопис УПА. Кн. 12). – Торонто–Львів, 2011. – 115 с.
 27. Нагорна Л. Соціокультурна ідентичність: Пастки ціннісних розмежувань. – К.: ІПіЕНД ім. І. Кураса, 2011. – 272 с.
 28. Науковці України XX–XXI століть: метабібліографія. – К., 2011. – 472 с.
 29. Нахлік Є.К. Біобібліографічний покажчик. – Львів, 2011. – 355 с., іл..
 30. Півень А. Володимир Загайкевич. Політичний портрет. – Дрогобич, 2011. – 140 с.
 31. Романюк С. Олександр Барвінський – публіцист, редактор, видавець. – Львів: ЛННБУ ім. В. Стефаника, 2009. – 376 с.

32. Світло душі родини Левицьких. – Торонто–Львів: Літопис УПА, 2011. – 108 с.
33. Сердюк І. Полкових городов обивателі: історико-демографічна характеристика міського населення Гетьманщини другої половини XVIII ст. – Полтава: ТОЗ “АСМІ”, 2011. – 304 с.
34. Сніцарчук Л.В. Українська преса Галичини (1919–1939) і журналістикознавчий дискурс. – Львів: ЛННБУ ім. В. Стефаника, 2009. – 416 с.
35. Собор св. Юра 22 січня 2989 року. Документи і спогади. – Упорядник І. Калинець. – Львів: “Друкарські куншти”, 2011. – 135 с.
36. Солдатенко В., Любовець О. Революційні альтернативи 1917 року й Україна. – К.: “Наукова думка”, 2010. – 319 с.
37. У силовому полі мови. Інні Петрівні Чепізі. – К.: КММ, 2011. – 216 с.: портр.
38. Українські мистецькі виставки у Львові (1919–1939). Довідник; антологія мистецько-критичної думки. – Львів, 2011. – 696 с.
39. Українсько-австрійські зустрічі. – Львів: ВНТЛ - Класика, 2011. – 346 с.
40. Іван Франко: дух, наука, думка, воля. *Матеріали Міжнародного конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка.* (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 р.). Т. 1. – Львів, 2008. – 1160 с.; Т. 2. – Львів, 2010. – 1150 с.
41. Іван Франко: тексти. Факти. Інтерпретації. Вип. 1. – Київ; Львів, 2011. – 440 с.
42. Футала В. Історія вивчення суспільно-політичного життя українців у міжвоєнній Польщі (1921–1939). – Львів; Дрогобич: “Коло”, 2010. – 456 с.
43. Леся Українка. Волинський скарб. Вибрані твори. – Луцьк, 2011. – 552 с.
44. Іван Франко. Мойсей. У перекладі нім. мовою І. Гузар. – Львів, 2010. – 231 с., іл.
45. Шаправський С. Політична та освітня діяльність Гуго Коллонтая (1750–1812). – Хмельницький, 2010. – 159 с.
46. Шведа Ю.Р. Партії та вибори. Енциклопедичний словник. – Львів, 2010. – 750 с.
47. Arkusz A. Obywatele Polscy w obozie NKWD-MWD ZSRR Nr 178-454 w Riazaniu w latach 1944–1947. – Kraków: “Historia Jagellonica”, 2010. – 484 s.+il.

48. Bruski J. Między prometeizmem a realpolitik. II Rzeczpospolita wobec Ukrainy sowieckiej 1921–1926. – Kraków: “Historia Jagellonica”, 2010. – 416 s.
49. Kazimierz – sławny i z czynów wielki. – Kraków, 2010. – 119 s., il.
50. Kuras K. Współpracownicy i klienci Augusta A. Czartoryskiego w czasach saskich. – Kraków: “Historia Jagellonica”, 2010. – 365 s.
51. Opisanie krótkie niektórych interessów wewnętrznych najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej w roku 1762. – Kraków, 2011. – 57 s.
52. Orbis Parthicus. Studies in Memory of Professir Józef Wolski. – Kraków, 2009. – 267 p.
53. Prace historyczne. Zeszyt 137. – Kraków, 2010. – 249 s.
54. Słoczyński H.M. Światło w dziejarskiej ciemnicy. Koncepcja przeszłości Polski Joachima Lelewela. – Kraków, 2010. – 615 s.
55. Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności. Rok 2009/2010. – Kraków, 2010. – 343 s.
56. Ruś średniowieczna a sąsiedzi (IX – połowa XIII wieku). – Kraków, 2011. – 173 s.
57. Szymborski W. Odpusty w Polsce średniowiecznej. – Kraków, 2011. – 671 s.
58. Universitati Leopoliensi. In Memoriam. – Kraków, 2011. – 534 s.
59. Wyrozumski J. Cracovia Mediaevalis. – Kraków: Avalon, 2010. – 520 s.

З ХРОНІКИ

200-ті роковини Маркіяна Шашкевича

Хроніка

Шашкевичівські форуми

- 3–4 березня – Броди, Бродівський педагогічний коледж ім. Маркіяна Шашкевича.
Урочиста академія до 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича.
- 16–17 травня – Остріг, Національний університет “Острозька академія”.
Всеукраїнська наукова конференція “Маркіян Шашкевич та епоха Івана Франка”
- 6 червня – с. Вузлове Радехівського р-ну на Львівщині, Народний дім.
Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич – мислитель, поет священик, громадсько-політичний діяч”.
- 6 серпня – с. Підлисса Золочівського р-ну на Львівщині, Музей-садиба Маркіяна Шашкевича.
Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич і українське національне відродження”.
- 2 вересня – смт. Рожнятів на Івано-Франківщині. Народний дім.
Міжобласна науково-практична конференція “Іван Вагилевич: життя і творчість”.
- 7 жовтня – м. Золочів на Львівщині, Народний дім.
Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич і сучасність”.
- 10 листопада – Львівський національний університет ім. І. Франка.
Міжнародна наукова конференція “Маркіян Шашкевич і українське національне відродження”.
- 15 листопада – Львівський обласний Будинок вчителя.
Львівська обласна науково-практична конференція “Маркіян Шашкевич – мислитель, поет священик, громадсько-політичний діяч”.

28 листопада – Львівська комерційна академія.

Урочиста академія з нагоди 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича.

7 грудня – Українська академія друкарства.

Урочиста академія, присвячена 200-річчю від дня народження Маркіяна Шашкевича.

7–9 грудня – м. Рим (Італія), Інститут св. Климента Папи Українського Католицького університету.

Міжнародна наукова конференція на вшанування 200-ліття від дня народження о. Маркіяна Шашкевича “На початку було Слово...”.

Інші ювілейні заходи

25 вересня – Село Деревня Жовківського р-ну.

Відкриття меморіальної таблиці на будинку плебанії, в якому після одруження з Юлією Крушинською, у її родині деякий час жив Маркіян Шашкевич.

13 жовтня – Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. І. Франка.

Науковий семінар, присвячений 200-річчю від дня народження Маркіяна Шашкевича.

27 жовтня – Львів, Будинок архітектора.

Збори Товариства “Надсяння” з нагоди 200-их роковин Маркіяна Шашкевича.

30 жовтня – м. Бережани Тернопільської області, Будинок народної творчості.

Літературно-мистецьке свято “Тобі Маркіяне, наша вдячність і пам’ять”.

4 листопада – Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької.

Урочиста академія до 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича.

8 листопада – Село Нестаничі Радехівського р-ну.

Відкриття Музею-садиби Маркіяна Шашкевича.

13 листопада – Село Новосілки Буського району.

Відкриття Музею-садиби Маркіяна Шашкевича.

16 листопада – Львівська школа І ступеня – гімназія “Гроно”.

Учнівська наукова конференція “Маркіян Шашкевич – світоч землі Галицької”.

- 24 листопада – Львівська обласна універсальна наукова бібліотека.
Урочиста академія до 200-річчя Маркіяна Шашкевича.
- 26 листопада – Львів, Загальні збори Наукового товариства ім. Шевченка.
Доповідь “Маркіян Шашкевич – провісник незалежності і соборності України”.
- 26 листопада – м. Дрогобич, Львівський академічний обласний музично-драматичний театр ім. Юрія Дрогобича.
Урочиста академія до 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича.
- 27 листопада – м. Яворів Львівської області. Народний дім.
Святковий вечір з нагоди 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича.
- 11 грудня – м. Миколаїв Львівської області.
Урочиста академія з нагоди 200-річчя від дня народження Миколи Устияновича – побратима Маркіяна Шашкевича.
- 15 грудня – Львівський технологічний ліцей.
Учнівська наукова конференція “Твої славетні імена, Україно”
(До 20-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича).

За матеріалами Шашкевичівської комісії

Ф. С.

Наукові читання імені академіка Ярослава Ісаєвича (Львів, 11–12 березня 2011 р.)

7 березня 2011 р. видатному українському історикові, довголітньому директорові Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, президентові Міжнародної асоціації українців і голові Українського національного комітету істориків, академікові НАН України та закордонному членові Польської академії наук, співголові Польсько-української історичної комісії Ярославові Ісаєвичу мало би виповнитися 75 років. До своїх уродин учений ставився з гумором та самоіронією, уникаючи помпезності й використовуючи їх як нагоду для цікавого та невимушеного спілкування з друзями, колегами, учнями. Мабуть, таким неформальним святом науковців стала б і ця річниця, однак, на жаль, історик не дожив до неї. 24 червня 2010 р. Ярослав Ісаєвич відійшов у вічність.

Рішенням Вченої ради Інституту українознавства для вшанування його пам'яті заплановано щороку в березні проводити у Львові Наукові читання імені академіка Я. Ісаєвича, присвячені історичним та культурологічним питанням, над якими працював учений.

Перші читання стосувалися міждисциплінарних проблем, на які академік постійно скеровував дослідження інституту: “Галичина та Волинь у добу середньовіччя”, “Історико-культурна спадщина як чинник національного відродження”, “Українсько-польські відносини та політичний розвиток Центрально-Східної Європи”. Тематичні засідання спонукали до плідної дискусії працівників Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та інших львівських академічних установ, а також друзів, колег та учнів Я. Ісаєвича з Відня, Києва, Дніпропетровська, Луцька, Івано-Франківська, Дрогобича, Кракова, які прибули на читання.

Науковим читанням передувала урочиста сесія “Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та його попередники”, присвячена 60-літтю інституту, що був створений як Інститут суспільних наук АН УРСР в 1951 р. На ній із вступною доповіддю виступив в. о. директора інституту Микола Литвин (Львів). Він зазначив, що в літописі інституту знаковими є декілька дат: заснування Наукового товариства імені Шевченка у Львові (1873), створення на базі НТШ, розформованого у 1940 р., відділів гуманітарного профілю київських академічних інститутів і, зрештою, їх фактичне об'єднання 1951 р. в Інститут суспільних наук АН УРСР. Деякий час Інститут перебував у складі Львівського університету ім. І. Франка (1963–1969), зазнавав переслідувань від парткому. Інститут очолювали: Олексій Нестеренко (1951–1953), Іван Крип'якевич (1953–1962), Мирослав Олексюк (1964–1973), Володимир Чугайов (1973–1981), Михайло Брик (1981–1988) та Ярослав Ісаєвич (1989–2010), якого не призначали, а вперше обрав колектив на цю посаду. 1993 р. установу перейменовано в Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Його фундаторами і будівничими в перші два десятиліття були історики Іван Крип'якевич, Омелян Терлецький, Степан Білецький, Микола Кравець, Михайло Івасюта, Олександр Карпенко, Володимир Грабовецький, Юрій Сливка, Федосій Стеблій; археологи Маркіян Смішко, Лариса Крушельницька, Олександр Черниш, Ігор Свешніков, Вітольд Ауліх, Володимир Баран; економісти Михайло Герасименко, Богдан Яремчишин, Михайло Лемеха, Володимир Огоновський, Любомир Олесевич, Григорій Ковальчак; літературознавці Михайло Возняк, Степан Щурат,

Марія Вальо, Григорій Нудьга, Роман Кирчів, Микола Родько, Любомир Сенік; мовознавці Лукія Гумецька, Уляна Єдлінська, Дмитро Бандрівський, Іван Керницький, Михайло Худаш, Ярослава Закревська, Лев Полюга, Дмитро Гринчишин; мистецтвознавець Мечислав Гембарович; філософи Мирослав Олексюк, Марат Верніков, Степан Ступницький та інші. Тривалий час в Інституті діяли відділи: археології, історії України, української літератури, мовознавства, філософії, а в окремі роки також – мистецтвознавства, економіки, конкретно-соціологічних досліджень проблем формування науково-атеїстичного світогляду, історії соціалістичних країн. Нині колектив Інституту зорієнтований на оптимальне поєднання регіональної та загальноукраїнської тематики, висвітлення історії та культури українського народу в загальноєвропейському та світовому контекстах. Ці інтердисциплінарні завдання вирішують також відділи: археології, історії середніх віків, нової історії, новітньої історії, Центр дослідження українсько-польських відносин, а також відділи української мови та української літератури. Нині в колективі працює 97 осіб, серед них 64 науковці, з яких 8 докторів і 39 кандидатів наук.

Присутні на сесії представники Львівської обласної державної адміністрації та обласної ради, Львівської міської ради, Західного наукового центру привітали колектив і вручили грамоти та подяки.

На урочистій сесії було виголошено наукові доповіді, які висвітлювали передісторію та заснування Інституту суспільних наук АН УРСР, його значення в українському науковому житті. Оксана Юркова (Київ) охарактеризувала джерельні документи до історії Львівського відділення Інституту історії України (1940–1941). Петро Шкраб'юк (Львів) розповів про невідомий загальний внесок отців василіян у створення Інституту суспільних наук АН УРСР. Олександр Луцький (Львів) зосередився на суспільно-політичних обставинах заснування Інституту суспільних наук АН УРСР у 1951 р. та перших роках його діяльності. Феодосій Стеблій (Львів) висвітлював роль Інституту як продовжувача традицій українознавчих студій у Львові, закладених Науковим товариством імені Шевченка.

Програма пленарного засідання читань передбачала чотири доповіді. Леонтій Войтович (Львів) проаналізував минулі та сучасні історіографічні дискусії щодо початків державності на Русі. Міхаель Мозер (Відень) поділився результатами дослідження мови мешканців Львова на початку XVII ст., проаналізувавши маловідому пам'ятку “Лямент albo мова до короля его милости” (1609). Микола Ільницький (Львів) розповів про український топонім Овідієвих “Метаморфоз”. Ярослав

Грицак (Львів) охарактеризував динаміку польсько-українських стосунків у пострадянську добу, наголошуючи, що досягнуте примирення стало “кінцем найдовшої війни у світовій історії”.

Відтак упродовж двох днів відбувалися секційні засідання, присвячені основним темам цього річних читань. У рамках першого засідання секції “Галичина та Волинь у добу Середньовіччя” були представлені та обговорені результати археологічних та мистецтвознавчих досліджень працівників Інституту українознавства. Доповідь Леоніда Мацкевого (Львів) стосувалася використання печерно-скельних утворів у добу Середньовіччя на заході України. Юрій Лукомський (Львів) зробив огляд досліджень науковців інституту в давньому Галичі (Крилосі). Володимир Александрович (Львів) розглянув малярство Галицько-Волинського князівства XII–XIV ст. Володимир Петегирич (Львів) проаналізував фрагмент “Записок” Мартіна Груневега про Белз у контексті археологічних даних. Віра Гупало (Львів) розповіла про археологічні дослідження у Бернардинському костелі в Дубні. Наступне засідання цієї ж секції було присвячене політичним, міжнародним та правовим аспектам історії Галичини та Волині XII–XV ст. Олександр Головка (Київ) окреслив місце Галича та Галицької землі в політиці князів Придніпровської та Північної Русі (кінець XII – 30-ті роки XIII ст.). Віталій Нагірний (Краків) висвітлив роль держави Романовичів у міжнародних відносинах в останні роки правління короля Данила (кінець 1250-х років – 1264). Мирослав Волощук (Івано-Франківськ) на підставі аналізу латиномовних імен осіб додав нові штрихи до історії східнослов'янських переселенців в Угорщині XIII–XIV ст. Юрій Зазуляк (Львів) зробив критичний аналіз джерел та історіографії про Руське право в Галичині XV ст.

Учасники двох секційних засідань “Історико-культурна спадщина як чинник національного відродження” виголосили доповіді, що, на перший погляд, стосувалися різних аспектів. Однак широкий тематичний спектр порушених проблем не став перешкодою для цікавої дискусії, в якій взяли участь історики, мовознавці, археологи, візантисти, а навпаки – сприяв їй, бо практично усі доповідачі намагалися представити свої теми з перспективи міждисциплінарних дослідницьких зацікавлень Я. Ісаєвича. Саме його постійний наголос на необхідності вивчення взаємодії різних складових історико-культурної спадщини в ширшому європейському контексті та її значення для національного відродження сформував сучасні підходи історико-культурологічних студій в Інституті українознавства та за його межами.

Роботу секції розпочав Юрій Ясіновський (Львів) оглядом ґрунтовних досліджень українського книговидання, проведених академіком Ярославом Ісаєвичем. Про покрайні записи на давніх книгах йшлося у доповіді Віри Фрис (Львів). Володимир Пришляк (Луцьк) подав нові дані до біографії гетьмана Данила Апостола на підставі спогадів німецького посланника Фрідріха Вебера (1740). Сергій Савченко (Дніпропетровськ) зробив критичний огляд сучасних церковно-історичних студій щодо Православної Церкви та сектантських рухів XIX – початку XX ст. Ігор Скочиляс (Львів) розглянув місце концепту “релігійна культура” в історіографічній спадщині Ярослава Ісаєвича. Мовленню галичан у мовознавчих студіях та мові в історичній перспективі були присвячені доповіді Наталі Хобзей та Ганни Дидик-Меуш (Львів). Остап Середа (Львів) розповів про зародження шевченківського культу в Галичині, Наталя Булик (Львів) – про археологічні колекції у музеях Львова XIX – початку XX ст., Андрій Ясіновський (Львів) – про внесок Я. Ісаєвича у вивчення античної спадщини.

Натомість у центрі уваги учасників секційних засідань, присвячених українсько-польським відносинам та політичному розвитку Центрально-Східної Європи, були польсько-українські конфлікти та спроби досягнення порозуміння як чинники змін на політичній мапі регіону протягом XIX–XX ст. Андрій Портнов (Львів–Київ) зупинився на польсько-російській конкуренції за ідентифікацію українських земель після поділів Речі Посполитої. Іван Монолатій (Івано-Франківськ) проаналізував варіативність пошуку компромісу “своїх” і “чужих”, розглянувши взаємодію українських та польських політичних акторів у Галичині. Оксана Руда (Львів) представила інтерпретації українсько-польських відносин у добу Середньовіччя у працях польських істориків Львова кінця XIX – початку XX ст. Василь Футала (Дрогобич) зробив критичний огляд історіографії суспільно-політичного життя українців у міжвоєнній Польщі. У доповіді Ігоря Соляра (Львів) висвітлено пропольські орієнтації в українському політикумі міжвоєнної Польщі XX ст. Складні питання українсько-польських відносин на Волині та в Галичині в роки Другої світової війни розглянув Леонід Зашкільняк (Львів). Микола Геник (Івано-Франківськ) розкрив значення “Декларації в українській справі” 1977 р. для досягнення українсько-польського примирення.

Наукові читання завершилися круглим столом “Ярослав Ісаєвич і його наукова спадщина: дослідження, публікації, спогади”, де презентовано видання, присвячені історичу, що вийшли друком

після його смерті: “Я на сповіді сказав би... Інтерв’ю Юрія Зайцева з Ярославом Ісаєвичем. Документи” (Львів, 2011); “Україна модерна”, т. 6(17) (Київ; Львів, 2010); “Магістеріум. Історичні студії”, вип. 41 (Київ, 2010). Розмову про наукову спадщину і громадську діяльність академіка Ярослава Ісаєвича продовжив Микола Литвин (Львів), наголосивши на її значенні для українсько-польських відносин. Про довголітню тісну співпрацю видатного львівського ученого з київськими та дніпропетровськими істориками розповіли Тетяна Балабушевич (Київ) та Олег Журба (Дніпропетровськ). Останній зосередив увагу на взаєминах Я. Ісаєвича та професора М. Ковальського, виявивши певні спільні риси в їхніх біографіях. Володимир Пришляк (Луцьк) продемонстрував відеозапис наукової доповіді Ярослава Ісаєвича “Давня історія Волині: гіпотези, дискусії, перспективи дослідження”, виголошеної у березні 2007 р. під час урочистості з нагоди надання ученому звання почесного професора Волинського університету імені Лесі Українки. Теплими споминами про Ярослава Дмитровича поділилися Богдан Якимович (Львів), Роман Голик (Львів) та Остап Серeda (Львів), а про впорядкування дослідницького архіву вченого розповіла Наталія Дубинка (Львів).

Наукові читання імені академіка Я. Ісаєвича повинні стати постійним місцем зустрічі послідовників видатного ученого й усіх, хто продовжує працювати над різними темами, висвітленими або окресленими в його працях. Оргкомітет читань продовжує роботу і чекає на нові ідеї, теми та запрошує до участі в Наукових читаннях імені академіка Ярослава Ісаєвича усіх зацікавлених науковців.

М. Литвин, О. Серeda

Академія до 125-ліття від дня народження видатного українського історика Івана Крип’якевича

“Треба нам по-новому будувати своє життя. До цього завдання ми ідемо дорогою наших давніх діячів і героїв, що безуспішно боролися за волю України. Від Святослава і Володимира, Хмельницького і Мазепи, через Шевченка і Франка до Миколи Міхновського й Євгена Коновальця – всі вони жертвували свою силу для української справи. Ми йдемо їхніми слідами – добудемо нашій Україні волю, самостійність та соборність”. Ці слова видатного історика України та одного з найкращих учнів Михайла Грушевського, академіка АН УРСР Івана

Крип'якевича (1886–1967) актуальні й нині. Власне про життєвий шлях, наукову і громадську діяльність одного з найвизначніших українських істориків ХХ ст. у контексті родинних традицій і на тлі історичних реалій новітньої доби в історії України йшлося на урочистій академії 23 червня 2011 р. у Львові. Її організовували Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника, Український Католицький Університет, Наукове товариство імені Шевченка у Львові.

У доповіді в. о. директора Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України доктора історичних наук Миколи Литвина “Іван Крип'якевич – організатор української історичної науки” проаналізовано діяльність вченого на посаді директора історично-філософічної секції Наукового товариства імені Шевченка (1924–1937), участь у роботі його комісій – етнографічної, археографічної, бібліографічної (з 1934 р. – бібліологічної), історії штуки, музейної, музикологічної, правничої, старої історії, нової історії України, історично-джерелознавчої; чимало уваги приділено праці вченого на посаді завідувача кафедри історії України Львівського університету (1939–1941, 1944–1946), завідувача Львівським відділом Інституту історії АН УРСР у Києві (1940–1941, 1944–1946), директора Інституту суспільних наук АН УРСР (1953–1962). Старший науковий співробітник Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України кандидат історичних наук Олександр Луцький проаналізував наукове життя Інституту суспільних наук АН УРСР в 1951–1962 рр. Декан гуманітарного факультету Українського Католицького Університету доктор історичних наук Ігор Скочилиас охарактеризував церковно-релігійні студії вченого, його працю у 30-х роках у Богословській академії у Львові. Старший науковий співробітник Львівського відділення Інституту археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України кандидат історичних наук Надія Халак розповіла про особливості листування Івана Крип'якевича та Степана Томашівського. Невістка вченого Леся Крип'якевич виголосила повідомлення “Чоловіки роду Крип'якевичів” і подарувала співорганізаторам академії маловідомі портрети історика. Завідувач відділу нової історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України кандидат історичних наук Феодосій Стеблій поділився спогадами про свого незабутнього вчителя. Учасники академії визнали необхідність упорядкування кількатомного видання праць історика, випуску пам'ятного конверта і марки на честь Івана Крип'якевича.

Того ж дня в будинку на вул. Винниченка, 24 урочисто відкрито меморіальний кабінет академіка Івана Крип'якевича, а у Львівській національній науковій бібліотеці України ім. В. Стефаника – ювілейну виставку книг і рукописів ученого, яку представили член-кореспондент НАН України Мирослав Романюк і кандидат історичних наук Тамара Литвин. Як відомо, кілька років тому великий архів ученого родина передала до цієї книгозбірні.

На Личаківському історико-меморіальному цвинтарі о. Михайло Димид увечері відправив панахиду на могилі Івана Крип'якевича. Учасники академії поклали квіти також до родинного гробівця Крип'якевичів (там поховані батьки і діти вченого).

М.Л.

“Вбивання” апострофа І. Крип'якевичу

Як свідчить родинний архів Крип'якевичів, у молодості прізвище історика подавалося без апострофа. Однак наприкінці 20-х років ХХ ст. учений змушений був “підкорегувати” прізвище у зв’язку зі зміною правопису. Як відомо, харківська правописна конференція 1927 р.

склала новий правопис, де було передбачено вживання апострофа після губних приголосних перед йотованими голосними. У 1929 р. цей правопис прийняло Наукове товариство імені Шевченка у Львові. Відтак учений вимушено додав до свого прізвища апостроф і розпочав по-новому редагувати Записки НТШ. Можна припустити, що зміни до свого прізвища історик прийняв неохоче. Про це хоча б засвідчує карикатура в львівському журналі сатири та гумору “ЗИЗ”, яка була опублікована 15 березня 1930 р. Автором шаржу, а також відповідальним редактором журналу був відомий художник Едвард Козак.

Т. Литвин

Ухвала виконкому Ради Західного наукового центру щодо діяльності Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

4 листопада 2011 р. виконком Ради ЗНЦ НАН України і МОНМС України заслухав стан та перспективи наукових досліджень інституту і прийняв ухвалу щодо діяльності Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України:

Заслухавши та обговоривши доповідь в. о. директора Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України доктора історичних наук, професора М. Литвина “Про перспективи досліджень Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України”, виконком Ради ЗНЦ НАН України і МОНМС України відзначає достатній науковий потенціал інституту (99 працівників, зокрема 69 наукових співробітників, із них 11 докторів і 39 кандидатів наук, 9 аспірантів і 1 докторант) для комплексного вивчення української культури, суспільної і філософської думки, соціальної та політичної історії українського народу, комплексної розробки проблем української літератури та мовознавства. Інститут – головний координаційний центр археологічних досліджень у регіоні, єдиний в Україні науковий осередок укладання історичних словників української мови, провідний центр дослідження українсько-польських відносин, українського визвольного руху ХХ ст.

Головні творчі досягнення колективу останніх років узагальнені в публікаціях: “Історія української культури” (Т. 2: XIII–XVII ст.); “Історія України” (чотири видання); “Історія Львова” у 3-х тів; багатотомний “Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.” (вийшло 15 томів), тритомний “Атлас української мови”, відзначений Державною премією України в галузі науки і техніки; багатотомний тематичний збірник “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність” (опубліковано 20 випусків); цикли праць про історію та культуру Галицько-Волинського князівства, діяльність ОУН та УПА, дисидентський рух, літературознавчі студії, шашкевичезнавчі й франкознавчі дослідження, наукові збірники відділів Інституту “Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття та Волині”, “Княжа доба: історія і культура”, “Історичні та культурологічні студії”, “Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість”, “Діалектологічні студії”, “Українська історична та діалектна лексика”, “Парадигма”, “Шашкевичіана”, “Український визвольний рух”, “Українсько-угорські етюди” та ін.

Враховуючи викладене, виконком Ради ЗНЦ НАН і МОНМС України ухвалив:

Доповідь в. о. директора Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України доктора історичних наук М. Литвина взяти до уваги.

Вважати дослідження історії та культури західноукраїнського регіону одним із пріоритетних напрямів досліджень установ Відділення суспільних і гуманітарних наук ЗНЦ НАН України і МОНМС України.

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України:

- а) розширити інформаційне наповнення та забезпечити систематичне оновлення веб-сторінки Інституту;
- б) продовжити комплексне міждисциплінарне вивчення історико-культурних явищ, суспільно-політичних процесів та державних утворень на західних землях України, які на певному етапі мали визначальний вплив на загальноукраїнський історичний розвиток: археологічні культури Прикарпаття і Волині; Галицько-Волинська держава; суспільно-політичне життя та національне відродження українців у складі Австро-Угорської імперії; національно-визвольна боротьба та антирадянський рух опору на західноукраїнських землях у XX ст.; соціально-політичні, культурні та етноконфесійні трансформації в українському суспільстві наприкінці XX – початку XXI ст.;
- в) активізувати системний міждисциплінарний підхід в опрацюванні писемних джерел в Україні та закордоном, архітектурно-археологічних матеріалів та мистецьких пам'яток; поглиблений пошук, ідентифікацію та інтерпретацію на сучасному методологічному рівні нових історичних джерел для об'єктивного осмислення проблем етнодержавотворення, соціально-економічних та культурних процесів західного регіону України;
- г) активізувати дослідження, присвячені соціально-економічним, політичним та етноконфесійним трансформаціям суспільства в незалежній Україні і з цією метою створити Центр дослідження сучасної історії і політики.

Рекомендувати дирекції і Вченій раді Інституту українознавства:

- а) конкретизувати концепцію та чітко сформулювати пріоритетні напрями досліджень Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України;

- б) розширити міжнародні наукові зв'язки, активно залучати гранти, кошти вітчизняних і закордонних фондів для виконання наукових робіт, розширити госпдоговірну тематику, омолоджувати кадровий склад науковців;
- в) доповнити Спеціалізовану вчену раду з захисту докторських дисертацій спеціальністю 07.00.04 – археологія з метою підготовки наукових кадрів з археології;
- г) обговорити можливість створення центрів дослідження українсько-австрійських і українсько-єврейських відносин;
- д) налагодити координацію українознавчих студій з профільними науковими установами соціогуманітарних досліджень в Україні (Інститути археології, історії України, всесвітньої історії, української археографії ім. М. С. Грушевського, сходознавства, мовознавства ім. О. О. Потебні, української мови, літератури ім. Т. Г. Шевченка, політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України), а також з відповідними кафедрами та інститутами вищих навчальних закладів.

Західному науковому центру НАН України і МОНМС України:

- а) звернутися до Відділення історії, філософії і права НАН України та Президії НАН України з пропозицією про проведення виборів директора Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України;
- б) скерувати Ухвалу до Відділення історії, філософії і права НАН України.

Контроль за виконанням Ухвали покласти на Відділення суспільних і гуманітарних наук ЗНЦ НАН України і МОНМС України.

Голова
Західного наукового центру
НАН України і МОНМС України
академік НАН України

З. Т. Назарчук

Учений секретар
Західного наукового центру
НАН України і МОНМС України
к.т.н., ст.н.с.

В. В. Корній

Інститутська молодь у 2011 році

2011 р. позначився активною науковою діяльністю молодих учених інституту. Так, у поточному році четверо випускників аспірантури захистили кандидатські дисертації: Ольга Заневич “Перехідні та неперехідні дієслова в пам’ятках української мови XVI – першої половини XVII ст.”; Наталія Багнюк “Середньошрифтове четвероевангеліє: лінгвістичний і палеографічний аналіз”; Оксана Пасіцька “Українське робітництво Львова у 20–30-х рр. XX ст.” та Назар Кісь “Греко-католицька церква в суспільно-політичних дискусіях у Галичині на початку XX ст.”. Водночас було опубліковано дві монографії: Христини Чушак “Немає вільної Польщі без вільної України: Україна та українці у політичній думці польської опозиції (1976–1989)” (Центр дослідження українсько-польських відносин) та Олега Муравського “Західні землі України: шлях до незалежності” (відділ новітньої історії).

Також молоді науковці інституту здобули кілька національних премій та стипендій. Так, Стипендію Президента України для молодих вчених призначено Олегу Муравському; Премію Львівської обласної ради та обласної державної адміністрації отримали м. н. с. відділу української мови Наталія Багнюк та м. н. с. Центру дослідження українсько-польських відносин, канд. іст. наук Оксана Руда. Оксана Руда також була нагороджена грамотою Президії Національної академії наук України за монографію “Українське козацтво в інтерпретації польських істориків кінця XIX – першої третини XX століття”. Триває стажування інститутської молоді за кордоном: зокрема, Христина Чушак стажується в університеті імені Монаша (Мельбурн, Австралія), а співробітник відділу нової історії України Ігор Косик – у Віденському університеті.

У поточному році активно діяла й Рада молодих вчених інституту. За цей період відбулося 7 засідань Ради, проведено 4 наукових семінари, на яких виступили 8 працівників та аспірантів. Перший науковий семінар “Від колекціонування старожитностей до наукових синтез”, провели молоді вчені відділу археології. Так, із ґрунтовною доповіддю “Витоки української археології у Галичині: установи – постаті – відкриття” виступила в. о. завідувача “Археологічного музею”, канд. іст. наук Наталія Булик. Доповідачка зосередила увагу на питаннях зародження та еволюції археологічної науки в українських установах Львова в дослідженні літописних пам’яток Галича, Львова, Звенигорода та становленні Львова як важливого

археологічного осередку в Галичині. Цікаву доповідь представила лаборантка відділу, аспірантка географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка Олена Томенюк “Коло наукових інтересів професора Юрія Полянського”, в якій розкрила маловідомі факти з життя та діяльності вченого. Дослідниця висвітлила наукову та археологічну діяльність Ю. Полянського, зазначила суспільне значення його опублікованих творів з археології.

Молоді вчені відділу нової історії України виголосили доповіді на релігійну тематику. Наталя Колб у виступі “Треко-католицьке парафіяльне духовенство Галичини в 90-х роках XIX ст.: соціальний статус, матеріальне становище, душпастирська і громадсько-політична діяльність” змалювала картину життя й діяльності душпастирів цього періоду. Зокрема схарактеризувала поділ парафіяльних священиків на категорії, окреслила рівень і джерела їх матеріального забезпечення, висвітлила суть найпекучіших станових проблем верстви. Питання про діяльність і роль Греко-Католицької Церкви в політичному житті Львова порушив у доповіді “Церква і масова політика у Львові на початку XX ст.” Назар Кісь. На прикладі масових урочистостей у Львові початку XX ст. доповідач відобразив глобальну зміну ставлення до релігії в період масового поширення соціалістичних і націоналістичних ідей.

Заслужують на увагу виголошені на науковому семінарі виступи молодих дослідників відділу української мови. Так, молодший науковий співробітник, канд. філол. наук Ірина Черевко представила доповідь “Стильові особливості фразеологізмів української мови XVI–XVII ст.”, в якій простежила сферу вживання різних типів фразеологічних одиниць за стилістичною класифікацією (народнорозмовних, книжних) в офіційно-діловому, конфесійному, художньому, публіцистичному та науковому стилях української мови XVI–XVII ст., з’ясувала причини їх стійкості або нестійкості, показала їхню стилістичну функцію. Чималий інтерес спричинило повідомлення аспірантки Ірини Романини “Тексти про чуда з Наддністрянщини: структурна специфіка”, яке стосувалося проблем лінгвістики тексту. Предметом аналізу стали композиційно-мовленнєві та смислові засоби організації діалектних текстів. Тема чудес розглянута в контексті мовлення носіїв наддністрянського говору.

Неабияк зацікавили аудиторію виступи молодих вчених відділу новітньої історії Олега Муравського “Особливості суспільно-політичного розвитку західних областей УРСР у період перебудови” та аспіранта Олега Сімківа “Трансформація правозахисного руху в

умовах перебудови”. Олег Муравський розкрив діяльність українських громадсько-політичних товариств і національно-культурних об’єднань етнічних меншин західних областей УРСР у період “перебудови”, висвітлив загальні тенденції державно-церковних відносин, витоки та масштаби міжконфесійних конфліктів, а також механізми протидії партійно-державного апарату розгортанню українських державницьких процесів. Олег Сімків зосередив увагу на висвітленні програмних засад і діяльності громадських правозахисних організацій, спрямованих на активізацію громадськості для боротьби за права людини та нації. Простежив їх вплив на формування громадянського суспільства, а також співпрацю з громадсько-політичними організаціями та партіями.

Важливою подією в науковому житті інститутської молоді стало проведення Радою молодих учених 8 грудня 2011 р. наукової конференції “Культурно-історичне середовище Львова ХІХ–ХХ століття”, яка об’єднала істориків, мовознавців, географів, філософів тощо. До участі в конференції зголосилися 22 молодих дослідника Львова та Києва, зокрема з Львівського національного університету імені Івана Франка, Української академії друкарства, Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка, Львівського національного аграрного університету, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. 11 наукових працівників, аспірантів і здобувачів Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України також взяли активну участь у цьому заході.

Виголошені на конференції доповіді стосувалися як загальних, так і конкретних проблем, пов’язаних із суспільно-політичним та культурно-освітнім розвитком Львова ХІХ–ХХ ст. Доповідачі не оминули увагою й особливостей політичного, соціально-економічного життя міста, регіональних особливостей етнополітичних процесів, діяльності визначних постатей, роботи наукових інституцій, товариств, а також наукових контактів українських і польських істориків.

З великим інтересом учасники заслухали доповіді, присвячені діяльності окремих українських учених. З-поміж них варто відзначити виступи Наталії Бенькалович “Громадсько-політична діяльність Миколи Устияновича в 1848–1850-х роках”, Наталії Булик “Антін Петрушевич у археологічному середовищі Львова другої половини ХІХ ст.”, Олени Томенюк “Юрій Полянський – професор Академічної гімназії у Львові” та Ірини Черевко “Незабутні імена української лексикографії. Лукія Гумецька”.

Науковою новизною відзначаються виступи Оксани Рудої “Українсько-польські відносини доби середньовіччя у працях Освальда Бальцера (1858–1933)” та Григорія Савчука “Захоплення Львова Казимиром III у польській історіографії (друга половина XIX – перша половина XX ст.)”, присвячені інтерпретації українсько-польських відносин у працях польських істориків XIX–XX ст.

Неабияк зацікавила учасників доповідь Наталії Мисак із повсякденної історії. У виступі “Побутові умови та щоденне життя української інтелігенції Львова наприкінці XIX – на початку XX ст.” акцентовано увагу на взаємозв’язку матеріального становища і побутової сфери, основних формах дозвілля інтелектуальної еліти. Заслуговує окремої уваги повідомлення Наталії Колб “Львівське душпастирське середовище у 90-х роках XIX ст.: характеристика життя і діяльності верстви”, в якому основний акцент зроблено на характеристиці громадсько-політичної діяльності парафіяльного кліру. Доповідачка охопила низку проблем: від окреслення ставлення священників і світських кіл до збереження за душпастирями ролі активних суспільних діячів до висвітлення роботи і внеску священників у розвиток найрізноманітніших сфер національного життя українців краю.

З ґрунтовними науковими доповідями виступили Оксана Юрчук “Польськомовна рідкісна книга у фондах Львівського національного аграрного університету”, Іванна Черчович “Конструювання образу жінки українки у Львові на початку XX ст.”, Марія Войтович “Львів як центр досліджень культур шнурової кераміки на Прикарпатті у міжвоєнні роки”, Олег Сімків “Вплив Української Гельсінської спілки на формування громадянського суспільства”, Лариса Козак “*Lux in tenebris*: Діяльність Таємного університету у Львові”, Олег Піх “Участь Мирона Кордуби у боротьбі за створення українського університету у Львові”, Ярослава Кондрача “Іван Крип’якевич у контексті військової історії”.

Важливе значення мали й інші доповіді та повідомлення, виголошені на конференції. Всі учасники конференції відзначили високий рівень її організації і висловили подяку оргкомітету. За результатами роботи конференції заплановано видати збірник наукових праць.

О. Руда

**Міжнародна наукова конференція
“Шоа і міжнаціональні відносини у 1941–1944 роках:
маловивчені сторінки життя у Львові
в умовах нацистської окупації”**

28 жовтня 2011 р. у Львові у приміщенні НУ “Львівська політехніка” відбулася міжнародна наукова конференція на тему “Шоа і міжнаціональні відносини у 1941–1944 роках: маловивчені сторінки життя у Львові в умовах нацистської окупації”. Її організували Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Регіональний центр з проблем Голодомору та Голокосту Національного університету “Львівська політехніка”, Міжнародний центр “Голокост” ім. доктора А. Шварца. Участь у ній брали відомі й молоді дослідники історії України періоду Другої світової війни. Головний акцент у доповідях зроблено на висвітленні життя галичан в умовах гітлерівського окупаційного режиму. Під час конференції виділено три блоки питань для обговорення: політика окупаційної адміністрації гітлерівської Німеччини щодо різних національних груп Львова; особливості життя національних громад міста; проблеми вивчення нацистської політики геноциду на Львівщині.

Заслухано доповіді Андрія Боляновського (Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України) “Янівський концтабір: функціонування, злочинці, жертви”, Олександра Пагірі (Галузевий державний архів СБУ) “Єврейське гетто і нацистський концтабір у Львові (за матеріалами Галузевого державного архіву СБУ)”, Любові Соловки (Державний архів Івано-Франківської області) “Порівняльний аналіз німецької та угорської зон окупації Галичини (на прикладі подій літа 1941-го у Львові та Станиславові)”, Костянтина Курилишина (Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника) “Нормативна регламентація життя львівських євреїв у період німецької окупації: за матеріалами легальної україномовної періодики”.

Взаємини між євреями, українцями та поляками в період окупації Львова у 1941–1944 рр. розкрив Аарон Вайс (Єрусалим, Ізраїль). Реакцію неєврейського населення Львова на Шоа проаналізував Тарас Мартиненко (Львівський національний університет імені Івана Франка). Ярослав Кіт (Український Католицький Університет, Львів) висвітлив антропологічний контекст способів виживання мешканців Львова у 1941–1944 рр. Володимир В'ятрович (Центр досліджень визвольного руху, Львів) окреслив українсько-єврейські стосунки у радянській пропаганді. Українсько-єврейські відносини

в період окупації (на прикладі галицьких містечок) реконструював Віктор Савка (НУ “Львівська політехніка”).

Релігійне життя у Львові періоду Другої світової війни проаналізувала Жанна Ковба (Національно-технічний університет України). Мирослава Керик (Університет Лазорського, Варшава) з'ясувала шляхи порятунку євреїв Львова в умовах нацистської окупації (за матеріалами Єврейського історичного інституту у Варшаві). Ольга Войтюк (Львівський поліграфічний коледж Української академії друкарства) проаналізувала акцію Митрополита Андрея Шептицького і Греко-Католицької Церкви щодо порятунку євреїв.

Характеристиці окремих джерел з тематики конференції присвятили свої виступи Олександр Шишка (Науково-технічна бібліотека НУ “Львівська політехніка”) та Руслан Забілий (Національний музей-меморіал пам'яті жертв окупаційних режимів “Тюрма на Лонцького”). Тему Голокосту в сучасних українських дискусіях розглянуто у виступах Рудольфа Мирського (НУ “Львівська політехніка”) і Василя Расевича (Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України).

Під час конференції продемонстровано фрагмент документального фільму про Янівський концтабір у Львові. Учасники використали візуальні матеріали, зокрема таблиці й маловідомі світлини з державних архівів та приватних колекцій. Особливу наукову цінність мали виступи, підготовлені на підставі невідомих специфічних джерел, зокрема А. Боляновського, М. Керики та Я. Кіта – із залученням джерел Єврейського історичного інституту у Варшаві, О. Пагірі та В. В'ятровича – на матеріалах ГДА СБУ, О. Войтюк – на документах архіву Уставу монахів-студитів, Т. Мартиненко – на підставі опитування учасників та свідків трагічних подій. Доповіді та повідомлення учасників конференції викликали жваву дискусію серед науковців, представників місцевої влади та громадськості.

А. Боляновський

Волинь 1943 р. в усній історії

Інститут українознавства НАН України 2011 р. завершено проєкт “Українсько-польське протистояння на Волині. 1938–1944 рр. (територія Волинської області), ініціаторами і розробниками методики якого були академік НАН України Я. Д. Ісаєвич та професор Університету штату Онтаріо Я. Даревич.

Відвідавши практично кожен теперішній населений пункт області, виконавець проекту краєзнавець І. Пусько (пушу) в 1995–2012 рр. за визначеним питальником зібрав дані про військово-політичне протистояння у селах, колоніях, осадах, військових осадах, на хуторах Волині, що за офіційним переліком існували станом на 1936 р. Він опитав понад 3 тис. мешканців цих населених пунктів, свідків подій. Найбільш інформативно насичені розповіді (1007) записано на диктофон. Записані матеріали склали Археографічний фонд “Волинь-43” Івана й Віри Пушуків.

Тексти дискрибування записів та коментар про події в кожному з кількох тисяч тогочасних населених пунктів на території теперішньої області опубліковано в 2003 р. Інститутом українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України у збірнику наукових праць “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність”. Вип. 10, а також у десяти окремих збірниках. Загальний обсяг опублікованих сторінок – 4 тисячі. Зібрані матеріали сконцентровані в архівах України та Канади. Публікації знаходяться в обласних і районних бібліотеках Волині та Львова.

Б. Пікулик

Веб-сайт Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича при НАН України у 2011 р. - www.inst-ukr.lviv.ua

Упродовж 2011 р. на веб-сайті Інституту українознавства було оновлено інформацію про працівників, розміщено новини, анонси та повідомлення про діяльність Інституту, опубліковано статті з наукових збірників.

На середину грудня 2011 р. веб-сайт Інституту відвідало 13 855 користувачів. Від січня відвідувачі сайту 44 363 рази переглянули 416 веб-сторінок. Більшість заходить на веб-сторінку з пошукових сайтів (70 %), близько 17 % – переходять з інших сайтів та близько 12 % – заходять набираючи URL адресу.

За географією найбільша кількість користувачів веб-сайту Інституту з України (88 %), решта з Росії, Польщі, Німеччини, США, Канади, Білорусії, Литви, Австрії та інших країн. Статистика відвідуваності з території України показує, що найбільший відсоток припадає на м. Львів (38 %) та Київ (28 %). Серед інших міст України виділимо Тернопіль, Івано-Франківськ, Дніпропетровськ, Харків, Одесу, Вінницю, Рівне, Донецьк.

Найвідвідуваніша – головна веб-сторінка (близько 13 %) та сторінки з інформацією про працівників та публікації Інституту (близько 13 %). Популярністю користуються й інші основні розділи сайту та новини.

У 2011 р. на веб-сайті Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича при НАН України опубліковано 32 новини. З 2010 р. тут розміщують статті з наукових збірників Інституту у форматі PDF. Цього року опубліковано матеріали зі збірників: “Княжа доба: історія і культура” (Вип. 3); “Парадигма” (Вип. 6); “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність” (Вип. 15, 18, 19).

С.Терещенко

Вітання членові-кореспондентові Павлу Соханю

Високоповажаний і дорогий Павле Степановичу!

Дирекція, Вчена рада, співробітники Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України сердечно вітають Вас, відомого вченого, досвідченого організатора історичної науки, шановного колегу із знаменною датою – 85-річчям від дня народження. Ви належите до плеяди істориків, які в умовах ідеологічного диктату відстоювали репутацію гуманітарних наук і гідність вченого-українця. Не зважаючи на несприятливу політичну атмосферу радянської доби, економічні негаразди останніх десятиліть, Ви зуміли чесно працювати, організовувати наукові міждисциплінарні конференції, що піднімали авторитет української науки.

Ваші особисті праці та публікації очолюваного Вами колективу про історію і культуру України, її складний державно-соборний процес ґрунтуються на глибокому вивченні джерел із використанням найновіших інтердисциплінарних підходів, вони є взірцями наукової об'єктивності, що увійшли у скарбницю національної та європейської археографії.

Як довголітній керівник наукової установи Ви зробили чималий внесок у перетворення її у провідний осередок збирання, збереження і дослідження величезної скарбниці тисячолітньої української історії, підготовки амбітних молодих археографів, формування нових ідей у національній гуманітаристиці. Особливо приємно відзначити Ваші людські якості: доброзичливість і толерантність, прагнення допомогти

словом і ділом, які здобули Вам авторитет та повагу серед науковців, педагогів і громадсько-політичних діячів Львова, України загалом.

З нагоди знаменної дати зичимо Вам, дорогий Колего, міцного здоров'я і творчого довголіття. Нехай сповна зреалізуються плани Вашого колективу в ім'я розвитку науки, духовного й культурного поступу рідного народу.

Вітання учаснику Національно-визвольної боротьби Пантелеймонові Василевському

Високоповажаний Пантелеймоне Казимировичу!

Дирекція та співробітники Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України сердечно вітають Вас, відомого громадсько-го діяча, ветерана українського визвольного руху, а також шанованого дослідника української історії із 89-річчям від дня народження. Ви належите до виняткового кола незламних і незрадливих борців, які в умовах ідеологічного диктату залишалися вірними національній ідеї та відстоювали гідність українства. Ваші свідчення про український визвольний рух на Кубані, табірні повстання, джерельні знахідки про діяльність УПА мають унікальне значення для нашої національної історичної пам'яті.

Ми також цінуємо те, що Ви зберегли листування із довголітнім директором нашого інституту, видатним українським істориком, незабутнім Ярославом Дмитровичем Ісаєвичем. Щиросердно дякуємо за те, що Ви передали ці листи через нашого співробітника Остапа Середу в архів ученого. Після належного впорядкування усе листування академіка Я. Ісаєвича, разом із листами до Вас, зберігатиметься у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника.

Також дякуємо за передані книги Михайла Андрусика з Вашими виправленнями та додатками, а також доповнену бібліографію Ваших публікацій. Розглядаємо можливість (із Вашої згоди) її перевидання наступного року – до Вашого 90-ліття.

З нагоди Дня народження зичимо Вам, шановний Пантелеймоне Казимировичу, міцного здоров'я і довголіття.

Многая Вам літа!

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА

2011р. на Спеціалізованій вченій раді Д 35.222.01 Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та Інституту народознавства НАН України захистили дисертації 4 здобувачі наукового ступеня доктора історичних наук та 9 здобувачів наукового ступеня кандидата історичних наук.

Докторські дисертації за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Скочиляс Ігор Ярославович, ст. н. сп. Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. “Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть: організаційна структура та правовий статус”. Захист відбувся 22 лютого 2011 р. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук, проф. Л. В. Войтович, завідувач кафедри історії середніх віків та візантиністики Львівського національного університету ім. Івана Франка; провідний науковий співробітник відділу історії середніх віків Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; д-р. іст. наук, доц. Ю. В. Волошин, проф. кафедри історії України Полтавського державного педагогічного університету ім. В. І. Короленка; д-р. іст. наук, проф. Н. М. Яковенко, завідувач кафедри історії Національного університету “Києво-Могилянська академія”.

Борщевич Володимир Трохимович, доц. кафедри гуманітарно-соціальних дисциплін Рівненського інституту “Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»”. “Православне духовенство Волині у XX столітті”. Захист відбувся 19 грудня 2011 р. Науковий консультант – д-р. іст. наук, проф. В. К. Баран, завідувач кафедри нової та новітньої історії України Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук, проф. С. І. Жилюк, завідувач кафедри релігієзнавства Національного університету “Острозька академія”; д-р. іст. наук,

проф. Н. Г. Стоколос, завідувач кафедри філософії і соціальних наук Рівненського інституту слов'янознавства Київського славистичного університету; д-р. іст. наук П. В. Шкраб'юк, ст. н. сп. відділу нової історії України Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

**Докторська дисертація
за спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія**

Комар Володимир Леонович, завідувач кафедри історії слов'ян Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. “Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939 рр.)”. Захист відбувся 27 грудня 2011 р. Науковий консультант – д-р. іст. наук, проф. М. Р. Литвин, в. о. директора Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук, проф. С. Д. Гелей, завідувач кафедри історії України та політології Львівської комерційної академії; д-р. іст. наук, проф. С. П. Качараба, завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Львівського національного університету ім. Івана Франка; д-р. іст. наук, проф. В. І. Яровий, завідувач кафедри історії слов'ян Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

**Докторська дисертація
за спеціальністю 07.00.05 – етнологія**

Тарас Ярослав Миколайович, завідувач відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України. “Церковна дерев'яна архітектура українців Карпат у системі традиційно-побутової культури”. Захист відбувся 27 вересня 2011 р. Науковий консультант – д-р. іст. наук, проф., акад. НАН України С. П. Павлюк, директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук, проф. С. А. Макарчук, проф. кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка; д-р. іст. наук, проф. М. П. Тиводар, проф. кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Ужгородського національного університету; д-р. іст. наук, проф. Г. К. Кожолянко, проф. кафедри етнології, античної та середньовічної історії Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Кандидатські дисертації за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Булачек Володимир Романович, начальник кафедри тактико-спеціальної та бойової підготовки Львівського державного університету внутрішніх справ. “Громадсько-політична діяльність Юліана Романчука (1842–1932)”. Захист відбувся 29 березня 2011 р. Науковий керівник – д-р. іст. наук, проф. М. Р. Литвин, в.о. директора, керівник Центру дослідження українсько-польських відносин Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук П. В. Шкраб'юк, ст. н. сп. відділу нової історії України Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; канд. іст. наук, доц. І. Я. Райківський, завідувач кафедри історії України Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.

Півень Андрій Васильович, начальник відділу прикордонної служби “Тиса” прикордонного загону Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України. “Громадсько-політична діяльність Володимира Загайкевича (1876–1949)”. Захист відбувся 13 вересня 2011 р. Науковий керівник – д-р. іст. наук, проф. М. Р. Литвин, в.о. директора, керівник Центру дослідження українсько-польських відносин Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук, проф. І. Г. Патер, завідувач відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; канд. іст. наук, доц. І. Л. Лучаківська, доц. кафедри нової та новітньої історії України Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

Пасіцька Оксана Ігорівна, аспірантка відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. “Українське робітництво Львова у 20–30-х рр. XX ст.” Захист відбувся 18 жовтня 2011 р. Науковий керівник – д-р. іст. наук, проф. І. Г. Патер, завідувач відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук, проф. С. А. Макарчук, проф. кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка; канд. іст. наук, доц. В. Л. Комар, завідувач кафедри історії слов'ян Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.

Кісь Назар Данилович, м. н. сп. відділу нової історії України Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. “Греко-католицька церква в суспільно-політичних дискусіях у Галичині на початку XX століття”. Захист відбувся 18 жовтня 2011 р. Науковий керівник – канд. іст. наук В. В. Расевич, с. н. с. відділу нової історії України Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук, проф. О. С. Жерноклеєв, завідувач кафедри всесвітньої історії Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника; канд. іст. наук О. Ю. Турій, завідувач кафедри церковної історії Українського Католицького Університету.

Кандидатські дисертації за спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія

Банах Василь Михайлович, с. н. с. Львівського музею історії релігії. “Російська суспільно-політична думка 1990-х років: ідеї та напрямки”. Захист відбувся 15 березня 2011 р. Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Т. С. Полещук, доц. кафедри історії Центральної та Східної Європи Львівського національного університету ім. Івана Франка. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук, проф. В. В. Трофимович, завідувач кафедри історії Національного університету “Острозька академія”; канд. іст. наук, доц. Р. Б. Сіромський, доц. кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Зубашевський Назарій Петрович, тимчасово не працював. “Ранньодержавні інститути на Русі та у Скандинавії: порівняльний аналіз”. Захист відбувся 29 березня 2011 р. Науковий керівник – д-р. іст. наук, проф. Л. В. Войтович, завідувач кафедри історії середніх віків та візантиністики Львівського національного університету ім. Івана Франка. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук О. Б. Головка, проф. кафедри всесвітньої історії Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка; канд. іст. наук, доц. О. М. Щодра, доц. кафедри давньої історії України та архівознавства Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Бориняк Олег Костянтинович, науковий співробітник Центру досліджень Центрально-Східної Європи при кафедрі міжнародних відносин Прикарпатського національного університету ім. Василя

Стефаника. “Польсько-білоруські відносини (1991–2001 рр.)”. Захист відбувся 12 квітня 2011 р. Науковий керівник – д-р. іст. наук, проф. П. С. Федорчак, проф. кафедри історії слов’ян Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Офіційні опоненти: д-р. іст. наук, проф. М. Р. Литвин, керівник Центру дослідження українсько-польських відносин Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України; канд. іст. наук, доц. В. П. Футала, доц. кафедри нової та новітньої історії України Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

**Кандидатські дисертації
за спеціальністю 07.00.05 – етнологія.**

Чорний Петро Ігорович, тимчасово не працював. “Етнічні групи Галичини міжвоєнного періоду (1919–1939 рр.): демографічні та етнокультурні процеси”. Захист відбувся 12 квітня 2011 р. Науковий керівник – д-р. іст. наук, проф. М. С. Глушко, проф. кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка. Офіційні опоненти: д-р. філол. наук, проф. Р. Ф. Кирчів, провідний науковий співробітник відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України; канд. іст. наук М. І. Гладкий, доц. кафедри культурології та українознавства Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

Ханас Ірина Зеновіївна, асистент факультету довузівської та післядипломної освіти Національного лісотехнічного університету України. “Українські традиції при номінації особи на території Опілля”. Захист відбувся 13 вересня 2011 р. Науковий керівник – д-р. іст. наук, проф., акад. НАН України С. П. Павлюк, директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: д-р. філол. наук, проф. Р. Ф. Кирчів, провідний науковий співробітник відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України; канд. іст. наук, доц. О. М. Шеремета, доц. кафедри українознавства та філософії Львівського навчально-науково-виробничого центру Одеської національної академії зв’язку ім. О. С. Попова.

ЗМІСТ

ІНСТИТУТ У 2011 році	3
Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України: здобутки та перспективи досліджень	10
Вітання з нагоди 60-річчя Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України	23
НОВІ ВИДАННЯ	31
НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	47
ВІДДІЛ АРХЕОЛОГІЇ	47
З глибини тисячоліть	70
Археологічні пам'ятки і топоніми Городоччини	75
Давні поселенці Самбірщини	78
ВІДДІЛ ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ	82
Конференції до ювілею Львівського Успенського братства	96
Нове в дослідженні Княжої Доби	97
Невідомий київський князь	102
ВІДДІЛ НОВОЇ ІСТОРІЇ	103
ВІДДІЛ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ	117
ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	130
ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	140
ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН	150

ЮВІЛЯРИ	163
Феодосій Стеблій – визначний дослідник історії Галичини	163
Ініціатор наукових новацій: Юрію Зайцеву – 70	169
IN MEMORIAM	175
Лукія Гумецька	175
Едуард Балагурі.	177
Ярослав Дашкевич	181
Олена Сухович	181
Михайло Брик	182
Роман Грибович.	182
Михайло Худаш.	182
Марія Вальо.	183
Микола Кравець	183
Марат Верніков	184
Микола Драк	184
Ярослав Лучко.	185
БІБЛІОТЕКА	186
З ХРОНІКИ	190
200-ті роковини Маркіяна Шашкевича.	190
Наукові читання імені академіка Ярослава Ісаєвича	192
Академія до 125-ліття від дня народження видатного українського історика Івана Крип'якевича.	197
“Вбивання” апострофа І. Крип'якевичу	199
Ухвала виконкому Ради Західного наукового центру щодо діяльності Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України	200
Інститутська молодь у 2011 році	203
Міжнародна наукова конференція “Шоа і міжнаціональні відносини у 1941–1944 роках: маловивчені сторінки життя у Львові в умовах нацистської окупації”	207
Волинь 1943 р. в усній історії	208

Веб-сайт Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича при НАН України у 2011 р. - www.inst-ukr.lviv.ua	209
Вітання членові-кореспондентові Павлу Соханю	210
Вітання учаснику Національно-визвольної боротьби Пантелеймонові Василевському	211

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА	212
--	------------

**Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича
Національної академії наук України в 2011 році. Ін-
формаційний бюлетень** / Інститут українознавства
ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2012. –
220 с.

Художньо-технічний редактор *Дмитро Савінов*
Обкладинка *Федір Лукавий*
Коректор *Світлана Іваник*
Літературний редактор *Наталія Галевич*

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України
79026, Львів, вул. Козельницька, 4; тел 270-14-18
підписано до друку 24.02.2010
Обл.-вид. арк. 12.00